

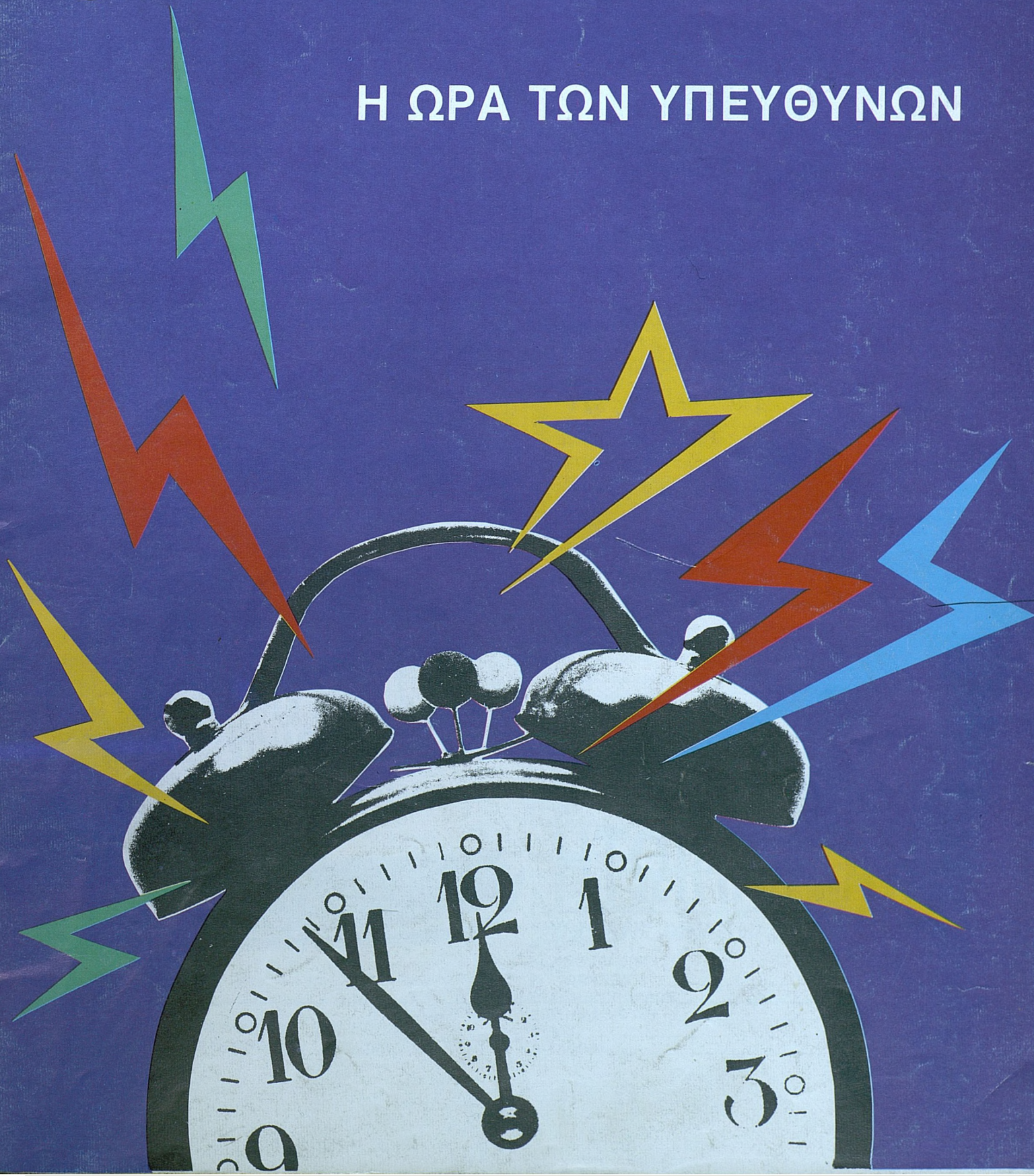
Παρασκευή 23 Ιουνίου - Πέμπτη 29 Ιουνίου 1989

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 408
Δρχ. 150

Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΖΟΑΝΙ ΜΠΑΕΖ

ΚΑΙ ΜΙΑ ΦΩΝΗ
ΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΩ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΘΟΥΡ ΜΙΛΕΡ

ΣΤΗ ΔΙΝΗ
ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 360.32.34

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΞΑΝΑΡΧΟΝΤΑΙ

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ηττήθηκε, η ΝΔ δεν έχει απόλυτη πλειοψηφία, ο Συνασπισμός ενισχύθηκε. Είναι φανερό πως, κατ' αρχήν, τα αποτελέσματα των εκλογών της 18ης Ιουνίου είναι θετικά. Ο ελληνικός λαός δεν υπέκυψε στους εκβιασμούς, στις πιέσεις, στις παροχές, στις υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ· δεν πείστηκε για την καθαρότητα των προθέσεων, για το πρόγραμμα και τις δυνατότητες της ΝΔ. Παρακολούθησε προσεκτικά το διάβημα του Συνασπισμού και έδωσε την επιφυλακτική έγκρισή του.

ΠΡΕΠΕΙ όμως να παραδεχθούμε πως ο δικομματισμός δεν ηττήθηκε: ΝΔ και ΠΑΣΟΚ συγκέντρωσαν από κοινού το ίδιο σχεδόν ποσοστό με το 1981 και το 1985. Ακόμη, βλέπουμε ότι το ΠΑΣΟΚ άντεξε —γεγονός που δείχνει ισχυρή αντιδεξιά συνείδηση αλλά και εξίσου ισχυρή εξάρτηση των ψηφοφόρων από το κράτος. Διαπιστώνουμε, τέλος, πως ο Συνασπισμός δεν δημιούργησε το ρεύμα που θα επέτρεπε στην Αριστερά να ξεπεράσει σημαντικά το όριο της κατά παράδοσιν δυνάμεώς της.

ΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ, φαίνεται πως ο Α. Παπανδρέου αν και ηττήθηκε, κατά κανένα τρόπο δεν φαίνεται διατεθειμένος να το «βάλει κάτω». Με νύχια και με δόντια αγωνίζεται να κρατηθεί να διασώσει ό,τι μπορεί από την ισχύ που συγκέντρωσε με τις αθλιότερες μεθόδους. Εξίσου άθλιους και επικίνδυνους χειρισμούς πρέπει να περιμένουμε από αυτόν και το παρακράτος του στο άμεσο μέλλον. Θύματά του θα είναι βέβαια, εν τέλει το ΠΑΣΟΚ και όσοι μέχρι σήμερα υπάκουα τον στηρίζουν. Θα είναι

απλώς άξιοι της τύχης τους.

ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ δημιουργούν μια εντελώς ασταθή κατάσταση με φαινομενικό ρυθμιστή τον Συνασπισμό —που κινδυνεύει όμως να πληρώσει αυτός στο τέλος τα σπασμένα. Δεν μπορεί να στηρίξει τη ΝΔ, γιατί το 39% του ΠΑΣΟΚ ποτέ δεν θα το συγχωρήσει. Δεν μπορεί να συνεργαστεί με το ΠΑΣΟΚ γιατί θα αυτοκτονήσει πολιτικά και ηθικά, θα αρνηθεί κάθε λόγο ύπαρξής του. Δεν μπορεί να επιβάλει την «4η εντολή» γιατί ο Α. Παπανδρέου φοβάται την κάθαρση και ο Κ. Μητσοτάκης θέλει το συντομότερο εκλογές —για να τις κερδίσει. Η μεσοβασιλεία της «4ης εντολής» θα αποκαλύψει πλήρως τις ανομίες του ΠΑΣΟΚ, μπορεί όμως ταυτόχρονα να θέσει σε κίνηση δυνάμεις που θα ανατρέψουν τον Κ. Μητσοτάκη. Το συμφέρον των «δύο μονομάχων» απαιτεί το συντομότερο εκλογές για να φύγει από τη μέση ο Συνασπισμός, ώστε με τις αναπόφευκτες, σχεδόν νέες εκλογές για την ανάδειξη Προέδρου να γυρίσουμε ξανά στο γνωστό σκηνικό —που απαιτεί η Αριστερά να είναι στη γωνία.

ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ, αλλά όχι ακατόρθωτο, να επιτύχει η Αριστερά στους χειρισμούς, να αποφύγει τις παγίδες. Να αποδείξει δηλαδή πως δεν είναι αυτή που αποφεύγει την κάθαρση, δεν αντιμάχεται αυτή τις δημοκρατικές-αριστερές λύσεις. Όμως δεν αρκούν οι χειρισμοί, που το πολύ-πολύ να εμποδίσουν την άμεση φθορά της. Απαιτείται να συνεχιστούν τα βήματα που έγιναν με τον Συνασπισμό, να αλλάξει ριζικά η Αριστερά, ξεπερνώντας τον παλιό δογματικό και αρτηριοσκληρωτικό εαυτό της. Οι εκλογές ξανάρχονται και πρέπει να βρουν τον Συνασπισμό πιο πλατύ, πιο ενωμένο, πιο δυναμικό, πιο φρέσκο, ριζοσπαστικότερο. Αλλιώς ο δικομματισμός θα θριαμβεύει —ανεξαρτήτως σκανδάλων και εκλογικών συστημάτων.

αντί

ΠΕΡΙ
ΕΧΘΡΩΝ
ΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 408

Παρασκευή 23 Ιουνίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300

Η ώρα των υπευθύνων	5
ΣΠΥΡΟΣ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ	
Υπάρχουν «δύο Ελλάδες»;	10
ΠΑΝΟΣ ΛΟΥΚΑΚΟΣ	
Τέλος της αυτοδυναμίας - ώρα της λογοδοσίας	12
Μ. ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ	
Και το ΠΑΣΟΚ χτενίζεται...	14
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Αποχαιρετισμός στα όπλα	16
ΠΟΛ. ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ	
Και τώρα η νέα τακτική: «Η μεγάλη αντιπολίτευση»	18
ΜΑΝ. ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΟΣ	
«Τις πταίει»;	21
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ	
Συνέντευξη στο ANTI	22
ΑΝΝΑ ΨΑΡΟΥΔΑ - ΜΠΕΝΑΚΗ	
Πώς αλήθεια εννοούμε την κάθαρση;	26

ΜΠΟΣΤ	
Ήλπίστες και όμως αληθινά	28
ΛΙΑΝΑ ΚΑΝΕΛΛΗ	
Από το ραδιοφωνικό πλουραλισμό στην τηλεοπτική ολιγαρχία	30
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Κέρδη και ζημιές των κομμάτων	33
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ	
Την επόμενη μέρα	36
ΣΠΗΛΙΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ	
«Βουβά» μεθεόρτια στην Αχαΐα	36
Ροζ και πράσινη η νέα Ευρώπη	38
Β. ΚΟΒΑΤΣ	
Ουγγαρία: Το μέλλον ανήκει στην Δημοκρατία	40
ΤΣΑΡΛΙ ΤΣΑΠΛΙΝ	
Ο «Δικτάτορας»: Πάνω απ' όλα μια μαρτυρία	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Πολιτικά αδιέξοδα δεν υπάρχουν	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	20
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	43
ΒΙΒΛΙΟ	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	57

Πολιτικά αδιέξοδα δεν υπάρχουν

ΚΟΙΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ: Τα αποτελέσματα των εκλογών έφεραν τον Συνασπισμό στο κεντρικό πολιτικό προσκήνιο. Επιβεβαιώνοντας την πρόβλεψή του ότι ούτε το ΠΑΣΟΚ, ούτε η Νέα Δημοκρατία θα εξασφαλίσουν αυτοδύναμη πλειοψηφία.

ΓΙΑ ΤΙΣ ηγεσίες και τους οπαδούς των δυο αυτών κομμάτων, όμως, τα πράγματα κύλησαν διαφορετικά. Στον κόσμο της Νέας Δημοκρατίας λ.χ., διάχυτη ήταν η αίσθηση ότι το ΠΑΣΟΚ θα πλήρωνε για τα ανομήματά του: Για τα σκάνδαλα, τον διχαστικό μονοκομματισμό, τον εκφυλισμό των θεσμών, την παραβίαση θεμελιωδών αρχών του Συντάγματος... Και έκπληκτοι —κυρίως οι οπαδοί— διαπίστωσαν ότι το ΠΑΣΟΚ, παρά την ήττα του «κρατεί ακόμα». (Ποσοστό γύρω στο 39%). Και ότι «η αυτοδύναμη κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας», που θα σχηματιζόταν την επομένη των εκλογών, ήταν άπιαστο όνειρο.

ΑΛΛΑ ΙΔΙΑ, ίσως και μεγαλύτερη, «στυφή γεύση» είχαν και οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ. Είχαν πιστέψει στις διακηρύξεις του αρχηγού. (Ίσως και στο «ένστικτο» της κ. Δ. Λιάνη). Είχαν πιστέψει στην τρίτη «αυτοδύναμη τετραετία». Και είχαν δεχθεί, περίπου ως δεδομένη, τη διαβεβαίωση του «Μεγάλου» ότι, τη φορά αυτή, η «νίκη» θα ξεπεράσει το 50%. Και «έπνευσαν οι άνεμοι και ήλθε ο ποταμός», για να διαπιστώσουν, έκπληκτοι και αυτοί, ότι ο αρχηγός δεν ακριβολογούσε... Επέπρωτο —φευ!— η «επάρματος Δεξιά» να έλθει πρώτο κόμμα. Και ο Συνασπισμός να γίνει —επίσης φευ!— ένα είδος ρυθμιστή των μετεκλογικών εξελίξεων.

ΚΑΙ Ο Συνασπισμός; Τα αισθήματα εδώ ήταν κάπως ανάμικτα. Για τους «μαξιμαλιστές», το ποσοστό του 13% ήταν πολύ πενιχρό. Τόσος μόχθος, τόσες συγκεντρώσεις, τόση υποστήριξη (από διανοούμενους, πανεπιστημιακούς, εφημερίδες...) έπρεπε να δώσουν ένα καλύτερο αποτέλεσμα — υποστήριζαν. Για πολλούς άλλους, όμως, ο αριθμός των εδρών ήταν μια «θετική αποτίμηση», όσο και αν ο αριθμός αυτός (28 έδρες) βρισκόταν σε αναντιστοιχία με την αναλογική εκπροσώπηση, που σήμαινε 39 έδρες!

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ, όμως, ήταν ότι, για

πρώτη φορά από το 1974, η Αριστερά έβγαине από την «γωνία», στην οποία την είχαν καταδικάσει οι δυο μονομάχοι. Το σημαντικό ήταν ότι, από την επομένη των εκλογών, είχε ανοίξει μια νέα φάση στην πολιτική ζωή της χώρας —πέρα από τον δικομματισμό και την αυτοδυναμία. Ο Συνασπισμός, πράγματι, μπορούσε, από δω και μπρος, να διαδραματίσει σημαντικό —αν όχι καθοριστικό— ρόλο στις μετεκλογικές εξελίξεις.

ΤΗ ΝΕΑ αυτή φάση περιέγραψαν, με αρκετή σαφήνεια, οι ολοσέλιδοι τίτλοι των εφημερίδων της Δευτέρας και Τρίτης: «Αλλάζει η πολιτική σκηνή» —τίτλοφόρησαν «Τα Νέα», ενώ ο «Ριζοσπάστης» σημείωνε ότι ο Συνασπισμός είναι, αυτή τη στιγμή, η ανερχόμενη ισχυρή πολιτική δύναμη. Για τις εφημερίδες που πρόσκεινται φιλικά στη Νέα Δημοκρατία, δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα. Η παράταξή τους είχε καταγάγει «περιφανή νίκη» («Θρίαμβος η Νέα Δημοκρατία», «Εξουσία η Νέα Δημοκρατία», κλπ.) και πέραν ου! Η τραγωδία ήταν με τις κυβερνητικές εφημερίδες: Η «Επικαιρότητα» λ.χ. αισθάνθηκε την ανάγκη να μας πληροφορήσει ότι «Προδόθηκε η Αλλαγή», ο «Δημοκρατικός Λόγος» ότι «ο Ανδρέας παραμένει στις επάλξεις» και η «Αυριανή» ότι: «Και πάλι ο Ανδρέας πρωθυπουργός!» Ωστόσο, και πέρα από τα εξάστηλα, γεγονός παραμένει ότι τόσο ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσotάκης, όσο και ο «υπηρεσιακός» Α. Παπανδρέου, άρχισαν, από την πρώτη στιγμή, τις κρούσεις τους στην Αριστερά. Ο Κ. Μητσotάκης αποτάθηκε στον Συνασπισμό (αλλά και στους «τίμιους» του ΠΑΣΟΚ), για να στηρίξουν κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, που θα είχε συγκεκριμένες αρμοδιότητες —κάθαρση, αποκομματικοποίηση του κρατικού μηχανισμού, αποκατάσταση της δημοκρατίας, κ.ά. Αλλά στον Συνασπισμό αποτάθηκε και ο Α. Παπανδρέου!

ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ Μητσotάκη, ο Συνασπισμός δεν έδωσε συνέχεια. Έχουμε —του διαμήνυσαν— τη δική μας πρόταση: Τη συγκρότηση ή τη στήριξη, από κοινού με άλλες δυνάμεις, ενός σχήματος ευρύτερης αποδοχής, κλπ. (Τρίτη και τέταρτη διερευνητική εντολή). Όσο για την πρόταση Παπανδρέου, ο Συνασπισμός απάντησε σε ήρεμους τόνους: Αν το ΠΑΣΟΚ συναισθάνεται την ευθύνη του απέναντι στον προοδευτικό κόσμο, τότε θα πρέπει, πρώτο, να απομοιώσει ότι η πολιτική και η πρακτική της ηγεσίας του αποδοκιμάστηκε από τον λαό. Και, δεύτερο να συνεισφέρει στη δημιουργία μιας προοδευτικής κυβέρνησης ευρύτερης αποδοχής, με φερέγγυα σύνθεση.

Η ΑΝΑΦΟΡΑ στη «φερέγγυα σύνθεση» δεν ήταν τυχαία. Είκοσι τέσσερις ώρες πριν η Πολιτική Επιτροπή του Συνασπισμού με ανακοίνωσή της είχε διευκρινίσει ότι σε μια κυβερνητική κοινή εμπιστοσύνη, με κύρια αποστολή την κάθαρση θέσης δεν μπορούν να έχουν πρόσωπα

που βαρύνονται με κορυφαίες πολιτικές ευθύνες (όπως επί παραδείγματι, ο Α. Παπανδρέου) για το κατάντημα της χώρας και τους ενόχους των σκανδάλων.

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ φυσικό τη νέα κατάσταση πραγμάτων «μελέτησε» προχθές Τετάρτη το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, ενώ, την ίδια μέρα συνέρχονταν το Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ και η Κεντρική Επιτροπή της ΕΑΡ, για μερικές «πρώτες εκτιμήσεις» των εκλογικών αποτελεσμάτων.

ΤΟ ΑΓΩΝΙΩΔΕΣ ερώτημα στη σύσκεψη του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ ήταν: Τι κάνουμε τώρα; Και, προπαντός μετέχουμε ή δεν μετέχουμε στην πρόταση του Συνασπισμού για οικοουμενική κυβέρνηση εφ' όσον οι προβλεπόμενες από το Σύνταγμα διαδικασίες φθάσουν στην 4η διερευνητική αποστολή. Η ομόφωνη κατάληξη ήταν μια: Δεν μετέχουμε! Δεν μετέχουμε αλλά αναζητούμε «γέφυρες με την Αριστερά».

ΜΕΣΑ Σ' ΑΥΤΟ το κλίμα συνεχίζονται οι διερευνητικές εντολές του προέδρου κ. Χρ. Σαρτζετάκη προς τους αρχηγούς των κομμάτων Κ. Μητσotάκη, Κ. Παπανδρέου και —οσονούπω— προς τον πρόεδρο του Συνασπισμού Χ. Φλωράκη. Και ενώ αυτά συμβαίνουν «εντός των τειχών» (του ΠΑΣΟΚ), έμελλε να ξεσπάσει νέο —και μέγα— τραπεζικό σκάνδαλο, με πρωταγωνιστές τις θυγατρικές τράπεζες της Εθνικής και της Κτηματικής Τράπεζας στις ΗΠΑ. Και «ωσεί» να μην έφθαναν όλα αυτά την ίδια μέρα πήγαν στη Βουλή οι ειδικοί ανακριτές για να παραδώσουν στον πρόεδρο της Ι. Αλευρά ένα πλούσιο αποδεικτικό υλικό εις βάρος των Μ. Κουτσόγιωργα και Γ. Πέτσου. Η «μοίρα» για το ΠΑΣΟΚ είναι πράγματι σκληρή. Όχι μόνο έχασε τις εκλογές αλλά και η «σκανδαλολογία» η «σκανδαλοθηρία» η «σκανδαλοκατασκευή» —όπως θα έλεγε και ο Α. Παπανδρέου— συνεχίζεται αμείωτη από «άθλιους» ανακριτές και την «κιρκική φράξια του Συνασπισμού» η οποία κάνει το παν για «να λεηλατήσει τον χώρο του ΠΑΣΟΚ».

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω αυτά, σε μια κοινή γνώμη που, επί χρόνια, έχει εθισθεί στο παιχνίδι του δικομματισμού, είναι φυσικό να της προκαλούν αδημονία, ανησυχία. Πού πάμε, λοιπόν; Και μήπως ο τόπος αυτός οδηγείται στην ακυβερνησία και το χάος, όπως διαβεβαίωνε ο Α. Παπανδρέου, στις προεκλογικές συγκεντρώσεις του, εφόσον το ΠΑΣΟΚ θα έχανε την αυτοδυναμία;

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ηττήθηκε. Και βεβαίως έχασε την αυτοδυναμία. Το ίδιο έχασε και η Νέα Δημοκρατία. Αλλά η ζωή προχωρεί. Πολιτικά αδιέξοδα δεν υπάρχουν. Άλλωστε, ο Συνασπισμός έχει κατ' επανάληψη δηλώσει ότι θα αξιοποιήσει όλες τις δυνατότητες που παρέχει το Σύνταγμα, για μια κυβερνητική λύση που θα εγγυάται ότι δεν θα παραγραφούν τα αδικήματα και ότι οι ένοχοι θα τιμωρηθούν.

ANTHNP

Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ

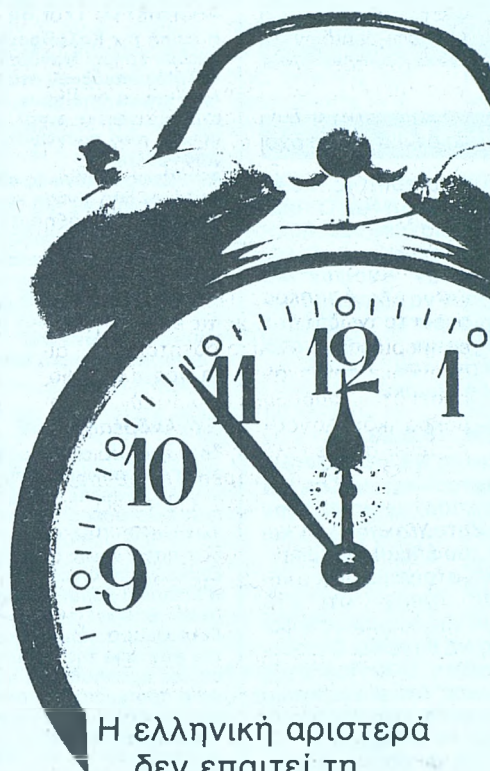
ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ των εκλογών της περασμένης Κυριακής δικαίωσαν πλήρως όλους εκείνους —μεταξύ των οποίων και το ΑΝΤΙ— οι οποίοι είχαν εκτιμήσει ότι ο Συνασπισμός αποτέλεσε και αποτελεί το πρώτο βήμα για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής αριστεράς και την κατάκτηση του ρόλου που της αρμόζει στην πολιτική σκηνή.

ΤΟ ΔΙΑΦΑΙΝΟΜΕΝΟ τέλος του δικομματισμού, η μη κατάκτηση της αυτοδυναμίας από τη Νέα Δημοκρατία και κυρίως η επιβεβαιωμένη καθημερινά πλήρης χρεωκοπία του ΠΑΣΟΚ και της ηγεσίας του, ανέδειξαν το Συνασπισμό σε ρυθμιστή των πολιτικών εξελίξεων.

ΠΡΕΠΕΙ επίσης να επισημανθεί η συνέπεια που διέκρινε μέχρι σήμερα το Συνασπισμό της Αριστεράς στην εφαρμογή των πολιτικών αποφάσεων του για την πολιτική διεξόδο και την αποκατάσταση της δημοκρατικής ομαλότητας. Η ελληνική Αριστερά δεν απαιτεί τη συμπόρευση με τις «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις».

ΟΧΙ από αλαζονεία ούτε γιατί δεν επιθυμεί δημοκρατικές διεξόδους. Αλλά ενεργεί σύμφωνα με τη λαϊκή εντολή και την υπόσχεσή της ότι η κάθαρση προέχει κάθε άλλου αιτήματος και αποτελεί προϋπόθεση για την πολιτική λύση. Αντίθετα, ο Ανδρέας Παπανδρέου εκλιπαρεί τη συνεργασία της Αριστεράς για να διασωθεί και να αποφύγει τον ποινικό κολασμό, μετά από την πολιτική τιμωρία του που είναι πλέον γεγονός.

ΔΕΝ ΕΠΙΚΕΙΤΑΙ βέβαια η κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων, ούτε, έστω της «Εκάλης», αλλά η μέχρι τώρα πορεία του Συνασπισμού μπορεί να μας κάνει να αισιοδοξούμε. Και πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με όλα τα δεδομένα ο ρυθμιστικός ρόλος της Αριστεράς θα είναι πιο αποφασιστικός τις ημέρες που έρχονται. Δεδομένου ότι ενώ οι ηγεσίες των δυο κομμάτων βρίσκονται αντιμέτωπες με μια εσωκομματική κρίση —πραγματική και απειλητική για τον Ανδρέα Παπανδρέου, δυνητική αλλά επίσης σοβαρή για τον Κ. Μητσotάκη που ούτως ή άλλως έχει χρεωθεί την μη αυτοδυναμία —ο Συνασπισμός της Αριστεράς παρουσιάζεται ομοιογενής και χωρίς εσωτερικές ταλαντεύσεις. ΒΕΒΑΙΑ, όπως έχουμε επισημάνει και

Η ελληνική αριστερά δεν απαιτεί τη συμπόρευση με τις «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις». Όχι από αλαζονεία ούτε γιατί δεν επιθυμεί δημοκρατικές διεξόδους. Αλλά ενεργεί σύμφωνα με τη λαϊκή εντολή και την υπόσχεσή της ότι η κάθαρση προέχει κάθε άλλου αιτήματος και αποτελεί προϋπόθεση για την πολιτική λύση.

στο παρελθόν τα προβλήματα δεν απουσιάζουν. «Μπορεί ο Συνασπισμός να μην είναι η Αριστερά των ονείρων μας», αλλά κανείς αριστερός ή προοδευτικός πολίτης δεν δικαιούται σήμερα να είναι επιφυλακτικός απέναντί του, κυρίως επειδή πολλοί αριστεροί δεν έδειξαν τις ίδιες επιφυλάξεις για τον Ανδρέα Παπανδρέου όταν αυτός, στο όχι και

τόσο μακρινό παρελθόν, διεκδικούσε την ψήφο τους.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ της Αριστεράς και της προόδου πρέπει να ενισχυθεί και άλλο τις ημέρες που έρχονται και ας είναι ορατές οι ατέλειες και οι δισταγμοί. Θα το επαναλάβουμε: «Εξίσου ορατές είναι και οι δυνάμεις που θέλουν να ανατρέψουν τα σημαντικά βήματα του Συνασπισμού», να υπονομεύσουν τον αποφασιστικό ρόλο που κατάκτησε η Αριστερά και να την οδηγήσουν ξανά στα εκβιαστικά διλήμματα του τύπου «ή με την Πρόοδο ή με τη Συντήρηση». ΠΟΙΑ είναι η Πρόοδος και ποια η Συντήρηση στη σημερινή Ελλάδα αρμόδιος να το κρίνει είναι μόνον ο λαός. Το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας Παπανδρέου «δεν δικαιούνται δια να ομιλούν» για «πρόοδο» ας το καταλάβουν επιτέλους.

ΠΡΕΠΕΙ επίσης να επισημάνουμε ότι αν το εκλογικό αποτέλεσμα δεν ήταν τόσο ευνοϊκό για το Συνασπισμό, όσο τουλάχιστον περίμεναν πολλοί, αυτό δεν οφείλεται μόνο στις όποιες ατέλειες του εκλογικού συστήματος ή στην πόλωση που επικράτησε για μια ακόμα φορά. Ευθύνη και μάλιστα σημαντική υπάρχει και στη διστακτική γλώσσα που απηύθυναν πολλές φορές ορισμένα στελέχη του Συνασπισμού στο θέμα της μετεκλογικής συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ και στα εκβιαστικά διλήμματα του Ανδρέα Παπανδρέου. Διλήμματα που δυστυχώς πολλές φορές βρίσκουν απήχηση στα φοβισμένα και ηττοπαθή πολιτικά στρώματα της Αριστεράς.

ΣΗΜΕΡΑ, στην απόγνωση τους, ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ επιχειρούν να περιχαράκωσουν εκ νέου την Αριστερά με τους ίδιους εκβιασμούς. Η απάντηση πρέπει να δοθεί με την «τέταρτη εντολή», αν αυτό δεν γίνει δυνατό με την «τρίτη». Μια κυβέρνηση «εκ προσωπικοτήτων», η οποία θα στηριχθεί κοινοβουλευτικά από όλες τις δυνάμεις που διακηρύσσουν την κάθαρση και έχουν δεσμευθεί στο λαό για να την πραγματοποιήσουν θα ανοίξει το δρόμο για την οριστική απαλλαγή της χώρας από τη σήψη και τη διαφθορά. Δεν πρέπει, σε καμιά περίπτωση, να δοθεί εκ νέου πολιτικό σωσίβιο στον Ανδρέα Παπανδρέου. Υπό αυτή την προϋπόθεση μπορούμε να αισιοδοξούμε.

ημερο δνηκτής

ΤΡΙΤΗ 13.6.89 · ΤΕΤΑΡΤΗ 21.6.89

ΤΡΙΤΗ, 13.6.89

Τρίτη και δεκατρείς. Ημέρα για να κάνετε αποφασιστικές κινήσεις.

Κι ενώ όλοι μοιράζουν προεκλογικές υποσχέσεις ο **Κ. Λαλιώτης** το έριξε στις απειλές. Θα επανιδρυθεί, είπε στη Θεσσαλονίκη, μετά τις εκλογές το ΠΑΣΟΚ. Μπρρρ...

Καταργήθηκε από ναυτικούς διοικητής **Β. Αιγαίου** ο αρχιπλοίαρχος **Ηλ. Ανδριόπουλος**, επειδή αρνήθηκε να παραστεί στην υποδοχή της κ. **Δ. Λιάνη** και του μέλλοντος συζύγου της στη Θεσσαλονίκη.

«Είμαστε αντάρτες της πολιτικής γιατί τους χαλάμε τη σούπα» δήλωσε ο κ. **Αρσένης**. Απ' όσο ξέρω, οι αντάρτες τις καταβροχθίζουν τις σούπες —ακατάλληλους προς βρώσιν τας καθιστούν αι επιπλέουσai επί της επιφανείας των μυαίαι.

Η **ΔΗΑΝΑ** πραγματοποιεί την αθηναϊκή της συγκέντρωση στο Σύνταγμα, οι **Εναλλακτικοί Αντικαπιταλιστές** και οι **Ριζοσπάστες Οικολόγοι** καταλαμβάνουν την Ακρόπολη, ο **ΕΛΑ** βάζει τρεις βόμβες. Τελευταίες προεκλογικές ημέρες κι όλοι τα παίζουν όλα για όλα.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 14.6.89

Κύρκος και **Φλωράκης** ομιλούν στην τελική συγκέντρωση του Συνασπισμού στο Σύνταγμα. Ήμουν κι εγώ εκεί.

Στο Συμβούλιο Επικρατείας προσέφυγε ο **Μ. Γλέζος** διεκδικώντας τον τίτλο της **ΕΔΑ**, τον οποίον ο **Άρειος Πάγος** κατακύρωσε στον **Α. Λεντάκη**. Δεν μονομαχούν καλύτερα μεταξύ τους να τελειώσουμε;

Με 2-1 θύματα έληξε ο αγών **ΝΔ-ΠΑΣΟΚ** που έγινε τη νύχτα στον **Βύρωνα**.

Ο εαυτογενής εκ **Χανίων Γ. Θεοδωράκης**, αδελφός του γνωστού αδελφού του **Μίκη** καλεί ως αριστερός να υπερ-

ψηφιστεί ο συντοπίτης του **Κ. Μητσοτάκης** και η **ΝΔ**. Ο τοπικισμός υπερσχύει των πολιτικών διαιρέσεων.

Με δωρεάν αναψυκτικά προσπαθούν να εξαγοράσουν οι **νεοδημοκράτες** τις ψήφους των **Αθηναίων**. Αναμένεται αντεπίθεση του **ΠΑΣΟΚ** με προσφορά **Ουίσκυ**.

ΠΕΜΠΤΗ, 15.6.89

Ημέρα της **ΝΔ** στο Σύνταγμα με **συναυλίες**, **λείξερ** και πολλούς **επαρχιώτες**. Μίλησε και ο **Κ. Μητσοτάκης** αλλά κανείς δεν του έδωσε σημασία.

20 εκατ. στοιχηματίζει ο «**Ελεύθερος Τύπος**» ότι στο γκραν-πρι της Κυριακής η φορά της **ΝΔ** θα έρθει αυτοδύναμως πρώτη. Ο **Κ. Λαλιώτης** πεπεισμένος ότι ο επιβήτωρ **Άντριου** είναι καλύτερος, αποδέχεται το στοίχημα.

Βιαστικοί οι **Δανοί**, **Βρετανοί**, **Ολλανδοί**, **Ισπανοί** και **Ιρλανδοί** ψήφισαν από σήμερα για το **Ευρωκοινοβούλιο**.

Στη **Σαγκάη** τρεις **εργάτες** καταδικάζονται σε **θάνατο** γιατί συμμετείχαν στις εκεί αντικαθεστωτικές κινητοποιήσεις. **Μαύρα κοράκια**, κτλ., με φόντο, αντί της **Καντόνας**, τη **Σαγκάη**.

Με την «**Αυγή**» και τον «**Ριζοσπάστη**» υπό μάλης, διάφοροι **πασόκοι** επισκέπτονται **συνασπιστές** για να τους πείσουν ότι υπάρχει κρυφή γραμμή για ψήφο στο **ΠΑΣΟΚ**. Και τους μετατρέπουν **βεβαίως αμέσως σε ψηφοφόρους της ΝΔ**.

800 πούλμαν πλήρη **Σκοπιανών Μακεδόνων** θαυματού του **Α. Παπανδρέου** διέρχονται τα σύνορα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 16.6.89

Αποθεωτική εμφάνιση του **Α. Παπανδρέου** στο Σύνταγμα ενώπιον **Σκοπιανών Μακεδόνων**, **Βουλγάρων**, **Τούρκων**, **Αλβανών**, **Φιλιππινέζων** κτλ., στους οποίους υπόσχεται ελληνική υπηκοότητα και

θέση στον **ΟΤΕ**.

Ειδικότερα στους **Βουλγάρους Μουσουλμάνους** ο **Α. Παπανδρέου** υπόσχεται δωρεάν διαμερίσματα στην **Αμμόχωστο**, γεγονός που προκαλεί την μήνυν του **Ντενκτάς**.

Τελειώνει η **προεκλογική εκστρατεία**. Τα μαντάτα θα τα μάθουμε μεθαύριο.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 17.6.89

Η **λαϊκή** της **Καλλιδρομίου** είναι σχεδόν έρημη. **Μανάβηδες** και **πελάτες** σπεύδουν στα χωριά τους για να ψηφίσουν. Οι **εναπομείναντες ανταλλάσσουν** μεταξύ τους **προγνωστικά** και **ψηφοδέλτια**.

Αντιθέτως οι **εθνικές οδοί** σφύζουν από κίνηση και χρώματα. Χιλιάδες αυτοκίνητα στολισμένα με **γαλάζιες** και **πράσινες** σημαίες κατευθύνονται προς τους γενέθλιους τόπους των οδηγών. Χιλιάδες όμως είναι και τα **αστόλιστα** —αν όλοι αυτοί που τα οδηγούν είναι **συνασπιστές**, αύριο θα είμαι με το **πρώτο κόμμα**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 18.6.89

Το χωριό μου είναι μικρό, αλλά η ουρά στο **εκλογικό τμήμα** είναι μεγάλη. Έπρεπε να είχα πάει πριν τελειώσει η **κυριακάτικη λειτουργία**. Πώς όμως να ξυπνήσεις νωρίς όταν μέχρι τα **ξημερώματα** δίνεις τις **τελευταίες χαμένες μάχες** προς άγναν ψήφων; Εκνευρίζομαι και **τσακώνομαι** με τον **φαντάρο** της φρουράς, ο οποίος προσπαθεί να περάσει κατά προτεραιότητα όλους τους **αξιωματικούς γειτονικής αεροπορικής μονάδας** που εμφανίζονται για να ψηφίσουν. Εκνευρίζομαι ακόμη περισσότερο όταν, πίσω από το **παράβαν** προσπαθώ να ανακαλύψω ανάμεσα σε δεκάδες άλλα το **ψηφοδέλτιο του Συνασπισμού**. Το βρίσκω. Ανακαλύπτω και το όνομα του **Θανάση**. Σταυρώνω. Το διπλώνω, το βάζω στο **φάκελο** αλλά πριν το κλείσω, **ας ρίξω, λέω, μια ματιά μήπως έκανα λάθος**.

Ξανακοιτάω το ψηφοδέλτιο —να μια **κίτρινη μουντζούρα** στην άκρη. Το πετάω. Ζητώ άλλη σειρά ψηφοδελτίων, ξανά αγωνία να βρω το δικό μου, ξανά **σταυρός** —και ησύχασα. Έκλεισα ως πολίτης και **αναχωρώ**. Ο **φαντάρος** μου υπενθυμίζει κακεντρεχώς ότι πρέπει να ψηφίσω και για τις **ευρωεκλογές**. Το κάνω κι αυτό. Φεύγω, και ξαναγυρίζω για να πάρω **ταυτότητα** και **βιβλιάριο** που τα είχα ξεχάσει. Μετά, **300 χιλιόμετρα** ξανά για την **Αθήνα**. Εν μέσω **γαλάζιων σημαίων**, οι **πράσινες** έχουν σχεδόν εκλείψει. Η **εθνική οδός** είναι **πλήχτρα**, **προχωρούμε σημειωτόν**. Εκατομμύρια **λίτρα βενζίνης** καταναλώνονται ασκόπως και τα **εισπνέω** εγώ. Φτάνουμε στην **πρωτεύουσα**. Οι **ραδιοφωνικοί σταθμοί** λένε ότι τους κατέβει, η **ηλεκτροδότηση**. Οι **γαλάζιοι**

πανηγυρίζουν, **ηροκαλούν**, **φωνασκούν**. Οι **πράσινοι** κατέβασαν τα ρολά κι **εξαφανίστηκαν**. **Πετιδόνος** ο **Α. Παπανδρέου** εμφανίζεται στη **Τ.Ο.** και λέει **αλλά** αντ' άλλων. Ο **Κ. Μητσοτάκης** γο παίζει άνετος αλλά δεν μας ξεγελά. Μέχρι το πρωί βλέπουμε κι ακούμε **αριθμούς, ποσοστά, έδρες**. Ο ήλιος **ανατέλλει σε μια μη αυτοδύναμη χώρα**. Μετά από τόση **γαλαίπωρία**, πώς να είμαι **ευχαριστημένος** με αυτό το **γρουσουζικό 13%**;

ΔΕΥΤΕΡΑ, 19.6.89

Του **Αγίου Πνεύματος**. Λόγω της αργίας του **ΟΤΕ**, **μπλοκάρει** η έκδοση των **τελικών αποτελεσμάτων**. Η **Αρχιεπισκοπή** όμως λειτουργεί κι εκδίδει το **ημερησίον Α. Παπανδρέου - Μ. Τσαντ**.

Λειτουργεί και η **Προεδρία της Δημοκρατίας** για να αποδεχθεί ο **Χ. Σαρτζετάκης** την παραιτήση του **Α. Παπανδρέου**. Παραμένει όμως ως **υπερρεσιακός** —έχει ακόμη κάποια περιθώρια η **Δ. Λιάνη** να διατελέσει **σύζυγος πρωθυπουργού**, έστω και **υπηρεσιακού**.

ΤΡΙΤΗ, 20.6.89

Οι **Έλληνες**, λόγω πολλών **Ρίχτερ**, έγιναν **σεισμολόγοι**. Λόγω **Τσερνομπίλ** έμαθαν πυ-

Τελευταία, όλο και **φεύγει** με **κατεβασμένα το κεφάλι...**

ρηνική φυσική. Τώρα με τη μη αυτοδυναμία μετατρέπονται σε έγκυρους συνταγματολόγους. Ουδείς θυμάται τις Δέκα Εντολές, του Μωυσέως, όλοι συζητούν για την 1η, 2η, 3η, 4η εντολή του κ. Σαρτζετάκη.

Κι αρχίζει από σήμερα η περιφορά της πολιτικής εξουσίας από χέρι σε χέρι: Το ιταλικό φρούτο της διερευνητικής εντολής καρπίζει και εν Ελλάδα, στην αυλή του Κ. Μητσotάκη.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 21.6.89

Θερινόν Ηλιοστάσιον, η πιο μεγάλη ημέρα του χρόνου —και γίνεται χαμός. Οι ανακριτές Κρουσταλλάκης και Σκαρλάτος παραδίδουν στοιχεία για τη δίωξη Κουτσόγιωργα - Πέτσου στον κ. Αλευρά. Συνάντηση Φλωράκη - Μητσotάκη, συνεδρίαση του Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ. Στη Νέα Υόρκη συλλαμβάνονται όλοι οι υπάλληλοι της Κτηματικής Τράπεζας για παράνομες καταθέσεις. Ο Κίμων Κουλούρης οργανώνει ομάδες αγανακτισμένων κομμουνιστών εναντίον του Χ. Φλωράκη —και είμαστε ακόμη στην 1η εντολή.

Στην Κίνα εκτελέστηκαν οι τρεις καταδικασμένοι της Σαγκάης. Ο Κ. Κάππος δηλώνει ότι οι εκτελεσθέντες δεν ήταν κομμουνιστές και επομένως το γεγονός δεν τον ενδιαφέρει.

Στην Αθήνα αύριο αρχίζουν οι Πανελλήνιες Εξετάσεις. Διουσία, και όλοι οι υπόλοιποι, ψυχραιμία και καλή επιτυχία!

Ο ΔΙΕΡΕΥΝΩΝ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Πάλι τα ίδια; Στο σημερινό, αριθμός 405 τεύχος, σελίδα 6, κάνεις δυο φορές το ίδιο ορθογραφικό λάθος. Μια στην επικεφαλίδα «ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ» και μια κάτω από τη φωτογραφία της ίδιας σελίδας. Όμως, το σωστό είναι Ημεροδέκτης, από τη ημέρα και δέκτης. Έτσι που το γράφεις σημαίνει Ημεροδαγκανόν (δήςκτης = δάκνων = δαγκάνων). Μήπως αυτό θες να πεις; Γιατί αλλιώς βγάζει μάτι.

Και πάλι συγγνώμη.

Φιλικά

Ηλίας Π. Κωστάκης
Δικηγόρος

Αν δεν είναι φανερό ότι «δαγκώνουμε τις ημέρες» και υπάρχουν απορίες για την υπογραφή, καλύτερα να το κλείσουμε το μαγαζί.

ΕΝΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

ΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ

Αγαπητοί γονείς του έθνους βουλευται, άνδρες και γυναίκες, συγχαίρω για την επιτυχία σας και σας αντευχριστώ για τις γραπτές και προφορικές ευχαριστίες που μου απευθύνετε. Είμαι ιδιαίτερος ευτυχής διότι έπιασαν τόπο οι «οδηγίες προς πολιτευόμενους» που προεκλογικώς μετέδιδα από αυτήν εδώ την ίδια θέση. Σε σας, ανήκει η τιμή που τις κατανοήσατε, τις εφαρμόσατε κι έτσι κερδίσατε την πολυπόθητη έδρα. Σε μένα, μένει η ικανοποίηση πως δεν πήγαν χαμένες οι γνώσεις και οι εμπειρίες που απέκτησα, δις εκτεθείς ως υποψήφιος βουλευτής παλαιότερα. Μόνο που τότε, δυστυχώς, εγώ δεν είχα κανένα να με συμβουλευθεί κι έτσι απέτυχα.

Είναι λίγο περιεργο βέβαια ότι αυτή η επιτυχία σας φέρνει σε υποδεέστερη μοίρα: μέχρι χθες ήσασταν απλοί συμπολίτες μου και μόνο συμβουλευτές μπορούσα να σας δίνω. Τώρα όμως που γίνετε φορείς της «λαϊκής εντολής» δικαιούμαι, ως λαός, να εντέλλομαι —κι εσείς υποχρεούσθε να εκτελείτε. Το γιατί έγινε τέτοιος σκοτωμός ώστε να καταφέρουν 300 να εκτελούν τις εντολές ημών των πολοίπων και να είναι υποχρέωμάς είναι ένα από τα μυστήρια του πολιτικού μας συστήματος που αδυνατώ να κατανοήσω.

Τέτοιες ημέρες, πρώτη κι επίκαιρη εντολή είναι «ου διερευνήσεις». Όχι επειδή υπάρχει η παλαιότερη «πίστευε και μη ερεύνα», αλλά γιατί πρόκειται για μάταιη προσπάθεια και σκέτη σπατάλη χρόνου. Τι να διερευνήσει κανείς; Τις προθέσεις του Α. Παπανδρέου; Πασίγνωστες είναι: θέλει να είναι Ισόβιος Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θέλει να παραμείνει πρωθυπουργός, επιθυμεί να νυμφευθεί την κ. Λιάνη, σκοπεύει την κατάλληλη στιγμή να διαδεχθεί τον κ. Σαρτζετάκη. Ηλιού φαινότερα είναι όλα, τι χρειάζονται οι διερευνήσεις και οι αναζητήσεις; Εξίσου διαφανείς και οι προθέσεις του Κ. Μητσotάκη: θέλει να διατηρήσει την αρχηγία της ΝΔ, να είναι πρωθυπουργός για τα επόμενα οκτώ χρόνια, να γίνει μετά Πρόεδρος Δημοκρατίας. Μόνη διαφορά Παπανδρέου - Μητσotάκη, η κ. Λιάνη. Επειδή, λοιπόν, όλα αυτά είναι πασιδήλα και πασίγνωστα, τι χρειάζονται οι αναζητήσεις και οι διερευνήσεις;

Μα θα πείτε ο Κ. Μητσotάκης θέλει την κάθαρση, ενώ ο Α. Παπανδρέου την αρνείται. Δηλαδή τι θα κάνει ο αρχηγός του πρώτου κόμματος, θα απαγγείλει κατηγορία στον εαυτό του που άφησε τον Κοσκωτά να αγοράζει τις εφημερίδες της παράταξής του —αν δεν τον βοηθούσε κιόλας; Δεν έχει δηλαδή πολιτικές ευθύνες ο κ. Μητσotάκης που ο Κοσκωτάς αγόρασε την «Εβδόμη», την «Καθημερινή», τη «Βραδυνή»;

Δεν χαιρόταν όσο η αυτοκρατορία του απατεώνα επεκτεινόταν; Δεν περίμενε να την κληρονομήσει; Δεν έχει ευθύνη που ανακάλεσε την επερώτηση Σουφλιά για τις δρα-

στηριότητες Κοσκωτά; Δεν αντέδρασε χλιαρά στον «κουτσονόμο»; Ναι αλλά δεν πληρώθηκε για να τον κατασκευάσει, θα απαντείστε θριαμβευτικά, ως νέοι και άπειροι βουλευτές που είστε. Σωστό, και επομένως δεν πρέπει να πάει φυλακή —αλλά αυτός είναι λόγος για να γίνει πρωθυπουργός; Υπάρχουν και μερικά άλλα εκατομμύρια Έλληνες που «δεν τα έπιασαν» από τον Κοσκωτά, γιατί δεν κάνουμε αυτούς πρωθυπουργούς; Υποθέτω ότι πολλοί από αυτούς θα είναι λογικότεροι και δεν θα δηλώνουν, στα 72 τους χρόνια, ότι σκοπεύουν να μείνουν μόνο 8 χρόνια πρωθυπουργοί...

Αν, επομένως, κάπου εκεί στην 77η ή 78η διερευνητική εντολή, σας καλέσει ο Πρόεδρος να σας την αναθέσει, αρνηθείτε. Στο κάτω-κάτω, προεδρική και όχι λαϊκή εντολή θα είναι. Κι αφήστε τα πράγματα να πάρουν το δρόμο τους: κάποια στιγμή, κάποια κυβέρνηση θα σχηματιστεί για να στείλουν τους Πέτσους, Μένιους, κτλ., στα δικαστήρια και να διαχειριστεί στοιχειωδώς τα πράγματα για λίγους μήνες, μέχρι να ξαναγίνουν εκλογές. Όντας και οι δυο τους εκτός εξουσίας ο μεν Α. Παπανδρέου θα σκάσει από το κακό του, τον δε Κ. Μητσotάκη θα τον φάνε οι δικοί του. Τότε είναι η κατάλληλη στιγμή: όταν όλοι οι άλλοι θα έχουν καταπονηθεί από τις κουραστικές και άγονες διερευνήσεις, όταν μέσα στα κόμματα ο ένας επίγονος θα μαχαιρώνει τον άλλο, αρπάξτε την εντολή, φτιάξτε κυβέρνηση —και νείς δεν θα έχει κουράγιο να σας καταψηφίσει.

Εκτός κι αν κάνετε κάτι άλλο, που είναι πιο έξυπνο αλλά θέλει κότσια: Δεχθείτε την 77η διερευνητική εντολή και αντί να διερευνάτε τις πασίγνωστες και απορριπτέες προθέσεις των Α. Παπανδρέου και Κ. Μητσotάκη, απευθυνθείτε στους γνωστούς και άγνωστους επίδοξους διαδόχους τους και συνωμοτείστε μαζί τους, να ρίξετε τους αρχηγούς —και θα ανθίσουν τότε 2, 3, 4, 5, πολλά κόμματα στην Ελλάδα. Διότι ο μόνος τρόπος να καταστραφεί ο δικομματισμός είναι να υπάρχουν περισσότερα από δυο κόμματα. Όσο υπάρχουν μόνο δυόμισι κι αφού ο ημικομματισμός είναι αδύνατος και ο μονοκομματισμός απορριπτέος, ο δικομματισμός θα θριαμβεύει. Είναι φανερό πως αυτή η συνωμοτική διερεύνηση επιταχύνει τις διαδικασίες που έτσι κι αλλιώς θα προκύψουν από την άρνηση της εντολής —αν είστε κακοί συνωμότες αφήστε καλύτερα στην άκρη αυτή τη λύση.

«Ου διερευνήσεις» λοιπόν, και κυρίως μακριά από Α. Παπανδρέου και Κ. Μητσotάκη. Νέος και πολλά υποσχόμενος βουλευτής είσαι, γιατί να τινάξεις στον αέρα το πολιτικό σου μέλλον; Άλλωστε, οι εκλογές δεν θα αργήσουν.

Δημήτρης Κ. Ψυχογιός

Κάθαρση ΤΩΡΑ

Στη «χώρα των θαυμάτων» εγκλωβίστηκε η κ. Αλίκη Κουτσόγιωργα, σύζυγος του πρώην αντιπροέδρου της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ κ. Αγ. Κουτσόγιωργα, καθώς ο εισαγγελέας Εφετών κ. Δημ. Δωρής άσκησε ποινική δίωξη σε βάρος της για αποδοχή προϊόντων εγκλήματος σε βαθμό κακουργήματος κι απαγορεύτηκε η έξοδος της από τη χώρα. Τα «θαύματα» τελείωσαν. Εκτός των ημερών αναμένεται να κληθεί σε απολογία. Τα «προϊόντα του εγκλήματος» είναι γνωστά. Αφορούν τα 2 εκ. δολάρια που έδωσε ο Κοσκωτάς στον Μένιο μέσω του Μαντζουράνη για την προώθηση στη Βουλή το περασμένο καλοκαίρι της περιφημής τροπολογίας περί «τραπεζικού απορρήτου», γνωστής ως «κουτσονόμος». Το ποσό παρέμεινε, σε ελβετική τράπεζα για λογαριασμό του ζεύγους Κουτσόγιωργα για δυόμισι περίπου μήνες. Φαίνεται ότι τα στοιχεία των ανακριτικών αρχών είναι συντριπτικά σε βάρος του ζεύγους —δηλαδή του τέως αντιπροέδρου της τέως κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Αλλά ο κλοιός σφίγγει και γύρω από τον Γ. Πέτσο, τον —ευρωβουλευτή τώρα— Τάκη Ρουμελιώτη και άλλους βαρώνους του κινήματος. Προχθές οι εφέτες Γ. Σκαρλάτος και Ε. Κρουσταλάκης παρέδωσαν στον πρόεδρο της Βουλής κ. Γ. Αλευρά 5 φακέλους και 2 έγγραφα ζητώντας την ενεργοποίηση του νόμου περί ευθύνης υπουργών. Ο πρόεδρος της

Βουλής κράτησε για τον εαυτό του το περιεχόμενο των φακέλων ως «απόρρητο», αρνούμενος να το θέσει υπόψη των πολιτικών αρχηγών και του προεδρείου της Βουλής.

Δημοσιογραφικές πάντως πληροφορίες αναφέρουν ότι εκτός από τον Κουτσόγιωργα, τον Πέτσο και τον Ρουμελιώτη ενέχονται επίσης ο Γ. Παπανδρέου και ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης —αντικαταστάτης του Μένιου— Β. Ρώτης.

Έχουμε μπροστά μας ένα λαμπρό δείγμα για το πώς αντιλαμβάνεται ο κ. Αλευράς και το ΠΑΣΟΚ την κάθαρση. Ποια πολιτική αξιοπιστία απέμεινε πλέον;

Αλλά το δικαστικό νυστέρι στην υπόθεση Κοσκωτά χώνεται βαθιά. Και πρέπει να φτάσει μέχρι το κόκκαλο. Για να αποδειχθεί και ενώπιον της δικαιοσύνης αυτό που είναι ήδη εδραιωμένο στη συνείδηση του λαού που κατεδίκασε με την ψήφο του οριστικά και τελεσίδικα μια φαύλη κυβέρνηση και τον πρόεδρό της. Αυτής, της γνωστής κυβέρνησης απατεώνων...

Εκλογικά μαγειρεία

Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ενδείξεις η έδρα του Συνασπισμού στην Α' Αθηνών μεταφέρεται στην Β' Πειραιώς με αποτέλεσμα ο Νίκος Κωνσταντόπουλος να παραμείνει εκτός Βουλής. Την έδρα καταλαμβάνει ο αρχηγός της ΔΗΑΝΑ κ. Κ. Στεφανόπουλος. Δεν έχουμε τίποτα εναντίον του. Όμως η περιεργη αυτή μεταφορά είτε προϊόν των τεχνικών λεπτομερειών του εκλογικού συστήματος είναι είτε αποτέλεσμα σκοπιμότητας —όπως φαίνεται— των εκλογικών μαγειρειών, στερεί την ελληνική Βουλή από έναν αγωνιστή και από μια αξιόλογη παρουσία που είμαστε βέβαιοι ότι έχει πολλά να προσφέρει. Όμως παρουσίες όπως του Ν. Κωνσταντόπουλου και του Στ. Νέστορα ενοχλούν κυρίως το ΠΑΣΟΚ. Για λόγους ιστορικούς και για λόγους σύγκρισης με τους «συντρόφους» που παρέμειναν στο κίνημα από το 1975 και μετά...

Δημοσιογράφων εγκώμιον

Ελπίζουμε οι έρευνες θεαματικότητας των τηλεοπτικών καναλιών της ΕΤ να δείξουν αυξημένα ποσοστά στη μετεκλογική περίοδο. Η βελτίωση των δελτίων ειδήσεων από άποψη ισόρροπης παρουσίασης και περιεχομένου είναι εμφανής. Και η ζωντάνια. Πράγμα που απλά σημαίνει ότι οι επαγγελματίες δημοσιογράφοι, αν αφεθούν απερίσπαστοι στο έργο τους, μπορούν να παράγουν δελτία που δεν προσβάλλουν τόσο βάνουσα τη νοη-

μοσύνη των θεατών.

Πράγμα που δείχνει επίσης ότι ήρκεσαν λίγες μέρες μετά την εκλογική ήττα του ΠΑΣΟΚ για να χαλαρώσει ο ασφυκτικός κομματικός έλεγχος επί των ειδήσεων.

Το ασύστολο κομματικό κράτος του ΠΑΣΟΚ είχε μετατρέψει τα τηλεοπτικά κανάλια σε όργανο αχαλίνωτης προπαγάνδας. Είναι παρήγορο που οι επαγγελματίες δημοσιογράφοι ακόμα και υπό τον κ. Κωβαίο, ακόμα και υπό τη νεφοσκεπή προστασία του υπηρεσιακού —αλλά εξουθενωμένου πια— Παπανδρέου κάνουν ό,τι μπορούν για να παρουσιάσουν αξιοπρεπή δελτία.

Συνεχίζεται βέβαια, υποθέτουμε, η τηλεφωνική σύνδεση μεταξύ της Ζαλοκώστα 10 και του κ. Κωβαίου. Μόνον που χάθηκε η επαφή Κωβαίου - δημοσιογράφων.

Χάνουμε σε λίγο και τον κ. Μαρούδα που αν και απόλυτος άρχων των μέσων απέτυχε να εκλεγεί βουλευτής, ίσως γιατί η λήψη στη Ζάκυνθο να μην ήταν τόσο καλή. Χάνουμε και τον έτερο τηλεφωνιάρχη, υποβόλεα τον κ. Κωστόπουλο που αναχωρεί για το Στρασβούργο μήπως και εκπολιτισθεί. Η ΕΡΤ θα στερηθεί των πολύτιμων υπηρεσιών τους.

Διεθνής περίγελος

Η Ελλάδα βυθισμένη στο βούρκο των σκανδάλων και της διαφθοράς της Πασοκικής περιόδου χειροδένεται και στο εξωτερικό. Ανταποκρίσεις από τις ΗΠΑ αναφέρουν ότι συνελήφθηκαν όλα τα διευθυντικά στελέχη των υποκαταστημάτων της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας. Η κατηγορία αφορά παράνομες καταθέσεις που ανέρχονται σε δισεκατομμύρια δολάρια, καταθέσεις Ελλήνων που παράνομα μεταφέρονταν στο κεντρικό κατάστημα της ΕΚΤ στην Ελλάδα χωρίς να φορολογούνται από το αμερικανικό δημόσιο. Αυτά είναι γνωστά μέχρι τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές. Φαντάζεται κανείς ότι, αν αληθεύουν οι κατηγορίες αυτές, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα άλλο τεράστιο σκάνδαλο, που μετά το σκάνδαλο Κοσκωτά με την Τράπεζα Κρήτης θα πλήξει ίσως οριστικά την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στο εξωτερικό. Μετά τις νίκες της ΑΓΡΕΞ στο Λονδίνο και του Κοσκωτά στην Αμερική ακόμα ένα σκάνδαλο φαίνεται να αποκάλυπτεται που θα εξαφανίσει κάθε ίχνος εναπομείνοντος κύρους της χώρας στο εξωτερικό. Ουδέποτε η Ελλάδα υπέστη τέτοιο διεθνή εξευτελισμό κι ουδέποτε οι πολίτες αυτής της χώρας ένιωσαν τέτοιας ντροπής παρατηρώντας τις αντιδράσεις των ξένων όταν αναφέρεται το όνομα της Ελλάδας.

Το «ΑΝΤΙ» είχε προειδοποιήσει πέρσι τον Οκτώβριο (τεύχος 385 σελ. 7) ότι σύμφωνα με πληροφορίες του οι αμερικανικές φορολογικές αρχές είχαν αρχίσει σχετικές έρευνες για τις ελληνικές τραπεζικές δραστηριότητες. Κι είχε προ-

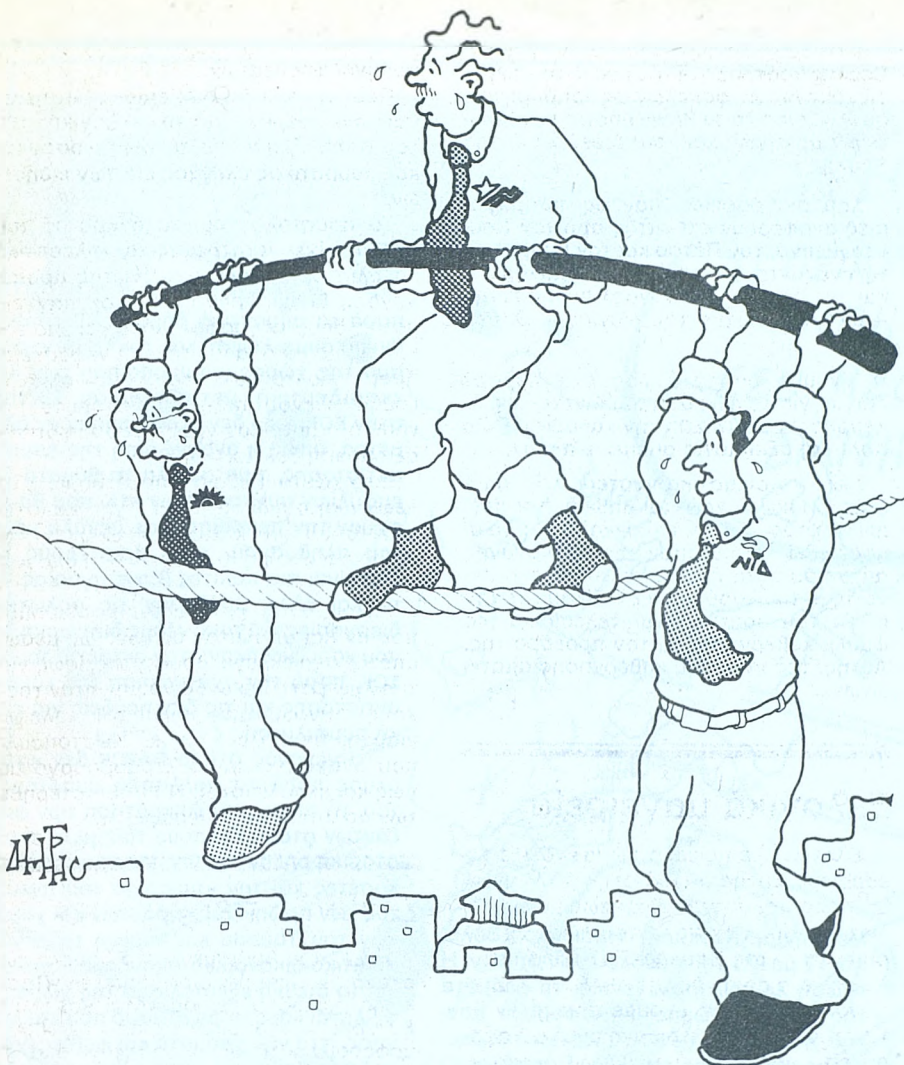
ΤΑΚΗΣ ΖΗΣΗΣ

Κηδεύτηκε την Τρίτη 20 Ιούνη ο δημοσιογράφος Παναγιώτης (Τάκης) Ζήσης. Μετά από δεκάχρονη πάλη με τον καρκίνο ο Τάκης Ζήσης έσβυσε ήσυχα.

Από τους πρωτοπόρους εργάτες της επαγγελματικής δημοσιογραφίας ανάλωσε τα νεανικά του χρόνια σε εφημερίδες και περιοδικά της ιδιαίτερης πατρίδας του, της Καρδίτσας όπου ίδρυσε εφημερίδες, έγραψε, δημιούργησε.

Στα χρόνια της χούντας ο Τάκης είχε πάντα ένα χέρι βοήθειας για κάθε κυνηγημένο γνωστό ή άγνωστο του.

Οι συνεργάτες του ΑΝΤΙ συλλυπούνται θερμά την οικογένεια του Τάκη Ζήση —πατέρα του συνάδελφού μας Βασίλη.

ζουν ότι από το ΠΑΣΟΚ δόθηκε εντολή οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές να «σταματήσουν» το ποσοστό του κόμματος στο 0,22%. Οι ίδιες πηγές επισημαίνουν ότι το ποσοστό του κόμματος στην Ευρωπαϊκή κάλπη ήταν τριπλάσιο, δηλαδή 0,67%.

Οι καταγγελίες για ποικίλες εκλογικές ατασθαλίες που όλο και πληθαίνουν, έρχονται να προστεθούν στην απαράδεκτη και ύποπτη κατάσταση που επεκράτησε στην ανακοίνωση των τελικών αποτελεσμάτων αλλά και την ανοργανωσία που επεκράτησε την ημέρα της ψηφοφορίας.

Εάν οι καταγγελίες αυτές αποδειχθούν δικαστικώς θα πρόκειται για μια άλλη αθλιότητα του ΠΑΣΟΚ στην απεγνωσμένη προσπάθεια που κατέβαλε, μετερχόμενο κάθε αθέμιτο μέσο, για να περιορίσει τον εκλογικό καταποντισμό του.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΜΑΖΙ ΣΤΙΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ

Οι υποσχέσεις δίνονται για να μην τηρούνται. Έκτακτες οι περιστάσεις, έκτακτες και οι συνεχείς εκδόσεις του «ΑΝΤΙ». Είπαμε να ξαναβρούμε τον 15νθήμερο ρυθμό μας. Αλλά δεν μας αφήνουν...

Πώς θα μπορούσαμε να μείνουμε πίσω ή μακριά από τα γεγονότα; Λοιπόν, ξανακυκλοφορούμε την ερχόμενη Παρασκευή 30 Ιουνίου με πλούσια και επίκαιρη ύλη, σχόλια, συνεντεύξεις, αναλύσεις, κοντά και μέσα στις πολιτικές εξελίξεις με τη δική μας φωνή.

Όσο για τα επόμενα τεύχη... Υποσχέσεις δεν δίνουμε.

τρέψει τους αρμόδιους ελληνικούς φορείς να ερευνήσουν το θέμα προτού να δοθεί συνέχεια. Έρχονται τώρα οι πληροφορίες αυτές να επαληθευθούν με τον πιο τραγικό τρόπο, όταν διευθυντικά στελέχη της Κτηματικής Τράπεζας οδηγούνται με χειροπέδες ως κακούργοι στις φυλακές. Κι ίσως αυτό να αποτελεί μόνο την κορυφή του παγόβουνου. Σκανδάλων ουκ έστι τέλος στο διεφθαρμένο κράτος του ΠΑΣΟΚ, ενώ η ηγεσία του έχει το θράσος να συγκαταλέγει τον εαυτό της στις «προοδευτικές» δυνάμεις.

Βία και νοθεία

Για βία και νοθεία κατηγορούν τα μικρά κόμματα το ΠΑΣΟΚ και την (τέως) κυβέρνηση του που είχε σα στόχο να υποκλέψει τα μικρά έστω ποσοστά που αυτά τα κόμματα ανέμεναν στις εκλογές. Έτσι, εκτός από την «Μαύρη Βίβλο» του κ. Τρίτση και τα άλλα μικρά κόμματα καταγγέλλουν το ΠΑΣΟΚ για τραμπουκισμό, έλλειψη και απόκριση ψηφοδελτίων τους από τις εφορευτικές επιτροπές με αποτέλεσμα την νοθεία των εκλογικών αποτελεσμάτων.

Ιδιαίτερα, πηγές προσκείμενες στο Ελληνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα υποστηρί-

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΤΤΑ

Το ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου εγγώριζε και περίμενε την ήττα του από τον Κωνσταντίνο Μητσotάκη αλλά και το ενδεχόμενο της συσπείρωσης γύρω από το αίτημα της καθάρσης όλων των πολιτικών δυνάμεων φάνηκε και από το είδος των «πολιτικών» επιλογών και των μέτρων που η τωες κυβέρνηση του πήρε το τελευταίο δίμηνο.

Η φημολογία για την «ανιερη συμμαχία» και η αρθρογραφία της Αυριανής ήταν η κατάλληλη προετοιμασία για όσα ακολουθούν μετεκλογικά. Όμως ο Α.Π. είναι πολύ ανίσχυρος σε ιδεολογικά όπλα. Έχοντας ο ίδιος μετακινηθεί με άνεση από το ένα ιδεολόγημα στο άλλο — άκρατος σοβινισμός, τριτοκοσμική αναπτυξιολογία και διεθνιστικός τριτοκοσμικός — είναι δύσκολο να γίνει πιστευτός και στις ιδεολογικές διακηρύξεις του και την κριτική του προς τους άλλους. Ακολούθησε λοιπόν μια συνταγή πολύ πιο απλή και πιο αποτελεσματική. Πήρε κάποιες αποφάσεις και δεν πήρε κάποιες άλλες, ώστε φεύγοντας τελικά από την εξουσία να αφήσει πίσω του «καμένη γη» και τα ακανθώδη προβλήματα να περιμένουν την όποια νέα κυβέρνηση για να λυθούν. Αξίζει να αναριθμηθούν μερικά για να γίνουν διακριτοί οι στόχοι του:

- Το ΠΑΣΟΚ άφησε «ανοιχτό» το θέμα των βάσεων αν και το ίδιο δημιούργησε όλες τις προϋποθέσεις για τη «λύση» του και προχώρησε σε μυστικές συμφωνίες με τις ΗΠΑ.
- Το ΠΑΣΟΚ δεν εξέδωσε τον Ρασίντ. Ίσως ετοιμάζει κιόλας διαδηλώσεις για να μην εκδοθεί.
- Στο Κυπριακό θα ζητήσει θωράκιση — τώρα! — του νησιού.
- Για το «Χόρα» — το νέο «Χόρα» — θα ζητήσει να βυθιστεί κλπ.
- Τέλος, με όλους τους προεκλογικούς διορισμούς διαμόρφωσε ήδη κάποια κοινωνικά στρώματα που θα στηρίξουν την κριτική του και τις επιθέσεις του όταν — και αν — υπάρξει έρευνα του πώς και με ποια κριτήρια έγιναν οι διορισμοί.

Είναι πολλά λοιπόν τα «επιχειρήματα» που διαθέτει η νέα «Μεγάλη Αντιπολίτευση» που οργανώνεται στην ειδυλλιακή Εκάλη.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ «ΔΥΟ ΕΛΛΑΔΕΣ»;

του Σπύρου Λιναρδάτου

Το σημαντικό νέο στοιχείο των εκλογών της 18ης Ιουνίου είναι ο ρυθμιστικός ρόλος, στα πολιτικά πράγματα, του «Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου». Απομένει να δούμε πώς θα χειριστεί η ηγεσία της Αριστεράς αυτή τη δύναμη που για πρώτη φορά της έδωσε η λαϊκή ψήφος και το νέο εκλογικό σύστημα.

Οι πρώτες κρίσεις που μπορεί να κάνει κανείς τώρα, που γράφονται αυτές οι γραμμές —δύο περίπου 24ωρα μετά το κλείσιμο των καλπών και ενώ δεν έχουν ακόμη ανακοινωθεί τα πλήρη αποτελέσματα— είναι: η μεγάλη πτώση αλλά όχι και συντριπτική ήττα, ανάλογη με το βάρος των αμαρτημάτων του, του ΠΑΣΟΚ, η άνοδος και νίκη της ΝΔ χωρίς όμως αυτοδυναμία και ο ρυθμιστικός ρόλος που η λαϊκή ψήφος και το εκλογικό σύστημα δίνουν στο Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου, παρά τη σχετικά μικρή άνοδο σε σύγκριση με τα συνολικά ποσοστά των δυνάμεων που τον συναποτελέσαν (ΚΚΕ, ΕΑΡ, ΕΔΑ, ΚΟΔΗΣΟ, κτλ.).

Κατ' αρχήν διαπιστώνουμε ότι, παρά τους μύθους που καλλιεργήθηκαν από το ΠΑΣΟΚ («η επαρχία κρατά», «έξω από τις μεγάλες πόλεις θα έχουμε και άνοδο») και που τις αποδέχθηκαν και κάθε άλλο παρά κατευθυνόμενοι από την κυβέρνηση πραγματικά ανεξάρτητοι και ικανότατοι δημοσιογράφοι υιοθετώντας την άποψη ότι υπάρχουν «δύο Ελλάδες», η πτώση του κυβερνητικού κόμματος ήταν γενική σε ολόκληρη τη χώρα, εξίσου εντυπωσιακή ακόμα και στα «οχυρά» όπως η Κρήτη. Στις μεγάλες πόλεις το ΠΑΣΟΚ έχασε περίπου 10% του συνόλου των ψήφων, δηλαδή 20% και περισσότερο της δικής του δύναμης. Στις επαρχίες από 4-7% και στους νομούς που έχουν σχετικά μεγαλύτερες πόλεις (Αχαΐα,

Μεσσηνία, Κέρκυρα, Ηράκλειο, Βόλο, κτλ.) 7 με 9% του συνόλου των ψήφων. Η πτώση λοιπόν ήταν γενική, τα ρεύματα της κοινής γνώμης κυκλοφορούν παντού, η καταδίκη των αθλιότητων της δεύτερης τετραετίας του κ. Α. Παπανδρέου ήταν καθολική. Η Ελλάδα είναι μια.

Άλλο συμπέρασμα είναι ότι, παρά την απλή αναλογική, και οι εκλογές αυτές ήταν πολωτικές, αν και κάπως λιγότερο από το 1985, εξαιτίας της σχετικής ανόδου της Αριστεράς και της παρουσίας της ΔΗΑΝΑ: το 1981 τα δυο μεγάλα κόμματα συγκέντρωσαν το 83,92% των ψήφων, το 1985 το 86,67% και το 1989 83,52%. Γιατί όμως παραμένει η πόλωση, γιατί το ΠΑΣΟΚ «κράτησε», παρά τα τόσα αμαρτήματά του και το μεγάλο πολιτικό σκάνδαλο Κοσκωτά; Υπάρχει βέβαια η θεωρία της «κοινωνικής πόλωσης» που υποστηρίζουν και οι θεωρητικοί του ΠΑΣΟΚ, και που μένει όμως να αποδειχθεί. Γεγονός είναι, ότι μετά τη μεταπολίτευση, όπως έδειξαν και οι πρώτες εκλογές, πολλά χάσματα είχαν κλείσει (αρκετοί κεντρώοι, ακόμα και αριστεροί ψήφισαν Καραμανλή για να «μην ξανάρθουν τα τανκς»), ενώ ως τις εκλογές του 1977 παρέμειναν στο προσκήνιο περισσότεροι από τρεις υπολογίσιμοι κομματικοί σχηματισμοί.

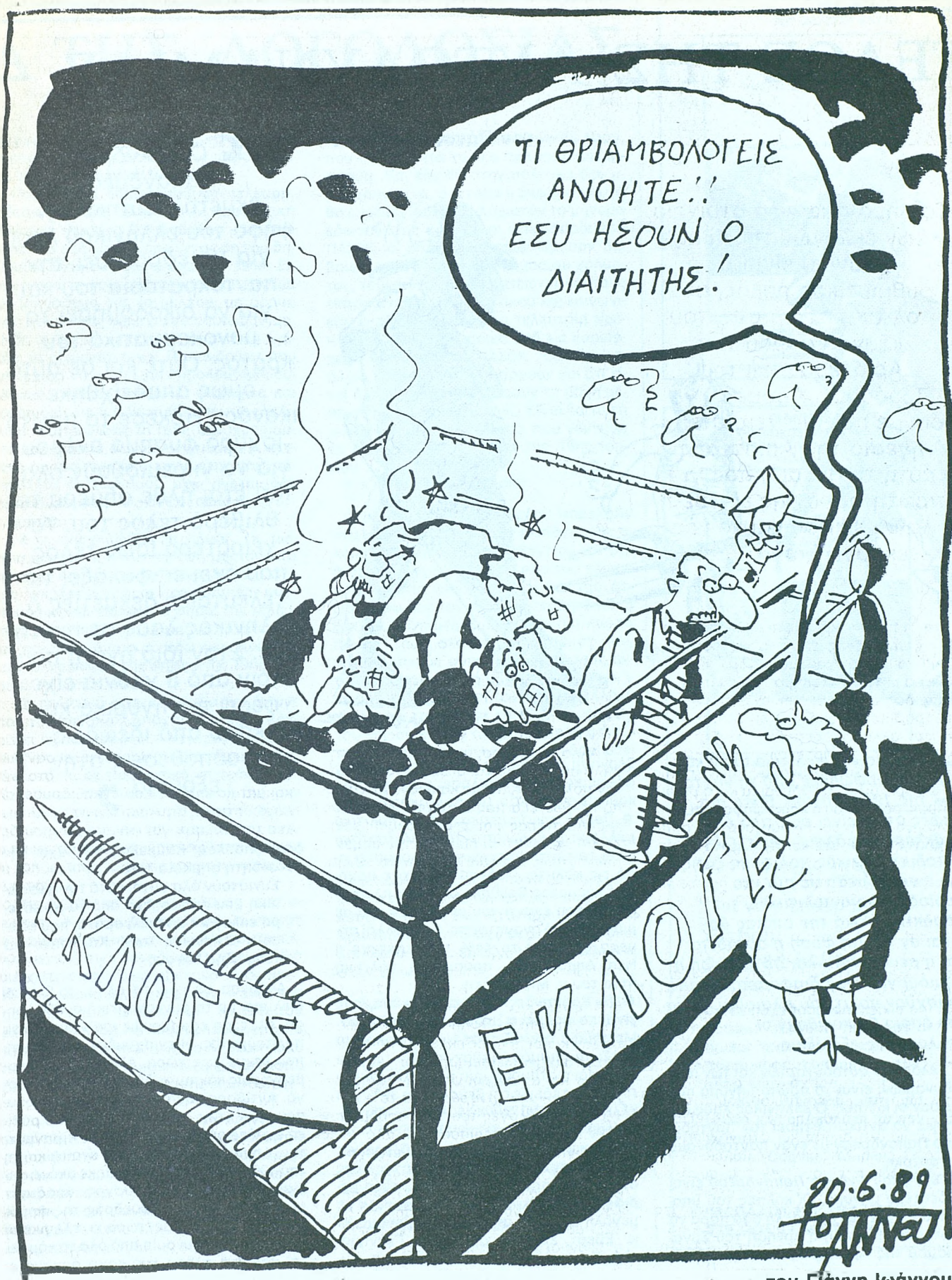
Το ΠΑΣΟΚ, συνεπικουρούμενο και από το ΚΚΕ σε πολλά θέματα, καλλιεργήσε το «αντιδεξιό μένος», η ΕΔΗΚ από τα δικά της λάθη και ανεπάρκειες κατέρρευσε, οι κυβερνήσεις Καραμανλή και Γ. Ράλλη

παρά τα σημαντικά βήματα προς την εθνική συμφιλίωση και τον εκσυγχρονισμό της χώρας (νομιμοποίηση των ΚΚΕ, εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, ένταξη στην ΕΟΚ, κ.ά.) δεν προχώρησαν σε άλλα μέτρα, όπως η αναγνώριση της εαμικής αντίστασης, τιμή σε όλα τα θύματα των εμφυλίων συγκρούσεων κτλ. που θα ενίσχυαν την πεποίθηση, σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού, τους αριστερούς, ότι δεν είναι πια πολίτες β' κατηγορίας. Αυτά και άλλα βοήθησαν τις πολωτικές διεργασίες και τους νέους διαχωρισμούς που κορυφώθηκαν στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ, παρά την αναγνώριση της εαμικής αντίστασης και τις διακηρύξεις για εθνική συμφιλίωση.

Το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ δεν κατέρρευσε παρά τα πολλαπλά αμαρτήματά του, τη σήψη, την επικράτηση των φασισζόντων στους κόλπους του, μετά την «ιστορική ρήξη» της 9ης Μαρτίου 1985, τις κασέτες και την κυριαρχία του πνεύματος των πρώην χουντισάντων και χουντικών του Ταύρου και κυρίως το μεγάλο πολιτικό-οικονομικό σκάνδαλο Κοσκωτά και το διεθνές εξευτελισμό της χώρας, οφείλεται και στο φανατισμό που καλλιεργήσε, στα νέα χάσματα και φοβίες (χωριστά καφενεία, κτλ.) στις αλόγιστες παροχές, την εκμετάλλευση των εισφορών από την ΕΟΚ που τις παρουσιάζει σαν δικό του έργο, στους διορισμούς, στο νέο κομματικό κράτος που εγκαθίδρυσε, αλλά και στις μη αποκρυπτόμενες εκδικητικές τάσεις παραγόντων της ΝΔ που δεν ελέγχονται από την ηγεσία. Πρέπει να αναγνωρίσουμε πάντως ότι, έστω και με σπατάλες και χωρίς σωστό προγραμματισμό, το ΠΑΣΟΚ παρουσίασε, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, κάποιο «έργο» (κέντρα υγείας, δωρεάν φαρμακευτική περίθαλψη, ενίσχυση χαμηλόμισθων και συνταξιούχων κτλ., ενώ ταυτόχρονα έδωσε χιλιάδες οικογένειες με υποσχέσεις και δεσμεύσεις).

Την αυτοδυναμία της ΝΔ, εκτός από το εκλογικό σύστημα, ματαιώσε και η μη αποκατάσταση της ενότητάς της (Στεφανόπουλος, Μπούτσος, Ράλλης, κτλ.).

Το σημαντικό νέο στοιχείο πάντως των εκλογών της 18ης Ιουνίου είναι ο ρυθμιστικός ρόλος, στα πολιτικά πράγματα, του «Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου». Απομένει να δούμε πώς θα χειριστεί η ηγεσία της Αριστεράς αυτή τη δύναμη που για πρώτη φορά της έδωσε η λαϊκή ψήφος και το νέο εκλογικό σύστημα. □

του Γιάννη Ιωάννου

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑΣ —

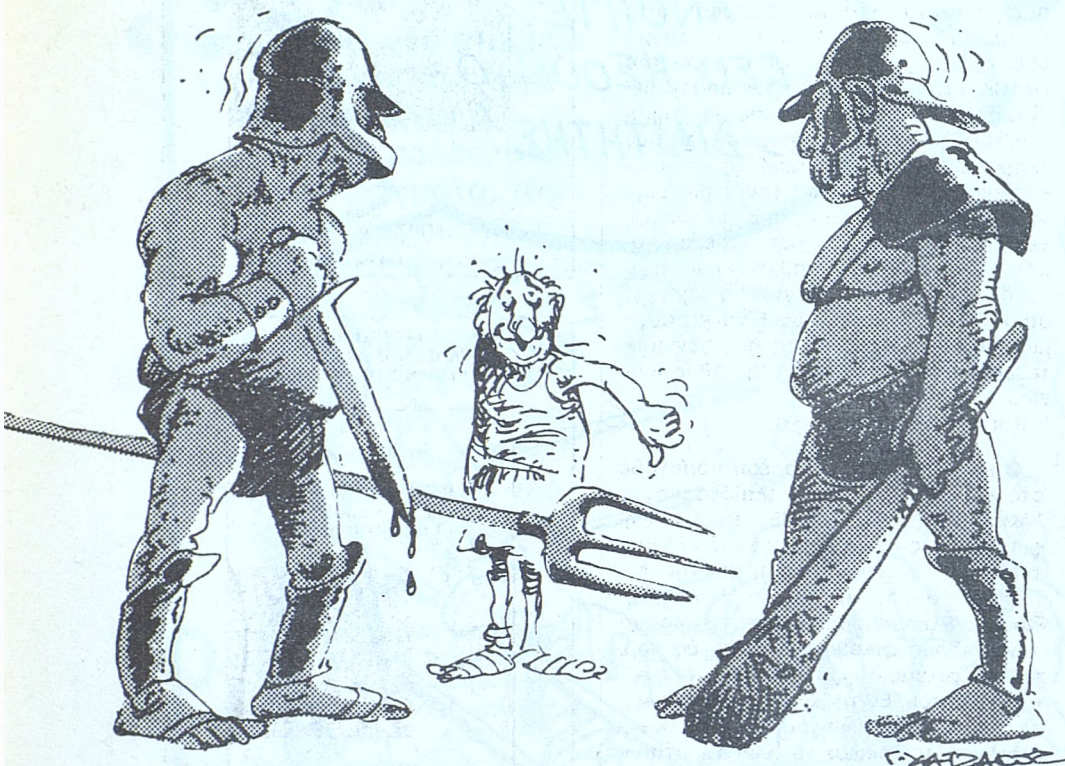
του Πάνου Λουκάκου

Ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου εκμεταλλεύτηκε την ψήφο του ελληνικού λαού για να εδραιώσει την παντοκρατορία του και για να οικοδομήσει το μονοκομματικό του κράτος. Ούτε και σε αυτό όμως αποδείχθηκε ικανός. Ήρκεσε το πρώτο ισχυρό φύσημα ανέμου για να γκρεμισθούν όλα. Και έτσι ήλθε σήμερα το θλιβερό τέλος του. Το χειρότερο ίσως τέλος που έχει επιφυλάξει τις τελευταίες δεκαετίες ο ελληνικός λαός σε ηγέτη του. Στον ίδιο ηγέτη που πριν από 8 χρόνια είχε φέρει πανηγυρικά και κάτω από ιδεώδεις προϋποθέσεις στην εξουσία.

δριανόπουλος, Κούβελας κλπ. έχει την αυτονόητη σημασία του.

Συνιστούν όλα αυτά, κατά την προσωπική μου άποψη, ένα από τα **σοφότερα εκλογικά αποτελέσματα**, που έδωσε ο ελληνικός λαός. Και τούτο για τους εξής λόγους:

Ανάμεσα σε όλα τα άλλα, το ΠΑΣΟΚ διέλυσε, με τη συνταγματική αναθεώρηση, όλες τις εσωτερικές ισορροπίες του πολιτεύματος. Η ενισχυμένη αναλογική, που ίσχυε έως τώρα, έδινε ισχυρές κυβερνήσεις και παντοδύναμο πρωθυπουργό. Αντίβαρο του παντοδύναμου πρωθυπουργού ήταν, πριν από τη συνταγματική αναθεώρηση, ένας ισχυρός πρόεδρος της Δημοκρατίας. Με την αναθεώρηση του 1986 όμως ενώ ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο ο πρωθυπουργός, αποδυναμώθηκε πλήρως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Στερώντας τώρα ο ελληνικός λαός την αυτοδυναμία από όλα τα κόμματα, καθιστά πλέον **κυρίαρχο όργανο** ε-

Εντελώς νέο πολιτικό σκηνικό διαμορφώθηκε από τη νύχτα της 19ης Ιουνίου. Είναι πια σαφές ότι κλείνει οριστικά ένα ολόκληρο κεφάλαιο της μεταδικτατορικής πολιτικής ζωής και εισερχόμεθα σε μια νέα περίοδο, κύρια πολιτικά χαρακτηριστικά της οποίας θα είναι σε πρώτη φάση η αστάθεια και η ρευστότητα και σε δεύτερη η δημιουργία ενός διαφορετικού από το ισχύον πολιτικού πλαισίου, μέσα στο οποίο θα κινηθούν οι μελλοντικές εξελίξεις.

- Τέλος των αυτοδυναμιών και των παντοδυναμιών, είναι το πρώτο μήνυμα που έδωσαν οι κάλπες. Ο ελληνικός λαός αρνήθηκε να αντικαταστήσει τον παντοδύναμο Παπανδρέου με έναν παντοδύναμο Μητσοτάκη.

- Τέλος του Ανδρέα Παπανδρέου είναι το δεύτερο μήνυμα. Οι κάλπες του υποδεικνύουν ότι δεν έχει άλλη οδό παρά να ιδιωτεύσει. Και ήδη η άρνηση του Συνταγισμού της Αριστεράς να στηρίξει κυ-

βέρνησή του και της Νέας Δημοκρατίας απλώς και να συνομιλήσει μαζί του, τον καθιστά απόβλητο της πολιτικής ζωής.

- Πολλά ερωτηματικά για το πολιτικό μέλλον του κ. Κωνσταντίνου Μητσοτάκη είναι το τρίτο μήνυμα, που προκύπτει από τις κάλπες. Ουδέποτε άλλοτε αρχηγός κόμματος βρέθηκε σε τόσο πλεονεκτική θέση έναντι του αντιπάλου του σε μια εκλογική αναμέτρηση. Και πολλοί σήμερα θεωρούν το 44% που επέτυχε η Νέα Δημοκρατία, προσωπική πολιτική ήττα του κ. Μητσοτάκη.

- Το βροντώδες αίτημα της κάθαρσης είναι το επόμενο μήνυμα των εκλογών. Με σημαία την κάθαρση Νέα Δημοκρατία και Συνασπισμός έλαβαν το 60% των ψήφων. Και η σταυροδοσία μέσα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ κατέδειξε ότι βεβαίως το 39% του ελληνικού λαού δεν καλύπτει με την ψήφο του κλέφτες και απατεώνες.

- Ανάνεωση σε πρόσωπα και ιδέες είναι η πέμπτη εντολή της κάλπης. Το γεγονός ότι εξελέγησαν στις εκλογικές τους περιφέρειες πρώτοι σε σειρά σταυρών, με μεγάλη διαφορά από τους επόμενους, οι κ. Έβερετ, Σημίτης, Δαμανάκης, Γεννηματάς, Κακλαμάνης, Πεταλιά, Λιάπης, Αν-

ΡΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ

λέγχου τη Βουλή. Και έτσι είναι δύσκολη η επανεμφάνιση φαινομένων παρόμοιων με την παπανδρεϊκή ασυδοσία.

Παράλληλα, το εκλογικό αποτέλεσμα, έθεσε οριστικό τέρμα στην προσωπική πολιτική βεντέτα **Παπανδρέου - Μητσοτάκη** και στη μόνιμη επικέντρωση του δημόσιου βίου στα γεγονότα του 1965. Είναι η πρώτη φορά σήμερα που μπορούμε να μιλήσουμε για το μέλλον, με όρους του μέλλοντος και όχι του παρελθόντος. Ήδη αυτές τις μέρες όλη η πολιτική ηγεσία, με εξαίρεση τον κ. Παπανδρέου, που συνεχίζει να ομιλεί για δημοκρατικές δυνάμεις - Δεξιά, συνομιλεί ψύχραιμα και χωρίς ύβρεις για να καθορίσει τις εξελίξεις. Και βεβαίως οι όροι που χρησιμοποιούνται στις συνομιλίες αυτές, ο αληθής και ανταποκρινόμενος στην πραγματικότητα διαχωρισμός, που γίνεται, δεν είναι δημοκρατικοί - δεξιοί αλλά έντιμοι - κλέφτες.

Έτσι απεγκλωβίζεται πλέον, εκ των πραγμάτων, η πολιτική ζωή μας από τα πλαστά διλήμματα, απεγκλωβίζεται από τις ψευδεπίγραφες προσωπικές συγκρούσεις και για πρώτη φορά, την τελευταία οκταετία, μπορούμε να μιλήσουμε με πολιτικούς όρους. Εδώ ακριβώς βρίσκεται το σοφόν της ψήφου της 19ης Ιουνίου. Αλλά όχι μόνο:

Το εκλογικό αποτέλεσμα απαγορεύει τον ρεβανσισμό. Απαγορεύει την εξόντωση του αντιπάλου. Απαγορεύει την αντεκδίκηση στις αθλιότητες, τις οποίες, διέπραξαν, σε προσωπικό επίπεδο οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ. Και αυτή την ηρεμία, αυτή τη νηφαλιότητα, αυτό το φραγμό στην εξόντωση του κομματικού αντιπάλου, τον έχει σήμερα απόλυτη ανάγκη ο τόπος, ίσως περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

Το ΠΑΣΟΚ ηττήθηκε βεβαίως στις εκλογές. Και ο κ. Παπανδρέου, ο οποίος πριν καταδυναστεύσει ολόκληρο τον ελληνικό λαό είχε καταδυναστεύσει το ίδιο το ΠΑΣΟΚ αποτελεί οριστικό παρελθόν. Αλλά δεν αποτελεί παρελθόν — αντίθετα μάλιστα αποτελεί μέλλον — το 39% του ελληνικού λαού, το οποίο υπερψήφισε το ΠΑΣΟΚ. πρέπει τούτο να το λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και ο Συνασπισμός της Αριστεράς.

Είναι βέβαιο ότι μετά τον **εξοστρακισμό** του Ανδρέα Παπανδρέου από το δημόσιο βίο το ΠΑΣΟΚ δεν θα συνεχίσει να είναι το κόμμα που γνωρίσαμε. Είναι πιθανό σύντομα να μην υπάρχει ένα μόνο ΠΑΣΟΚ. Ίσως δεν θα υπάρξει μελλοντικά καθόλου ΠΑΣΟΚ. Αλλά υπάρχει και θα υπάρχει ένας μεγάλος πολιτικός χώρος,

θα υπάρχει το 40% του ελληνικού λαού, που θα αναζητά τη νέα πολιτική του έκφραση. Και επειδή στην πολιτική δεν υπάρχουν κενά, σύντομα η έκφραση αυτή θα ευρεθεί. Αυτό τουλάχιστον το μήνυμα έδωσαν στις κάλπες οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι δεν επιδοκίμασαν βεβαίως τους ληστές του δημοσίου χρήματος, τους πολιτικούς απατεώνες και τους εκπροσώπους του πολιτικού και κοινωνικού εκφασισμού, που τα τελευταία χρόνια αποτέλεσαν κάποιες από τις κυρίαρχες εκφράσεις του ΠΑΣΟΚ. Έδειξαν, απλώς, όλοι αυτοί ότι υπάρχουν και ότι είναι διατεθειμένοι να δώσουν τη μάχη μέσα στον ίδιο το χώρο τους. Είναι και αυτή μια ακόμη από τις ελπίδες, που γέννησε το εκλογικό αποτέλεσμα της 19ης Ιουνίου.

Και κάτι για την ιστορία:

Ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου παρέλαβε στα χέρια του το 1981 τις ελπίδες ενός ολόκληρου λαού. Και του 48% που τον ψήφισε, και της Αριστεράς, που του έδωσε ανεξάντλητη ανοχή, ακόμη και της Δεξιάς, που δεν τον αντιπολιτεύθηκε με οξύτητα. Εξηπάτησε τους πάντες και τα πάντα. Τους φίλους και οπαδούς του, τους φυσικούς συμμάχους του, τους αντιπάλους του. Εν τη μεγαθυμία του και ίσως εν τη αφροσύνη του, τότε, ο ελληνικός λαός, του έδωσε το 1985 παράταση, του έδωσε ψήφον ανοχής. Την ψήφο αυτή την εκμεταλλεύτηκε για να εδραιώσει την παντοκρατορία του και για να οικοδομήσει το μονοκομματικό του κράτος. Ούτε και σε αυτό όμως αποδείχθηκε ικανός. Ήρκεσε το πρώτο ισχυρό φύσημα ανέμου για να γκρεμισθούν όλα. Και έτσι ήλθε σήμερα το θλιβερό τέλος του. Το χειρότερο ίσως τέλος που έχει επιφυλάξει τις τελευταίες δεκαετίες ο ελληνικός λαός σε ηγέτη του. Στον ίδιο ηγέτη που πριν από 8 χρόνια είχε φέρει πανηγυρικά και κάτω από ιδεώδεις προϋποθέσεις στην εξουσία.

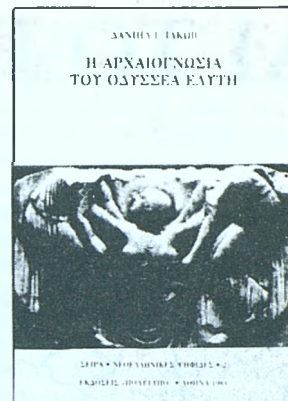
Τώρα που τελειώνει η περιπέτεια του ελληνικού λαού, αρχίζει η προσωπική περιπέτεια του κ. Παπανδρέου, ο οποίος:

- Οφείλει να λογοδοτήσει, για το πελώριο σκάνδαλο Κοσκωτά.
- Οφείλει να λογοδοτήσει για τα λαθρεμπόρια όπλων και τις προμήθειες.
- Οφείλει να λογοδοτήσει για την ατελείωτη σειρά των άλλων μικρότερων και μεγαλύτερων σκανδάλων.

Και αλήθεια, η λογοδοσία αυτή δεν θα είναι καθόλου εύκολη.

[]

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
Ο ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΑΦΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΜΙΣΘΟΕΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Books and comics from USA

at very cheap prices

Fiction and non-fiction books

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

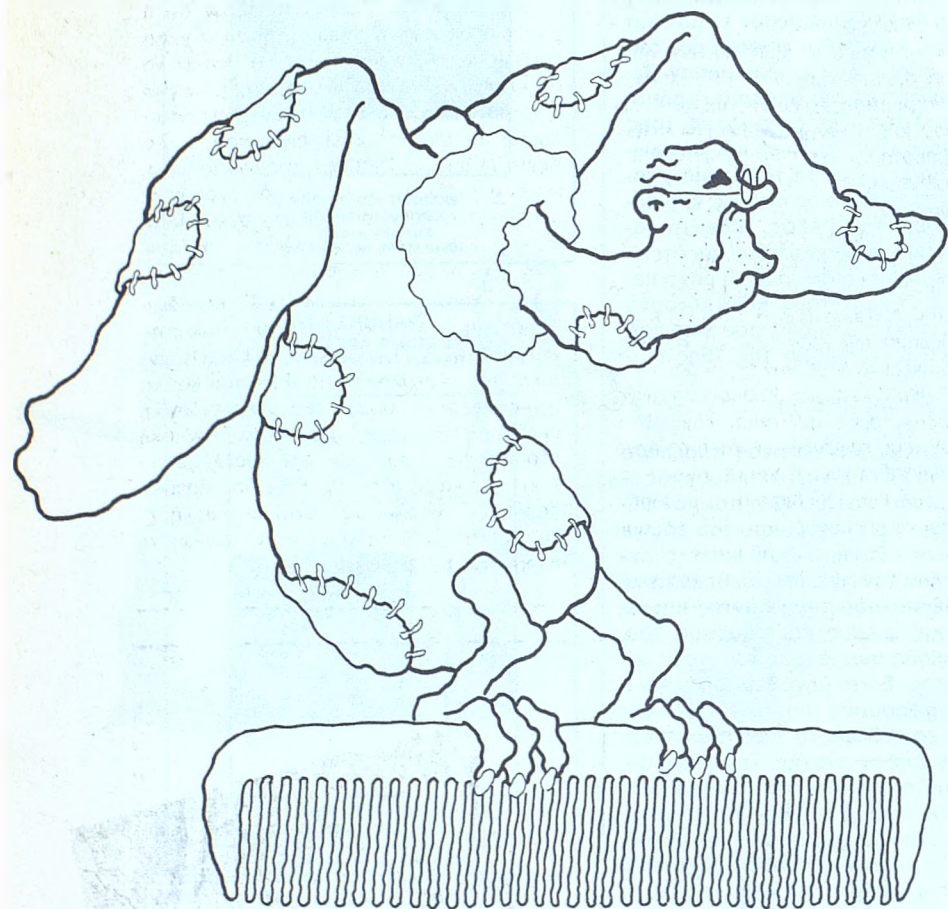
Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΧΤΕΝΙΖΕΤΑΙ...

Του Μ. Προνομιούχου

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές. Τετάρτη μεσημέρι, το προσκλητήριο του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ και υπηρεσιακού Πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου για την δήθεν «συνεργασία των προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων» έχει στο παρασκήνιο ένα πρωτοφανή κυνισμό και εκβιασμό.

«Δεν πρόκειται να υποστηρίξω καμία άλλη Κυβέρνηση, εκτός από εκείνη της οποίας θα είμαι Πρωθυπουργός» τόνισε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο **Α. Παπανδρέου**, τορπιλίζοντας έτσι την ιδέα της Οικουμενικής Κυβέρνησης του άρθρου 37 του Συντάγματος. Και παράλληλα εξασφαλίζοντας την σύμφωνη άποψη του κ. **Σαρτζετάκη** ότι δεν μπορεί να ορισθεί και ονομασθεί Οικουμενική μια Κυβέρνηση, χωρίς την συμμετοχή ή την υποστήριξη του δεύτερου κόμματος.

Η ίδια «σταθερή» γραμμή του Ηγέμονα του ΠΑΣΟΚ χαρακτήρισε τις απόψεις του στη συνεδρίαση του Εκτελεστικού Γραφείου (που συνεδρίασε στο Καστρί και όχι στην Εκάλη, μετά από άρνηση του κ. Ιωάν. Αλευρά) και τις δήθεν συγκεκριμένες προτάσεις, προς το «Συνασπισμό», που ανακοίνωσε ο αρχηγικός Κώστας Λαλιώτης.

Όλο αυτό το μπαράζ των δηλώσεων για την «λαϊκή εντολή και ιστορική πρόκληση» στην ανάγκη συνεργασίας «των προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων» (στις οποίες το αυταρχικό και αρχηγικό ΠΑΣΟΚ με πολλή θρασύτητα συγκαταλέγει και τον εαυτό του) επιμελώς προσπαθούν να συγκαλύψουν δύο καταστάσεις του παρασκήνιου και πονηρούς σχεδιασμούς:

Πρώτον, ότι ο Α. Παπανδρέου έχει επιλέξει βραχυπρόθεσμα, τακτική εκβιασμού της «παραιοσιακής αριστεράς» είτε με την ιδιότητα

να υποστηρίζει δική του Κυβέρνηση (με τη διανομή κάποιων κολλύβων της κυβερνητικής εξουσίας, «σύμφωνα με την δύναμη σε έδρες και ποσοστά», όπως αποφασίστηκε κατ' αρχήν στο Καστρί).

Δεύτερον, ότι ο Α. Παπανδρέου δεν επιθυμεί την κάθαρση, δηλαδή την απαρχή των διαδικασιών του νόμου περί ευθύνης υπουργών, με άλλη Κυβέρνηση πλην της δικής του και γι' αυτό προτιμά την άμεση διάλυση της Βουλής, δηλαδή την παραγραφή των αδικημάτων. Στην ανομολόγητη επιδίωξη αυτή, εντάσσονται όλοι οι χειρισμοί και στόχοι του Α. Παπανδρέου, πριν, κατά και μετά την ανάληψη της διερευνητικής εντολής από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όπως έχουν καταρτισθεί, δολιχάτα, σε κλειστές συσκέψεις του. Διάλυση της Βουλής και ευθύνη στην Αριστερά για εμμονή σε συνεργασία με τη Δεξιά.

Ετσι, παράλληλα με την διατύπωση της εμμονής στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και σε φιλικούς του εκδότες ότι «δεν θα στηρίξω καμία άλλη Κυβέρνηση, πλην εκείνης με επικεφαλής εμένα» ο Α. Παπανδρέου προκειμένου να αποφύγει τις διαδικασίες της κάθαρσης (και να επιτύχει τη διάλυση της Βουλής το συντομότερο δυνατό) έχει αποφασίσει το τελικό σχέδιο αμύνης και υποχώρησης. Σύμφωνα, μ' αυτό, όπως αποκαλύπτει το «ΑΝΤ1», να δεχθεί ως «έσχατη λύση» Κυβέρνηση προσωποκλήτων ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού, αλλά ως καθαρά υπηρεσιακή, δηλαδή για τη διενέργεια εκλογών και μόνο. Κι αυτό προκειμένου να διασώσει αλώβητο τον κομματικό μηχανισμό, που έχει ενσωματωθεί στο Κράτος και να έχει εξασφαλίσει την ρουσφετολογική και άλλη επίδοσή του κατά τη νέα προεκλογική περίοδο.

Είναι αυτονόητο ότι το «τελευταίο όριο» αυτό του Α. Παπανδρέου δεν αποτελεί παρά προσκλητήριο συνενοχής του «Συνασπισμού» στην παραγραφή των σκανδάλων, αφού θα έχει αποτύχει το άλλο, εκείνο της στήριξης Κυβέρνησης Παπανδρέου, δηλαδή της αναγνώρισης του «πρώτου και κύριου υπεύθυνου» ως... εγγυητή της κάθαρσης.

Συμπερασματικά, οι ιδιες οι επιλογές του Α. Παπανδρέου (που μάλλον δεν πρόκειται να ανατραπούν, όπως θα δούμε αργότερα,) στοχεύουν όχι απλώς την καθυστάση και τον εκβιασμό της Αριστεράς αλλά την καταγγελία του προεκλογικά. Γιατί όλες οι μεθοδεύσεις του Α. Παπανδρέου αυτό τον τελικό στόχο έχουν. Να συνεχίσουν, έντεχνα βέβαια, την τακτική της «Αυριανής» για δήθεν ανίερη συμμαχία ΝΔ και «Συνασπισμού», για επα-

ναφορά της Δεξιάς στην εξουσία και τελικά για προσπάθεια ληστρικής αφαίμαξης ψήφων.

Η βαθύτερη, η τελική επιλογή του Α. Παπανδρέου απέναντι στην Αριστερά ήταν, είναι και παραμένει ιδιότελής και ύπουλη.

Στο σημείο αυτό υπεισέρχονται τρεις παράγοντες, που θα συζητηθούν πολύ τις επόμενες ημέρες, με τη δική τους σημασία ή όχι, δυναμική ή όχι.

Ο **πρώτος** είναι οι δυνατότητες, που έχει πλέον ο **Α. Παπανδρέου**, για ελιγμούς και πολιτικές πρωτοβουλίες. Φαίνεται να είναι ελάχιστες, γιατί βασιζονται στις ίδιες κουτοπόνηρες συνταγές ανειλικρίνειας και κομματικής ιδιοτέλειας των τελευταίων χρόνων, όσον αφορά την «**συνεργασία των προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων**». Γιατί αποδεικνύονται πατερναλιστικές, μικροκομματικές και δεν φαίνεται να δημιουργούν εκφοβισμούς στην Αριστερά, με τον ισχυρισμό της παλιννόστησης της Δεξιάς. Άλλωστε την ίδια ώρα, που διατύπωνε ο ίδιος ή μέσω τρίτων την «**πρόταση**» έδινε εντολή, μέσω του κυκλώματος **Μαρούδα - Κωστόπουλου** στο συγκρότημα Κουρή να συνεχίσει την τακτική «πίεσης» του Συνασπισμού για το ενδεχόμενο της όποιας «ανίερης συμμαχίας».

Ο **δεύτερος** παράγοντας των εξελίξεων είναι η στάση των λεγόμενων «**επώνυμων**» του Κινήματος, καθώς δεν μπορεί πλέον κανείς να ομιλεί για «έντιμους» από πλευράς χωρι-

στής πολιτικής συμπεριφοράς από εκείνη των «**ενόχων και συνυπεύθυνων**». Εάν κρίνει κανείς από τις έμμεσες επαφές παραγόντων της ΝΔ με τον **Ιωάννη Αλευρά**, από τις επαφές παραγόντων του εκδοτικού χώρου με τον **Κώστα Σημίτη** και από την αμήχανη στάση του **Γιώργου Γεννηματά** (που ψελλίζει απλώς περί της «**ανάγκης συλλογικών αποφάσεων**» αλλά μνημονογεί τον «**Πρόεδρο μας**») δεν μπορεί να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξος.

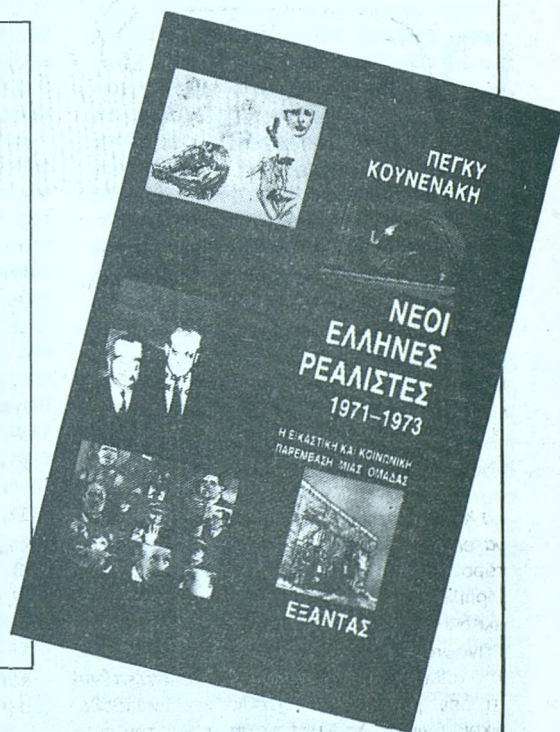
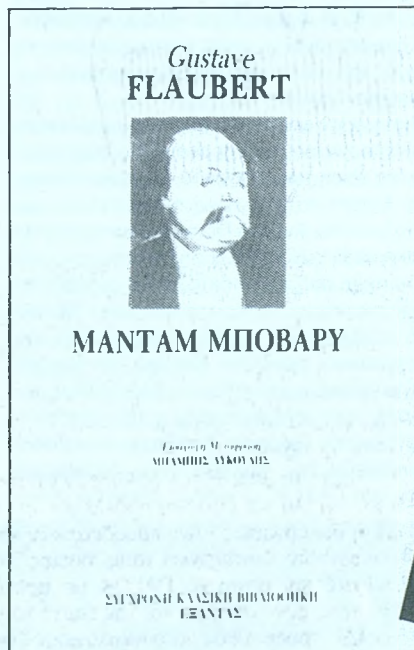
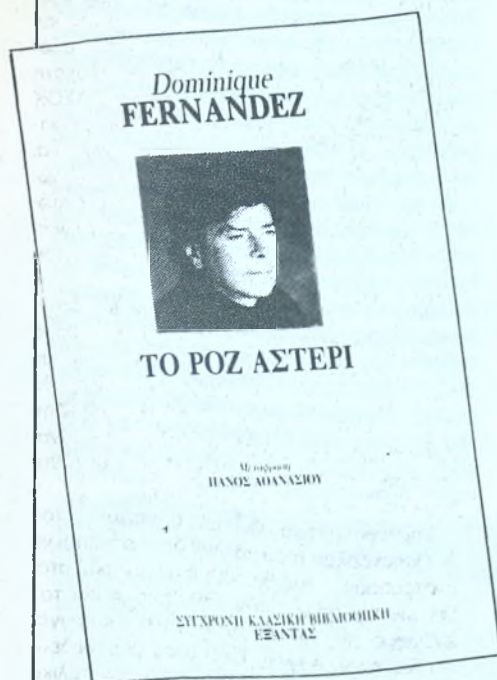
Βεβαίως έχει διαμορφωθεί μια κοινή στάση ανάμεσα σε ορισμένα μέλη του Ε.Γ., όπως η **κ. Μελίνα Μερκούρη**, ο **Θ. Πάγκαλος**, ο **Π. Οικονόμου**, ο **Γ. Γεννηματάς** και ο **Ι. Αλευράς** να υποστηρίζει το ΠΑΣΟΚ Κυβέρνηση χωρίς Πρωθυπουργό τον Α. Παπανδρέου, (αλλά και χωρίς υπουργούς του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού), καθαρά «**τεχνοκρατική - προσωρινή**». Όπως κανένας από αυτούς δεν έχει διατυπώσει παρόμοια άποψη όχι μόνο ενώπιον του Α. Παπανδρέου αλλά ούτε καν στο προθάλαμο του γραφείου του. Κανένας δεν αποφασίζει να λάβει την πρωτοβουλία να θέσει το θέμα «**για μια Κυβέρνηση χωρίς τον Ανδρέα**», προς συζήτηση καν. Έτσι, απλώς σαν τους καφενόβιους και τους αργόσχολους συνταξιούχους ή σαν τα ποντίκια της παροιμίας, με προειδοποιητικό το κουδούνι, που πρέπει να κρεμασθεί στη γάτα, παραμένουν «**δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι**». Απλώς διχοτετούν σε μερίδα του Τύπου ή αφήνουν

να δημοσιεύονται τέτοια «**σενάρια**» χωρίς τελικά κανένα σεναριογράφο.

Ο **τρίτος** παράγοντας είναι ορισμένα στελέχη, νέοι βουλευτές (από τους αρκετούς κομματικούς, που εκλέχτηκαν), οι οποίοι δεν αποκλείεται να θέσουν το θέμα της «**Κυβέρνησης χωρίς τον Ανδρέα**» με σκοπό να διασωθεί το κομματικό Κράτος, με άλλη διαδικασία, Συγκεκριμένα υποστηρίζουν ότι η «**όποια απόφαση**», σχετικά με την συνεργασία ΠΑΣΟΚ και «**Συνασπισμού**», θα πρέπει να συζητηθεί και να αποφασισθεί σε συλλογικά καταστατικά όργανα, όπως η Κεντρική Επιτροπή και το Έκτακτο Συνέδριο ή έστω η νέα Κοινοβουλευτική Ομάδα. Μια διαδικασία, την οποία ο Α. Παπανδρέου έχει ήδη απορρίψει, προτιμώντας τους πιστούς και συνυπεύθυνους του Εκτελεστικού Γραφείου - τουλάχιστον στην πλειοψηφία τους.

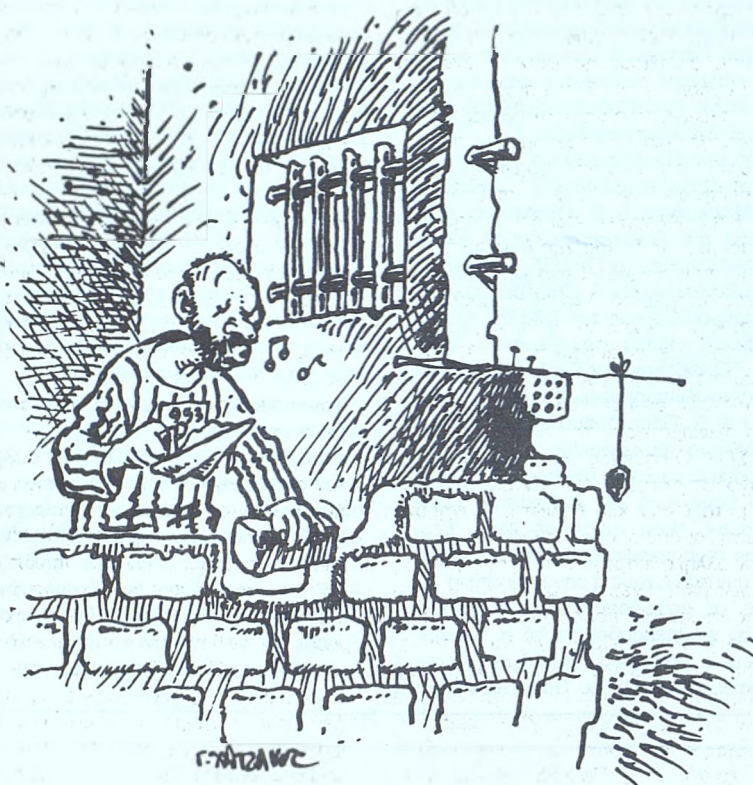
Συμπερασματικά, όπως θα δείξει και η διαδικασία της ανάθεσης της διερευνητικής εντολής στον Α. Παπανδρέου, το ΠΑΣΟΚ μετεκλογικά εξακολουθεί να διοικείται και να συμπεριφέρεται, όπως και την προεκλογική περίοδο. Ο έκπτωτος, από την Κυβερνητική εξουσία ηγεμόνας, όπως είχε προβλέψει το ΑΝΤΙ από καιρό τώρα, θα εξακολουθήσει να παραμένει γαντζωμένος στην κομματική εξουσία και να ταυτίζει το κομματικό με το προσωπικό του συμφέρον.

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

Τζαβέλλα 1

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΟΠΛΑ

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι ακόμα εδώ. Παρά τα σκάνδαλα και τη διαφθορά του ίδιου και του στενού περιβάλλοντός του, παρά την ανηθικότητα, τη φαυλότητα και την εγκληματική ανευθυνότητα της κυβέρνησης και του Κινήματός του, ένα μεγάλο τμήμα του εκλογικού σώματος έδωσε στον Ανδρέα Παπανδρέου τη δυνατότητα να κινείται ακόμα στο δημόσιο βίο και να απειλεί τη δημοκρατία με τους τυχοδιωκτισμούς του.

Το 40% σχεδόν, του ελληνικού λαού έκρινε ότι το απίστευτο σκάνδαλο Κοσκωτά, η συστηματική κλοπή του δημόσιου χρήματος από το Λούβαρη και τους όμοιους του, τα «δωράκια» των εκατομμυρίων και δισεκατομμυρίων που έκαναν οι «σοσιαλιστές» του ΠΑΣΟΚ στον εαυτό τους και τον αρχηγό τους, δεν αρκούσαν για να καταδικαστεί ο Ανδρέας Παπανδρέου οριστικά και τελεσίδικα στην πολιτική αφάνεια.

Το 60% του ελληνικού λαού πρέπει τώρα να υποστεί, εν μέσω καύσωνος, τα σχέδια της Εκάλης και του Ταύρου για μια «μεγάλη αντιπολίτευση» και εξοργίζεται κάθε φορά που θα βλέπει αυτόνπου ξεπέρασε σε φαυλότητα ακόμη και τον «Τσουμπέ» να παριστάνει το «σοσιαλιστή» ενδεδυμένος την «αντιδεξιά»

λεοντή. Ο Ανδρέας Παπανδρέου κατάφερε να απομακρύνει κι άλλο την ημέρα που το όνομά του θα αναγραφεί στο πινάκιο των κατηγορουμένων.

Αυτά όσον αφορά την ουσία του εκλογικού αποτελέσματος της περασμένης Κυριακής και την κρίση του ελληνικού εκλογικού σώματος. Επειδή κατά τα άλλα η αντίστροφη μέτρηση για τον Ανδρέα Παπανδρέου άρχισε. Η ανακοίνωση των τελικών αποτελεσμάτων συνοδεύτηκε από την αποστολή των ενοχοποιητικών εγγράφων για **Κουτσόγιωργα - Πέτσο** από τις δικαστικές αρχές στον πρόεδρο της απερχόμενης Βουλής κ. **Αλευρά**, την άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον της Αλίκης Κουτσόγιωργα, τη συμπλήρωση νέου κατηγορητηρίου εναντίον του **Γιώργου Λούβαρη** και κυρίως την έναρξη των «αντιπηγετικών» διεργασιών μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Ο κύκλος στενεύει συνεχώς γύρω από τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος γίνεται πλέον πρόβλημα και για το ίδιο το κόμμα του.

Όλοι στο ΠΑΣΟΚ θέτουν σήμερα θέμα ηγεσίας. Ο κ. **Σημίτης** διακηρύσσει τη δικαίωση της δικής του «γραμμής» (η οποία αναζητείται), οι κ.κ. **Λαλιώτης** και **Τζουμάκας** ομιλούν περί «ανανέωσης» του ΠΑΣΟΚ, ο κ. **Τσούρας** ομιλεί κι αυτός για «λάθη», ο πρωθυπουργικός γαμβρός κ. **Κατσονέβας** εκδικεί-

ται δηλώνοντας ότι «ο πρόεδρος θ' αποφασίσει αν θα αποχωρήσει», ο κ. **Πάγκαλος** κάνει στροφή 180 μοιρών και καταδικάζει πλέον κι αυτός στο πυρ το εξώτερον το «περιβάλλον της Εκάλης» και απαιτεί «κάθαρση» χωρίς να απειλεί ότι θα γίνει «του... Πεκίνου».

Προς το παρόν και με αφορμή την μη κατάκτηση της αυτοδυναμίας από τη Νέα Δημοκρατία οι αντιπηγετικές διεργασίες διχάζουν σήμερα το ΠΑΣΟΚ σε δύο καλά διακρινόμενες τάσεις. Η μια υποδεικνύει δειλά και διακριτικά στον Ανδρέα Παπανδρέου να αποχωρήσει οικειοθελώς και να περιορισθεί στην προεδρία του Κινήματος, θέτοντας ταυτόχρονα υποθήκες για τις προεδρικές εκλογές του 1990, προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία με την αριστερά και να καθυστερήσει η διεξαγωγή νέων εκλογών. Σύμφωνα με τα πλέον απαισιόδοξα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, αν διεξαχθούν νέες εκλογές σε σύντομο χρονικό διάστημα, το ΠΑΣΟΚ θα υποστεί συντριπτική ήττα και μόνο για το λόγο ότι θα τις διεξάγει με ίσους όρους με τα άλλα κόμματα, μετά την απώλεια της εξουσίας.

Η άλλη τάση προσπαθεί να καθυστερήσει την αποχώρηση του Ανδρέα, όχι επειδή πιστεύει στις ικανότητές του, αλλά επειδή φοβάται ότι «ένα ΠΑΣΟΚ χωρίς τον Ανδρέα θα είναι ένα διαλυμένο ΠΑΣΟΚ». Η τάση αυτή ενισχύεται και από γνωστά συγκροτήματα του Τύπου που συντηρούν ακόμα τον Ανδρέα Παπανδρέου ως πολιτικό ηγέτη, προκειμένου να διευκολυνθούν εκείνοι που επιζητούν την «αναδιάταξη» των πολιτικών δυνάμεων και την εξεύρεση του νέου «επιστημονικού αντικομμουνιστή». Ο «ιβανός» της Αλλαγής κατά των «άπιστων» της ΝΔ και του Συνασπισμού.

Αν και υποβοηκούσε ακόμα, οι αντιπηγετικές διεργασίες μέσα στο ΠΑΣΟΚ έχουν τόσο πολύ θορυβήσει τον άλλοτε «κράτιστο των κραταιών» που όπως λέγεται εξανάγκασε τον κ. Γιώργο Γεννηματά να δεσμευτεί στην Εκάλη και ενώπιον μαρτύρων ότι «θα σεβαστεί τη ενότητα του Κινήματος και δεν θα προχωρήσει σε διασπαστικές ενέργειες». Της «ορκωμοσίας» Γεννηματά προηγήθηκαν κάποιες κακές γλώσσες που πληροφόρησαν τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ ότι ο ηγέτης των «λαϊκιστών» πραγματοποιεί συνεχώς «αρχηγικές» εμφανίσεις και οργανώνει την επίθεση του προς την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, με συγκεντρώσεις όπως το δείπνο που οργανώθηκε σε σπίτι γνωστού δημοσιογράφου της ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ με φιλοξενούμενους άλλους εννέα συναδέλφους.

Κατά τα άλλα, ο Ανδρέας Παπανδρέου προσποιείται τον αδιάλλακτο και δηλώνει ότι προτιμά να προβάρει εκ νέου το ρόλο του ηγέτη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, έστω

του Βασίλη Ζήση

και με πρωθυπουργό τον κ. Μητσοτάκη. Αλλά δεν πείθει κανέναν επειδή είναι γνωστή όχι μόνο η έμμονη φοβία του Ανδρέα προς τον κ. Μητσοτάκη, αλλά και το γεγονός ότι ολόκληρη η σημερινή ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ θα προτιμούσε να αποχωρήσει ο Ανδρέας Παπανδρέου, τον οποίο και προσπαθεί να πείσει, άλλοτε με άμεσο τρόπο και άλλοτε εμμέσως, πλην σαφώς, ότι «πρέπει να περάσει στο απυρόβλητο».

Αλλά, ο φίλος του Λούβαρη και προστάτης του Κοσκωτά δεν μπορεί να δεχθεί την οικειοθελή αποχώρησή του, επειδή γνωρίζει πολύ καλά ότι μόλις παροπλισθεί όλοι θα στραφούν εναντίον του. Και με μοναδικούς συμμάχους το περιβάλλον της Εκάλης και τον εσώ των απατεώνων που έχει συπειρωθεί γύρω από την «Αυριανή» εξακολουθεί να εκβιάζει και να απειλεί τους πάντες προκειμένου να αποφύγει το εδώλιο του κατηγορουμένου. Το μόνο που επιτυγχάνει είναι να απομονώνεται κάθε ημέρα και πιο πολύ.

Από την άλλη μεριά, παρά την προσπάθεια να δημιουργηθεί η εικόνα ενός «ενωμένου και ισχυρού ΠΑΣΟΚ», μόνο σύγχυση και πανικός επικρατούν στο πρώην κυβερνητικό κόμμα, μετά την ήττα της Κυριακής. Σύγχυση που «εικονογραφείται» από δημοσιεύματα, όπως της «Αυριανής» της Τρίτης, η οποία στην πρώτη σελίδας της λοιδορούσε τους κ.κ. Τρίτη και Αρσένη για την εκλογική αποτυχία τους, ενώ στην τρίτη σελίδα επέκρινε ως λάθος του ΠΑΣΟΚ την διαγραφή του Τρίτη και την αποχώρηση του Αρσένη («γγραμμή» την οποία υποστηρίζει κατά τα άλλα και το συγκρότημα Λαμπράκη). Πανικός που εκδηλώνεται με ενέργειες σαν την απόπειρα του Κίμωνα Κουλούρη να εμφανίσει «πρασινοφρουρούς» με κόκκινες σημαίες ως «διαμαρτυρόμενους» οπαδούς της Αριστεράς για την συνάντηση Μητσοτάκη - Φλωράκη.

Όλα αυτά συνοδεύονται από την ανοικτή πλέον εμφάνιση των τάσεων - όπως εκείνης των «αυριανιστών» και της άλλης των «κομματικών» του κ. Λαλιώτη - ή των «κινήσεων» - όπως οι ηγετικές εμφανίσεις του κ. Γεννηματά, οι προσπάθειες άρθρωσης ενός δικού του πολιτικού λόγου από τον κ. Σημίτη και η

διακριτική, πλην ευδιάκριτη αποστασιοποίηση του Αλευρά. «Δρυός πεσούσης, πάσα αρχή ξυλεύεται».

Όσον αφορά ιδιαίτερα τον κ. Αλευρά, ορισμένες πληροφορίες αναφέρουν ότι ο πρόεδρος της απερχόμενης Βουλής αναζητά λύση σε σχέση με τον Συνασπισμό της Αριστεράς, επιδιώκοντας να προταθεί αυτός ως πρωθυπουργός μιας κυβέρνησης «εκ προσωπικοτήτων». Παρ' όλο που, σύμφωνα με άλλες πληροφορίες, για το Συνασπισμό «δεν τίθεται θέμα Αλευρά», πρέπει ωστόσο να σημειώσουμε, ως δείγμα της διαλυτικής κατάστασης, που επικρατεί στο ΠΑΣΟΚ, ότι ο κ. Σημίτης και άλλοι «δελφίνοι», αντιπαράτassουν στη «λύση Αλευρά», μια «λύση Ράλλη». Το σκεπτικό τους είναι ότι «αν ο κ. Αλευράς αναλάβει πρωθυπουργός θα κληρονομήσει και το ΠΑΣΟΚ», ενώ ο κ. Ράλλης δεν αποτελεί κίνδυνο αμφισβήτησης της διαδοχής Σημίτη στο ΠΑΣΟΚ. Ο καθένας για τον εαυτό του.

Καταγράφονται εξάλλου οι εντεινόμενες επαφές μεταξύ των κ.κ. Λαλιώτη, Γεννηματά και Σημίτη, οι οποίοι προσπαθούν να αποφύγουν τον αλληλοσπαραγμό με τη συγκρότηση μιας συλλογικής ηγεσίας, με τον πρώτο στο ρόλο της «αριστερής πρόσοψης», το δεύτερο στο ρόλο του «τριτοδρομικού λαϊκιστή» και τον τρίτο στο ρόλο του «εσκυγχρονισμένου σοσιαλδημοκράτη». Σημειώνεται ότι δύο ημέρες πριν από τις εκλογές της Κυριακής, ο κ. Γεννηματάς επισκέφθηκε το εκλογικό κέντρο του κ. Σημίτη στον Πειραιά, προκαλώντας πρόσθετες ανησυχίες στον Ανδρέα Παπανδρέου.

Τις αντιηγετικές τάσεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ αποτυπώνουν τέλος δημοσιεύματα, όπως λ.χ. της «Ελευθεροτυπίας» που στο κύριο άρθρο της Δευτέρας σημείωνε ότι «τα εκλογικά αποτελέσματα έδειξαν καθαρά ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου υπέστη μια σοβαρή ήττα, η οποία δεν αντανάκλα στο ΠΑΣΟΚ και δεν το θαρραίνει ως Κίνημα». Παρόμοιες με της «Ελευθεροτυπίας» είναι και οι απόψεις άλλων εφημερίδων που διατείνονται ότι τα αποτελέσματα των εκλογών έδειξαν ότι «ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ αποτελεί πια, έναν κοινωνικό χώρο, που είναι τσιμενταρισμένος, λίγο πολύ αυτοδύναμος και με την ικανότητα να αμύνεται αυτοτελώς, σχεδόν ερήμην της ηγεσίας του».

Απόψεις όπως η τελευταία θέλουν να πείσουν κάποιους, ότι στη θέση του Ανδρέα Παπανδρέου και του φαύλου μηχανισμού που

συγκρότησε για να αλώσει την εξουσία και το δημόσιο πλούτο μπορεί να υπάρξει ένα «ανεωμένο ΠΑΣΟΚ που θα συνεχίσει τον αγώνα για την Αλλαγή». Χωρίς να σημειώνουν ότι ο εγκατεστημένος μηχανισμός του ΠΑΣΟΚ θα αναπαράγει έναν νέο ανδρείσμό!

Δεν θα διαφωνήσουμε ότι ο «κόσμος» του ΠΑΣΟΚ «αμύνθηκε αυτοτελώς» κατά της ΝΔ και του Συνασπισμού. Αν εξαιρέσουμε εκείνους «που δεν θέλησαν να παραδεχθούν ότι προδόθηκαν» και προτίμησαν το ρόλο του «άπιστου Θωμά» από τον άλλο του υπεύθυνου ψηφοφόρου, ο «κόσμος» του ΠΑΣΟΚ υπερασπίστηκε - σαν χαρακτηριστικό δείγμα - τη νομή της εξουσίας και τα άπειρα προνόμια που απέσπασε κατά την περασμένη οκταετία. Τώρα που όλοι συνειδητοποίησαν ότι ο Ανδρέας έχει χάσει προ πολλού τις μαγικές ικανότητές του θα αρχίσει και η αντίστροφη μέτρηση.

Δυστυχώς για το ΠΑΣΟΚ και ευτυχώς για τον τόπο κάθε «αντιηγετική» κίνηση μέσα στο πρώην κυβερνητικό κόμμα αποκτά αυτόματα και διαλυτικό χαρακτήρα. Το ΠΑΣΟΚ συγκροτήθηκε και υπήρξε μόνο ως απόλυτα προσωποπαγές κόμμα, πειθίμιο όργανο στις επιθυμίες και προσταγές του Ανδρέα Παπανδρέου. Χωρίς αυτόν δεν μπορεί να υπάρξει ή τουλάχιστον σαν το ΠΑΣΟΚ που γνωρίσαμε.

Δυστυχώς στη χώρα μας - όπως και αλλού - ένα μεγάλο τμήμα του εκλογικού σώματος ψηφίζει ακόμα με βάση τα στενά ιδιοτελή συμφέροντά του. Αυτό όμως σηματοδοτεί και το πολιτικό τέλος του Ανδρέα Παπανδρέου. Χωρίς την εξουσία και τα ρουσφέτια, την ΚΥΠ, τις παρακολουθήσεις και την τρομοκρατία, χωρίς την τηλεόραση του Μπρισίμ και την προπαγάνδα, ο Ανδρέας Παπανδρέου θα περιορίζεται κάθε μέρα και πιο πολύ στις «φυσιολογικές» διαστάσεις του και σε λίγο θα είναι μόνο ότι απέμεινε από αυτόν, δηλαδή «ο Ανδρέας του Κοσκωτά και του Λούβαρη».

Αρκεί να μην βρεθούν στην Αριστερά ώτα ευήκοα στις «αντιδεξιές» σειρήνες και συγκροτήματα, που δεν ενδιαφέρονται για την «αλλαγή» και το «σοσιαλισμό», αλλά μόνο για την οικοδόμηση του νέου λαϊκιστικού κόμματος, που θα αναλάβει να βάλει αυτό - στη θέση του χρεωκοπημένου Ανδρέα - την αριστερά στη γωνία. Αλλά ευτυχώς υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι επιτέλους εγκαταλείψαμε το 1965 και γυρίζουμε σελίδα στο ημερολόγιο.

Ο Περιπλανώμενος

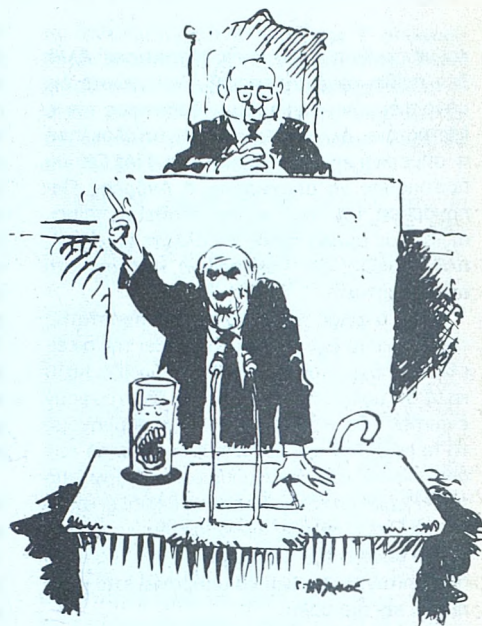
Σ' όλα τα βιβλιοπωλεία.

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ Μαυρομιχάλη 5, τηλ. 3623553

ΚΑΙ ΤΩΡΑ Η ΝΕΑ ΤΑΚΤΙΚΗ: «Η ΜΕ

«Όλα του γάμου δύσκολα κι η νύφη γκαστρωμένη». Σοφές οι λαϊκές παροιμίες και καυστικές για τους λαϊκιστές. Όταν στο ένα δωμάτιο του Εκτελεστικού συντονίζονταν η νέα τακτική αγώνα προς τη «Μεγάλη Αντιπολίτευση», στο διπλανό ο Κίμωνας Κουλούρης —βουλευτής, μάλιστα, υπουργός του ΠΑΣΟΚ, μάλιστα— ετοίμαζε πυρετωδώς τη νέα προβοκάτσια του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος: κόκκινα φλάμπουρα σε πράσινα κοντάρια, θα έμπαιναν εμπόδιο στη «δεξιόστροφη» τακτική του Συνασπισμού. Το δωμάτιο εργολαβιών του Κουλούρη είναι συμπληρωματικό και συγκοινωνεί με το δωμάτιο συνεδριάσεων των «θεωρητικών» του κινήματος. Είναι απελπιστικά δύσκολη η θέση της ηγετικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αφήνει όλες τις πρωτοβουλίες στον Κίμωνα και τους μπράβους του αυριανοτομπρισμού. Την ίδια στιγμή, προσπαθούν... προσπαθούν...

Οι προσπάθειές τους «σαν των συφοριασμένων». Αλλά δεν παύουν να τις επιχειρούν.

Μεγάλη Αντιπολίτευση. Με κεφαλαία Μ και Α. Και όπως προφέρουμε: Μεγάλα Μαχαίρια, ή Μεγάλα Πεπόνια. Αυτό είναι το «σχέδιο» του Ανδρέα και της «Ναι σε όλα» ηγετικής ομάδας που τον περιβάλλει. Όλοι μαζί, ταιριάζουν και συνδιαλέγονται επιστρατεύοντας την ευφροσύνη και το πείσμα τους: λατρεύουν την εξουσία και τη δύναμη. Μετρούν και ζυγίζουν τα στραβοπατήματα και τα λάθη των αντιπάλων, τροφοδοτούν το συναισθηματισμό των μαζών και ξεσκονίζουν τις πλαστικές σημαίες. Έτοιμοι να τις αναρριπίσουν το ταραγμένο καλοκαίρι του 1989.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι εδώ. Όπως σωστά είχε προβλέψει το περιοδικό σε προηγούμενο τεύχος του, ο μεγάλος Αρχηγός δεν φεύγει. Η ενθάρρυνση της νεαρής μνηστής, το γεροντικό πείσμα που δεν ανέχεται να παραδεχτεί την ήττα του από τον «ιστορικό αντίπαλό» του συνδυάζονται με την υστερόβουλη σκέψη ότι πρέπει να αποφύγει το διασυρμό που τον επαπειλεί όταν η ελληνική δικαιοσύνη θα τον συμπεριλάβει στην ίδια λίστα με το γιό του Γιώργο, το Μένιο, τον Πέτσο, τον Ρουμελιώτη και τους άλλους κυρίου που θα παραπεμφθούν στο Ειδικό Δικαστήριο.

Μένει λοιπόν στις επάλξεις για «δημοκρατικούς, αντιδεξιούς, αντικαπιταλιστικούς» κτλ. «αγώνες». Είναι η μόνη επιλογή που του μένει και η ύστατη ελπίδα να διαφύγει από την ετυμηγορία της Δικαιοσύνης και, συνεπώς, της Ιστορίας.

(Όταν αναφέρεται κανείς στην πολιτική συμπεριφορά του Ανδρέα Παπανδρέου μπαίνει στον πειρασμό να αναγράψει τις αφηρημένες έννοιες με κεφαλαία: χλευαστικά και ρητορικά).

Στα ύποπτα και θολά ημερώνυχτα που περνούμε πρέπει να διακρίνουμε καθαρά τι μαγειρεύει η συντροφιά της Εκάλης: Μεθοδικά, υπομονετικά, πεισματικά. Οι πληροφορίες και οι ενδείξεις είναι αρκετές. Και επαληθεύονται από το ότι αυτές είναι οι μόνες δυνατότητες ελιγμών που διαθέτει ο Ανδρέας Παπανδρέου.

Η ευφορία που κατέχει αυτή τη στιγμή την Αριστερά δεν πρέπει να σταθεί και ο κακός της σύμβουλος. Οφείλει να αποκαλύψει τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ και να βοηθήσει την κοινή γνώμη να κατανοήσει τη σημασία και τη στόχευση μεθόδων και ενεργειών.

Η ανάλυση που κάνει αυτή τη στιγμή η ηγετική ομάδα είναι απλή: Παρ' όλες τις «φωνασκίες» τη «σκανδαλογία», τις «σκευωρίες ξένων και ντόπιων κέντρων», το ΠΑΣΟΚ είχε μόνον μια απώλεια της τάξης του 5%. Και τι κέρδισαν οι αντίπαλοι; Τίποτε: Η ΝΔ δεν κατέκτησε την περιπόθητη αυτοδυναμία —που έτσι κι αλλιώς το εκλογικό σύστημα περίπου την απέκλειε. Η Αριστερά ήρθε τρίτη δύναμη χωρίς θεαματικά ποσοστά. «Τι μένει για μας;» Αναρωτιούνται. Για μας μένει η «Μεγάλη Αντιπολίτευση» —όπως προφέρουμε «η Μεγάλη Πορεία προς τα Εμπρός». Αυτό πιστεύει ο Ανδρέας Παπανδρέου και οι συν αυτό. Είναι μια ανάλυ-

ση, μια υπόθεση εργασίας, είναι τέλος η μόνη ορατή διέξοδος γι' αυτούς. Είναι η ηρωική έξοδος, τελικά.

Αν δει κανείς τα πράγματα από την οπτική αυτή, η ανάλυση και η πρόταση τακτικών χειρισμών αυτή είναι η ρεαλιστικότερη για το στενό κομματικό συμφέρον του ΠΑΣΟΚ.

Θα μπορούσε κανείς να αντεπείπει ότι το είδος των πολιτικών πρωτοβουλιών που επέλεξαν ενέχει πολλούς κινδύνους. Όταν η χώρα βρίσκεται σε τέτοια δεινή οικονομική θέση, με σοβαρό κλονισμό των θεσμών, με ξεχαρβάλωμα της δημοσίας διοίκησης και, το χειρότερο απ' όλα, με τόσα σύννεφα συσσωρευμένα στα εθνικά θέματα, θα περίμενε κανείς να υπάρξει μια υπεύνη, σοβαρή και ρεαλιστική συγχρόνως αντιμετώπιση της κατάστασης από όλες τις πολιτικές δυνάμεις του τόπου. Όμως «το ΠΑΣΟΚ είναι ακόμα εδώ». Και μόνη η υπενθύμιση της πρόσφατης τακτικής του για ψηφοσυλλογή στη Θράκη, θα αρκούσε να δια φωτίσει για τις μεθόδους που μετέρχεται το τώως κυβερνών κόμμα προκειμένου να διασωθεί από μια περαιτέρω συρρίκνωσή του.

Το ΠΑΣΟΚ —δηλαδή η ηγετική ομάδα— έχει πετύχει να θέσει τον υπόλοιπο πολιτικό κόσμο «έναντι των ευθυνών του» —το οποίο ερμηνεύεται, ότι καταφέρνει σιγά σιγά να εγκλωβίσει την Αριστερά σε νέα διλήμματα. Και ανάλογα με τις επιλογές της να την συρρικνώνει και να απορροφάει τις δυνάμεις της για απόκτηση εκ νέου της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας προκειμένου να εξασφαλί-

ΓΑΛΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ»

του Πολ. Προνομιούχου

σει την τόσο προσοδοφόρα κυβερνητική εξουσία.

Το ΠΑΣΟΚ ψέλλισε ήδη τις πρώτες του εκβιαστικές προτάσεις.

Η «αντιδεξιά» γραμμή

● Δεν συμμετέχουμε σε κυβέρνηση με τη ΝΔ. Ούτε δανείζουμε στελέχη μας, αλλά ούτε και επιτρέπουμε «δεξιές» αποκλίσεις στις επιρροές μας, αυτά λένε τώρα. Την περασμένη Τρίτη, ο Γ. Γεννηματάς, ορκίστηκε περίπου στο Ευαγγέλιο ότι δεν πρόκειται να συμμετάσχει σε σχήμα που δεν θα προεδρεύεται από τον Α. Παπανδρέου. Και πειθήνιος ων, συγκατένευσε. Ο Απ. Λάζαρης αρνήθηκε την πρόταση να ηγηθεί σχήματος οικουμενικής κυβέρνησης που θα στηριζόταν και από τη ΝΔ. Καθαρόαιμος σοσιαλδημοκράτης αυτός, αρνείται να στηριχθεί σε δεξιούς ψήφους.

Έτσι μένει για την Αριστερά —αν θέλει να υλοποιηθεί η κάθαρση— να συμπράξει σε οικουμενική με τη ΝΔ. Και τότε φτάνει η ώρα της «Μεγάλης Αντιπολίτευσης» για το ΠΑΣΟΚ.

Η εικόνα του Κοινοβουλίου φέτος το καλοκαίρι —και κάτω από αυτές τις συνθήκες— θα είναι περίπου αυτή: Όταν η κυβέρνηση ανοχής Συνασπισμού και ΝΔ, θα προχωρά στην κάθαρση και θα καταλογίζει ευθύνες μέχρι και στον τώως πρωθυπουργό, τότε ο Θόδωρος Πάγκαλος θα επιστρατεύει την εριστική ρητορική του και θα ομιλεί για τη «συμμορία» κραδαίνοντας την τελευταία έκδοση της «Αυριανής» που θα του έχει ήδη προσκομίσει ο «συντροφος Μάκης Κουρής». Ο Γαργαλάκος θα καλεί τους ακροατές του σε προπηλακισμούς εναντίον βουλευτών που θα «σηκώσουν κεφάλι» και με τα εύσημα ενός «καθαρού, δημοκρατικού Μετώπου», το ΠΑΣΟΚ και ο ηγέτης του θα αναπετάσουν τα πλαστικά λάβαρα του «μεγάλου αντιδεξιού αγώνα»:

Η πόλωση επί θύραις και ο «Συνασπισμός εις τη γωνίαν» γιατί είναι «δεξιόστροφος».

● Αλλά δεν είναι μόνον αυτό. Το ΠΑΣΟΚ θα θυμηθεί και πάλι τις βάσεις —«ο αγώνας τώρα δικαιώνεται»— θα θυμηθεί την Κύπρο και, κατακαλόκαιρα, τα θύματα του καύσωνος που μια «ανίκανη» κτλ. κυβέρνηση δεν προστατεύει.

Για ποια, κάθαρση;

● Όχι, το ΠΑΣΟΚ δεν είναι τόσο μοχθηρό, ούτε τόσο σατανικό. «Το ΠΑΣΟΚ συμπαύει με το Συνασπισμό για μια δημοκρατική πολιτική διεξοδο». Αυτό προ-

σφέρει στο Συνασπισμό ως εναλλακτική πρόταση η «Μεγάλη Αντιπολίτευση». Και «επειδή η Δημοκρατία απαιτεί θυσίες, πρέπει και ο Συνασπισμός να παραιτηθεί από το αστήριχτο αίτημά του να αποπεμφθεί ο Ανδρέας Παπανδρέου ως ενχόμενος στα σκάνδαλα». Το ΠΑΣΟΚ «έχει πάρει επάνω του» την υπόθεση των δημοκρατικών κατακτήσεων του Λαού, άρα οι «λοιπές δυνάμεις της Αριστεράς» πρέπει να βάλουν νερό στο κρασί τους.

Και θα προσφερθεί τότε στον Κ. Μητσotάκη να μονοπωλήσει την κάθαρση. Αλλά ποιος θα τον πιστεύει; Και μετά από λίγο, ξανά «ο Συνασπισμός εις τη γωνίαν». Αφού οι ηθικολόγοι οπαδοί του θα ψηφίσουν μαζί με τον Μίκη και τον Νότιο τον Κ. Μητσotάκη και τη ΝΔ, οι άλλοι μισοί θα ενισχύσουν το ΠΑΣΟΚ «για να μην έρθει η Δεξιά». Το ΠΑΣΟΚ και ο ηγέτης του δεν θα χρειάζονται άλλο πια την «αριστερή τσόντα», τα αδικήματα των ανόμων θα έχουν παραγραφεί και οι Μένιος, Πέτσος και συντροφία θα κοσμήσουν και πάλι το ελληνικό Κοινοβούλιο. Ως το Μάρτη του 1990, θα έχουμε τη νέα αντιδεξιά «ρήξη» και η Αριστερά θα ψηφίσει ένα νέο Σαρτζετάκη —ή τον ίδιο αν χρειαστεί.

Η περιγραφή αυτών των δύο εναλλακτικών λύσεων δείχνει καθαρά γιατί το ΠΑΣΟΚ επέλεξε τη «Μεγάλη Αντιπολίτευση». Η πολιτική αυτή σηματοδοτήθηκε ήδη όταν την Τετάρτη το μεσημέρι ο Πρόεδρος προγραμματίζε την καθοδό του στα γραφεία του Κινήματος στην οδό Χαριλάου Τρικούπη —τελικώς η Τρικούπη έγινε Καστρί— την ίδια ώρα που συναντιόταν ο Χαρίλαος Φλωράκης και ο Κωνσταντίνος Μητσotάκης για διαβουλεύσεις.

Παροχές, τώρα και στα κόμματα

Τα προβλήματα είναι λοιπόν εδώ. Το ΠΑΣΟΚ αγαπά όμως τόσο πολύ την Αριστερά και επιθυμεί τη δημοκρατική διεξοδο και την κατοχύρωση των κατακτήσεων των εργαζομένων που είναι έτοιμο να «προσφέρει» το υπουργείο Εργασίας στο Μήτσο Κωστόπουλο, «στερώντας» το από τον Γ. Γεννηματά. Είναι έτοιμο να προσφέρει ακόμα και το υφυπουργείο Παιδείας στον Μ. Δρεττάκη αφού και πανεπιστημιακός είναι και τόση επιρροή έχει στα ΑΕΙ η αριστερά. Η Νέα Γενεά θα παραδοθεί στην εξουσία του Στ. Νέστορα και το υπουργείο Πολιτισμού στη Μαρία Δαμανάκη —η Μελίνα έχει κιόλας κουραστεί και θα χρησιμοποιηθεί στο πόστο της «ανά τον κόσμο πρέσβειρας».

Αυτά έχουμε, αυτά προσφέρουμε. Αυτό θα πει σε κάποια στιγμή το ΠΑΣΟΚ, επιστεγάζοντας αυτή τη φορά τη συνεργασία με ένα πλατύ χαμόγελο του Κώστα Λαλιώτη.

Άλλωστε ποιος θα κατηγορούσε το ΠΑΣΟΚ ότι συνεργάζεται με τον «καπετάν-Γιώτη»; Η Δεξιά ήδη συνομιλούσε μαζί του. Η «Αυριανή» θα γράψει «Μπράβο Χαρίλαε, απέδειξες πόσο τίμιος αγωνιστής είσαι κι αν είπαμε κάποτε κακό λόγο ξεχασέ τον έτσι σοφός που είσαι. Άλλωστε για το δικό μας το Λαλιώτη, έχουμε γράψει χειρότερα. Αλλά, πάλι έγινε φίλος μας». Αυτά έχουμε, αυτά προσφέρουμε. Κάτι τέτοιο ψιθυρίζει τώρα το ΠΑΣΟΚ στην Αριστερά.

Οι σχεδιασμοί που περιγράψαμε είναι εκείνοι που ο πολυμήχανος Ανδρέας επιξεργάζεται στις λεπτομέρειες με τους «συντρόφους» του Εκτελεστικού και τις «συντρόφισσες» της Εκάλης.

Στηρίζονται στο σκεπτικό ότι η Αριστερά θα λειτουργήσει με τα αντιδεξιά σύνδρομα, και θα σιγήσει συνεπώς για τα σκάνδαλα —το μέγα πρόβλημα που καταδιώκει τον Ανδρέα και υποχρεώνει τα στελέχη του να απολογούνται καθημερινά καταφεύγοντας στο «ακαταμάχητο» επιχείρημα: «Μα, πάντοτε και όλοι έκαναν σκάνδαλα».

Είναι άραγε σωστό και σκόπιμο για την Αριστερά να αφήσει άλλη μια φορά τον Α. Παπανδρέου να καθορίσει τις επιλογές της; Ο μόνος δρόμος για την Αριστερά είναι να συμπράξει με τη ΝΔ;

Μπορεί όλα αυτά να καταδεικνύουν πόσο δύσκολο είναι οι χειρισμοί για την Αριστερά. Αλλά ο Συνασπισμός δεν φάνηκε να συμπεριφέρεται —μέχρι στιγμής— με την απλοϊκότητα ενός Άκη Τσοχατζόπουλου. Η Αριστερά έχει κινητοποιήσει πολύ κόσμο γύρω της αυτή την εποχή. Και αν στερήθηκε τη συμπαράσταση των «πασοκογενών» και αν παιδεύτηκε με επισφαλείς συνεργασίες ή φορτώθηκε στο παρελθόν το «μορατόριουμ» και την «πράσινη ΕΑΔΕ», δεν είναι βέβαιο ότι θα επαναλάβει σφάλματα που θα αμνηστεύσουν ανομίες ή και θα νομιμοποιήσουν γαλαζιούς ή πράσινους ρεβανσισμούς.

Η Ελληνική Αριστερά είναι αρκετά ώριμη για να μπορεί να κατανοεί τις παγιδεύσεις και αρκετά υπεύθυνη για να σκεφθεί τον τόπο αυτό και τα προβλήματά του. Ας αφήσει τους άλλους να περιχαρακωθούν στα όριά τους και να πειραματίζονται με λογής - λογής τερτίπια. | |

Οι τρεις Μωυσήδες και η μια εντολή

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

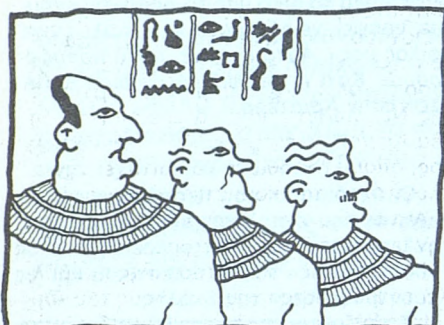
ΕΑΝ ΞΑΝΑΒΓΕΙ Ο ΦΑΡΑΩ ΕΓΩ ΘΑ ΦΥΓΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ ΕΛΕΓΑΝ ΠΟΛΛΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ.

ΠΑΡ' ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΠΗΛΟ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΤΗΚΕ ΓΙΑ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΔΕΝ ΥΠΗΡΞΕ ΝΙΚΗΤΗΣ.

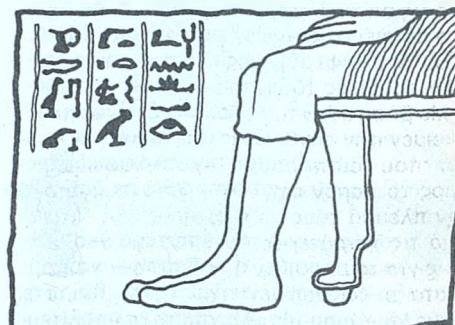
Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΝΩ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΠΑΒΕΙ ΣΤΗ ΓΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΟΔΗΓΟΣ.

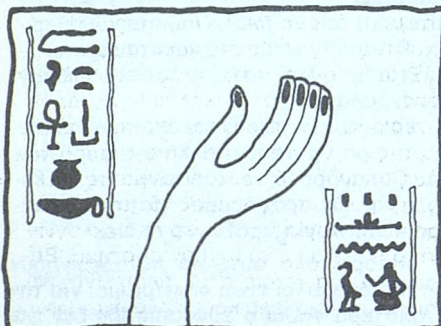
ΤΟΤΕ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ ΤΡΕΙΣ ΜΩΥΣΗΔΕΣ ΠΟΥ Ο ΕΝΑΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΗΤΑΝ Ο ΠΡΩΗΝ ΦΑΡΑΩ.

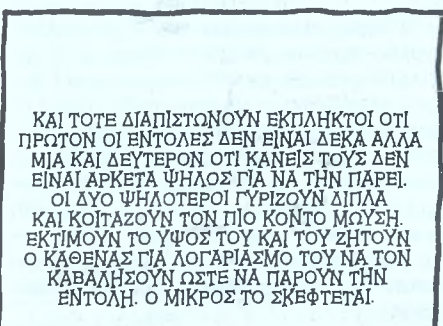
ΠΗΡΕ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΕ Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΡΕΙΑ.

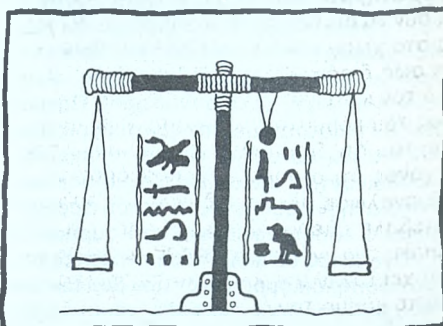
ΚΑΠΟΤΕ ΕΦΤΑΣΑΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ.

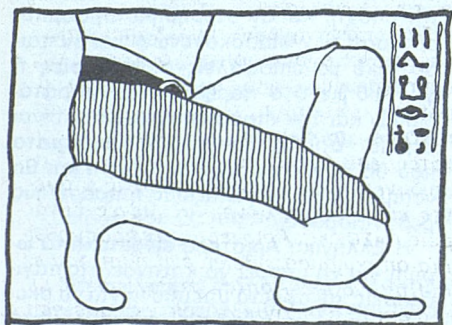
ΑΝΕΒΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΜΩΥΣΗΔΕΣ ΕΝΑΣ-ΕΝΑΣ ΜΕ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΤΙΣ ΕΝΤΟΛΕΣ.

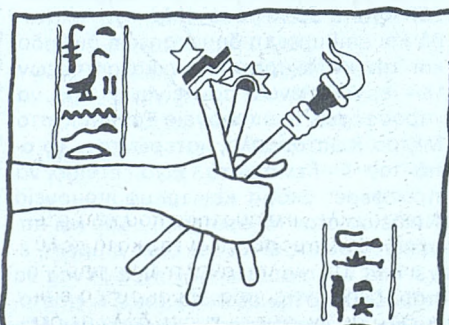
ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΥΝ ΕΚΠΛΗΚΤΟΙ ΟΤΙ ΠΡΩΤΟΝ ΟΙ ΕΝΤΟΛΕΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΕΚΑ ΑΛΛΑ ΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΟΤΙ ΚΑΝΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΚΕΤΑ ΨΗΛΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΙ. ΟΙ ΔΥΟ ΨΗΛΟΤΕΡΟΙ ΓΥΡΙΖΟΥΝ ΔΙΠΛΑ ΚΑΙ ΚΟΙΤΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΠΛΟ ΚΟΝΤΟ ΜΩΥΣΗ. ΕΚΤΙΜΟΥΝ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΖΗΤΟΥΝ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΝΑ ΤΟΝ ΚΑΒΑΛΗΣΟΥΝ ΩΣΤΕ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΤΟ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΙ ΟΜΩΣ ΟΤΙ ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΑΝΤΕΞΕΙ.

ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΑΝΕΒΕΙ ΑΥΤΟΣ ΩΣ ΕΛΑΦΡΟΤΕΡΟΣ.

ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΣΤΟΝ ΕΝΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΟΥΡΑΣΕΙ ΑΛΛΑ ΣΕ ΕΝΑΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ...

...ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΕΚΑ ΠΛΗΓΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΦΑΡΑΩ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΨΗΛΟΥ ΜΩΥΣΗ.

ΝΔ: «ΤΙΣ ΠΤΑΙΕΙ;»

του Μαν. Αυτοδύναμου

Κεντρικός άξονας αυτού του προβληματισμού είναι η διαπίστωση ότι η λεγόμενη «φιλελεύθερη παράταξη» αύξησε τα ποσοστά της από το 1985 έως το 1989 μόνο κατά δύο και κάτι ποσοστιαίες μονάδες. Ενώ στο ίδιο διάστημα το ΠΑΣΟΚ και η κυβέρνηση Παπανδρέου υπέστησαν συντριπτικά πλήγματα από τις αποκαλύψεις των σκανδάλων, τις περιπέτειες της υγείας του πρωθυπουργού, τις περιφερόμενες «δίκην καρναβάλου» ερωτικές του ιστορίες κτλ.

Με βάση αυτό το δεδομένο πλαίσιο αντικειμενικών συνθηκών είναι πολλοί εκείνοι που διαπορούν —χαμηλοφώνως προς το παρόν στη ΝΔ— θέτοντας από την πλευρά τους το ερώτημα: «Αν κάτω από τις χειρότερες δυνατές προϋποθέσεις για το ΠΑΣΟΚ εμείς ενισχύσαμε ελάχιστα τη δύναμή μας και δεν κατορθώσαμε να πάρουμε την αυτοδυναμία, μπορούμε να περιμένουμε κάτι καλύτερο;...».

Είναι ευνόητο ότι οι απορίες αυτές και τα ερωτήματα από τη στιγμή που θα αρχίσουν να διατυπώνονται και δημόσια μέσα στο χώρο της ΝΔ θα δρομολογήσουν αμέσως διαδικασίες αμφισβήτησης, της υπό τον κ. Κωνσταντίνο Μητσοτάκη ηγεσίας του κόμματος. Και αυτό, ανεξαρτήτως του ότι δεν τίθεται εν αμφιβόλω το γεγονός ότι ο σημερινός πρόεδρος της ΝΔ ανάλωσε όλες τις δυνάμεις του και κατέβαλε υπερβάλλουσα, ακόμη και τη φυσική του αντοχή, προσπάθεια για να επιτύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για το κόμμα του.

Ωστόσο εκ των υστέρων κρίνονται και εκτιμώνται και τα προτρέξαντα.

Γι' αυτό είναι βέβαιο ότι όσο περνούν οι εβδομάδες, τόσο περισσότερο θα ωριμάζει στην κοινή γνώμη η εντύπωση ότι από την κάλπη της 18ης Ιουνίου βγήκε «κόκκινη κάρτα» για τους δύο μονομάχους: Τον Ανδρέα Παπανδρέου και τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη.

Μία τέτοια αντίληψη θα πυροδοτήσει έντονες διεργασίες ηγετικής αμφισβήτησης, εκ του εμφανούς, στα δύο κόμματα. Στη ΝΔ ως επίδοξος διάδοχος του κ. Κωνσταντίνου Μητσοτάκη προβάλλεται, εξ αντικειμένου, ο κ. Έβερτ, του οποίου το εκλογικό αποτέλεσμα του ταιριάζει σαν «κοστούμι ραμμένο στα μέτρα του».

Να θυμηθούμε απλώς ότι ο πρώην δήμαρχος Αθηναίων είναι αυτός που επεσήμανε από την αρχή ότι η συμφωνία της

«Τις πταίει;»... το ερώτημα ετέθη από γνωστό δημοσιογράφο του ευρύτερου συντηρητικού χώρου, στα πλαίσια ραδιοφωνικής συζήτησης δύο ημέρες μετά τις εκλογές της 18ης Ιουνίου. Και υποδηλώνει ότι έστω και με υπολανθάνουσα μορφή έχει τεθεί σε κίνηση μία διαδικασία έντονου προβληματισμού στη ΝΔ, για την ανίχνευση και τον εντοπισμό των αιτιών του εκλογικού αποτελέσματος, το οποίο αποτέλεσε «νίκη άνευ αντικρύσματος» για το κόμμα. »

ΝΔ με το εκλογικό σύστημα που κατήρτισε το ΠΑΣΟΚ, προσεγγίζοντας κατά πολύ τις αρχές της απλής αναλογικής μπορεί να αποδειχθεί μοιραία. Είναι αυτός επίσης που σε ανύποπτο χρόνο δήλωσε ότι «ένα 44% θα αποτελέσει ήττα για την παράταξη», προέτρεψε σε «ενότητα και πανστρατιά ολόκληρου του φιλελεύθε-

ρου χώρου» και φρόντισε να διαφοροποιείται από διάφορες επιλογές του κ. Μητσοτάκη, υποδηλώνοντας το δικό του πολιτικό στίγμα. Εάν, λοιπόν, και όταν τεθεί ανοικτά θέμα ηγεσίας στη ΝΔ ο κ. Έβερτ είναι εκείνος που θα κληθεί, εκ των πραγμάτων, να ενεργοποιηθεί (και εκ του εμφανούς) για τη διαδοχή του κ. Μητσοτάκη.

Ωστόσο, η πορεία του πρώην δημάρχου προς τη Ρηγίλλης δεν φαίνεται και τόσο εύκολη. Γιατί ο σημερινός αρχηγός της ΝΔ διαθέτει ισχυρά ερείσματα στη νέα Κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, όπου κατόρθωσε να επιτύχει την εκλογή όλων των κομματικών υποψηφίων.

Αντιθέτως ο κ. Έβερτ δεν έχει σήμερα την υποστήριξη πολλών βουλευτών.

Παράλληλα, ο κ. Μητσοτάκης προβάλλει τη θέση, προς τους οπαδούς του κόμματος, ότι «η ΝΔ έχασε την αυτοδυναμία γιατί το ΠΑΣΟΚ είχε τον κρατικό μηχανισμό στα χέρια του». Και διακηρύσσει, σε όλους τους τόνους, ότι «αν αποκομματικοποιηθεί ο κρατικός μηχανισμός, σε μία εβδομάδα το ΠΑΣΟΚ θα πάρει 29% από 39% και η ΝΔ θα περάσει το 50%!...».

Έτσι η ηγεσία της ΝΔ προσβλέπει προς, το παρόν, στο ακόλουθο σενάριο: Συνεργασία με το Συνασπισμό στα πλαίσια της λεγόμενης «τέταρτης λύσης», με βάση το άρθρο 37 του Συντάγματος, με ένα μίνιμουμ πρόγραμμα 4-5 μηνών και κοινή συμφωνία για διενέργεια εκλογών στη συνέχεια με το ισχύον σύστημα. Βεβαίως σε μία τέτοια περίπτωση είναι βέβαιο ότι η Αριστερά και αν ακόμη συμφωνήσει, δεν θα αποδεχθεί τον κ. Μητσοτάκη για πρωθυπουργό. Αλλά ο τελευταίος θα μπορέσει να υποδείξει μία προσωπικότητα της εμπιστοσύνης του, μάλλον από τον εξωκοινοβουλευτικό χώρο.

Ενώ όμως η ηγεσία της ΝΔ «ποντάρει» σε μία ανάλογη προοπτική οι φορείς της χαμηλόφωνης —για την ώρα— εσωκομματικής κριτικής προειδοποιούν ότι «αν η ΝΔ δεν προχωρήσει γρήγορα σε ευρύτερες εσωτερικές ανακατατάξεις, διακινδυνεύει να αντιμετωπίσει στις επόμενες εκλογές τις συνεργαζόμενες δυνάμεις ΠΑΣΟΚ και Αριστεράς (αν προηγηθεί μία αποχώρηση, ηθελημένη ή μη, του κ. Α. Παπανδρέου), οπότε σε συνδυασμό με μία επί το αναλογικότερον τροποποίηση του εκλογικού νόμου, ενδέχεται να βρεθεί για πολλές δεκαετίες στο περιθώριο της εξουσίας».

Μ. ΕΒΕΡΤ: ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡ

Είναι τόσο λαμπρή η κατάσταση στη ΝΔ και εξασφαλισμένη η συνοχή του κόμματος της συντηρητικής παράταξης; Χωρίς να μπορεί να συγκριθεί με τους ανατρεπτικούς κλυδωνισμούς στο ΠΑΣΟΚ, ούτε στη ΝΔ τα πράγματα βαίνουν ομαλώς.

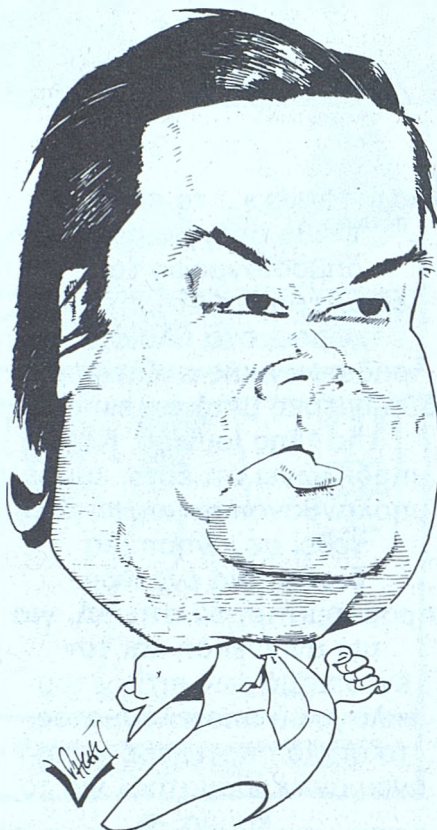
Ήδη ο τέως δήμαρχος Αθηναίων κ. Μιλτιάδης Έβερετ προέβαλε το ανίστημα και τις... διαστάσεις του. Το ΑΝΤΙ θέλησε να καταγράψει τους προσανατολισμούς και τις απόψεις του πιο αξιόμαχου από τους δελφίνους.

Ο Μιλτιάδης Έβερετ, πρόθυμα ανταποκρίθηκε στην πρότασή μας για μια ανοιχτή και χωρίς περιορισμούς συζήτηση. Τη|συνέντευξη που ακολουθεί, παραχώρησε στον εκδότη του ΑΝΤΙ, την περασμένη Τρίτη, 20 Ιουνίου.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΑΝΤΙ: κ. Έβερετ, αρχίζοντας θα θέλαμε πολύ σύντομα να κάνετε μια αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος.

ΕΒΕΡΤ: Θα έλεγα ότι και τα τρία κόμματα δεν κατόρθωσαν να επιτύχουν τους αντικειμενικούς τους στόχους. Ο Συνασπισμός δεν κατόρθωσε να υπερβεί κατά πολύ το ποσοστό που είχαν λάβει τα δύο βασικά κόμματα που τον απαρτίζουν στις προηγούμενες εκλογές. Το ΠΑΣΟΚ υπέστη μια ζημιά, την οποία δεν υπολόγισε. Βεβαίως δεν πρόκειται για τη ζημιά που τα υπόλοιπα κόμματα ανέμεναν, ότι δηλ. θα φθάσει στο 35-36%. Η ΝΔ δεν επέτυχε να πάρει απόλυτη αυτοδυναμία. Συνεπώς θα έλεγα ότι και τα τρία κόμματα δεν επέτυχαν τους αντικειμενικούς τους στόχους, όπως επίσης και τα μικρά κόμματα. Η ΔΗΑΝΑ έπαθε στραπάτσο - μόλις κατόρθωσε να πάρει 1%, χωρίς μάλιστα να είναι και οριστικό γιατί δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμη τα τελικά αποτελέσματα. Ο κ. Στεφανόπουλος, δεν γνωρίζουμε αν εξελέγη. Το ΚΚΕ εσωτ. Α.Α. πήρε χαμηλότατο ποσοστό. Κανείς στην πραγματικότητα δεν θα πρέπει να είναι ενθουσιασμένος από το αποτέλεσμα. Λειτουργήσαν οι κανόνες που είχαν ζητήσει τα κόμματα μέσω του εκλογικού συστήματος. Το εκλογικό σύστημα ζητούσε μια μορφή απλής αναλογικής, ώστε να μην είναι εύκολο να πάρει κανείς αυτοδυναμία. Διότι το 46%-47% είναι δύσκολο ποσοστό. Όχι μόνο στα ελληνικά πλαίσια και στην ελληνική παράδοση, αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Ενώ

λοιπόν όλοι ζητούσαν την απλή αναλογική, δεν ήταν προετοιμασμένοι να την αποδεχθούν και δεν έχει γίνει η κατάλληλη προεργασία στα κόμμάτα τους προς αυτή την κατεύθυνση.

Από την άλλη υπάρχει μια κοινή αντίληψη και συναίνεση ότι πρέπει να προχωρήσουμε στην κάθαρση. Πράγματι η κάθαρση είναι το Άλφα οποιασδήποτε μορφής συνεργασίας. Διότι αν δεν υπήρχε το θέμα της κάθαρσης θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε σε δεύτερη φάση εκλογών για να ξεκαθαρίσει η κατάσταση. Εάν συμβεί αυτό θα οδηγηθούμε στην παραγραφή των αδικημάτων. Άρα πρέπει αυτή η Βουλή να συγκληθεί για να ξεκινήσει η διαδικασία της κάθαρσης.

ΕΡ: Χθες έγινε μια συζήτηση συνταγματολόγων στην τηλεόραση. Πολλοί εκτιμούν ότι εάν είχε γίνει μία τέτοια συζήτηση πριν τις εκλογές ο ελληνικός λαός θα ήταν πολύ διαφωτισμένος. Νομίζετε ότι ήταν αμέλεια ή σκοπευμένη πολιτική επιλογή των κομμάτων και δεν έδωσαν στον ελληνικό λαό τις πληροφορίες για τα νομικά και συνταγματικά κωλύματα της κάθαρσης;

ΑΠ: Την ευθύνη την φέρει η κυβέρνηση. Όπως φέρει ευθύνη και για το ότι ξαναπέσαμε στις ίδιες διαδικασίες των προεκλογικών συγκεντρώσεων με τα πανά και την αφισορρόπηση. Βέβαια η Αθήνα σε σχέση με άλλους δήμους κρατήθηκε. Αλλά φταίει και η τηλεόραση. Τι σημαίνει ο μονόλογος; Πέμπτη, άκου-

γες τη ΝΔ, έλεγε έχει δίκιο. Παρασκευή, άκουγες το ΠΑΣΟΚ - έχει δίκιο. Σάββατο άκουγες το Συνασπισμό - είχε δίκιο. Γιατί; Διότι στην πραγματικότητα δεν έγινε αντιπαράθεση. Όταν έγινε η αντιπαράθεση - με τους ψευδοδιαλόγους που παρουσιάστηκαν - δεν ήταν συζήτηση αυτή. Διότι 8-10 άτομα δεν μπορούν να συζητήσουν. Συνεπώς την μεγάλη ευθύνη την έχει η κυβέρνηση, η οποία δεν άνοιξε την τηλεόραση για να ενημερωθεί ο κόσμος. Εγώ πιστεύω ότι ο κόσμος έφθασε στην κάλη με τις εντυπώσεις που είχε αποκομίσει από το παρελθόν. Επομένως έχουν δίκιο οι κ. καθηγητές που είπαν ότι ένα από τα πρώτα θέματα για την κοινή γνώμη ήταν η κάθαρση. Εφόσον βασικά κόμματα - η ΝΔ και ο Συνασπισμός - ζητούσαν την κάθαρση θα έπρεπε να είχαν σταθεί λίγο περισσότερο στις μεθόδους και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν για την κάθαρση.

Τώρα για να επανέλθουμε στην προηγούμενη ερώτησή σας, θα έλεγα ότι τα κόμματα δεν είναι προετοιμασμένα. Μπορεί να έχουν συμφωνήσει ότι πρέπει να γίνει κάθαρση, μπορεί να έχουν συμφωνήσει για την αναγκαιότητα της αποκομματικοποίησης του κρατικού μηχανισμού - στην ΕΡΤ, στους νομάρχες, στη δικαιοσύνη. Δεν υπάρχουν οι βασικές προϋποθέσεις και ούτε και βασικές σκέψεις όσον αφορά τα κύρια θέματα της εξωτερικής πολιτικής - ελληνοτουρκικό διάλογος, ελληνοτουρκικά προβλήματα, Κυπριακό...

ΕΡ: Νομίζετε ότι τα εθνικά θέματα - το Κυπριακό, το ελληνοτουρκικό, το θέμα του Αιγαίου και όλα τα συναφή - είναι σημεία τριβής και τα οποία μπορούν να «παιζονται» στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό; Γιατί έγινε και αυτό.

ΑΠ: Αντίθετα. Υποστηρίζω ότι τα θέματα της εξωτερικής και της αμυντικής πολιτικής πρέπει να μειώνουν έξω από τους πολιτικούς καβγάδες. Το Κυπριακό, αν ταλαιπωρείται μέχρι σήμερα - όπως ταλαιπωρείται - αυτό οφείλεται στην εμπλοκή του και στην Αθήνα και στη Λευκωσία στους κομματικούς καβγάδες με συνέπεια να το εκμεταλλεύεται αυτό η Τουρκία και να μην υπάρχει λύση.

ΕΡ: Μήπως δεν ήταν κορυφαία περίπτωση το πραξικόπημα στην Κύπρο;

ΑΠ: Αυτό μάλιστα ήταν και πράξη προδοσίας πέραν των άλλων.

ΕΡ: Μήπως η κομματική αντιπαράθεση στα εθνικά θέματα στις ακραίες της μορφές καταντά στο τέλος προδοσία;

ΑΠ: Βεβαίως, όταν εκμεταλλεύεται κομματικά ένα γεγονός το οποίο είναι εθνικό. Δεν έχει την πολυτέλεια η Ελλάδα να παίζει με αυτά. Αλλά δεν έχουμε καθήσει κάτω να τα εξετάσουμε αυτά τα ζητήματα. Π.χ. ας δούμε το 1992. Πιστεύω ότι μέσα στον ίδιο το Συνασπισμό δεν έχει συνειδητοποιηθεί πλήρως ποιά

ΟΕΔΡΟ, ΓΙΑ ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ...

θα είναι η πολιτική της Ελλάδος εν όψει της ενοποίησης και τι πρέπει να ζητήσουμε ως Ελλάδα και όχι ως κόμματα. Λοιπόν απέχουμε πάρα πολύ. Στον οικονομικό τομέα τώρα: Θα εκπλαγούμε όταν θα ανοίξουν τα κιτάπια του υπουργείου Οικονομικών. Όχι μόνον από πλευράς σκανδάλων, αλλά από πλευράς ελλειμμάτων. Τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού – όπως έχω πληροφορηθεί – περιορίζονταν στα 5,5%, όταν είχαν προσδιορισθεί στα 21%. Έχουμε έτσι ένα πρόσθετο έλλειμμα 400 δισ. Η οικονομία έχει ξεχαρβαλωθεί.

Έχουμε μήπως συμφωνήσει ποιά πολιτική θα ακολουθήσουμε; Οι αποστάσεις είναι τεράστιες. Όπως ανάμεσα στη Ν.Δ. και το Συνασπισμό, μεταξύ Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ όπως και μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού. Ίσως οι αποστάσεις μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού να είναι πολύ πιο μεγάλες από ό,τι είναι με τη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ...

ΕΡ: Αυτό γιατί το λέτε;

ΑΠ: Γιατί η πολιτική που ακολουθήθηκε από το ΠΑΣΟΚ κάθε άλλο παρά «σοσιαλιστική» ήταν. Άρα οι συνθήκες για να δημιουργηθεί μια κυβέρνηση συνεργασίας όλων των κομμάτων που θα βγάλει τον τόπο από το οδιέξοδο είναι πάρα πολύ δύσκολο. Τώρα εάν σχηματισθεί μια κυβέρνηση η οποία θα αναλάβει μια διαχείριση 3 μηνών αφήνοντας και παγώνοντας τα πάντα για να έχουμε εκλογές το φθινόπωρο, εγώ αυτό δεν το αποκαλώ «λύση». Μπορεί να είναι αναγκαία, αλλά δεν το αποκαλώ «λύση». Είναι μετάθεση του προβλήματος.

ΕΡ: Στην Ελλάδα – και σε άλλες χώρες – έχουν υπάρξει περιόδοι πολιτικών κρίσεων από τις οποίες προέκυψαν διάφορα σχήματα. Π.χ. τα γεγονότα του '65 και τη φάση της δικτατορίας για να ανατρέξουμε στο πρόσφατο παρελθόν. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες προήλθαν άλλοι πολιτικοί συσχετισμοί και άλλοι τρόποι διαχείρισης των πολιτικών πραγμάτων. Γιατί εσείς βλέπετε αρνητικά τη σημερινή φάση και δεν βλέπετε και τα θετικά που θα μπορούσαν να υπάρξουν; Φοβάμαι ότι είστε προσκολλημένοι στην ιδέα του μονοκομματισμού. Λέτε η Ν.Δ. δεν συμφωνεί με το Συνασπισμό, δεν συμφωνεί με το ΠΑΣΟΚ, το ΠΑΣΟΚ δεν συμφωνεί με τους άλλους δύο κ.ό.κ. Εσείς γιατί αποκλείετε στο σκεπτικό σας την περίπτωση λειτουργίας ενός πολυκομματικού συστήματος;

ΑΠ: ... Δεν το αποκλείω....

ΕΡ: Θέλωμε να πάμε στην Ευρώπη και νομίζω ότι η Ν.Δ. είναι από τους κηρυκτες και τους πρωτεργάτες αυτής της ιδέας. Στις περισσότερες όμως ευρωπαϊκές χώρες – αν εξαιρέσει κανείς την Αγγλία για πολλούς και ιστορικούς λόγους – και ιδιαίτερα σε κείνες που και το «ταμπερά-μέντο» και το πολιτικό σύστημα είναι συγγενές με εκείνο της Ελλάδας, υπάρχει διακυβέρνηση από ένα πολυκομματικό σύστημα. Γιατί δεν βλέπετε αυτή τη φάση ως μια δυνατότητα να οδηγηθούμε σε ένα τέτοιο πολιτικό σύστημα;

ΑΠ: Δεν υπήρξε προετοιμασία και εσωτερική

καλλιέργεια σε πολιτικό επίπεδο. Εγώ ο οποίος διατυπώνω αυτές τις απόψεις ίσως με τις θέσεις που έχω πάρει τα 2-3 τελευταία χρόνια να είμαι πιο προετοιμασμένος από πολλούς άλλους. Να δώσω ένα παράδειγμα: Όταν ο Γεννηματάς βγαίνει και καλύπτει τον Τόμπρα και την Αυριανή...

ΕΡ: Όχι μόνον ο Γεννηματάς. Μήπως και ο Σημίτης;

ΑΠ: ... και ο Σημίτης. Βγαίνει η «Αυριανή» και λέει ψηφίστε τους δικούς μας ανθρώπους και τους κατονομάζει. Αυτό δείχνει ότι δεν υπάρχει κατάλληλη προετοιμασία. Αντίστοιχα παραδείγματα έχουμε και στο χώρο της Ν.Δ. Όταν ο Κάππος σου λέει «δεν γνωρίζω τι έγινε στην Κίνα» και ο – δυστυχώς – ανεκδιήγητος φίλος μου Πάγκαλος λέει ότι «θα γίνει Πεκίνο εδώ, αν συνεργαστούμε τα κόμματα μεταξύ τους» ποιά προετοιμασία είναι αυτή; Ιδιαίτερα η νέα γενιά δεν είναι προετοιμασμένη για αυτή την υπόθεση. Δεύτερον, έχουμε μία δημόσια διοίκηση η οποία δεν έχει μάθει να λειτουργεί μόνη της. Στην Ιταλία λειτουργεί η δημόσια διοίκηση και δεν χρειάζεται τον υπουργό να βρίσκεται από πάνω της.

ΕΡ: Όμως η πολιτική είναι παρέμβαση. Δεν είναι μια θετική επιστήμη που παρακολουθεί τα φυσικά φαινόμενα και προσαρμόζεται στους φυσικούς νόμους. Υποτίθεται ότι υπάρχει και η βούληση των πολιτικών. Ποιά είναι το επιθυμητό για σας;

ΑΠ: Για μένα είναι επιθυμητό να υπάρξει συνεργασία και έχω πει ότι είναι επιθυμητό να υπάρξουν συναινετικές διαδικασίες σε κάποιους τομείς ανεξάρτητα κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Είναι πεποίθησή μου.

ΕΡ: Δεν πιστεύετε ότι ο ελληνικός λαός σ' αυτές τις εκλογές – εκτός του ότι καταδίκασε τα κόμματα – όπως αναφέρατε στην αρχή – ενδεχομένως «έρριξε το μπαλάκι» στις ηγεσίες των πολιτικών κομμάτων να σκεφθούν και αυτό το ενδεχόμενο του πολυκομματισμού;

ΑΠ: Ήταν έτοιμος ο πολιτικός κόσμος για μία τέτοια διαδικασία; Έχεις ένα ρυθμιστικό παράγοντα – τον προέδρο της Δημοκρατίας – που να είναι σε θέση να βοηθήσει; Έχεις ένα Σύνταγμα με τρομακτικά κενά; Διαπιστώνονται τώρα. Έχεις κόμματα στα οποία υπάρχουν εγκλωβισμοί. Συνεπώς είμαι υποχρεωμένος να δω με ρεαλισμό και όχι βάσει του επιθυμητού ποιά είναι το εφικτό σήμερα. Και το βλέπω παρά πολύ δύσκολο. Ο Συνασπισμός έπρεπε κανονικά να πάει στο 17%. Γιατί δεν πέτυχε αυτό το ποσοστό; Διότι υπάρχει στο χώρο του Συνασπισμού μια αβεβαιότητα όσον αφορά το πού πρέπει να παίξει, ποιά είναι η σωστή κατεύθυνση. Μέσα σ' έναν ιδεολογικό και πολιτικό χώρο του 12%-13% βλέπεις αυτές τις διαφοροποιήσεις, αναλογιστείτε πόσο μεγαλύτερες θα είναι σε ένα χώρο του 60% – εάν συνεργαστεί λχ. η Ν.Δ. με το Συνασπισμό για τη δημιουργία κυβέρνησης.

Γι' αυτό βλέπω τις τεράστιες δυσκολίες που υπάρχουν και γιαυτό είμαι απαισιόδοξος.

Μπορεί αυτή η κυβέρνηση να έχει ένα μόνο αντικείμενο – την κάθαρση, ίσως και αποκομματικοποίηση και το φθινόπωρο να πάμε πάλι σε εκλογές. Εν τω μεταξύ όμως τρέχουν όλα τα μεγάλα προβλήματα. Εγώ είμαι ο πρώτος που διατίθεμαι να καθίσω και να συζητήσω τα εθνικά θέματα. Όχι επειδή διαθέτουμε μόνο το 44,5%, αλλά έχεις υποχρέωση ανά πάσα στιγμή να συζητάς με την αντιπολίτευση.

ΕΡ: Εδώ θέλω να σημειώσω κάτι. Κατ' αρχήν χαίρομαι που δεχθήκατε να συζητήσουμε ανοικτά. Όμως ένας άλλος κοινοβουλευτικός άνδρας, τον οποίο εκτιμώ και σέβομαι – είναι και φίλος σας και έχετε εμφανιστεί τελευταία ως δίδυμο – ο κ. Σημίτης, αρνήθηκε κατηγορηματικά να συζητήσει μαζί μας. Μάλιστα, είπε την εξής φράση: «Εσείς θα με ρωτάτε, εγώ θα αποφεύγω να απαντήσω και έτσι θα σωπάω!»

ΑΠ: Βλέπεις λοιπόν ότι δεν υπάρχει κατάλληλη προετοιμασία. Ο κ. Σημίτης γιατί είναι κουμπωμένος και δεν μπορεί να ανοίξει το στόμα του για να μιλήσει; Χθες ήθε η τηλεόραση για μία δήλωση. Τους ρώτησα σε ποιούς άλλους πήγαν και μου απάντησαν ότι εκτός από μένα πήγαν στον Κακλαμάνη. Προσπαθούσαν να βρουν και τον Γεννηματά, αλλά δεν βρισκόταν πουθενά. Είναι δυνατόν ένας πολιτικός να έχει εξαφανιστεί από το πολιτικό του γραφείο, να του λένε ότι τον ζητάει η τηλεόραση για μία δήλωση και να μην εμφανίζεται;

ΕΡ: Πρόκειται για «ομπορτουρισμό». Ας έρθουμε όμως στην κριτική του δικού σας χώρου. Την Κυριακή το θράδυ ξεσηκώθηκε η Αθήνα – και ως μου συγχωρήσεις το χαρακτηρισμό – από τον «νεοδημοκρατικό χουλιγκανισμό» που εόρταζε. Την επόμενη μέρα οι νεοδημοκράτες ήσαν κατηφείς. Ενώ, λοιπόν, έπρεπε να ήταν χαρούμενοι που ήλθαν πρώτοι, έπεσαν τα φτερά τους γιατί δεν είχαν αυτοδυναμία. Διότι η αυτοδυναμία – όπως το εξηγώ εγώ – θα τους εξασφάλιζε κυβερνητική ασυδοσία, ενώ τώρα είναι υποχρεωμένοι να μπουν σε συναινετική διαδικασία...

ΑΠ: Να μου επιτρέψετε να σου πω ότι είμαι από αυτούς οι οποίοι καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου κατηγορήσαν κάτι τέτοιο – και αυτό ίσως μου στοίχησε μερικές εκατοντάδες ψήφους. Καταδίκασα κάθε έκτροπο που μπορεί να έγινε από οπαδό της Ν.Δ....

ΕΡ: Όχι, όχι δεν μιλάω για τα έκτροπα. Μιλάω για εκείνη την ψυχολογία όπου νικητής αναδεικνύεται εκείνος που κατατροπώνει τον άλλο.

ΑΠ: Δεν φταίει ο οπαδός. Φταίει η πολιτική που εμφανίστηκε να λέει «θέλουμε 50%». Αυτή ήταν η πολιτική που ενεφάνισε η Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ. «Θέλουμε αυτοδυναμία». Είναι έτοιμος, ακολουθώντας την ηγεσία, να περιμένει κάτι τέτοιο...

ΕΡ: Το «ντοπίσισμα» του κόσμου για την αυτοδυναμία...

ΑΠ: Δεν οδηγεί πουθενά. Και γι' αυτό πιστεύω ότι η τηλεόραση και ο διάλογος θα απέτρεπε αυτές τις εκδηλώσεις. Όπως γι-

νεται στην Αμερική. Συζητούν οι υποψήφιοι στην τηλεόραση και την επόμενη ημέρα βγαίνουν τα Ινστιτούτα και ανακοινώνουν τα αποτελέσματα. Δεν υπάρχει «ντοπάρισμα» της κοινής γνώμης...

ΕΡ: Γιατί έγινε αυτό; Είχαν λάθος πληροφορίες ή ήταν μία τεχνητή παραπληροφόρηση;

ΑΠ: Ήταν λάθος. Και να σου πω και το λάθος της Ν.Δ.: Αναζητάς να πάρεις την τελευταία στιγμή τους αναποφάσιστους ψηφοφόρους. Δεν τους παρενοχλείς όμως για τρία εικοσιτετράωρα με τα κλαξόν στην Αθήνα. Και δεν μιλάω για το βράδυ των εκλογών που δεν παρεμβάινεις πλέον στο αποτέλεσμα. Κάνει ζημιά στη ΝΔ και το καταδικάζω...

ΕΡ: Όπως θα έκανε ζημιά στη Ν.Δ. και η δημοσίευση της άλλης σειράς των φωτογραφιών για την κ. Λιάνη, η οποία απετράπη την τελευταία στιγμή.

ΑΠ: Για το θέμα της Λιάνη. Είστε ένα περιοδικό το οποίο έδωσε μεγάλη μάχη...

ΕΡ: ... αλλά δεν ασχοληθήκαμε με την κ. Λιάνη...

ΑΠ: ... δεν φταίει η κ. Λιάνη. Η κ. Λιάνη ήταν μια αεροσυνόδος στην οποία δόθηκε μια ευκαιρία. Μπορεί και άλλες κοπέλες να ευρισκοντο στη θέση της. Μου κάνει εντύπωση ότι δημιουργήθηκε «κτένισμα Λιάνη». Και είναι της μόδας. Φταίει η κοπέλα; Φταίει ο πολιτικός. Και πού φταίει ο πολιτικός; Όχι για την ιδιωτική του ζωή, αλλά γιατί έβαλε την ιδιωτική του ζωή πάνω από τη δημόσια.

ΕΡ: Χθες ο πρωθυπουργός υπέβαλε την παραίτησή του, στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, έβγαλαν τα αποτελέσματα, εσείετο το πανελλήνιο και όλος ο κόσμος συζητούσε για το μέλλον της Ελλάδας. Μία είδηση που ακούστηκε από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς ήταν η λύση του «πνευματικού γάμου» του πρωθυπουργού...

ΑΠ: Αν και δεν είστε σατυρικό περιοδικό εγώ θα έλεγα ότι «ο κόσμος καίγεται και...». Έτσι, ευθέως. Διότι το μυαλό του πρωθυπουργού – ίσως από τότε που αρρώστησε, ίσως εδώ και ενάμιση χρόνο – δεν είναι στα εθνικά προβλήματα. Άλλα είναι τα ενδιαφέροντα του πρωθυπουργού. Όταν η Καλαμάτα σείεται, δεν μπορείς να λες «είμαι απασχολημένος» και να πηγαίνεις κρουαζιέρες. Εγώ νομίζω ότι το μεγάλο πρόβλημα του Παπανδρέου είναι ότι δεν κατόρθωσε να παντρευτεί ως πρωθυπουργός. Ένα άλλο δείγμα που έχει καταπλήξει. Όλοι έχουμε φίλους, βγαίνουμε να ξεσκάσουμε, να πιούμε μια ρετσίνα, να πούμε καμμία κουβέντα και ό,τι σου κατέβει από τα παιδικά χρόνια. Με ποιούς συναντάς εδώ και 3-4 χρόνια ο πρωθυπουργός; Ποιοί είναι οι άνθρωποι του περιβάλλοντός του; Χαμηλού επιπέδου άνθρωποι. Απορώ τι μπορεί να συζητάει μαζί τους. Κάθε βράδυ εγώ θέλω να βγω με μερικούς ανθρώπους για να ανεβάσω, το επίπεδό μου, να με προβληματίσουν, να διευρύνουν το πεδίο της σκέψέως μου. Ο πρωθυπουργός τι συζητούσε; Ποιά ήταν τα κοινά τους σημεία;

ΕΡ: Ανέπτυσσε μήπως το «λαϊκό του αίσθητήριο»;

ΑΠ: Αυτό μπορείς να το κάνεις συζητώντας και βλέποντας άσχετο κόσμο σε ταβέρνες, σε

εργοστάσια. Το «λαϊκό αίσθημα» δεν είναι μόνιμο οι ίδιοι άνθρωποι σε ένα περιβάλλον που λέγεται Εκκλησία...

ΕΡ: Ας αφήσουμε την παραπολιτική συζήτηση γιατί τα πράγματα είναι πió σοβαρά. Θέλω να επανέλθουμε στο θέμα της τακτικής της Ν.Δ. Δεν θέλω να μου μιλήσεις για τις «φηολογούμενες» σχέσεις σου με την παρούσα ηγεσία του κόμματός σου, αλλά στο σκεπτικό που αναπτύξατε για το πολιτικό σύστημα σε σχέση μ' αυτό που ισχυρίζεσαι ότι μπορείτε να μιλάτε ελεύθερα στο χώρο σας. Θα ήθελα να κάνεις μία κριτική του κόμματός σου εκ τών έσω.

ΑΠ: Σε γενικές γραμμές η προεκλογική περίοδος της Ν.Δ. δεν κινήθηκε σε ένα επιτυχημένο άξονα. Πού βρίσκεται το μειονέκτημα; Αυτά που είπαμε δεν συνειδητοποιήθηκαν από αυτούς που περνούσαν τη γραμμή. Να σου δώσω ένα παράδειγμα. Όταν λες «συμφιλίωτική πολιτική» δεν μπορείς να εμφανίζεις μία αφίσα η οποία να έχει τον Ναπολέοντα και να εμπαίζει τον αντίπαλό σου. Είναι τελείως διαφορετική αντίληψη. Δεν γίνεται πιστευτό το μήνυμα της συμφιλίωσης. Η αφίσα π.χ. με τα παιδάκια που έκτιζαν την ελληνική σημαία ήταν μέσα στο πλαίσιο. Αλλά, οι δύο αφίσες μαζί έδειχναν ότι δεν είχαν συνειδητοποιηθεί οι θέσεις. Και ο κόσμος αυτό το καταλαβαίνει. Δεύτερον, ενώ η Ν.Δ. είχε ένα πάρα πολύ καλό πρόγραμμα – και ρεαλιστικό μπορεί να σου πω – αυτό δεν προπαγανδίστηκε. Και παραsurθήκαμε στις ιστορίες της κ. Λιάνη. Ανεξάρτητα εάν η Ν.Δ. ενεφάνισε τη Λιάνη ή όχι...

ΕΡ: Είδα οπαδούς στη συγκέντρωση της Ν.Δ. που κρατούσαν φωτογραφίες της...

ΑΠ: Εγώ ο ίδιος κατέβασα πλακάτ. Τρίτον, δεν πέρασε το μήνυμα της συμφιλίωσης στα στελέχη της επαρχίας, με συνέπεια όταν ο άλλος ήθελε να απεγκλωβιστεί από το καφενείο του ΠΑΣΟΚ και να σε πλησιάσει έπρεπε να έρθει ζητώντας συγγνώμη...

ΕΡ: Υπήρχε ένα ρεθανοιστικό πνεύμα;

ΑΠ: Μιλάμε για το χωριό. Ενώ ο Μητσοτάκης προσπάθησε να σπάσει αυτό το πνεύμα, βγάζοντας και εγκύκλιο περί διαγραφής. Βέβαια δεν έφθασε μέχρι τη διαγραφή. Είναι όμως φυσικό οι άνθρωποι γιατί ο άλλος πάει με την «Αυριανή» επίτηδες και τον προβοκάρει. Επίσης ένα ακόμα μη θετικό είναι ότι δεν έγινε αρκετή προσπάθεια να γίνει κατανοητό ότι ο Παπανδρέου δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον Μητσοτάκη. Τέλος δεν έγινε σύγκριση του έργου της Ν.Δ. με το έργο του ΠΑΣΟΚ. Η Ν.Δ. ήρθε στην εξουσία και κυβέρνηση από το 1974 έως το 1981. Να λέγαμε: «Μάλιστα, κύριοι, κάναμε λάθη. Και θέλετε να σας τα πούμε πρώτα απ' όλα εμείς τα λάθη που κάναμε; Είναι, δύο, τρία... Αλλά εμείς κάναμε αυτά τα θετικά. Πέστε μας, εσείς, τί θετικό έχετε κάνει;» Ο κόσμος αντιλαμβάνεται συγκριτικά μεγέθη, δεν αντιλαμβάνεται μόνον απόλυτα μεγέθη. Αφήσαμε να καλλιεργηθεί η εντύπωση ότι η ΝΔ εξακολουθεί να είναι ο υπαμώχλος της Αριστεράς. Για όνομα του Θεού!

ΕΡ: Όμως τώρα που έχουν δρομολογηθεί κάποιες πολιτικές διαδικασίες και αυτή τη στιγμή που συζητάμε είναι άγνωστη η κατάληξή τους.

πιστεύετε ότι αυτή την κρίσιμη ώρα – σου μεταφέρω λχ. το σκεπτικό ομολόγων σου στο ΠΑΣΟΚ – δεν πρέπει να μιλάμε και να συζητάμε τα λάθη μας;

ΑΠ: Όχι, εγώ πιστεύω ότι κάθε κόμμα θα πρέπει ανοικτά μέσα στο χώρο του – έκανα και δήλωση γι' αυτό – να δει γιατί δεν έφθασε στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Ακολουθώ πλέον μια τακτική την οποία δεν την έκανα στο παρελθόν και μπορεί να αποβεί εις βάρος μου. Δεν μπορείς τα στελέχη να συζητάνε άλλα στους τέσσερις τοίχους του κόμματος και άλλα να λένε έξω. Να μην τα αποκαλύπτουν όλα, όμως το να λέμε άλλα μέσα και άλλα έξω είναι λανθασμένη πολιτική. Δεν την καταλαβαίνει ο λαός. Ορισμένα πράγματα δεν μπορείς να τα δώσεις και σαν όπλο στον αντίπαλό σου. Αλλά είναι άλλο αυτό.

ΕΡ: Δεν νομίζεις ότι έχει καλλιεργηθεί σήμερα μία αντίληψη, μια νοοτροπία στα κόμματα για μια «υπόγεια» πολιτική διεργασία η οποία είναι διαφορετική από τη φανερή;

ΑΠ: Για να μας πιστέψει ο κόσμος θα πρέπει τα κόμματα να λένε την αλήθεια. Εγώ όταν έβγαίνα και έλεγα τα ποσοστά στα οποία πίστευα με κατηγορούσαν ότι έκανα σαμποτάζ στη Ν.Δ. Και έβλεπε από την άλλη τον Α. Παπανδρέου – που γνώριζε πού πάει το κόμμα του, αλλιώς θα ήταν τρελλός, να μην βλέπει το 39% και να λέει ότι θα πάρει το 50%. Ο Μητσοτάκης έβλεπε την τάση ανόδου, μπορεί να παραsurόταν. Ο άλλος δεν έβλεπε την πτώση και έλεγε ότι από το 46% θα πάει στο 50%; Αν έλεγε ότι «θρίσκω στο 44% και θα είμαι πρώτο κόμμα, αλλά και πάλι έτσι θα πάρω πλειοψηφία», να σε πιστέψω.

ΕΡ: Σύμφωνα με αυτά που είπατε, όσα συζητούνται στους 4 τοίχους των κομματικών γραφείων πρέπει να τα γνωρίζει και ο οπαδός του κόμματος και ο ελληνικός λαός. Το συσχετίζω αυτό με κάτι άλλο: Ότι δηλαδή θα πρέπει να έχεις τη δυνατότητα μέσα από το διάλογο να διαπιστώνεις διαφορές τακτικής, πολιτικής, προγράμματος και συμπεριφορών του κάθε κόμματος. Υπήρχε όμως η περιφημη πρόταση του Κ. Μητσοτάκη προς τον Α. Παπανδρέου, που δεν ήταν ίσως τόσο έντονη όσο εκείνη που εσύ έκανες στην προεκλογική σου καμπάνια απευθυνόμενος προς τον Μπέη, «Έλα να συζητήσουμε». Και κάνω τώρα μια υπόθεση: Θα ήσουν διατεθειμένος να συμμετάσχεις σε μία ανοικτή συζήτηση με τον Κ. Μητσοτάκη στην τηλεόραση ή με ένα σημαίνον στέλεχος της ΝΔ και να μιλήσεις για τα προβλήματα του κόμματος και τα πιθανά σας λάθη;

ΑΠ: Βεβαίως και οπουδήποτε. Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους – και αυτό δεν αποτελεί κριτική ότι δεν πήγαμε καλά – πως πρέπει να συνευριστόμαστε τι φταίει και τι δεν φταίει. Διότι διαφορετικά συνεχίζεις να παρασύρεσαι από τα ίδια λάθη. Να πεις ότι δεν φταίγε αυτό, αλλά κάτι άλλο. Πώς θα πείσεις αύριο τον οπαδό σου να σε ακούσει;

ΕΡ: Σας ευχαριστώ. Και ανυπομονώ για μία τέτοια συζήτηση. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

Οι εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ ενημερώνουν τους συνεργάτες τους βιβλιοπώλες ότι από τις 15 Ιουνίου 1989 τα βιβλία τους θα διακινούνται αποκλειστικά από τα γραφεία τους:

Τζαβέλλα 1 και Ζωοδόχου Πηγής

Τ.Τ. 10681 - Τηλ. 3604885, 3613065

Για Θεσσαλία, Θεσσαλονίκη, Μακεδονία αποκλειστικά από τα νέα γραφεία μας στη Θεσσαλονίκη:

Ν. Κατσάνος

Αριστοτέλους 26 - Τηλ. 235683

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1989

Κυκλοφορούν

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

GUSTAVE FLAUBERT *Μαντάμ Μποβαρύ*

ALBERT CAMUS *Ο Ξένος, η Πανούκλα, η Πτώση*

FRANZ KAFKA *Η Μεταμόρφωση, ο Πύργος, Αμερική*

DOMINIQUE FERNANDEZ *Το Ροζ Αστέρι*

21ος ΑΙΩΝΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΖΟΥΡΑΡΙΣ *Θουκυδίδης Αρχέτυπος - Εισαγωγή στην απορία της πολιτικής*

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ *Κράτος και Κοινωνία στη Μεταπολίτευση, 1974-1988*

Αλμανάκ *Κοινωνιολογίας 1988 - Επιμέλεια Γ. Μηλιός, Γ. Σταμάτης*

ΚΡΙΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

ΠΕΓΚΥ ΚΟΥΝΕΝΑΚΗ *Νέοι Έλληνες Ρεαλιστές - 1969-1978. Η εικαστική και κοινωνική παρέμβαση μιας ομάδας*

Επανεκδόσεις

ΦΡΙΝΤΑ ΜΠΙΟΥΜΠΙ *Δεκατρία φεγγάρια μετά*

ΦΡΙΝΤΑ ΜΠΙΟΥΜΠΙ *Έλλη Λαμπέτη, Η Τελευταία Παράσταση*

ΟΡΙΑΝΑ ΦΑΛΑΤΣΙ *Ένας Άντρας*

DOMINIQUE EUDES *Οι Καπετάνιοι*

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Θεματική ανθολογία επιστημονικής φαντασίας

• πρώτος τόμος	Ταξίδια στο Διάστημα
• δεύτερος τόμος	Ιστορίες με Ρομπότ
• τρίτος τόμος	Ταξίδια στο Χρόνο
• τέταρτος τόμος	Ιστορίες με Τέρατα
• πέμπτος τόμος	Ιστορίες με Εξωγήινους
• έκτος τόμος	Τα Παιδιά του 2000 μ.Χ.

Μεγάλη ιστορική - χρονολογική ανθολογία επιστημονικής φαντασίας

• πρώτος τόμος	1934-1950
• δεύτερος τόμος	1950-1965
• τρίτος τόμος	1950-1965
• τέταρτος τόμος	1965 έως σήμερα

ΠΩΣ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΝΝΟΟ

Μια άποψη της κ. Άννας Ψαρούδα - Μπενάκη

Το αίτημα για κάθαρση είναι εδώ. Λαϊκή η επιταγή και χρέος των πολιτικών η εφαρμογή της. Το «ΑΝΤΙ» που με τη δική του φωνή επέμενε μαζί με τη μεγάλη μερίδα του Τύπου, θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί το προεξάρχον αυτό πολιτικό ζήτημα. Σήμερα, θέλουμε να δώσουμε ένα στοιχείο αυτής της προβληματικής: πως αντιλαμβάνεται την κάθαρση μερίδα του πολιτικού κόσμου. Παίρνοντας αφορμή από μια παλιότερη εκπομπή που συνδιοργάνωσε το «ΑΝΤΙ» με τον «ΔΙΑΥΛΟ 10» (Δευτέρα 5 Ιουνίου) και όπου συμμετείχαν οι κ. Στ. Πιτσιόρλας («Συνασπισμός»), Βασ. Μαγγίνας (ΔΗΑΝΑ) και η κ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη (ΝΔ) —ενώ παρά τις επανειλημμένες ειδοποιήσεις μας το ΠΑΣΟΚ έλαμψε δια της απουσίας του— ζητήσαμε από την επανεκκλειγείσα βουλευτή της ΝΔ να διασαφηνίσει κάποιο σημείο της συζήτησης που σε εμάς τουλάχιστον άφηνε αμφιβολίες. Δημοσιεύουμε τμήμα της απομαγνητοφωνημένης εκείνης συζήτησης και τη γραπτή απάντηση της κ. Α. Μπενάκη στο ερώτημά μας.

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΚΑΘΑΡΣΗ—ΜΙΑ ΕΚΠΟΜΠΗ ΣΤΟ «ΔΙΑΥΛΟ 10»

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Παπουτσάκης: Τα όσα είπε ο κ. Μαγγίνας μου έφεραν μερικές σκέψεις και θέλω να τις πω, κ. Μπενάκη, γιατί θα σας δώσω και άλλο υλικό με αυτό τον τρόπο να απαντήσετε. Αναφέρθηκε ο κ. Μαγγίνας και από τον κίνδυνο μιας μονοκομματικής κυβέρνησης που ενδεχομένως δεν θα θελήσει και αυτή για κάποιους λόγους να διαλευκάνει πλήρως το σκάνδαλο.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Πάντως όχι της Νέας Δημοκρατίας, κάποια άλλη θα εννοείτε αυτή τη στιγμή.

Παπουτσάκης: Όχι, εννών της Νέας Δημοκρατίας, να σας πω για παράδειγμα, όταν συζητάμε το θέμα της κάθαρσης και όταν και εγώ σαν ένας Έλληνας πολίτης το βλέπω με τόση και απόλυτη προτεραιότητα, έχω λόγους να το θέλω αυτό το πράγμα. Έχω λόγους να το θέλω και για λόγους ιστορικούς.

Θα κάνω μια αναδρομή. Η Ελλάδα μετά την απελευθέρωση δεν τιμώρησε τους δοσιλόγους και τους συνεργασθέντες με τους κατακτητές. Τους «μιοσιμώρησε», μέσα στις συνθήκες του εμφυλίου πολέμου που αναπτύχθηκε, αμέσως μετά το 1945 οι δοσίλογοι έμειναν ατιμώρητοι. Μετά την πτώση της χούντας αποχουντοποίηση δεν έγινε.

Να σας πω ένα παράδειγμα, ο κ. Μεταξάς π.χ. φαίνεται και αποδείχθηκε εκ των υστέρων ότι είναι ένας πατεντάτος χουντικός, μήπως πατεντάτος χουντικός ήταν κι ένας Οικονόμου πρωτοσύγκελος του Μένιου Κουτσόγιωργα ακόμα στις πρώτες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ. Εάν, λέω εάν άνθρωποι με μειωμένη ηθική αντίσταση είτε έναντι των κατακτητών, είτε έναντι των συνταγματαρχών έμπαιναν στο περιθώριο της πολιτικής ζωής, δεν πιστεύετε και σεις ότι με καλύτερο υλικό θα προχωρούσε ο

τόπος αμέσως μετά την απελευθέρωση ή αμέσως μετά τη μεταπολίτευση; Εγώ πιστεύω, ναι.

Θεωρώ λοιπόν ότι είναι απολύτως αναγκαίο τώρα που πάμε στη μετά ΠΑΣΟΚ περίοδο να υπάρξει η κάθαρση από τους σκανδαλοποιούς σε όλο το κοινωνικό σώμα και από όλα τα πολιτικά κόμματα. Και θα είμαι πάλι συγκεκριμένος και άνθρωποι της δικής σας παράταξης είχαν συναλλαγή με τον Κοσκωτά, η κ. Βλάχου η επιφανής δημοσιογράφος της παράταξής σας, που είχε την πιο έγκυρη εφημερίδα της παράταξής σας δεν ξέρω αν είσθε της τάσης Καθημερινής ή της τάσης Μεσημβρινής δεν έχει καμιά σημασία, η Καθημερινή ήταν πάντα το πιο έγκυρο φύλο της συντηρητικής παράταξης.

Η κ. Βλάχου, ένας άνθρωπος της παράταξής σας ξεπούλησε την εφημερίδα στον Κοσκωτά. Οι αδελφές Αθανασιάδη κάμαν το ίδιο για την εφημερίδα τους τη Βραδυνή. Ο κ. Παλαιοκρασσάς μη με προκαλείτε να σας πω λεπτομέρειες, πάρτε το σαν δεδομένο, πιστέψτε με, γράφτηκε εξάλλου στον Τύπο, ήταν ο προμοτέρ του Κοσκωτά στη Νέα Δημοκρατία.

Δεν λέω ότι άνθρωποι της δικής σας παράταξης έχουν την πολιτική ευθύνη για την ανάπτυξη των έργων της Τράπεζας Κρήτης, όμως ο Κοσκωτάς στο βαθμό που ήτανε εξυπνος, γιατί και αυτό πια τίθεται εν αμφιβόλω προσπάθησε να έχει γέφυρες και προς τη Νέα Δημοκρατία.

Είχε και ανθρώπους στην παράταξή σας, μη το αρνείσθε, κ. Μπενάκη, και μη φάμε το χρόνο μας πάνω σε αυτό.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Τι εννοείτε, είχε ανθρώπους, που στηρίζαν τις ατασθαλίες του;

Παπουτσάκης: Είχε ανθρώπους στη Νέα Δημοκρατία ο Κοσκωτάς και συναλλάχθηκε με αυτούς. Η κ. Βλάχου είμαι βέβαιος ότι ψηφίζει Νέα Δημοκρατία και διαβάζω και τώρα ακόμα και την Καθημερινή και λέει ότι ψηφίζει Νέα Δημοκρατία.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Ναι, αλλά ποιες συναλλαγές είχε η κ. Βλάχου με τον κ. Κοσκωτά; Πούλησε την εφημερίδα της.

Παπουτσάκης: Πούλησε την εφημερίδα της και την πούλησε με ένα σκανδαλώδη τρόπο.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Τι θα πει σκανδαλώδης τρόπος; Έγινε μια αγοραπωλησία.

Παπουτσάκης: Πήγε τα χρήματα στο εξωτερικό, ψεύσθη επανειλημμένως για τις συνθήκες...

Ψαρούδα-Μπενάκη: Αυτό είναι στήριξη του Κοσκωτά;

Παπουτσάκης: Όχι, με συγχωρείτε δεν θα διαβάσετε την Καθημερινή. Θυμάσθε πόσα άρθρα έχει γράψει για το συμπαθητικό χοντρούλη;

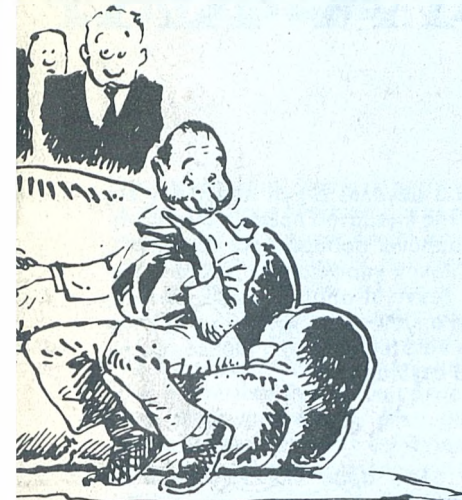
Ψαρούδα-Μπενάκη: Βεβαίως και τα επανέλαβε και στην εξεταστική επιτροπή. Αλλά όταν τα έγραψε και τα έλεγε η κ. Βλάχου ουδείς εγνώριζε τι ήταν ο Κοσκωτάς. Μη δημιουργούμε πρωθύστερα, κ. Παπουτσάκη, με συγχωρείτε. Και ο Παλαιοκρασσάς που έκανε δεξίωση με 200 ανθρώπους δεν ήξερε...

Παπουτσάκης: Δεν ήξερε;

Ψαρούδα-Μπενάκη: Ότι ο Κοσκωτάς έκλεβε την Τράπεζα Κρήτης.

Παπουτσάκης: Να σας πω τι ήξερε. Να σας μεταφέρω μια στιχομυθία που είχα εγώ με

ΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΣΗ;

τον κ. Παλαιοκρασσά στις αρχές του περσινού καλοκαιριού. Ο κ. Παλαιοκρασσάς είχε δώσει μια συνέντευξη στον 9,84 ένα βράδυ και μιλήσαμε τηλεφωνικά και επιβεβαίωσε όλα αυτά που θέλω να σας πω.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Τα είπε και στην επιτροπή και παντού ο κ. Παλαιοκρασσάς, ότι είχε γνωριμία με τον Κοσκωτά...

Παπουτσάκης: Μέρα παρά μέρα ανέβαινε στην Τράπεζα Κρήτης και πήγαινε λέει μόνο για να διορίσει ανθρώπους. Πώς πήγαινε να διορίσει ανθρώπους όταν πια από τον Οκτώβριο του 1987 ήταν ξεφωνημένος απατεώνας ο Κοσκωτάς με πατέντα και με χαρτιά, πλαστογράφος με 48 ή 28 αδικήματα κατηγορείτο και διώκετο από τις αμερικανικές αρχές. Δεν αμφέβαλε κανένας εχέφρων Έλληνα το 1987 ότι ο Κοσκωτάς ήταν απατεώνας. Μόνο η κ. Βλάχου η οποία τον υπερασπιζόταν τότε μέσα από τα χρονογραφήματά της στην Καθημερινή και τα οποία δημοσιεύσαν οι 24 Όρες. Η κ. Βλάχου μου είπε μόλις πρόσφατα ότι τώρα ανακάλυψε...

Ψαρούδα-Μπενάκη: Μη δημιουργούμε εντυπώσεις, με τι συνδέονται όλα αυτά; Είχαν σχέση δηλαδή με τις αξιόποινες πράξεις του Κοσκωτά;

Παπουτσάκης: Με το εξής, είπε ο κ. Μαγγίνας, εάν μεταφέρω καλά την άποψή του, είπε, φοβάμαι πάρα πολύ ότι μια μονοκομματική κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, εδώ τώρα εγώ έρχομαι να κάνω τον δικηγόρο του διαβόλου, του κ. Μαγγίνα να πάρω τη θέση του και την επιχειρηματολογία του και να πω ότι αμφιβάλλω και εγώ εάν μήπως και λειτουργήσει μια νέα εξεταστική των πραγμάτων επιτροπή, στην οποία ενδεχομένως η πλειοψηφία των μελών της θα είναι νεοδημοκράτες, μήπως δούμε την κ. Μπενάκη στη θέση του κ. Παγορόπουλου να κάνει ένα σωρό τεχνάσματα και όπως ο Παγορόπουλος προσπάθησε να γλυτώσει τα συντρόφια του και εσείς να προσπαθήσετε

να γλυτώσετε από ευθύνες τον κ. Παλαιοκρασσά.

Ψαρούδα-Μπενάκη: Κύριε Παπουτσάκη, πρέπει να με αφήσετε να μιλήσω, διότι αυτή τη στιγμή, με συγχωρείτε πάρα πολύ, κάνετε ένα μονόλογο, δημιουργείτε συνεχώς εντυπώσεις και στηρίζετε απόψεις, τις οποίες τουλάχιστον πρέπει να δώσετε την ευκαιρία να αντικρούσουμε.

Λοιπόν, τόσο ο εκπρόσωπος του Συνασπισμού όσο και ο εκπρόσωπος της ΔΗΝΑ δεν έχουν δυνατότητα να νομιμοποιηθούν και να στηρίξουν την ύπαρξή τους παρά πολεμώντας τις μονοκομματικές κυβερνήσεις, και το παιχνίδι του Συνασπισμού είναι γνωστό. Βάλλει εναντίον των δυο μεγάλων κομμάτων για να μπορέσει να στηρίξει και να αποσπάσει ψηφοφόρους για τη δική του πλευρά.

Και φυσικά συμφέρον έχει να εμφανίζονται δυο μεγάλα κόμματα ως συνεργαζόμενα στη συγκάλυψη του σκανδάλου Κοσκωτά. Και ερωτώ τον Συνασπισμό, εάν εκείνοι ήθελαν πράγματι την κάθαρση, γιατί ο κ. Κάππος ως εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος ήδη από τον 2ο μήνα των εργασιών της επιτροπής «τα βρόντηξε» και έφυγε, ενώ εμείς μείναμε και δώσαμε τη μάχη ως το τέλος και βγάλαμε όσα βγάλαμε στην εξεταστική επιτροπή τα οποία διέρρευσαν και στον Τύπο και έμαθε και ο ελληνικός λαός. Ας είμαστε ειλικρινείς και ας ξεκαθαρίζουμε τη θέση μας. Ή είμαστε για τη διαλεύκανση και καθόμαστε μέσα και δίνουμε τη μάχη ως το τέλος ή θεωρούμε ότι κάθαρση δεν μπορεί να γίνει και άρα φεύγουμε από την αρχή και επομένως δεν μπορούμε να κατηγορούμε τους άλλους που κάθονται και αγωνίζονται.

Η Νέα Δημοκρατία μένοντας μέσα στην εξεταστική επιτροπή μέχρι τέλους, ως την τελευταία στιγμή βοήθησε στο να διαλευκανθούν όσα διαλευκάνθηκαν στην εξεταστική επιτροπή, και αν είχαμε την εξέταση αυτών των μαρτύρων την οποία είχαμε και τις ομολογίες τις οποίες είχαμε και την αλλαγή των καταθέσεων, σωματοφυλακών και του ίδιου του Μαντζουράνη, αυτό οφείλεται στην επιμονή μας.

Δευτέρα, 5 Ιουνίου 1989

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ:

Ένα δεκαπενθήμερο μετά από τη συζήτηση που είχαμε στον «Δίαυλο 10», το θέμα εκείνης της συζήτησης —δηλαδή η εξασφάλιση των όρων για μη παραγραφή των ενόχων— είναι από τα κεντρικά θέματα —αν όχι το πιο βασικό— των μετεκλογικών εξελίξεων.

Πώς θα θέλατε να τοποθετηθείτε σήμερα αφού, κατά τη γνώμη μας, το δημοσιευμένο απόσπασμα εκείνης της συζήτησης φανερώνει μια δική σας αντίληψη ότι στελέχη της παράταξής σας —που σύμφωνα με αιτιάσεις ήταν επίσης με κάποιο τρόπο αναμειγμένα στο σκάνδαλο Κοσκωτά— είναι ανώτερα πάσης υποψίας. Και δεν είναι μόνον η κ. Βλάχου και ο κ. Παλαιοκρασσάς. Είναι και ο κ. Μπακογιάννης (του οποίου το καταγγελλθέν αδίκημα απλώς παρεγράφη), είναι ακόμα ο κ. Α. Ανδριανόπουλος ο οποίος «ελαφρά τη καρδιά» και «ελαφρά τη διανοία» οργάνωνε τους περίφημους «ρωμαίικους θριάμβους» για Ντέταρι-Κοσκωτά.

Θα θέλαμε το σχολιασμό σας για τις θέσεις αυτές. Πολύ περισσότερο γιατί εκτιμάται ότι η υπερψήφισή σας στο ψηφοδέλτιο της Α' Αθήνας έγινε γιατί εμφανιστήκατε σαν ένας από τους πρωταγωνιστές της διαδικασίας για κάθαρση.

● Δημοσιεύουμε στη συνέχεια την απάντησή της κ. Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη στο διευκρινιστικό ερώτημα που της ετέθη:

Εξακολουθώ να υποστηρίζω ότι τα πρόσωπα, στα οποία αναφέρεστε, είναι υπεράνω πάσης υποψίας σε σχέση με τις αξιόποινες πράξεις του Κοσκωτά και των συνενόχων του. Το ζητούμενο είναι, ποιοί εν γνώσει τους συνεργάστηκαν με τον Κοσκωτά στο να υπεξαιρέσει τα δισεκατομμύρια της Τράπεζας Κρήτης, καθώς και σε ποιες τσέπες αυτά κατέληξαν, και δεν συγκαταλέγονται σε αυτούς τα πρόσωπα που αναφέρετε, τα οποία εξετάστηκαν εξονυχιστικά από την εξεταστική επιτροπή.

Είναι δε αστείο και θα μου επιτρέψετε να πω ανεύθυνο να αναζητείτε ευθύνες από όλους όσους είχαν την ατυχία να έρθουν σε επαφή με τον Κοσκωτά εν αγνοία και άσχετα προς τις παράνομες δραστηριότητές του. Δικαίωμά σας είναι βέβαια να έχετε ριζωμένες προκαταλήψεις κοινωνικού χαρακτήρα ή να προβαίνετε σε γενικεύσεις που δυστυχώς αμβλύνουν τις εντυπώσεις και ελαφρύνουν τη θέση των πραγματικών υπαιτίων. Δεν πρέπει όμως να συμπαρασύρετε και πρόσωπα, εναντίον των οποίων δεν υπάρχει τίποτε το επιλήψιμο σχετικά με τα εγκλήματα του Κοσκωτά.

Τετάρτη 21 Ιουνίου 1989

Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη

Από τās έκλογās τής 18ης 'Ιουνίου, ένα είνε τό κέρδος. "Ότι έπιτέλους έγνορίσαμε τήν άγνοστον Κατερίναν. 'Όμολογώ ότη Μοϋ άρεσεν κέ τήν προτιμό από τήν κηρίαν Λιάνη. Μεταξή όμος τής όρέας κηρίας Λιάνη κέ τής Κατερίνας, προτιμό τήν κατερίναν. Είνε ό τύπος πού Μοϋ άρέσει. Θά έπεδίοκα μέ άφτήν σχέσεις, εάν δέν έγνόριζα ότη έχει δεσμόν μέ άλλον. Δέν μπορώ όμος νά τήν άνακηρύξω ως πρότην καλονήν, εάν προηγουμένως δέν δώ καί τās άλλας τρεις πού ή άδέσμεφτος έφημερίς ΑΒΡΙΑΝΗ άνήγκειλε ότι ήπάρχουν. Πιθανόν κάποια άπ' άφτάς νά είνε όρεοτέρα. Κέ κάποια έπίσης άπ' άφτάς νά είνε άδέσμεφτος. 'Επί ήμέρας τόρα πέρνω τήν έγκυρον άφτήν έφημερίδα, αλλά ή δημοσίεφσις φωτογραφιών έχει περιέργως κοπάση. 'Η τελεφτέα μεγάλη έγχρομος φωτογραφία μέ ιδιόχηρον ύπογραφήν είχε μπη τήν παραμονήν τών έκλογών κέ δέν διστάζω νά πώ ότη ή τόση άδιακρισία της, μέ ένόχλησεν. Μοϋ έδοσεν τήν έντήποσιν κακομαθημένης γυνεκός πού προκειμένου νά προβληθώ, κατέλαβε μέ προκλητικότητα τόν χώρον πού είχε διαθέση ή έφημερίς επί ήμέρας γιά νά προβληθούν κότερα, βίλες κέ Γερμανοί ύπαξιωματικοί πού συνόδεβαν τόν αγαπημένον της. Τήν γυνέκα πού αγαπά, έγώ τήν θέλω σεμνήν κέ κηρίος προσεκτικήν. Κέ όπος είμε έγώ προσεκτικός, τό ίδιο άπετώ νά είνε προσεκτική κέ εκείνη. Δεκάδες διάσημαι κέ όρέαι γυνέκες μέ έχουν αγαπήσει κέ μοϋ έχουν δώσει φωτογραφίας των μέ θερμάς άφιερώσεις, τās όποίας όμος φυλάτω ως κόρην όφθαλμού. Τήν άφιέροσιν "Στόν Μπόστ διά τās άξέχαστας στιγμάς πού Μοϋ έχάρισεν" μέ τήν ύπογραφήν τής Καρολίνας του Μονακό, δέν πρόκειται νά τήν δοϋν οι άναγνόστε τών έφημερίδων. Τό ίδιο κέ ή θερμή άφιέροσις της διασήμου μεγάλης ήθοποιού Ζαζά Γκαμπόρ πρόσ έμέ, δέν πρόκειται νά δη τό φώς της δημοσιότητος. "Ας μήν άναφέρω κέ τήν Μέριλιν Μονρόε πού Μοϋ έδοσε μίαν ήμίγυμνον μέ τόσον άψογα 'Ελληνικά, πού πολλοί γραφολόγοι προβληματίστηκαν έπειδή ό γραφικός της χαρακτήρας όμοιάζει πολύ μέ τόν δίκόν Μοϋ. Είναι τόσον γνήσιαί άφτέ αί φωτογραφίαι, πού καί ό κήριος Τσοχατζόπουλος εις τόν όποιον πρότεινα νά βάλομαι στοίχημα 20 έκατομηρίων εάν είνε πλασταί, άπέφυγε νά στοιχηματίσει μέ τήν δικεολογίαν ότι άφτά δέν είνε σοβαρά πράγματα. Τόρα σκέπτομε νά τό προτείνω εις τόν κήριο Λαλιότη, έπειδή μοϋ είπαν ότη είνε ριςοκίνδηνος κέ ρισκάρει.

'Αφτήν τήν στιγμήν θεωρείται ό μόνος κερδισμένος του ΠΑΣΟΚ. 'Εκέρδισεν από τόν έκδότην Βουδούρην τήν άποφράδα νύκτα τής 18ης 'Ιούνη, ένα μέγα ποσόν

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ

κέ κυκλοφορεί άφτήν τήν στιγμήν μέ άφθονον ρεφτόν. 'Εάν στοιχηματίσει μαζί μου, θά χάση, διότι έγώ, διά καλόν κέ διά κακό, παρεκάλεσα "Εναν γνωστό μου Γάλον τουρίστα, νά μοϋ γράψη τήν άφιέρωσιν τής Καρολίνας εις τήν διάλεκτον του Μόντε-Κάρλο διά περισσοτέραν άφθεντικότητα.

Κάπου έδιάβασα μίαν στατιστικήν πού άνέφερεν ότι στάς τελεφτέας έκλογάς έδαπανήσασαι διά μετακινήσεις πληθησμών, άφισοκολήσεις αλόγων κέ τοιχοκολήσεις τρελών, τό ποσόν 45 δισεκατομηρίων. Διά νά άποδείξουν οι μέν ότι χρειάζεται καθαροίς καί οι άλλοι ότι τό σκάνδαλον Κοσκοτά είναι σκεβωρία, άνήλθαμε τό ποσόν εις 80 δισεκατομήρια. Τήν προκληθίσαν όξυνσιν έξ αίτίας τών 35 δισεκατομηρίων, έβρίσκω άδικεολόγητον κέ έπιζήμιον. "Ας παραδεχθώμεν επί τέλους όλοι ότι τά 35 δίς είναι σκεβωρία κέ άς δόσομεν τόπον στήν όργή. Δέν μάς συνφέρει νά πάμε σέ νέες έκλογές.

'Ο κήριος Λαλιότης, μεταβάς (έκ μέρους φαντάζομαι του άπολέσαντος τήν τρίτην κέ τετάρτην τετραετίαν κ. προθυπουργού) εις τόν σταθμόν 902 άριστερά στά FM περί τήν 5ην προΐνήν, διά κάποιον διακριτικόν φλέρτ πρόσ άνερχομένης δηνάμεις, άφησεν νά έννοηθί ότι ό κ. Παπανδρέου, έλαβεν σοβαρώς ύπ' όψιν τό μήνυμα. "Αλλά τί νά τό κάνης; Τέτοιο μήνυμα είχε πάρη σοβαρώς ύπ' όψιν κέ εις τās συνβάντας Δημοτικές έκλογάς,

όταν οι 3 μεγάλοι Δήμοι περιήλθον εις χειραν τής έπαράτου Δεξιάς. "Όλο μηνήματα λαμβάνει σοβαρώς καί τά μελετά, αλλά τό κακόν χροστερέβει. Κι ένώ ό Λαός δέν ξεχνά τί σημένει Δεξιά, εκείνος ξεχνά τί σημαίνουν "μηνήματα". Τί άλλο μήνημα νά στείλωμε; "Ότι διαθέσιμον είχαμε τό στείλωμε.

Καθ' όδόν πρόσ τήν βαθύπλουτον θείαν Μοϋ διά νά της άναγγείλω τά δησάρεστα άποτελέσματα τών έκλογών, έπειδή λόγο Παγκάλου ήξερα ότι ψηφίζει πάντα ΠΑΣΟΚ, έκανα διάφορα σεναρία. 'Εσκεπτόμουν ότι γιά νά ρίξομαι τήν Δεξιάν πού έξήλθεν ένισχημένη κέ νά τήν βάλομαι εις τό χρονοντούλαπον τής 'Ιστορείας, μία λύσις ύπάρχει: Νά ένόσομεν τās δηνάμεις μας μέ τό ΠΑΣΟΚ ύπό τούς έξής όρους.

α) Νά άπομακρυνθούν από τήν Κηβέρνησιν οι 3 Παπανδρέου, 'Ανδρέας, Νίκος κέ Γεώργιος.

β) Νά κλίση ή ΑΒΡΙΑΝΗ.

γ) 'Ο κ. Τόμπρας πού ύπεσχέθη ότι "Θά τά πούμε τήν Τρίτη", νά όρίση άλλην ήμέραν νά τά πούμε.

δ) Νά άπομακρυνθί ό κ. Κατσιφάρας, διότι τόρα λόγο τών άποτελεσμάτων, μάς έγνόρισαν κέ οι θυρωροί τών ξένων κρατών καί

ε) ή κ. Ρίτα Σακελαρίου νά μελοποιήση κέ νά μάς τραγουδήση τά ποσοστά πού έλαβεν τό ΠΑΣΟΚ τό '81, '85 καί τό '89 εις δεξίοισιν δοθησομένην πρόσ τιμήν του Συνασπισμού εις τήν βίλαν Δαμανάκη.

'Αφτοί είναι οι όροι πού θά προτείνω στό ΠΑΣΟΚ. Θά τούς δεχτούν όμοι; "Η θά τούς άπορίψουν οι έντιμοι;

Πολύ στενοχωρημένος μπήκα εις τό δομάτιον της θιας Μοϋ.

— Τί συνβένει πάλι; Δέν σέ βλέπο καλά, μοϋ είπεν ή άσθενής.

— Τί θέλεις νά μοϋ συνβένη. Είμεθα άχάριστος Λαός. Κολοέλληνες...

"Ανθρωπον, ό όποιος έδοσε τά πάντα διά τήν 'Ελλάδα μέ τά Μεσογιάκά προγράμματα κέ μελετοϋσε μέ τόσην προσοχήν τά μηνήματά μας, άφτήν τήν έβδομάδα, παραμονάς του γάμου του,

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

Μωο62.

τόν πικράναμε. Χωρίς καμιάν έφσπλα-
χνίαν τόν ύποχρεόσαμε μέχρι τās προί-
νάς ώρας νά παρακολουθῇ τήν άναπα-
ράστασιν τών σφαγών του Πεκίνου κέ
τήν αύτομολίαν 300 χιλιάδων όπαδών
πρός τό αντίπαλον στρατόπεδον.

— "Ε, εις τās έκλογάς συνβένουν άφτά.
Κέ ό μακαρίτης ό Θόδωρος, μου έλεγεν
ότη ή πολιτική έχει διακυμάνσεις. Έκει
πού είσαι πανίσχυρος έθεροβάμων κέ
διαβεβεόνης τά πλήθη ότι άβριον θά εί-
σε κέ πάλιν προθυπουργός, τήν άλλην ή-
μέραν άναγκάζεσαι έκ τών πραγμάτων
νά ζητάς τήν βοήθιαν άφτών πού κατη-
γόρεις ότι κοιμούνται κέ πρέπει νά ξυ-
πνήσουν. Κέ είνε πολή άγενές νά κτηπās
χαράματα τίς πόρτες ανθρώπων πού κα-
τάκοποι έπесαν νά τόν πάρουν όλίγον
μετά άπό μίαν νικηφόρον νύκτα. "Όταν
είσαι πολύ έξυπνος, άπό τούς κοιμωμέ-
νους τήν παθένης καμιά φορά.

— Ναί, θεία, άλά τόν άνθρωπον τόν κά-
ναμε ράκος. Αί έορταί του Γοργοποτά-
μου πλησιάζουν. Μέ τί δήναμιν θά πάη
νά μιλήση εις τήν γέφην;

— "Ε, όλο κέ θά βρεθῇ κάποιος άλλος
άντιστασιακός. Μή συνεχίσεις.

— Πολλά φοράς θία, σκέπτομε, είνε δη-
νατόν νά επέδρασεν δυσμενός ένα χαρ-
τοκιβότιον μέ όλίγα έξέχοντα χρήματα,
ένας κουτσονόμος διάτριτος, μία έκτρο-
πή πού δέν έλαβεν χόραν, ένας άόθος
περίπατος μέ κότερον τήν ήμέραν τών
σεισμών τής Καλαμάτας ή ένα φώς πού
δέν έφάνη εις τό άκρον ένός τούνελου;
Άφτά είνε φησικά φαινόμενα εις τά ό-
ποια ούτε ή έπιστίμη δέν μπορεί νά δόση
άπάντησιν. Είνε δηνατόν νά προβλέψης
σεισμόν όταν περιπλέεις τās άκτάς τής
Πάτμου; Πρέπει νά έχης φαντασίαν Έ-
βαγγελιστου διά νά περιγράψης κέ νά ά-
ποκαλύψης φλόγας κέ καταστροφάς
πού συνβένουν εις μακρινήν άπόστασιν.

— "Άσε τās φιλοσοφείας τώρα κέ μήν
συνχίζεσε, σου είπα.

— Μά πώς νά μήν συνεχίζομε θεία, όταν
είχα τόσο βεβέαν τήν νίκην του ΠΑΣΟΚ,
πού στοιχημάτισα μέ κάποιον δεξιόν 500
χιλιάδες δραχμές τίς όποιες άφτήν τήν
στιγμήν δέν έχω. Άν δέν τίς δώσω, ά-
βριον μπένω στάς φηλακάς κέ μέ χάνης.
Τελεφτέα μέρα πού μέ βλέπης είνε ά-
φτή. Κέ δέν είχα μόνον άφτήν τήν ατη-
χίαν, άλά είχα καί ένα έπεισόδιον τήν ώ-
ραν πού έρχόμουν εδώ.

— Τί έπεισόδιον, ρώτησε ή θεία μου, πού
έκανε ότι δέν άκουσε γιά τίς 500 χιλιά-
δες.

— Νά, τήν ώρα πού έρχόμουν εδώ, ένας
άγνωστος μου έφόναξεν "Τί κάνη ή κο-
λόγρια ή θεία σου. Δέν πέθανε άκόμα;
Έτρεξα νά τόν συλάβω κέ νά του πώ,
"πώς μιλάς έτσι γιά τήν θεία μου; τήν
γνωρίζεις;".

— "Ε, κανένα κακομαθημένο παλιόπαι-
δο θά ήτανε. Δέν έπρεπε νά δόσης σημα-
σία.

— "Α, όχι θεία. Δέν πρέπει νά είμεθα τό-
σον έπεικής. Είλικρινά σās όμιλώ ότι άν
είχα επάνω μου, όχι 500, άλλά 300 χιλιά-
δες, άμέσως θά υπέβαλα μήνυση κατ' ά-
γνόστων.

— Μάθε νά συνχορής.

— Θεία, μήν επιμένετε, άφτοί οι άνθρω-
ποι πρέπει νά τιμορούνται. Μέ τί θάρρος
άποκαλείς τήν θία μου, βρέ παλιάνθρω-
πε, κολόγρια; Δέν ύπολογίζης πόσον ό
άλλος μέ άφτά ήμπορεί νά πληγοθῇ; Ξέ-
βρης ότι άφτή τήν όποιαν μέ τόσην έλα-
φρότητα έσύ άποκαλῇς κολόγρια, είνε ό-
τη πολιτιμότερον έχω στήν ζωή; "Ότι εί-
νε τό στήριγμά μου στή ζωή κέ ότι πάντο-
τε μου παραστέκετε εις όλας μου τās δη-
σκολίας του βίου; Έάν θέλης κάποιον νά
πῆς κολόγρια, νά πῆς κολόγρια τήν μά-
να σου κέ τήν αδερφή σου, όχι κολόγρια
τήν θεία μου, τήν άγία άφτή γυνέκα;

— Πόσα είπες προηγούμενως ότι θέλεις
γιά τήν μήνυση; είπε ή θία μου.

— Τριακόσιες χιλιάδες. Άλλά ίσως καί
μέ 250 νά πείσω τόν δικηγόρο.

— Έχω παρατηρήση ότι πάντα μέ άκρι-
βούς δικηγόρους συναλάσεσε.

— Μά ό καλός δικηγόρος θία, κάνει πάν-
τα καλή δουλιά. Δέν βλέπετε πόσο γρή-
γορα διεκπερέωσε ό κ. Λυκουρέζος τήν
ύπόθεση Κοσκοτά; Άν ήτο άλλος δικη-
γόρος θά τραβούσε σέ μακρός.

— Καλά, πάρε άφτές τίς 100 χιλιάδες κέ
κύταξε νά βρῆς κάποιον φθηνό κέ καλό.
Δέν έχω άλλα λεφτά.

— Έφχαριστό, θεία. Θά προσπαθήσο μέ
άφτά τά όλίγα νά κινηθώ. Καλημέρα
σας. Τρέχω άμέσως στόν δικηγόρο.

— Καλημέρα, πεδί μου.

Άδηνάτον νά φάω περισσότερα άπό
τήν κολόγρια.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

JACQUES VALLIN

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Εξέλιξις, Προβλήματα, Προοπτικές

Μετάφραση: Γ. ΣΚΡΕΛΑ
Επιμέλεια: Α. Γ. ΤΣΑΟΥΣΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ GUTENBERG

ΒΑΣΙΛΗΣ Ι. ΦΙΛΙΑΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ 20° ΑΙΩΝΑ

ΤΟΜΟΣ Α

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ GUTENBERG

MAURICE GODELIER

ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ GUTENBERG

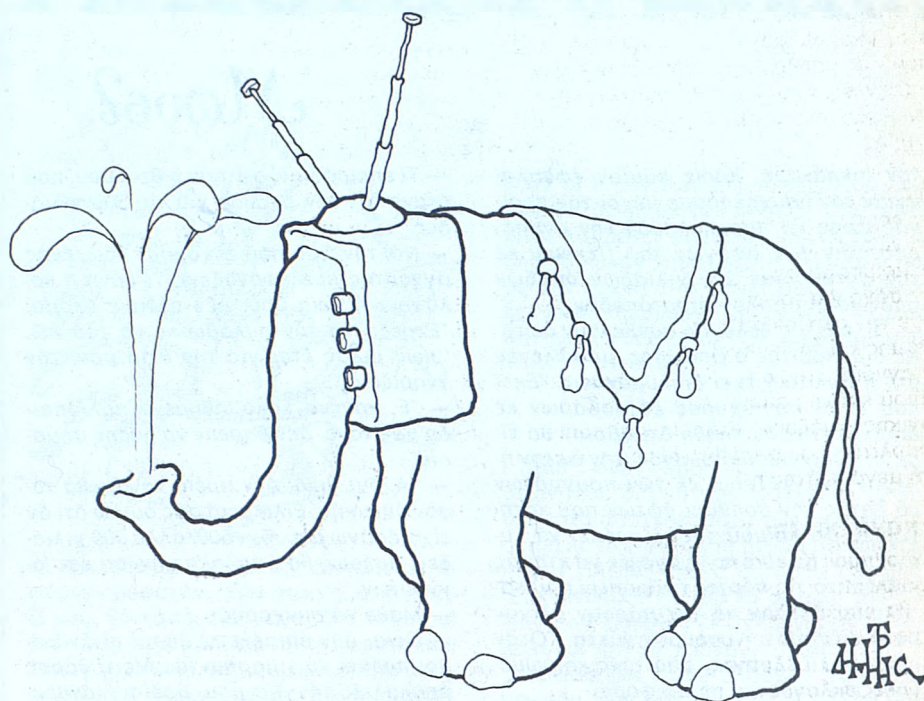
GUTENBERG

ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟ ΣΤΗ

Ο ελληνικός λαός ξύπνησε στις 19 Ιουνίου έχοντας επιτύχει ασυνειδήτως —επιμένω ασυνειδήτως— την πλήρη αποποδοσφαιροποίηση της πολιτικής μας ζωής, για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση. Όταν ένας αγώνας κλείνει χωρίς «σκορ» (λέξη με την οποία αντικατέστησε την ελληνική «αποτέλεσμα» ο συνάδελφος Γ. Δαράτος από τις Βρυξέλλες, αναφερόμενος στις ευρωεκλογές των άλλων χωρών) όταν δεν υπάρχει μετά τη λήξη του αγώνα, ούτε ισοπαλία, ούτε διαιτητής για να του φορτωθεί η ...ανεκφόρτιστη ένταση, όταν τέλος ο τρίτος και μικρότερος γίνεται μεμιάς ρυθμιστής των πολιτικών μας πραγμάτων εντός απολύτως συνταγματικών πλαισίων, τότε όλα αλλάζουν στη σκηνή. Ρόλοι, πρωταγωνιστές, περιεχόμενο και στρατηγικές κομμάτων, προσώπων και κέντρων αποφάσεων.

Ο κυρίαρχος λαός, είναι αμφίβολο αν προσπάθησε αλλά και πρόλαβε να καταλάβει τι σημαίνει «σχεδόν απλή αναλογική». Αλλά είναι πλέον ή βέβαιο, πως ελάχιστα έχει εκπαιδευθεί να αποδέχεται όσα με πρωτοφανή αβρότητα, καλή επιτέλους γλώσσα αλλά και ενδιαφέρουσες επιστημονικές διαφωνίες, του εξήγησαν τη Δευτέρα των εκλογών το βράδυ οι συνταγματολόγοι μας, περί του μέλλοντος γενέσθαι των αμέσως επόμενων ημερών, από τηλεοράσεως.

Αυτές οι εκλογές, οι κρίσιμότερες ίσως των μεταπολεμικών χρόνων, παίχτη-

κάν σε πάμπολλα επίπεδα. Δεν είναι της παρούσης η επανάληψή τους. Το γεγονός όμως πως την επομένη ημέρα, η χώρα βγήκε από τις κάλπες σιωπηλή επιτέλους, σκεπτόμενη, με το ερώτημα που από μόνο του τίθεμένο καταργεί φανατισμούς, «και τώρα τι γίνεται;» είναι φέρελπις εξέλιξη από μian άλλη, λιγότερο «πολιτικοποιημένη» αλλά όντως πολιτική οπτική γωνία.

Κανένας αναγνώστης εφημερίδας και κανένας ακροατής ραδιοφώνου δεν θα διαβάσει και δεν θα ακούσει τίτλους ή σχόλια ή και μουσική ακόμα, με το ίδιο κριτήριο που το έπραττε ως σήμερα. Αν στο καθαρώς πολιτικό επίπεδο ήρθε η ώρα της εγκατάλειψης του δικοματισμού και της ευρύτερης συναίνεσης, τότε στο επίπεδο των Μαζικών Μέσων Ενημέρωσης, σημειώνεται ήδη μια από καιρό διαφανόμενη θεμελιώδης αλλαγή. Παύουν αναγκαστικώς να είναι Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Γιατί ήρθε η ώρα της σημειολογικής συνειδητοποίησης πως άλλο πράγμα είναι η *μαζική ενημέρωση* και άλλο τα *μαζικά μέσα*...

Γράφτηκε κατά κόρον και ως σημαντικό βαθμό τούτο είναι αληθές, πως αυτές οι εκλογές ήταν «εκλογές της ελεύθερης ραδιοφωνίας» περί την πατρότητα της ο-

ποίας πολλοί ερίζουν. Άλλοι επεσήμαναν εγκαίρως πως στο παιχνίδι των μέσων, τα μαγικά πλάνα του Μπιρσίμ έπαιξαν κι αυτά το ρόλο τους. Η Αυριανή από τη δική της πλευρά, κατάφερε να κάνει το σκορ (για να μην ξεχνάμε και τις συνήθειες) εντός ΠΑΣΟΚ, «Αυριανή-ΠΑΚ 1-0»!... αν κρίνουμε από τους σταυρωθέντες εκλεκτούς της, που στη συντριπτική τους πλειονότητα ήταν ακριβώς οι αποδοκιμασθέντες μετά βδελυγμίας στον δημοσιευθέντα κατάλογο των αγωνιστών του ΠΑΚ.

Και τέλος ουδείς ετόλμησε να κρίνει δημοσίως την τέταρτη δύναμη σε ψήφους, που ήταν τα λευκά και τα άκυρα —υπερδιπλάσιο άλλων εκλογών ποσοστό— εφ' όσον πρόλαβαν και τη διεκδίκησαν με την απόλυτη στήριξη των εφημερίδων, οι διάφορες «επαναστατικές», «τρομοκρατικές» και πάντως ένοπλες οργανώσεις. Οι οποίες έκαμαν μάλιστα κι έναν ανέξοδο «πολιτικό» αγώνα, διαφωνούσες μεταξύ τους ως προς τις αποχρώσεις της σημασίας του λευκού, του ακύρου και της αποχής, με ανακοινώσεις σεντόνια.

Μπορεί οι υποψήφιοι βουλευτές να πλήρωσαν ή να δέχθηκαν και ως δώρο, ένα μονόστηλο ή τριόστηλο καρεδάκι στα

έντυπα, να περιφέρθηκαν από σταθμούς εις σταθμόν επαναλαμβάνοντας τα ίδια και τα ίδια, αλλά η «17N», ο «ΕΛΑ», η «1η Μάη» κλπ. μπήκαν στο σύστημα των ΜΜΕ από την κερκόπορτα της «αποκλειστικότητας» και της άγρας κυκλοφοριακής επιτυχίας.

Τώρα τι γίνεται; Τώρα έφτασε η ώρα για πολλά. Ένα των οποίων ανεπαισθήτως ήδη, αλλάζει και διαμορφώνει προσωρινώς ερήμην των πολλών, το καινούριο μοίρασμα της τράπουλας, στρώνει την τσόχα για τον επόμενο εκλογικό τζόγο με την αλαζονία της τρομακτικής του δύναμης και τους απέραντους κινδύνους της άγνοιας, της απουσίας κανόνων παιχνιδιού και της απαίδευτης περί αυτό εκλογικής «μάζας». Κυρίες και κύριοι, συμπολίτες και συμψηφοφόροι, ιδού η αυτή μεγαλειότης η Τηλεόραση...

Τα κανάλια και το λούκι

Αν ο προφητικός και αμφιλεγόμενος Μάρσαλ Μακλούαν έψαχνε το πείραμα που θα επιβεβαίωνε τη θεωρία του ότι «το μέσο είναι το μήνυμα» τώρα, δεν θα είχε παρά να μελετήσει τις πρόσφατες ελληνικές εκλογές και τις αμέσως επόμενες που θα γίνουν σε συνάρτηση με τη διαμορφούμενη από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης κοινή γνώμη και προπάντων στον άξονα αντιπαράθεσης, ραδιόφωνο-τηλεόραση.

Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

Χαράς ευαγγέλλια για λίγο ακόμη καιρό για τα ελεύθερα ραδιόφωνα και τον Τύπο. Η πολιτική ρευστότητα και το οιο-νεί ερώτημα «τώρα τι γίνεται» θα διατηρήσουν χωρίς κόπο και για λογαριασμό τους, τις υψηλές κυκλοφορίες και τις ακροαματικότητες. Όπως επευξάνονται τα πάθη σε καιρό πολέμου και κατασιγά-ζουν εν ειρήνη... Οι τυχόν αλλαγές στη σειρά ακροαματικότητας και κυκλοφο-ρίας, δεν θα είναι επαγγελματικώς ευθέ-ως ανάλογες με τις πολιτικές και κομμα-τικές διαφοροποιήσεις, αλλά θα υπάρ-ξουν. Στο βαθμό και στο μέτρο που τα «πασοκικά» ραδιόφωνα θα διαφοροποι-θούν σε φωνές «εντίμων» και μη τα «δε-ξιά» θα κάνουν τις επιλογές των υποψη-φίων δελφίνων για να είναι έτοιμα μετά το πέρας των ιστορικών εργασιών του κ. Μητσοτάκη και τα «αριστερά» θα επανε-κτιμήσουν την ανάγκη ίσως, παρουσίας τους και σε περιοχές εκτός αστικών κέν-τρων, όπου η Αριστερά έτσι κι αλλιώς πέτυχε τα θεαματικότερα ποσοστά της.

Για καθαρώς «ραδιόφωνικά» ραδιόφω-να κανείς δεν έχει διάθεση ούτε να μιλή-σει, ούτε να διακινδυνεύσει επιχειρημα-τικώς, αφού απουσιάζει και λογικά, η ζή-

τηση. Σε άλλες εποχές η τύχη του «Κανα-λιού 15» στα ερτζιανά ή η επέμβαση του εισαγγελέως στο «Ράδιο Χαλκίδα» δεν θα πέρναγε τόσο απαρατήρητη. Άλλω-στε και οι ραδιοτηλεοπτικές στήλες εφη-μερίδων και περιοδικών έχουν σμικρυν-θεί προς εξασφάλιση χώρου ή (πέραν του δημοσιευόμενου προγράμματος των πολλών πια μέσων ενημέρωσης) διοχε-τεύουν αναγκαστικώς την ύλη τους σε άλλες πολιτικότερες σελίδες...

Η τηλεόραση, ως τώρα ήταν απύσχα. Αναξίοπιστη, πανταχόθεν βαλλόμενη, κομματικοποιημένη και διακομματικοποι-ημένη, χωρίς τόλμη και χωρίς καθόλου γοητεία, παγιδευμένη από το 74 ως ση-μερα στην παιδαριώδη αντίληψη πως ά-μα καπακωθεί η RAI 2 από τις εικόνες ε-νός «καταπράσινου» Συντάγματος, κάτι τρέχει στα γύφτικα των εγκεφάλων των τηλεθεατών-εκλογέων... Και πως άμα σ' καλός συνάδελφος Κώστας Χούτας βγει και πει την επομένη των εκλογών, συνο-μιλών με συνταγματολόγους, πως υπάρ-χουν στην τηλεόραση άνθρωποι υπερά-νω κομμάτων (που θα υπάρχουν βε-βαίως, αλλιώς το μαγαζί θα είχε διαλυ-θεί) κάποιοι τον πίστεψαν, αν δεν τον κα-ταιριωνεύθηκαν κιόλας φορτώνοντάς του τις αμαρτίες τόσων και τόσων διαχει-ριστών του μέσου, γαλαζίων ή βένετων...

Η επαρχία ψήφισε διαφορετικά από τα αστικά κέντρα. Η ΝΔ ήδη θα ψάχνεται για το-τι συνέβη στην Αθήνα, τη Θεσσα-λονίκη κλπ. των δημάρχων της και των ραδιοφώνων της, όπου τα πράγματα πή-γαν χειρότερα του αναμενόμενου γι' αυ-τήν και καλύτερα του αναμενόμενου για τους άλλους, ολιγαριθμότερους σε κατο-χή μέσων μαζικών.

Στην επαρχία όμως, στο χωριό που παύει να ζει μετά τις 8 το βράδυ, το κέν-τρο διαλεκτικής, μεταφέρεται γύρω από τη μικρή οθόνη, στο καφενείο ή το σπίτι. Το ραδιόφωνο δεν συνοδεύει τον επω-χούμενο αστό και εξίσου τον αγρότη στο χωράφι, το πρωί.

Όμως είναι ολότελα διαφορετικό «μή-νυμα» να ακούς τον καλολόγο Μίμη Αν-δρουλάκη προ των εκλογών στο ραδιό-φωνο ή τον Χαρίλαο με τη χαρακτηριστι-κή του ντοπιολαλιά ή να ακούς τη φυσαρ-μόνικα του Λεωνίδα κι άλλο, πραγματικά «άλλο» μήνυμα το εξής για όσους δεν το είδαν, (Ζητώ συνγνώμη εκ των προτέρων στους χρησιμοποιούμενους εδώ ως ση-μειολογικά τηλεοπτικά υποδείγματα αν δεν κατορθώσω να τους δώσω να κατα-νοήσουν, ότι η κριτική μου στάση και προβληματική δεν έχει να κάνει τίποτε με το πολιτικό τους πρόσωπο ή το αν-θρώπινο, αλλά με αυτό το σύνθετο, αμι-

γώς τηλεοπτικό «προφίλ», που είναι δυ-στυχώς ή ευτυχώς, άλλου παπά ευαγγέ-λιου): Συνεδριάζει η πολιτική επιτροπή του Συνασπισμού, μετεκλογικώς. Πάει να καλύψει το γεγονός η ΕΤ 1. Θαύμα! Θαύμα! που θα έλεγε και ο Γ. Ιωάννου, αλλά φευ η έλλειψη αυτοδυναμίας και κάμερες πείθει ανάγκη!

Άνετος ο Χαρίλαος Φλωράκης, γυρνά-ει και λέει στο φακό «μπα! πως από δω, μας θυμήθηκε η τηλεόραση, αλλαγές βλέπω...» κλπ. σημασία δεν έχει τι ειπώ-θηκε αλλά περισσότερο τι φάνηκε. Αμέ-σως μετά ο Μίμης Ανδρουλάκης, κάθι-δρος λόγω ζέστης, με πεσμένο σχεδόν το μoustάκι του, κοντώτερος από τους ο-πτικούς συνδαιτημένους του, με θολά γυαλιά, τραβηγμένος με την κάμερα, ό-πως και ο κ. Φλωράκης από μια καθόλου κολακευτική γωνία. Κακή εικόνα κάκιστο και βλαβερό αποτέλεσμα. Περιεργος «τσαμπουκάς» ο Φλωράκης, απότομος, «φοβισμένος» εμφανώς αγωνιών και τρα-καρισμένος ο Ανδρουλάκης. Μηδενική ε-παφή με το κοινό, για λίγα σημαντικά και φορτισμένα ειδησεογραφικά λεπτά.

Να ανοίξει η τηλεόραση. Να παύσει να είναι κομματική, φέουδο του κράτους, κλπ. κλπ. Ε! και λοιπόν; Όσοι θα εμφανί-ζονται σε αυτήν μήπως είναι το ίδιο εκ-παιδευμένοι; Μήπως η Αριστερά είχε πο-τέ τη διαχείριση του μέσου για να έχει εκπαιδευθεί, στου κασιδή-τηλεθεατή έ-στω το κεφάλι, όπως οι μονομάχοι; Ή μή-πως αρκεί η πρόταση της ευαίσθητης φί-λης συναδέλφου Μαρίας Παπαδοπούλου προ ημερών, να αναλάβουν οι τηλεοπτι-κό πρόσωπο της Αριστεράς, οι πάμπολ-λοι καλοί σκηνοθέτες που ανήκουν στις τάξεις της και να μην αφήνουν το μονο-πώλιο στον Μπρισίμ (πρόταση προεκλο-γική ή καλύτερα απορία της). Εν γνώσει του ότι το αποτέλεσμα της κάμερας και της βιντεοκάμερας είναι ομοούσιο (η ει-κόνα) αλλά όχι και ταυτόσημο σε μήνυμα;

Αν καταργηθεί η μονοπώληση της τη-λεοπτικής εικόνας τώρα, με την ίδια τα-χύτητα αλλά και την ίδια βιάση που κατα-κτήθηκε το ραδιόφωνο από πολλούς, αν η ραδιοφωνική εμπειρία που είναι άλλο μέσο και άλλη γνώση, επιστρατευθεί για να αντιμετωπισθεί η άλλη «μαζική ενημέ-ρωση» —απεχθής όρος— η τηλεοπτική, το παιχνίδι νομίζει κανείς πως θα παηχθεί επί ίσους όρους; Καθόλου. Οι όροι είναι δραματικά άνισοι και το γνωρίζουν καλά και οι μονομάχοι. Ο Ανδρέας δεν αντέχει πια σε κοντινά μονοπλάνα, ο Μητσοτά-κης δεν αντέχει σε προφίλ και κατ'ελάχι-στο κακό φωτισμό. Αλλά αντέχουν όλοι σε δοτούς, προκαθορισμένης και δημο-

κρατικώς κατανεμημένης διάρκειας, τηλεοπτικούς διαγγελματικούς μονολόγους. Με τη συζήτηση τι γίνεται; Με την τηλεοπτική εκπροσώπηση των κομμάτων σε φάσες τι θα γίνει; Στους επόμενους μήνες η εποχή των χαρισματικών ηγετών, θα υποκατασταθεί από την εποχή του τηλεοπτικού και «δημοσιότερου» και «λαϊκότερου» όλων, τηλεοπτικού image. Λέξη μαγική και δίκαιο μαχαίρι.

Αλλά μήπως η τηλεοπτική επέλαση σταματάει εδώ; Κάθε άλλο. Δυο ακόμη κανάλια τηλεοπτικά, ιδιωτικά αυτή τη φορά, είναι στα σκαριά.

Και θα βρυχηθούν στο αμέσως εγγύς μέλλον. Είναι το τηλεοπτικό κανάλι του Μίνωος Κυριακού (ας μην αναζητήσουμε τώρα τους τυχόν συνεταίρους του) και το κανάλι των πέντε εκδοτών (Μπόμπολας, Λαμπράκης, Αλαφούζος, Τεγόπουλος, Βαρδινολιάννης). Ίσως υπάρξει και τρίτο. Ίδωμεν. Μεγίστη συμμετοχή στη γένεσή τους, έχουν για μεν το πρώτο ο Νίκος Μαστοράκης για δε το δεύτερο ο Ιάσων Μοσχολίτης. Τηλεάνθρωποι από το προ του 74 τηλεοπτικό μας παρελθόν.

Και τα δυο αυτά κανάλια, προτίθενται να εκπέμπουν στο τέλος του καλοκαιριού. Λογικά, προεκλογικώς δηλαδή. Θα είναι τοπικής εμβελείας, που σημαίνει Αττική αλλά και νότια Ελλάδα, γενικώς και απροσδιοριστως. Η ΝΔ όσο και το ΠΑ-

ΣΟΚ, προεκλογικώς τουλάχιστον με την προσδοκία της ανάληψης της εξουσίας, υποσχέθηκαν άδειες. Η παρούσα πολιτική κατάσταση τις καθιστά το ίδιο αβέβαιες και βέβαιες.

Θα εξαρτηθεί από το μοίρασμα της πολιτικής τράπουλας. Αλλά έτσι κι αλλιώς, με τα πράγματα «σφιγμένα» και το παιχνίδι δύναμης υπόγειο αλλά και δυναμικό όσο ποτέ, μήπως θα... απαιτήσει άδειες; Ούτε το κοινό δεν θα τις απαιτήσει... Η παράκαμψη των τυπικοτήτων στα ελληνικά μαζικά μέσα, τα ελληνικά media, ήταν, είναι και θα είναι (τι άλλην χρειαζόμαστε των ραδιοφώνων προϋπαρξάντων και των πολιτικών εφημερίδων συνδεδεμένων με ομάδες συμφερόντων) πράξη πρωτίστως πολιτική, θάρρους ή θράσους αδιάφορο. Το θέμα δε στάθηκε ποτέ αρκούντως...θεσμικό.

Αλλά αν υποθέσουμε ότι η κρατική τηλεόραση ανοίγει, «ελευθερώνεται». Δυο ιδιωτικά κανάλια ξεφυτρώνουν στους αιθέρες. Η πολιτική μετεξέλιξη προχωράει εκ παραλλήλου με αυτή την τηλεοπτική. Κάπου μοιραία οι δυο «εξελιξείς» συναντώνται. Θα έχουμε ξανά, ραδιοφωνικού τύπου «περιφερόμενους» από καναλιού εις κανάλι συνεντευξιαζόμενους; Το πιθανότερο. Αλλά της λειψανδρίας επαγγελματιών του μέσου δοθείσης (άσε τους τεχνικούς αυτοί τα καταφέρνουν ex

principio) της καλά διδαγμένης εικόνας και πλέον χρόνια τώρα, τηλεοπτικής ακρισίας των πολιτών, ποιος θα μελετήσει και θα ζυγίσει εγκαίρως και κατ'εξοχήν πολιτικώς, τη σφόδρα πιθανή μετάλλαξη του ραδιοφωνικού κέρδους σε τηλεοπτικό κόστος;

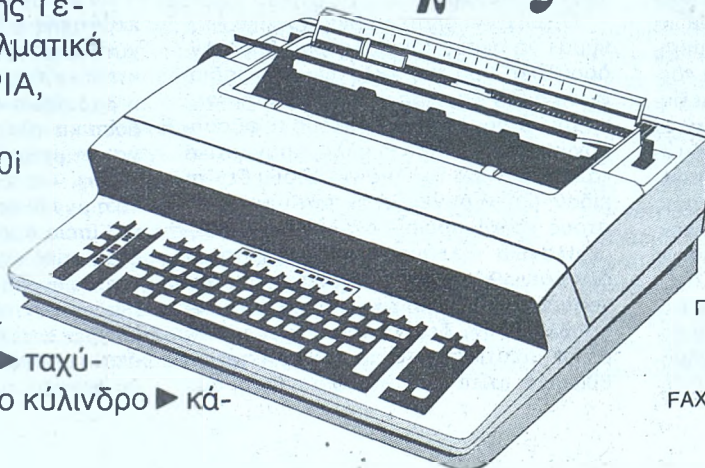
Φαντάζεσθε την τυπωμένη «Κατερίνα» τηλεοπτική και ολοζώντανη, ή το... κότερο του Φλωράκη και τις φωτογραφίες της Μιμής βιντεοκλίπ; Εγώ ναι. Σε ένα άλλο πολιτικό έργο, που θα λέγεται: Ελληνικές εκλογές τηλεοπτικού '89, έστω γυρισμένου με όλους τους κανόνες της δημοκρατίας, του πλουραλισμού, της αντικειμενικότητας, των εγγυήσεων που παρέχει η φαινομενική πανσπερμία συμφερόντων των καναλιών που μπαίνουν τελολογικώς, στο καινοφανές λούκι της μη... αυτοδύναμης.

Ο δικομματισμός λιποθύμισε (αμφιβάλλω αν τα τίναξε, σφόδρα) και τα ραδιόφωνα έχουν μεθύσει από τη χαρά της κραυγής, έρχεται η τηλεόραση πολυεϊκονη (κατά το πολυφωνική) πολυκανάλη και... πλουραλιστική, να δεσμεύσει στο τετράγωνο γυαλί τη φαντασία, να την καθοδηγήσει, να συνταιριάξει το φάνη με το ρετσινόλαδο. Μπορεί ο Θεός να σώζει τους τολμηρούς, αλλά στον πόλεμο. Στην ειρήνη, δεν μπορεί, όλο και κάποιους πονηρούς θα σώσει...

...Από το πρωί μέχρι το βράδυ συνεχώς, οι επαγγελματικές γραφομηχανές OLYMPIA δε σταματούν να σας προσφέρουν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους με απόλυτη συνέπεια! Σχεδιασμένες να αντέχουν στο χρόνο, παρουσιάζουν τέτοια τεχνολογικά πρό-
σόντα που τις κάνουν σήμερα να είναι η βιτρίνα των τελευταίων επιτευγμάτων της Υψηλής Γερμανικής Τεχνολογίας. Τα επαγγελματικά μοντέλα της OLYMPIA, ES 70i, ES 72i, MASTERTYPE 100i και STARTYPE 130i, παρέχουν: ► δυνατότητα σύνδεσης με υπολογιστή ► αυτόματη αναζήτηση λέξης ► ταχύτητα 15 CPS ► μεγάλο κύλινδρο ► κά-

θετη γραμμογράφηση ► CAPS LOCK ► μνήμη μέχρι 60.000 χαρακτήρες ► περιχάραξη λέξεων ► παχιά γραφή ► αραιή γραφή ► δεξιά ευθυγράμμιση και πολλά άλλα πλεονε-

Επειδή ανταποκρίνονται συνεπώς

κμήματα. Και κάτι ακόμα: άριστη και μεθοδική τεχνική υποστήριξη από την Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε., αντιπρόσωπο της OLYMPIA στην Ελλάδα.

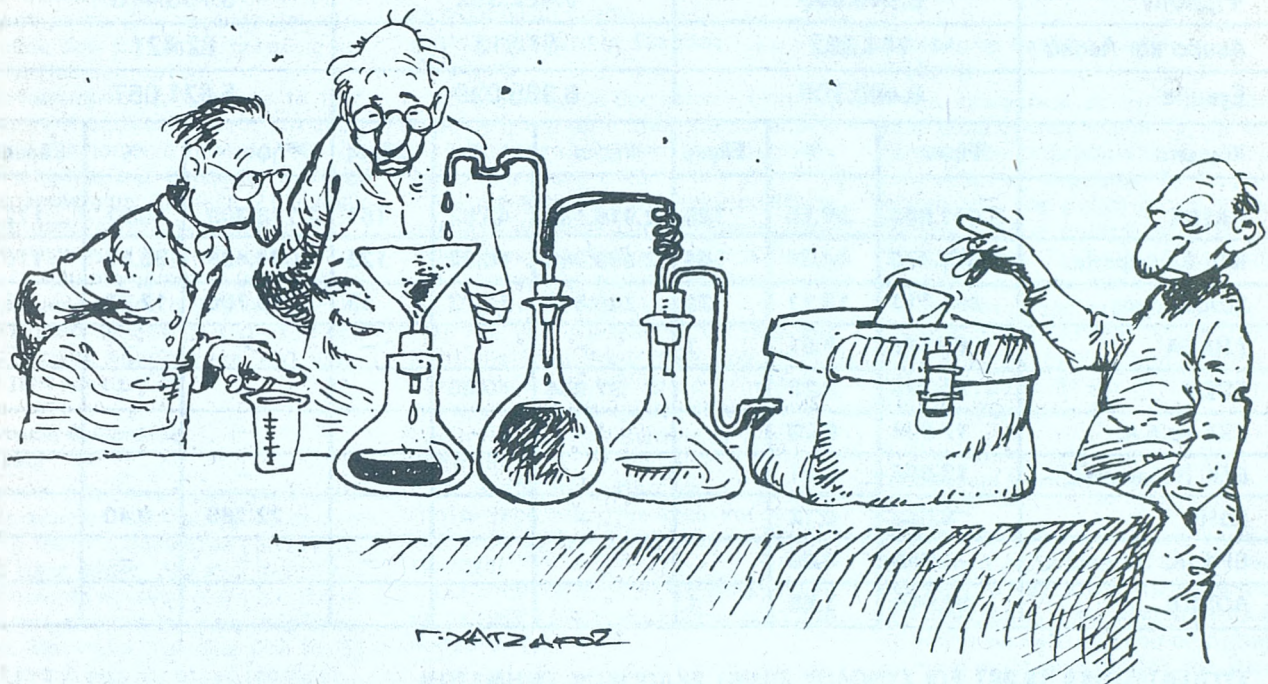
OLYMPIA

Επειδή
τα «γραπτά» πρέπει να μένουν!

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ:
Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.
Χαρ. Τρικούπη 5, Αθήνα 106 78
Τηλ.: 360.4211-15, 360.5708-10
FAX: 361.3682, TLX: 21.6997 PACO GR

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΕΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Εκλογική «γεωγραφία» 12 περιφερειών.

του Γιάννη Φλώρου

Ανακατατάξεις και αλλαγές σημειώνονται στον εκλογικό χάρτη της χώρας με τα αποτελέσματα των εκλογών του '89. Στο κείμενο που ακολουθεί επιχειρείται μια πρώτη καταγραφή σε όλες τις περιφέρειες εκτός της Α' και Β' Αθηνών, Α' και Β' Πειραιά και του υπολοίπου Αττικής· σε επόμενο τεύχος θα υπάρξει αναλυτική προσέγγιση των αποτελεσμάτων αυτών.

Κύρια χαρακτηριστικά των ανακατατάξεων όπως προκύπτουν από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα είναι:

Η ΝΔ αυξάνει το ποσοστό της πανελλαδικά κατά 3,41% σε σχέση με το '85, κατά 8,39% σε σχέση με το '81 και κατά 1,4% σε σχέση με το 1977. Μια πρώτη παρατήρηση είναι ότι επαναπατρίζονται στη συντηρητική παράταξη μια μερίδα ψηφοφόρων οι οποίοι την είχαν εγκαταλείψει το '81 και το '85. Τώρα η ΝΔ διεκδικεί για πρώτη φορά πλειοψηφία σε θεωρούμενες παραδοσιακά δημοκρατικές περιοχές όπως σε ορισμένες περιφέρειες της Μακεδονίας και την Κρήτη ενώ ταυτόχρονα πετυχαίνει υψηλά ποσοστά σε παραδοσιακά συντηρητικές περιοχές που σηματοδοτούν και μια μακροπρόθεσμη τάση.

Σε περιοχές με δημοκρατικό-φιλελεύθερο παρελθόν όπως είναι ορισμένες στη Στερεά Ελλάδα και Μακεδονία ανταγωνίζεται το ΠΑΣΟΚ.

Το ΠΑΣΟΚ από την πλευρά του χάνει 6,67% σε σχέση με το '85, 9,55% σε σχέση με το '81 ενώ βρίσκεται μόλις 2% περίπου πάνω από το ποσοστό που συγκέντρωσε το ίδιο και η ΕΔΗΚ το 1977.

Η Αριστερά ανέβασε το ποσοστό της

κατά 1,48% σε σχέση με το '85, 0,84% σε σχέση με το '81 και 1,01 σε σχέση με το '77. Η Αριστερά πλησιάζει το ποσοστό που πέτυχε η ΕΔΑ το 1964 (14,34%) —υπολείπεται κατά 1,23%— και αυτό αποτελεί ένα δείκτη συγκρίσεων για τις μεταβολές στον εκλογικό χάρτη της Αριστεράς.

Τα όσα ακολουθούν βασίζονται στα μέχρι τώρα αποτελέσματα. Με τη συνολική καταμέτρησή τους θα υπάρξει και πληρέστερη ανάλυση σε επόμενο τεύχος του ΑΝΤΙ.

Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας · Θράκης (19 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ χάνει 2 έδρες μια στην Ξάνθη και μια στη Ροδόπη τις οποίες κερδίζουν αντίστοιχα η ΝΔ και ο συνδυασμός των ανεξάρτητων μουσουλμάνων. Σε ποσοστά το ΠΑΣΟΚ χάνει πάνω από 8% κατά μέσο όρο στους πέντε νομούς (Δράμα, Έβρος, Καβάλα, Ξάνθη, Ροδόπη) σε σχέση με το 1981, ενώ η ΝΔ κερδίζει κατά μέσο όρο 4% στους τρεις πρώτους νομούς και χάνει στους υπόλοιπους δυο 10% σε σχέση με το 1985. Η πτώση (22% του ΠΑΣΟΚ και 20% της ΝΔ σε Ξάνθη, Ροδόπη) οφείλεται στη μεγάλη άνοδο του ανεξάρτητου συνδυασμού των μουσουλμάνων ο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ '89			ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ '85			ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ '81		
Εγγεγραμμένοι	8.229.729			8.119.410			7.059.778		
Ψήφισαν	6.545.698			6.422.352			5.753.478		
Ακυρα και Λευκά	144.992			57.313			82.421		
Εγκυρα	6.400.706			6.365.039			5.671.057		
Κόμματα	Ψήφοι	%	Εδρες	Ψήφοι	%	Εδρες	Ψήφοι	%	Εδρες
ΠΑΣΟΚ	2.541.684	39,15	125	2.916.450	45,82	161	2.726.309	48,07	172
Νέα Δημοκρατία	2.873.376	44,26	144	2.599.949	40,85	126	2.034.496	35,87	115
Συνασπισμός	851.113	13,11	29	746.568	11,73	13	696.706	12,27	13
ΔΗΑΝΑ	65.576	1,01	1	—	—	—	—	—	—
ΕΠΕΝ	20.793	0,32	—	37.934	0,60	—	—	—	—
ΚΚΕ εσ.Α.Α.	17.664	0,28	—	—	—	—	—	—	—
ΕΣΚ (Γ.Αρσένης)	13.468	0,21	—	—	—	—	—	—	—
ΕΔΗΚ	8.088	0,12	—	—	—	—	22.763	0,40	—
ΕΡΚ (Α. Τρίτσης)	4.080	0,06	—	—	—	—	—	—	—
ΛΟΙΠΟΙ	95.044	1,50	1	—	—	—	—	—	—

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ 19.997 ΕΠΙ ΣΥΝΟΛΟΥ 20.081 ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Από το ΕΘΝΟΣ της Τετάρτης 21/6/89.

οποίος στη Ροδόπη σύμφωνα με τα μέχρι τώρα αποτελέσματα είναι πρώτο κόμμα (32,54%) αυξάνοντας κατά 19% τους ψήφους του σε σχέση με το 1985.

Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι η ΝΔ σε περιοχές όπως η Καβάλα, η Δράμα και ο Έβρος έρχεται πρώτο κόμμα με ισχυρή πλειοψηφία, 46,92 στην Καβάλα, 51,50 στον Έβρο και 50,24 στη Δράμα.

Ο Συνασπισμός σε αυτή την περιφέρεια σε σχέση με το '85 αυξάνει τις δυνάμεις του κατά 2% περίπου.

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (47 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ χάνει 5 έδρες από τις οποίες κερδίζει 2 η ΝΔ και 3 ο Συνασπισμός. Σε ποσοστά σε σχέση με το '81 το ΠΑΣΟΚ χάνει 8,2% κατά μέσο όρο στους οχτώ νομούς (Α' και Β' Θεσ/νίκης, Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής) σε σχέση με το 1981.

Η ΝΔ κερδίζει 4% περίπου κατά μέσο όρο σε αυτή την περιφέρεια ενώ είναι πλέον πλειοψηφία σε όλους τους νομούς. Αυτό έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί στους νομούς Πέλλης, Ημαθίας το

ΠΑΣΟΚ το 1981 και 1985 είχε συντριπτική πλειοψηφία. Στην Πέλλα 50,6% το '81 και 49,1 το '85 και αντίστοιχα στην Ημαθία 50,2% και 47,8.

Στους νομούς Σερρών 51,24, Κιλκίς 49,92, Χαλκιδικής 49,92 και Πιερίας 48,41% η ΝΔ, η συντηρητική παράταξη έχει την αναμφισβήτητη πλειοψηφία.

Αυτό αν το δούμε σε σχέση με τα αντίστοιχα αποτελέσματα του '81 για το ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι η ΝΔ σε αυτή την περιφέρεια «χτύπησε» τα «κάστρα» του ΠΑΣΟΚ (Ημαθία - Πέλλα) και αύξησε κατά πολύ τα ποσοστά της τόσο στην Α' και Β' Θεσσαλονίκης όσο και στους υπόλοιπους νομούς που είχε τα ίδια ποσοστά με το ΠΑΣΟΚ το '81 όπως π.χ. Σέρρες και Χαλκιδική που τώρα έχει την απόλυτη πλειοψηφία.

Ο Συνασπισμός κέρδισε σε ποσοστά σε σχέση με το 1985 1,7% περίπου. Με ποσοστό 10,52% μέσο όρο στην περιφέρεια κερδίζει εκτός απροόπτου έδρα και στην Πέλλα και στις Σέρρες.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (11 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ χάνει μια έδρα (στην Κοζά-

νη) την οποία κερδίζει η ΝΔ. Σε ποσοστό σε σχέση με το 1981 χάνει 4,5% κατά μέσο όρο και στους τέσσερις νομούς (Γρεβενά, Καστοριά, Κοζάνη και Φλώρινα). Εξαιρέση για το ΠΑΣΟΚ η Φλώρινα όπου σημείωσε άνοδο σε σχέση με το 1981 (39,5), αλλά μικρή πτώση σε σχέση με το '85 (42,7). Τώρα παίρνει 40,39%.

Η ΝΔ με μια άνοδο κατά μέσο όρο 3,2% έχει την απόλυτη πλειοψηφία στην Καστοριά 57,86% όπου είχε 52,3 το '81 και 53,8 το '85, και πλησιάζει το 50% στην Κοζάνη (48,19) και στη Φλώρινα (48,59).

Ο Συνασπισμός με μέσο όρο σε αυτή την περιφέρεια 11,8% αύξησε το ποσοστό του κατά 1,2% με μεγαλύτερη άνοδο στα Γρεβενά.

Περιφέρεια Ηπείρου (13 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ χάνει δυο έδρες τις οποίες κερδίζουν αντίστοιχα η ΝΔ και ο Συνασπισμός στα Γιάννενα. Σε ποσοστό σε σχέση με το '81 το ΠΑΣΟΚ χάνει κατά μέσο όρο 8% στους τέσσερις νομούς της περιφέρειας Ηπείρου (Άρτα, Γιάννενα, Θεσπρωτία και Πρέβεζα). Τα ποσοστά

του ΠΑΣΟΚ είναι χαμηλά στην Άρτα (35,44) και στην Πρέβεζα (35,87).

Η ΝΔ έχει την πλειοψηφία σε όλους τους νομούς, και αγγίζει την απόλυτη πλειοψηφία στην Άρτα (49,40%).

Με μια άνοδο κατά μέσο όρο 4% περίπου σε αυτή την περιφέρεια η ΝΔ πήρε πάλι «κεφάλι» στην Ήπειρο αναγκάζοντας το ΠΑΣΟΚ να περιορισθεί στο 38,7% σε σχέση με το 47% περίπου που είχε κατά μέσο όρο και στους τέσσερις νομούς της Ηπείρου το 1981.

Ο Συνασπισμός σε σχέση με το 1985 κέρδισε 1,6% εξασφαλίζοντας την έδρα στα Γιάννενα που είχε χάσει το 1985 για λίγους ψήφους, ενώ σημείωσε τη μεγαλύτερη άνοδο στην Πρέβεζα (2,5% περίπου) και στην Άρτα (2% περίπου).

Χαρακτηριστικό είναι εδώ ότι σε μια περιοχή όπου παραδοσιακά υπερίσχυε η συντηρητική παράταξη ξανακέρδισε τώρα το χαμένο έδαφος με ένα μέσο όρο 45,5% περίπου ποσοστό που είχε μειωθεί το 1981 και το 1985.

Περιφέρεια Θεσσαλίας (24 έδρες)

Αποτελεί ένα δείγμα μιας τρικομματικής περιφέρειας. Το ΠΑΣΟΚ χάνει σε σχέση με το 1981 7% κατά μέσο όρο ενώ χάνει και τρεις έδρες. Δεν έχει πλέον την πλειοψηφία σε κανέναν από τους τέσσερις νομούς της περιφέρειας (Καρδίτσα, Λάρισα, Μαγνησία, Τρίκαλα) ενώ το '81 και το '85 την είχε και στους τέσσερις.

Η ΝΔ έχει τη σχετική πλειοψηφία σε όλους τους νομούς ενώ η αύξησή της σε σχέση με το 1985 είναι 3,5% περίπου κατά μέσο όρο μια από τις χαμηλότερες σε όλη την Ελλάδα.

Παρ' όλη όμως τη μικρή σχετικά άνοδό της επανέκτησε το έδαφος σε σχέση με το '85 και το 1977.

Ο Συνασπισμός πέτυχε μια άνοδο κατά μέσο όρο σε όλους τους νομούς 2% με μεγαλύτερη στην Καρδίτσα 5% και εξασφαλίζει έδρα, εκτός απροόπτου, σε όλους τους νομούς. Ο Συνασπισμός με ένα ποσοστό 16,2% κατά μέσο όρο σε όλη την Θεσσαλία δημιουργεί ένα βάθρο που πολύ δύσκολα θα κλονισθεί με οποιεσδήποτε συνθήκες σε επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις.

Περιφέρεια Ιονίων νησιών (6 έδρες)

Οι δυο μονοεδρικές περιφέρειες, Ζάκυνθος και Κεφαλλονιά χρωμάτισαν την εκλογική αναμέτρηση. Και τις δυο κέρδισε η ΝΔ με μικρή βέβαια διαφορά ενώ στην τριεδρική περιφέρεια της Κέρκυρας το ΠΑΣΟΚ έμεινε πρώτο κόμμα

(42,22%) χάνοντας 8,5% σε σχέση με τις εκλογές του 1981. Το ΠΑΣΟΚ έχασε εδώ δυο έδρες και έχει μόνον δυο στην Κέρκυρα.

Η ΝΔ πέτυχε μια άνοδο κατά μέσο όρο σε σχέση με το '85 περίπου 2,8%. Το ΠΑΣΟΚ έχασε σε σχέση με το '81 κατά μέσο όρο 6,2% στην περιφέρεια Ιονίων νήσων, ενώ ο Συνασπισμός σε σχέση με το '85 είχε πολύ μικρή άνοδο.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (23 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ έχασε δυο έδρες τις οποίες κέρδισε η ΝΔ και ο Συνασπισμός ενώ ο Συνασπισμός κέρδισε και μια ακόμη στην Αχαΐα που έχασε η ΝΔ.

Το ΠΑΣΟΚ έχασε κατά μέσο όρο 8% σε σχέση με το 1981 και στους 3 νομούς (Αιτωλοακαρνανία Αχαΐα και Ηλεία) με μεγαλύτερη πτώση στην Αχαΐα όπου εκλέγει όμως πέντε βουλευτές.

Η ΝΔ δεν κατόρθωσε να έχει την πλειοψηφία και στους 3 νομούς. Το ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί να κρατά στην Αχαΐα την πρωτιά (45,46) και στην Ηλεία (45,87) ενώ η ΝΔ πέρασε πρώτη στην Αιτωλοακαρνανία (46,3).

Με άνοδο κατά μέσο όρο 3,2% η ΝΔ «πατά» γερά πόδι στην Αχαΐα και στην Ηλεία όπου έφθασε το 38,3 και το 43,9 αντίστοιχα.

Ο Συνασπισμός με μια άνοδο σε σχέση με το 1985 1,5% πέτυχε κατά μέσο όρο ποσοστό 10,3.

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (19 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ χάνει εκτός απροόπτου 3 έδρες. Με μια πτώση 8% κατά μέσο όρο σε σχέση με το '81 και τους 5 νομούς (Βοιωτία, Εύβοια, Ευρυτανία, Φθιώτιδα και Φωκίδα) είναι πρώτο κόμμα μόνο στην Εύβοια ενώ το '81 είχε την απόλυτη πλειοψηφία σε Εύβοια, Βοιωτία και Ευρυτανία και το '85 σε Εύβοια και Ευρυτανία.

Η ΝΔ κέρδισε τη μονοεδρική της Ευρυτανίας ενώ πέτυχε κατά μέσο όρο σε σχέση με το '85 αύξηση του ποσοστού της κατά 3,32%. Τώρα έχει την απόλυτη πλειοψηφία στη Φωκίδα (50,17) και πλειοψηφεί στην Βοιωτία (43,28) Ευρυτανία (47,59) και Φθιώτιδα (49,08).

Ο Συνασπισμός πέτυχε τη μεγαλύτερη άνοδό του στη Βοιωτία και Φωκίδα και το ποσοστό της αύξησής του κατά μέσο όρο και στους πέντε νομούς σε σχέση με το '85 φθάνει το 1,8% περίπου.

Περιφέρεια Πελοποννήσου (21 έδρες)

Πέντε νομοί (Αργολίδα, Αρκαδία, Κορινθία, Λακωνία, Μεσσηνία) όπου σε 3 η

ΝΔ πετυχαίνει απόλυτη πλειοψηφία. Στην Αργολίδα (50,87), Μεσσηνία (51,89) και Λακωνία (58,10). Η Λακωνία είναι ο νομός που η ΝΔ συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό ενώ το ΠΑΣΟΚ φθάνει μόλις το 32,07%.

Ο Συνασπισμός με μια μικρή άνοδο πετυχαίνει να εκλέξει μια έδρα εκτός απροόπτου στη Μεσσηνία.

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (7 έδρες)

Μια περιφέρεια με έναν μονοεδρικό νομό (Σάμος) όπου κέρδισε η ΝΔ και τη Λέσβο όπου επιβεβαιώθηκε η τρικομματική εκλογική διαίρεση. Το ΠΑΣΟΚ με πτώση 1,6% σε σχέση με το '81 πήρε 38,39%, η ΝΔ με αύξηση σε σχέση με το '85 5,5% πήρε 35,87 και ο Συνασπισμός πήρε 24% περίπου όσο και το '85.

Στον τρίτο νομό της περιφέρειας στη Χίο τα δυο κόμματα ήρθαν σχεδόν ισοδύναμα ενώ η ΝΔ έχει αύξηση περίπου 3% σε σχέση με το '85 και το ΠΑΣΟΚ πτώση 5,5 σε σχέση με το '81.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (7 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ μένει πρώτο κόμμα στα Δωδεκάνησα με 50,07% και πτώση 8% σε σχέση με το '81. Χάνει την πρωτιά στις Κυκλάδες όπου η ΝΔ πλησιάζει το 49% με άνοδο εκεί 4% περίπου σε σχέση με το '85. Η αντίστοιχη άνοδος της στα Δωδεκάνησα είναι 4,1%.

Περιφέρεια Κρήτης (15 έδρες)

Το ΠΑΣΟΚ παραμένει επικεφαλής στο «πράσινο» νησί, αλλά η ΝΔ το απειλεί σοβαρά. Στο Ηράκλειο το ΠΑΣΟΚ έχασε 10% περίπου σε σχέση με το '81 (55,54% τώρα) η ΝΔ πήρε 32,8 μια άνοδο 6,7% σε σχέση με το '85.

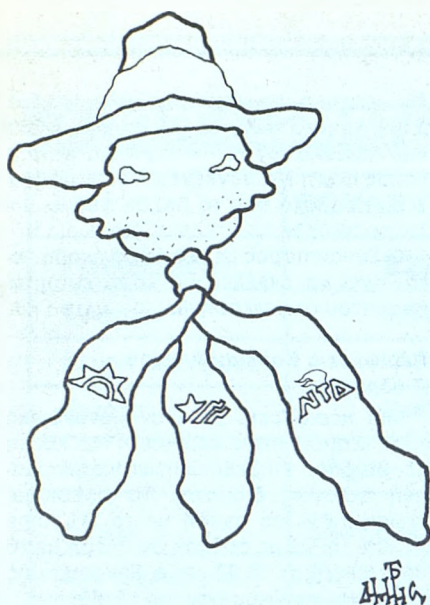
Στο Λασιθί με 53,99% το ΠΑΣΟΚ παραμένει πρώτο αλλά χάνει 10% περίπου. Η ΝΔ με 36,47% κερδίζει σε σχέση με το '85 5,3%.

Στο Ρέθυμνο το ΠΑΣΟΚ με 47,80 παραμένει πρώτο ενώ με 42,16 η ΝΔ το απειλεί σοβαρά. Το ΠΑΣΟΚ έχασε σε σχέση με το '81 4,7% ενώ η ΝΔ σε σχέση με το '85 κερδίζει 8%.

Τέλος και στα Χανιά το ΠΑΣΟΚ παραμένει πρώτο με 48,52% ενώ η ΝΔ φθάνει το 36% περίπου.

Ο Συνασπισμός εκλέγει στο «πράσινο» νησί έναν βουλευτή ενώ συγκεντρώνει κατά μέσο όρο 9,6% περίπου και στους 4 νομούς της περιφέρειας Κρήτης.

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

Μια σατιρική απόπειρα καταγραφής των όσων συμβαίνουν στη ζωή 1

Η νηνεμία, μετά τη μάχη, σ' όλη της τη μεγαλοπρέπεια: 'Αδεια τα καφε-
νεία, σφαλιστά τα περισσότερα
σπίτια αναρωτιέσαι πού πήγε ξαφνικά
αυτός ο κόσμος κι άλλαξε έτσι η ζωή του
χωριού.

Η επανάκαμψη, στον προηγούμενο
ρυθμό, θα δείξει τα πρώτα σημάδια της
μετά τις 10. Όταν θα αρχίσουν να κυκλο-
φορούν κάποιες κυράδες ενώ μερικές
άλλες θα ανοίγουνε ένα-ένα τα παράθυ-
ρα να φύγει η μπόχα και η τσιγαρίλα από
τα προηγούμενα ξενύχτια.

Πίσω από αυτή την προσπάθεια θα επι-
χειρηθεί και η άλλη από τους άντρες. Α-
φού στάθηκε αδύνατο να συμφιλιωθεί η
αϋπνία τους με μια προσωρινή παράβλε-

ψη της πραγματικότητας τινάζουν τα κλι-
νοσκεπάσματα με νεύρο κι όλα τα υπό-
λοιπα τσιγάρα, που έχει το τελευταίο πα-
κέτο τους, τα καπνίζουνε εν... κινήσει και
επί των ορίων της έκτασης του σπιτιού
καθώς και εκείνων της αυλής.

Η έξοδος προς το καφενείο θα σημειω-
θεί γύρω στις 11. Είναι η ώρα που επιχει-
ρείται μια κάποια σύναξη των ηττημέ-
νων. Και εννοούμε βεβαίως των πρωτα-
γωνιστών. Εκείνων που από χρόνια κου-
βαλάνε μέσα τους την πεποίθηση ότι εί-
ναι οι μόνοι αρμόδιοι και ικανοί να εκ-
φραστούν επί παντός θέματος και ζητή-
ματος που αφορά την τύχη του χωριού.

Μαζεύονται λοιπόν ένας-ένας (άλλος
αγουροξυπνημένος κι άλλος εντελώς
αύπνος) και πιάνουν το μέσα γωνιακό
τραπέζι για τον καφέ της παρηγοριάς. Δι-
κός τους και ο καφετζής είναι από τις λί-
γες φορές που θα πλευρίσει κι αυτός την
καρέκλα του για να ρίξει τον λίθο του α-
ναθέματος στην κατάλληλη στιγμή.

Ρουφάνε μια-δυο γουλιές κι εκεί που
φαίνονται όλα πατημένα και βαριά τους
βγαίνουν και οι πρώτοι αναστεναγμοί:

— *Ρε τι καταστροφή κι αυτή!*

— *Ό,τι και να πούμε γίναμε των σκυλιώ-
νε.*

'Άλλο σφύριγμα με τα φλυτζάνια τους
και το βλέμμα τους —πότε με καμπύλω-

μα του φρυδιού και πότε συσπασμένο—
να υπογραμμίζει με σημαντική βαρύτητα
την υπάρχουσα κατάσταση.

Και φυσικά το άχτι τους αυτό δεν αφο-
ρά τους αντιπάλους. Μ' αυτούς ό,τι ήταν
να γίνει έγινε. Τώρα είναι η ώρα να κρι-
θούν οι σπιούννοι και οι πεμπτοφαλαγγί-
τες που με τον ξεδιάντροπο υποκριτικό
ρόλο τους χαντάκωσαν όλο τον αγώνα
και πήγανε όλοι τους κατά διαβόλου!

Πρώτιστον λοιπόν και βασικό να ξεκα-
θαριστεί η θέση τους απέναντι αυτού του
κυρίου Μπιτσικούλια που παρά το γεγο-
νός ότι μέχρι χθες βράδι, που καταμε-
τρήθηκαν οι ψήφοι, συγκαταλέγονταν
στα μέλη της αγωνιστικής επιτροπής, αυ-
τή την ώρα ωστόσο δεν έδωσε το παρών
του γιατί σίγουρα —ο κύριος!— την έχει
κάνει τη λαδιά του.

— *Αμ, δεν είναι η πρώτη φορά που μας
τη φέρνει!*

— *Εγώ σας το 'χω πει και σας το ξανα-
λέω: Αυτός είναι διπλοπρόσωπος κι έ-
πρεπε να τον κρατάμε σε απόσταση. Α-
κόμα δεν τ'όχουτε καταλάβει;*

— *Το γομάρι του κερατά! Να μην έχει
τσιπα απάνω του;*

— *Εμ γι' αυτό δεν είναι μαζί μας αυτή
την ώρα! Έχει μούτρα ο κύριος!*

Κι αυτές οι βροντές από τους επιτε-
λείς. Που έχουν το δικαίωμα να σηματο-

«ΒΟΥΒΑ» ΜΕΘΕΟΡΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΧΑΪΑ

Ο ι προβλέψεις του «ΑΝΤΙ» δικαιώθη-
καν. Όχι, δεν πρόκειται για «μετε-
κλογικό ντελίριο» κάποιου κόμμα-
τος αλλά για επιβεβαίωση των προγνώ-
στικών του προεκλογικού τεύχους για το
νομό Αχαΐας αλλά και για τις γενικότε-
ρες εξελίξεις που αυτή τη στιγμή διανύ-
ουμε.

Ας δούμε πώς ψήφισαν σε έναν από
τους λίγους νομούς, που τη νύχτα της
Κυριακής, είδαμε στην τηλεόραση να βά-
φονται Πράσινοι.

Σε σύνολο 203.370 εγγεγραμμένων
ψήφισαν 169.882. Βρέθηκαν έγκυρα
166.367.

ΝΔ	63.678	ποσοστό	38,28%
ΠΑΣΟΚ	75.636	"	45,46%
Σ. ΑΡ.	18.057	"	10,85%
ΔΗΑΝΑ	5.839	"	3,51%
ΕΠΕΝ	594	"	0,36%
ΛΟΙΠΑ	2.563	"	1,54%

Όλα αυτά σε 520 από τα 576 εκλογικά
τμήματα, καθώς μέχρι το μεσημέρι της
Τρίτης, που γραφόταν αυτό το άρθρο,
δεν είχαν φτάσει στη Νομαρχία τα απο-
τελέσματα από τα υπόλοιπα εκλογικά
τμήματα...

Κοινό φαινόμενο σε όλη τη χώρα, η κα-
κή οργάνωση των εκλογών. Ιδιαίτερα
στη Νομαρχία Αχαΐας συνέβησαν τα ε-
ξής θαυμαστά:

- Σε είκοσι εκλογικά τμήματα δεν υπήρ-
αν δικαστικοί αντιπρόσωποι.

- Μέχρι που γράφονται αυτές οι γραμ-
μές, δεν είχαν φθάσει στη Νομαρχία οι
σάκκοι από 14 ε.τ., χαρακτηριστικά ανα-
φέρουμε, την περίπτωση δικαστικού α-
ντιπροσώπου που μετά το τέλος της ψη-
φοφορίας έφυγε για την Αθήνα, παίρνο-
ντας μαζί του το σάκο με τα ψηφοδέλτια
(!!!) έχοντας την πρόθεση, όπως δήλωσε
στην Ασφάλεια Πατρών, να τα στείλει τα-
χυδρομικά...

Το Νομό των «πολιτικών τζακιών» θα
εκπροσωπήσουν στη Νέα Βουλή, από το
ΠΑΣΟΚ ο πρωθυπουργικός γόνος Γ. Α.
Παπανδρέου, ο οποίος συγκέντρωσε και
τις περισσότερες ψήφους, από όλους
τους υποψήφιους του Νομού. Ακόμη οι:
Δ. Σκαμανάκης, Γ. Σολωμός, Η. Δελούκας
και η Μαρία Θωμά. Από τη ΝΔ οι: Γ. Βασι-
λειάδης, Β. Μπεκίρης, Α. Ζαΐμης. Από το
Συνασπισμό ο Π. Κοσσιώνης.

Η κατανομή των 9 εδρών της Αχαΐας
καθώς και τα ποσοστά που πήραν τα κόμ-
ματα, επιβεβαίωσαν τις προβλέψεις μας.
Το ΠΑΣΟΚ υπέστη μερική φθορά. Από
52,5% το '85, έπεσε στο 45,5%. Τις 7 πο-
σοστιαίες μονάδες που έχασε τις καρπώ-
θηκαν: 4% η ΝΔ, 1% ο Συνασπισμός και
το υπόλοιπο 2% η ΔΗΑΝΑ.

Οι Δεξιοί θεωρώντας βέβαιη τη νίκη
και την αυτοδυναμία της ΝΔ από νωρίς
το απόγευμα της Κυριακής «εξεχύθηκαν»
στους δρόμους της Πάτρας. Ήδη από τις

του Γιώργου Καραμάνου

υ χωριού την επομένη των εκλογών.

δοτούν την όποια κατάσταση (όπως αυτοί νομίζουν) ενώ στη συνέχεια θα προστεθεί και το άλλο βρισίδι από τους αναπληρωματικούς. Πιο υποτονικοί αυτοί, πασχίζουν να δουν το όλο θέμα με κάποια σφαιρικότητα γι' αυτό και οι εκφράσεις τους έχουν μια τάση αυτοκριτικής: — Μωρέ τέτοιοι που είμαστε θα μας κάνει, ο κύριος Μπιτσικούλιας και χειρότερα!

— Ναι, εκεί συμφωνάω κι εγώ. Να μετράμε και τα δικά μας λάθη...

Αλλά εδώ, για να μη φανεί κιόλας πως πάει να μας προκύψει και ηττοπάθεια παρεμβαίνει ο ενδεικνυόμενος και ανεβάζει το κλίμα στην προηγούμενη θερμότητα. — Αμ, δε θα κάτσουμε και ν' απολογηθούμε για τον κύριο Μπιτσικούλια! Ούτε και για μερικούς άλλους λεμέδες που ξεφύγανε από τις γραμμές μας και λιποτάχτησαν με το πρώτο πασάλειμα που τους έγινε!

— Ψέματα; Εμείς, στο κάτω-κάτω, είμαστε ανώτεροι κι αυτό φτάνει! Γιατί αν είναι να χεστούμε από κάτι χαλβάδες που δεν ξέρουν μήτε να περπατάνε, καλύτερα να κόψουμε το λαιμό μας και να ησυχάσουμε!

— Έννοια σου, κι αυτά που κάνουνε θα τα βρούνε μπροστά τους!

— Μωρέ είναι ανάξιοι των αναξιών! Άν-

θρωποι που δεν είχαν ποτέ τους μυαλό θα βάνουμε τώρα; Θέλουτε να τους πάρουμε στη σειρά και να τους κρίνουμε έναν-έναν;

— Χέστους καμμένε! Θα κάτσουμε τώρα να μιλάμε για τον Πιλιουράκο και τον Τσιλιμίθρα που κρύβονται κάτω από τα φουστάνια των γυναικών τους; Ή μήπως για τον Μπορδούκα που άμα του δίνουνε δυο ποτήρια κρασί δεν ξέρει τι λέει!

— Μπα, τώρα το 'χει γυρίσει στην μπύρα. Με δυο μπουκάλια κι έναν μεζέ πιάνει τα «είπα-ξείπα» και μην τον είδατε.

— Αμ, όλοι τον έχουμε καταλάβει τον ξεφτίλα! Τέτοιοι παγαπόντη και μαλαγάνα δεν πρόκειται να γεννήσει δεύτερον η φύσις!

— Όταν σαν τα λέω εγώ δεν μ' ακούτε: Μπιτσικούλιας και Μπορδούκας τα μεγαλύτερα καθάρματα της κοινωνίας! Τελεία και παύλα!

Στομώνουν μερικές ώρες με τέτοια κι ύστερα διαλύονται χωρίς καμιά ξεκαθαρισμένη απόφαση. Γιατί κι αυτά που είπανε ήταν για προσωπική τους εκτόνωση παρά για να καθορίσουν μια νέα στάση στην καινούρια κατάσταση που διαμορφώθηκε.

Εκεί που πέφτουνε κεφάλια είναι μεταξύ μερικών συγγενών που υπάγονται στο γενικό κουμάντο κάποιου ισχυρού μπάρμπα ή υπολογισμού κουμπάρου. Εδώ η αντίληψη του κοπαδιού δεν επιτρέπει περιθώρια για ατομικές πρωτοβουλίες και η κάθε «αυτομόληση» και «παρασπονδία» θα προσκρούσει στον αθεράπευτο εγωισμό του αρχηγού που εν όνοματι μιας παραδοσιακής τάξης και πει-

θαρχίας είναι αμετάκλητος σε όλα του.

— Μια τιμή έχουμε ρε! Αν δεν την κρατήσουμε μήτε κι αυτή με τι πρόσωπο θα βγούμε στην κοινωνία;

Τελικά, η μεγαλύτερη στενωχώρα πέφτει σ' αυτούς που δεν έχουν καμιά εξάρτηση και ψηφίζουν κατά συνείδηση. Αν οι άλλοι έχουν τον τρόπο τους να κατεβάσουν όλους τους Αγίους και να ξεθυμάνουν αυτοί κρατάνε το βάρος μέσα τους και υποφέρουν. Πιο ευαίσθητοι και πιο σκεπτικοί δεν την θέλουν την οποιαδήποτε παρατήρηση — αφού θα είναι κιόλας κατόπιν εορτής — και βγαίνουνε μακριά από το χωριό να εξασφαλίσουν την απομόνωση. Με το πρόσχημα κάποιας παραμελημένης δουλειάς βιάζονται να απομακρυνθούν και ξανοίγονται προς τα χωράφια. Ο ένας με το μηχανάκι, ο άλλος με φορτοταξί και τρακτέρ, όλοι τους στο φουλ και χωρίς στάσεις να αποφύγουνε την όποια συνάντηση που θα τους υποχρέωνε στο σχολιασμό των εκλογικών αποτελεσμάτων...

Όσο για τους νικητές, αυτοί πια ζούνε στη δική τους ψυχολογία. Πλεονεκτική η θέση τους, ύστερα από τόσα ουρλιάσματα και ζητωκραυγές, δεν έχουν κανένα λόγο να σηκωθούν από το κρεβάτι και μένουν εκεί με στομαχικό το ενδιαφέρον τους. Τέτοια μέρα που ξεμερώθηκε απολαμβάνουν την ανάπαυση του πολεμιστή ήσυχος και δικαιωμένος.

Τα άλλα — ρουσφέτια και κάθε είδους αντιπαροχές — θα έρθουν στην ώρα τους και με ρέγουλο. Σημασία έχει ότι από δω και μπρος ο χρόνος και η τύχη δουλεύουν για τον... εαυτό τους!

11.00 το πανηγύρι είχε στηθεί στην οδό Γούναρη, τη «Λεωφόρο της... Δημοκρατίας» όπως οι ίδιοι την ονομάζουν αφού εκεί βρίσκονταν τα εκλογικά κέντρα των υποψηφίων της ΝΔ, τα κεντρικά και η Νομαρχιακή Επιτροπή. Την ίδια ώρα στα ανάλογα γραφεία του ΠΑΣΟΚ επικρατούσε σιγή αναμονής. Όταν το εκλογικό αποτέλεσμα άρχισε να προσδιορίζεται, το ΠΑΣΟΚ «κατέβασε ρολά». Τα megάφωνα της ΝΔ μιλούσαν για 49%, με αποτέλεσμα να παρασυρθούν οι οπαδοί της, που το 'ριξαν στο χορό. Αντίθετα, στα γραφεία του Συνασπισμού επικρατούσε ήσυχος, «οικογενειακό» κλίμα παρόλη τη σημαντική παρουσία των οπαδών του.

Το αποτέλεσμα των εκλογών εξέπληξε το Αχαιο, με συνέπεια να επικρατεί «νεκρική σιγή» τις επόμενες δύο μέρες.

Αλλά και σε τοπικό επίπεδο οι εκπλήξεις ήταν αρκετές.

Από πλευράς ΠΑΣΟΚ ο «καταποντισμός» του Π. Σαλαμαλίκη και η εκλογή της Μαρίας Θωμά η οποία υποστηρίχθη-

κε πολύ από τον κομματικό μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ. Οι Σκαμνάκης (π. Νομάρχης Ζακύνθου) και Δελούκας υποστηρίχθηκαν εξίσου.

Ο Σολωμός που βγήκε μόλις τρίτος, ακόμα «φωνάζει» για αυτή την υποστήριξη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Μαργαρίτα Παπανδρέου βρισκόταν στην Πάτρα το τελευταίο εκλογικό τριήμερο προς υποστήριξη του υιού.

Η πρωτιά του Γιάννη Βασιλειάδη (π. Βουλευτή Επικρατείας) και η μη εκλογή του προβαλλόμενου ως «σίγουρου» πρώτου Ν. Νικολόπουλου, αποτέλεσαν έκπληξη για τους οπαδούς της ΝΔ, οι οποίοι τουλάχιστον στην Πάτρα θεωρούν τον Μητσοτάκη υπεύθυνο για τη μη αυτοδυναμία της ΝΔ. Ακούγεται ότι ο Βασιλειάδης «διόρισε» πολλούς ακόμα και από τους γύρω Νομούς (!) και ότι ο «ψηλός» του έχει υποσχεθεί το υπουργείο Ναυτιλίας.

Το ισχνό ποσοστό και η μη εκλογή του Κωστή Στεφανόπουλου απογοήτευσαν τα στελέχη της ΔΗΑΝΑ και αναμένονται

εξελίξεις μέσα στην εβδομάδα. Ήδη πολλά στελέχη της «κρούουν» την πόρτα της ΝΔ.

Η αποτυχία της ΔΗΑΝΑ οφείλεται στην τεμπελιά των υποψηφίων και στο ότι ακόμα και στελέχη της δεν την ψήφισαν.

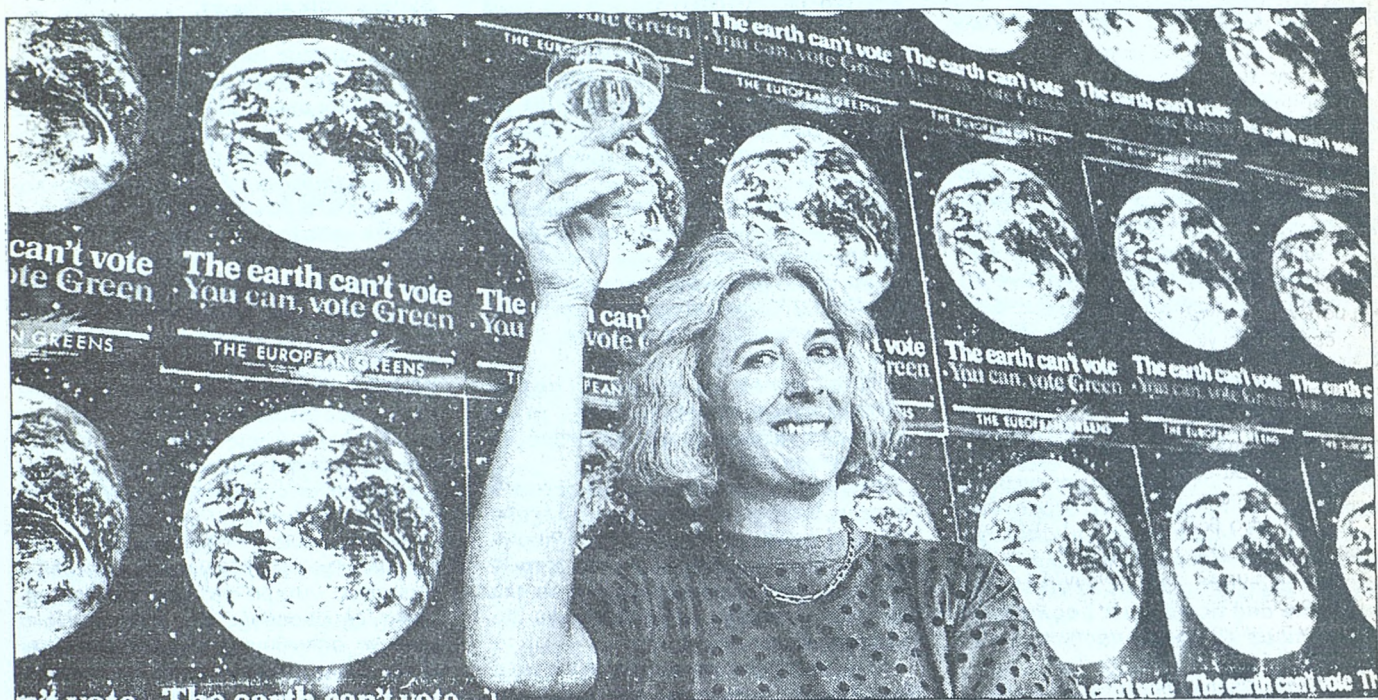
Όλα αυτά στην Πάτρα γιατί στα χωριά «μίλησε» η ΔΗΑΝΑ.

Τελικά οι αναποφάσιστοι του ΠΑΣΟΚ ή δεν ψήφισαν (Αποχή + άκυρα + λευκά 25%) ή μερικοί από αυτούς, οι λιγότεροι, ψήφισαν Συνασπισμό. Η απουσία του Μένιου από το ψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ στην Αχαΐα, στάθηκε αρνητική. Για παράδειγμα στα Ζήρια, γνωστό κουτσογιργωχώρι, το ΠΑΣΟΚ μειοψήφισε.

Η Αχαΐα (και λόγω αδυναμίας της ΔΗΑΝΑ) για μια ακόμη φορά ψήφισε ΠΑΣΟΚ. Πλην όμως το ΠΑΣΟΚ βγήκε «πληγωμένο». Οι «πληγές» αρχίζουν να ακοφορμίζουν. Αναμείνате εξελίξεις.

Όλγα Φωτακοπούλου
Σπήλιος Ροδόπουλος

ΡΟΖ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ Η ΝΕΑ ΕΥ

Η Σάρα Πάρκιν, συντονιστής των Ευρωπαϊών Πρασίνων πανηγυρίζει τη νίκη των Βρετανών.

Οι εκλογές για την ανάδειξη νέας Ευρωβουλής που έγιναν την περασμένη Κυριακή (σ' ορισμένες χώρες έγιναν την προηγούμενη Πέμπτη) έδειξαν μια σαφή αν και περιορισμένη στροφή προς τα αριστερά. Η σοσιαλιστική ομάδα, χάρις κυρίως στην εκπληκτική εμφάνιση του Εργατικού Κόμματος της αντιπολίτευσης στη Μ. Βρετανία αύξησε τις έδρες της κατά 15, παραμένοντας η μεγαλύτερη πολιτική ομάδα.

Σημαντικές επιτυχίες είχε και η ομάδα «Ουράνιο Τόξο», οι Πράσινοι, που σχεδόν διπλασίασε τις έδρες της, από 20 σε 39. Έκπληξη αποτέλεσαν οι Βρετανοί Πράσινοι που κέρδισαν το 15% του συνόλου των ψήφων, χωρίς όμως να εκλέξουν ούτε έναν

αντιπρόσωπο, λόγω του πλειοψηφικού εκλογικού συστήματος.

Ανησυχητική ήταν απ' την άλλη μεριά η εκλογική επίδοση της ακροδεξιάς. Στη Δ. Γερμανία το νεο-ναζιστικό Ρεπουμπλικανικό κόμμα κέρδισε 7,3% των ψήφων και 6 έδρες, ενώ στη Γαλλία το Εθνικό Μέτωπο του Λε Πεν κέρδισε 11,6% και 10 έδρες.

Η συμμετοχή στις εκλογές διαμορφώθηκε στο επίπεδο του 56%, ποσοστό αρκετά χαμηλό ώστε πολλοί να σπεύσουν να την αποδώσουν στην αδιαφορία των εκλογέων. Ωστόσο είναι ορθότερο να συνδεθεί η χαμηλή αυτή συμμετοχή με τις περιορισμένες εξουσίες που έχει ακόμα η Ευρωβουλή και κατά συνέπεια στην πεποίθηση των 240 εκ. Ευρωπαίων ψηφοφό-

ρων ότι δεν έχει ακόμα «δόντια».

Οι τάσεις αυτές που εκδηλώθηκαν στο ευρωπαϊκό εκλογικό σώμα αν διαβαστούν σωστά υπογραμμίζουν ορισμένα γεγονότα που αλλάζουν σημαντικά το πολιτικό κλίμα στην Ευρώπη και διαμορφώνουν πολιτικούς συσχετισμούς που δεν μπορούν ν' αγνοηθούν απ' τα εθνικά κράτη. Είναι σημαντικό το ότι τα παραδοσιακά κεντρο-δεξιά κόμματα υπέστησαν απώλειες. Η πολιτική κυριαρχία των κομμάτων αυτών στην τρέχουσα δεκαετία πιθανότατα δεν θα επιζήσει σ' αυτήν που έρχεται. Πριν 2-3 χρόνια στην Ευρώπη κυριαρχούσε ο άξονας Θάτσερ, Κολ και Σιράκ. Η Θάτσερ υπέστη συντριπτική ήττα πληρώνοντας τόσο τα εθνικιστικά της ξεσπάσματα και παραληρήματα,

Το πολιτικό πορτραίτο του νέου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

	Βέλγιο	Δανία	Δ. Γερ.	Ελλάδα	Ισπανία	Γαλλία	Ιρλανδ.	Ιταλία	Λουξεμ.	Ολλανδ.	Πορτ.	Βρεταν.	Σύνολο
1. Σοσιαλιστές	8	4	31	9	27	22	2	14	2	8	8	46	181
2. Χριστιανοδημοκράτες	7	2	32	10	17	7	4	28	3	10	3	—	123
3. Φιλελεύθεροι Δημοκράτες	4	3	4	—	1	13	2	4	1	3	9	—	44
4. Κομμουνιστές	—	1	—	4	4	7	—	22	—	—	3	—	41
5. Πράσινοι (Ουράνιο Τόξο)	4	4	8	—	3	9	1	7	—	2	1	—	39
6. Συντηρητικοί	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	34
7. Ακροδεξιά	1	—	6	—	—	10	—	4	—	—	—	1	22
8. Ευρωπαϊκή Δημοκρατική Συμμαχ.	—	—	—	—	—	13	5	—	—	—	—	1	19
9. Ανεξάρτητοι	—	—	—	1*	8	—	1	2	—	2	—	1	15
Σύνολο Ευρωβουλευτών	24	16	81	24	60	81	15	81	6	25	24	81	518

*Τον Ευρωβουλευτή της ΔΗΑΝΑ συγκαταλέγουμε στους ανεξάρτητους γιατί δεν είναι γνωστό ακόμα αν και σε ποια πολιτική ομάδα θα ενταχθεί.

ΡΩΒΟΥΛΗ

την αντίθεσή της στην κοινωνική διάσταση της ενιαίας αγοράς και στις διεργασίες πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης όσο και την άσχημη οικονομική κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας της. Έχασε το ανίκητο. Το γόητρό της υπέστη πλήγμα, ίσως ανεπανόρθωτο. Άρχισε ήδη η μάχη για τη διαδοχή της. Ο Κολ απώλεσε έδαφος καθώς και οι σύμμαχοι του ελευθεροδημοκράτες με αποτέλεσμα η θέση του να είναι επισφαλής στις εθνικές εκλογές τον επόμενο χρόνο. Το ποσοστό και των δύο κομμάτων, αν επαναληφθεί στις εθνικές εκλογές, δεν επαρκεί για τον σχηματισμό βιώσιμης κυβέρνησης. Ο Σιράκ, που δεν είναι βέβαια πλέον πρωθυπουργός, τα πήγε πολύ άσχημα.

Πολλοί είχαν βιαστεί να διαγράψουν απ' τον πολιτικό χάρτη την σοσιαλδημοκρατία καθώς η εξαγωγή της Θατασερικής επανάστασης είχε επιβάλει μια ριζοσπαστική δεξιά ιδεολογία κι ένα πολιτικό λόγο βασισμένο στον ανανεωμένο μύθο της ελεύθερης αγοράς. Τώρα, τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών δίνουν νέα ώθηση στις προοδευτικές δυνάμεις που θα στρέψουν την προσοχή τους στις κοινωνικές πολιτικές και περιβαλλοντολογικές διαστάσεις της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο έλεγχος

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναμένεται να περάσει στα χέρια των Σοσιαλιστών που μαζί με την ομάδα των Κομμουνιστών και των Πράσινων συγκεντρώνουν 246 έδρες έναντι των 260 που απαιτούνται για την εκλογή προέδρου. Οι 14 ψήφοι που λείπουν δεν θα είναι δύσκολο να βρεθούν μεταξύ των ανεξάρτητοι Ευρωβουλευτών. Απ' τους επικρατέστερους υποψήφιους για την προεδρία φέρονται ο Φερνάντο Μοράν, πρώην υπουργός Εξωτερικών της Ισπανίας και ο Γάλλος Ζαν Πιέρ Κοτ. Η νέα Ευρωβουλή συνέρχεται στις 25 Ιουλίου στο Στρασβούργο.

Δεν αποκλείεται επίσης η σοσιαλιστική ομάδα να επιδιώξει μορφές στενής συνεργασίας με την Χριστιανοδημοκρατική ομάδα, δευτερο σε δύναμη, στην Ευρωβουλή. Η ομάδα αυτή υποστηρίζει τον κοινωνικό χάρτη για τα δικαιώματα των εργαζομένων και έχει επίγνωση ότι πρέπει να ενδώσει στη μεγάλη πίεση των ψηφοφόρων για μια πράσινη Ευρώπη, πάνω σ' ένα πρόγραμμα που θα διασφαλίζει με συγκεκριμένα μέτρα μια κατεύθυνση κοινωνική προστατεύοντας και διευρύνοντας τα δικαιώματα των εργαζομένων μπροστά στις συνέπειες της ενιαίας αγοράς του 1992. Κι από τη μεριά τους οι Σοσιαλιστές δεν μπορούν να αγνοήσουν το γεγονός ότι έχασαν ψήφους υπέρ των Πρασίνων κι ότι τα αιτήματα για την κοινωνική διάσταση και το περιβάλλον αναζητούν ανεξάρτητη πολιτική

έκφραση στην Ευρώπη, πέρα απ' τους παραδοσιακούς πολιτικούς σχηματισμούς.

Η άνοδος της ακροδεξιάς θα πρέπει επίσης να προβληματίσει σοβαρά τους Ευρωβουλευτές. Είναι σημαντικό ότι οι Γερμανοί νεοναζιστές είχαν αρκετά κέρδη στη Βαυαρία και σ' άλλες περιοχές όπου οι μικροαγρότες επλήγησαν ιδιαίτερα σκληρά απ' την μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Οι δραστητικές αλλαγές που επιφέρονται με το 1992 δεν αποκλείεται να οδηγήσουν σε εξέγερση των μικρο-ιδιοκτητών αγροτών και των μικρο-επιχειρηματιών που μπορούν ν' αποτελέσουν σημαντική κοινωνική βάση για την αναβίωση του νεοφασισμού. Γερμανοί και Γάλλοι ακροδεξιοί εκμεταλλεύονται τις αντιδράσεις που δημιουργεί η οικοδόμηση μιας πολυεθνικής Ευρώπης καταφεύγοντας στον πολιτιστικό ρατσισμό και την ξеноφοβία.

Παρόλα αυτά το πολιτικό κλίμα στην Ευρώπη φαίνεται ν' αλλάζει δραστικά υπέρ της Αριστεράς και των προοδευτικών δυνάμεων. Η ερχόμενη δεκαετία ανήκει στην Αριστερά, στην Ευρωπαϊκή Αριστερά, μία Αριστερά διαφορετική απ' αυτή που γνωρίζαμε μέχρι τώρα. Η μεγάλη νίκη των Πρασίνων, παρά τις πολιτικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους, η διάθεση των Ιταλών Κομμουνιστών να συμβάλουν στη δημιουργία της Ευρωαριστεράς αποτελούν τη μεγάλη πρόκληση για τις προοδευτικές δυνάμεις στη δεκαετία του 1990. □

κυκλοφόρησε *

η Ζάλη των Τάξεων ΤΟΥ

ΤΖΙΜΗ ΠΑΝΟΥΣΗ

με 40 ιστορίες ραδιοφωνικής φαντασίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»
Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 22, 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 36.19.138 - 36.27.153

(*) Σ' όλα τα «κακά» βιβλιοπωλεία.

**Μην το κοιτάτε.
Διαβάστε το!**

ΟΥΓΓΑΡΙΑ: ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΑΝΗΚ

Τιμητική φρουρά της πολιτικής ηγεσίας στη σωρό του Νάγκυ

Ενώ η σκληρή και γεροντοκρατούμενη ηγεσία του ΚΚ της Κίνας προχωρεί αδιάστατα σε μαζικές εκκαθαρίσεις, καταδικάζει σε θάνατο μαχητές της ελευθερίας και της δημοκρατίας και επιδίδεται σε μια συστηματική «πλύση εγκεφάλου», των πολιτών διαστρεβλώνοντας και παραχαράσσοντας α-ναίσχυντα τη σφαγή του Πεκίνου, αρνούμενη το ίδιο το γεγονός της αιματοχυσίας, ενώ συλλαμβάνει, φυλακίζει, αποσπά δηλώσεις μετανοίας («αυτοκριτικές») και χαρακτηρίζει τους αγωνιστές της Τιανανμέν «αλήτες» και «αντεπαναστάτες», η Ουγγαρία συμφιλιώνεται με το παρελθόν της και ατενίζει με αισιοδοξία το πολιτικό της μέλλον.

Σε καμιά χώρα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» της Ανατολικής Ευρώπης ο άνεμος της αλλαγής της εποχής του Γκορμπατσώφ δεν έπνευσε τόσο ισχυρά. Και μπορεί μεν στην Πολωνία ο δεύτερος γύρος των βουλευτικών εκλογών την περασμένη Κυριακή να επιβεβαίωσε τη συντριπτική υπεροχή της «Αλληλεγγύης», τη δημιουργία για πρώτη φορά επίσημης αντιπολίτευσης και να έδειξε με κατηγορηματικό τρόπο την έλλειψη σοβαρού λαϊκού ερείσματος για το κυβερνών ΚΚ στην Ουγγαρία όμως οι αλλαγές στο πολιτικό καθε-

στώς προμηνύονται συνταρακτικές και σαρωτικές.

Εκατοντάδες χιλιάδες Ούγγρων συγκεντρώθηκαν την περασμένη εβδομάδα στην Πλατεία των Ηρώων της Βουδαπέστης σε μια συγκινητική εκδήλωση εθνικού πένθους στην τελετή επαναταφής του Ίμρε Νάγκυ, του κομμουνιστή πρωθυπουργού του 1956 που ανέτρεψε η εισβολή των σοβιετικών τανκς.

Παλαιμάχος κομμουνιστής ο Νάγκυ βοήθησε στην εγκατάσταση της πρώτης μεταπολεμικής κυβέρνησης στην Ουγγαρία όταν η χώρα του κατελήφθη απ' τα σοβιετικά στρατεύματα το 1944, όταν ο Β' παγκόσμιος πόλεμος έβαινε προς το τέλος του. Πολύ γρήγορα ήρθε σε σύγκρουση με το ΚΚ υποστηρίζοντας την αυτονομία της χώρας του κι εξοστρακίστηκε. Η αντι-σταλινική επανάσταση τον Οκτώβριο του 1956 με την ένοπλη εξέγερση του πληθυσμού τον έφερε στην κορυφή, ως πρωθυπουργό. Η ανεξάρτητη κυβέρνησή του κράτησε μόλις 13 μέρες πριν εισβάλλουν τα σοβιετικά στρατεύματα που κατέστειλαν την εξέγερση, κατέλαβαν τη Βουδαπέστη, κατήργησαν την κυβέρνηση και εγκατέστησαν τον Γιάννος Κάνταρ ως γενικό γραμματέα του ΚΚ και πρωθυπουργό της

χώρας. Σε χιλιάδες υπολογίζονται τα θύματα της εξέγερσης εκείνης.

Μάταια ο Νάγκυ ζήτησε τη βοήθεια των Δυτικών χωρών για να αντιμετωπίσει τη σοβιετική εισβολή. Για ν' αποφύγει τη σύλληψη κατέφυγε στην πρεσβεία της Γιουγκοσλαβίας αλλά φαίνεται ότι παγιδεύτηκε με υπόσχεση ασφαλούς διαφυγής και εγκαταλείποντας την πρεσβεία συνελήφθη απ' τους Σοβιετικούς. Κρατήθηκε φυλακισμένος στη Ρουμανία και κατόπιν στην Ουγγαρία για ένα χρόνο πριν δικαστεί σε μια σπημένη μυστική δίκη, που δεν είχε τίποτα να ζηλέψει απ' τις γνωστές δίκες της σταλινικής περιόδου. Καταδικάστηκε σε θάνατο για «προδοσία» και απαγχονίστηκε το 1958.

Το πτώμα του τυλίχτηκε σε πιασάχαρτο δέθηκε με σύρμα και ρίχτηκε σ' έναν τάφο ενός τμήματος του νεκροταφείου της οδού Κοομά, στη Βουδαπέστη, με τον αριθμό 301. Ο τόπος της ταφής του αποτέλεσε «κρατικό μυστικό».

Η αποκατάσταση

Πέρσι, κάτω από την επίδραση των μεταρρυθμίσεων του Γκορμπατσώφ στη Σοβιετική Ένωση ο Κάνταρ, που παρέμεινε στην ηγε-

ΕΙ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

του Β. Κόβατς

οία του κόμματος και της κυβέρνησης για τριάντα ολόκληρα χρόνια, αντικαταστάθηκε απ' τον Κάρολι Γκρος. Για να είμαστε ακριβοδίκαιοι πρέπει να σημειώσουμε πώς ο Κάνταρ, που είχε σαν ολόκληρο «όσοι δεν είναι εναντίον μας είναι μαζί μας», υπήρξε απλός και απεριττός, στην δε διαχείριση του δημόσιου χρήματος έντιμος πολιτικός, παράδειγμα προς μίμηση από την αποπεμφθείσα πασοκική μαφία που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από την γνωστή μας αμερικανική συμμορία του Don Corleone. Στις αρχές του έτους οι ουγγρικές αρχές έδωσαν στην οικογένεια του Νάγκυ άδεια εκταφής του σώματος και επαναταφής του. Στην τελετή επαναταφής του Νάγκυ, την περασμένη εβδομάδα, παραβρέθηκε όλη η σημερινή κομματική ηγεσία – ακόμη και ο Ούγγρος ΥΠΕΞ που βρισκόταν την προηγούμενη ημέρα στο Λονδίνο επέστρεψε στη Βουδαπέστη με την πρωινή πτήση από Αθήνα για να προλάβει – και την τιμητική φρουρά της σορού του Νάγκυ αποτέλεσαν μεταξύ άλλων ο πρωθυπουργός Μίκλος Νέμεθ, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Πήτερ Μεντγκυέσσυ, ο υπουργός Ίμρε Πόζγκαυ και ο πρόεδρος της Βουλής Ματίας Σούρος. Αντιπροσωπεία έστειλαν και οι Σοβιετικοί, ενώ ο Κάνταρ, που όπως μετ' επιτάσεως λέγεται στην Ουγγαρία, αυτός εδολοφόνησε τον Νάγκυ, δήλωσε σαν μετανοούσα Μαγδαλινή σε συνέντευξή του στην εφημερίδα Μαγουρόρασκ. «Η τραγωδία του Νάγκυ είναι και δική μου προσωπική τραγωδία», εννοώντας προφανώς την απογοήτσή του – το Μάιο είχε πει: «Θα με κρίνουν οι επόμενες γενιές».

Στον ίδιο τάφο με τον αριθμό 301, στο ίδιο νεκροταφείο, τάφηκε ξανά ο Νάγκυ. Επώνυμα αυτή τη φορά με τον ύμνο *Szozai*, που συμβολίζει την εθνική αντίσταση απέναντι στην ξένη κατοχή.

Δίπλα του έγινε η επαναταφή άλλων τεσσάρων συντρόφων του, ηγετών της επανάστασης του 1956, μεταξύ των οποίων και του Ryke ενώ ένα φέρετρο κενό τοποθετήθηκε σε διπλανό τάφο σε μνήμη όλων των θυμάτων της περιόδου εκείνης.

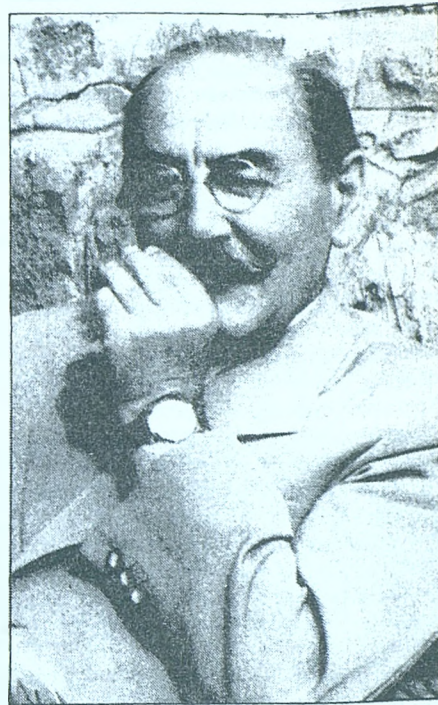
«Κλείνουμε έτσι μια για πάντα μια τραγική, επώδυνη εποχή για ν' ανοίξουμε μια νέα σελίδα στην ιστορία του έθνους μας», είπε στην τελετή ο Μίκλος Βαζαρέλι, ο επιζών γραμματέας Τύπου του Νάγκυ. Και πρόσθεσε: «Το μήνυμα του Ίμρε Νάγκυ είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε επίκαιρο. Τέτοια τρομοκρατία δεν θα πρέπει ποτέ να ξαναέλθει».

Η μεγάλη συμμετοχή των Ούγγρων στην τελετή επαναταφής και η επίσημη παρουσία της κυβέρνησης, η ζωντανή τηλεοπτική κάλυψη της τελετής δείχνουν και το μέτρο της

επιθυμίας για συμφιλίωση με το παρελθόν και κριτική επανεκτίμησή του. «Πρέπει ν' αντιμετωπίσουμε το παρελθόν μας για να βρούμε τα λάθη μας», δήλωσε ο γεν. γραμματέας του ΚΚ Γκρος. Η ιστορία ξαναγράφεται. Η επίσημη εκδοχή για τα γεγονότα του 1956, δεν είναι πλέον «αντεπανάσταση» αλλά λαϊκή εξέγερση. Οι σημερινές και οι επόμενες γενιές τώρα θα μάθουν την ιστορική αλήθεια. Φαίνεται πως κανένα έθνος δεν μπορεί να ζήσει και να χαράξει το μέλλον του χωρίς ένα τέτοιο ζωντανό και ειλικρινή διάλογο με το παρελθόν του, με τις μαύρες σελίδες της ιστορίας του. Αυτό το παρελθόν αποκαθίσταται στις πραγματικές του διαστάσεις με την επαναταφή του Νάγκυ και τις τιμές που του αποδόθηκαν. Απομένει και η τυπική αποκατάστασή του. Τον ερχόμενο μήνα το Ανώτατο Δικαστήριο αναμένεται να ακυρώσει την καταδίκη του.

Ελπίδες για το μέλλον

Τέτοιες εξελίξεις θα ήταν αδιανόητες πριν ένα χρόνο, όταν ακόμα κυριαρχούσε στο ΚΚ η παλιά φρουρά του Κάνταρ – ο οποίος απεκαλείτο μέχρι πρότεινος «πρύτανης» των ηγετών και σοσιαλιστικών χωρών της περιοχής. Σαν παράδειγμα της σκληρότητας του καθεστώτος αναφέρουμε τις ανηλεείς διώξεις που υπέστη ο γιος Ryke στην προσπάθειά του να αποκαταστήσει την μνήμη του δολοφονηθέντος πατέρα του. Αλλά από τότε ο βηματισμός των αλλαγών είναι εκπληκτικός. Η νέα ηγεσία του κόμματος προσπαθεί να συντονιστεί με το αίτημα για πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που σαρώνουν την Ουγγαρία. Νομιμοποιήθηκε η σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητων συνδικάτων και πολιτικών οργανώσεων. Δεκάδες εφημερίδες και περιοδικά πήραν άδεια για έκδοση φέτος. Η ποικιλία των εκδόσεων, από πολιτικά μέχρι κόμικς, ξεπερνά κάθε ανάλογο προηγούμενο σε οποιαδήποτε χώρα υπαρκτού σοσιαλισμού. Η συζήτηση για το πολιτικό μέλλον της χώρας που διεξάγεται δημόσια δεν έχει κι αυτή προηγούμενο. Επίσης καταργείται και η πολιτοφυλακή του κόμματος των εργατών. Τον περασμένο Μάιο άρχισε η κατεδάφιση των ηλεκτροφόρων περιφράξεων – μέρος του σιδηρού παραπετάσματος – και των πύργων ελέγχου στα σύνορα με την Αυστρία, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες Ούγγροι κατακλύζουν τα παραμεθόρια αυστριακά χωριά και τη Βιέννη για να αγοράσουν τα πολυπόθητα αγαθά της Δύσης – τηλεοράσεις, βίντεο κ.λ.π. – τα οποία είχαν στερηθεί τόσα χρόνια και αποτελούσαν προνόμιο μόνο των κομματικών στελεχών. Στα 160 χιλιόμετρα από τα σύνορα μέχρι την Βιέννη πολυάριθμες πινα-

Ίμρε Νάγκυ.

κίδες αναγράφουν με το αζημίωτο βέβαια: «βοηθείστε τους φίλους μας Ούγγρους». Τέσσερα περίπου δια. δολάρια έφυγαν από την Ουγγαρία για τις παραπάνω αγορές και αυτό σε διάστημα λίγων μόνο εβδομάδων. Σχετικά χαρακτηριστικές είναι οι καρικατούρες που κοσμούσαν προ λίγων ετών τις αυστριακές εφημερίδες: «Βιέννη Βουδαπέστη 3 ώρες Βουδαπέστη Βιέννη 3 χρόνια». Μέχρι και στο γνωστό ραδιοφωνικό σταθμό «Ελεύθερη Ευρώπη» δόθηκε άδεια ν' ανοίξει γραφεία στη Βουδαπέστη. Παρών κι ο Ροταριανός Όμιλος. Αλλά και οι κατηγορούμενοι πρόσφυγες που κατέφυγαν το 1956 στη Δύση είναι καλοδεχούμενοι τώρα.

Πέρα απ' αυτές τις αλλαγές που αποσκοπούν να βελτιώσουν την εικόνα του καθεστώτος οι πολιτικές διεργασίες προχωρούν μ' ακόμα ταχύτερο βηματισμό. Το Συνέδριο του κόμματος θα γίνει πιθανότατα τον προσεχή Σεπτέμβριο, ένα χρόνο πριν την προγραμματισμένη σύγκλησή του. Ο ηγέτης της ριζοσπαστικής φιλελεύθερης πτέρυγας του κόμματος Ίμρε Πόζγκαυ, ετών 55 πρώην γραμματέας του πατριωτικού μετώπου που ασχολείται με τα προβλήματα της καθημερινής ζωής του λαού και δηλώνει σοσιαλδημοκράτης δεν αποκλείεται ν' αντικαταστήσει στην ηγεσία του κόμματος τον μετριοπαθή αλλά θεωρούμενο ως «Μοσχοβίτη», Γκρος. Διεξάγονται δύσκολες και σκληρές

διαπραγματεύσεις με 9 ομάδες της αντιπολίτευσης για τις πολιτικές αλλαγές, και τις εκλογές που προγραμματίζονται για το 1990. Κάπου 15 πολιτικοί σχηματισμοί της αντιπολίτευσης αναμένεται να πάρουν μέρος σ' αυτές τις εκλογές που θα αναδείξουν ελεύθερα, για πρώτη φορά μετά από 42 χρόνια, την πρώτη δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση στην Ουγγαρία. Έτσι το γνωστό μας ως ουγγρικό «πρότυπο» τείνει να μεταβληθεί σε δημοκρατία δυτικού τύπου. Σ' αντίθεση με την Πολωνία, η αντιπολίτευση στην Ουγγαρία είναι κατακερματισμένη. Στην πανσπερμία των πολιτικών ομάδων, από ακροδεξιές μέχρι ομάδες Αθιγγάνων, - ως γνωστό ο αριθμός τους είναι πολύ υψηλός στην Ουγγαρία και της δημιουργεί πραγματικά δημογραφικό πρόβλημα αφομοιώσεώς τους - διακρίνεται η εθνικιστική οργάνωση Δημοκρατικό Φόρουμ με 18.000 μέλη περίπου, που στεγάζει από αριστερές μέχρι Χριστιανοδημοκρατικές ομάδες.

Παρόλα αυτά δεν είναι βέβαιο ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα θα διατηρήσει την ισχύ και την εξουσία που απολαμβάνει. «Για να παραμείνουμε ζωντανοί χρειαζόμαστε ένα νέο πρόγραμμα και μια καινούργια εικόνα. Σ' αυτό το στάδιο δε θα 'πρεπε ν' αποκλείσουμε ακόμα και το ενδεχόμενο ν' αλλάξουμε τον τίτλο του κόμματος», δήλωσε ο Ισβαν Ντέγκεν, εκπρόσωπος του ΚΚ.

Ωστόσο οι αντιστάσεις μέσα στην Κεντρική Επιτροπή που αποτελείται από 110 μέλη δεν είναι λίγες. Το ενδεχόμενο διάσπασης του

κόμματος αντιμετωπίζεται σοβαρά, γιατί στις σημερινές συνθήκες θα δημιουργούσε αναπόφευκτα κενό εξουσίας και πολιτική αστάθεια με επικίνδυνες πολιτικές συνέπειες. Αποτελεί ίσως ειρωνεία, αλλά η ίδια η τεράστια διάθεση για πολιτικές αλλαγές και ο ταχύς ρυθμός των μεταρρυθμίσεων με τον οποίο εμβολιάζεται η ουγγρική κοινωνία δημιουργεί οικονομικούς κυρίως κλυδωνισμούς που μπορεί να οδηγήσουν στην κατάρρευση του ανοίγματος. Η μετάβαση σε ανοιχτά πιο ελεύθερα και δημοκρατικά πολιτικά καθεστώτα στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού ακόμα κι όταν υπάρχει η πολιτική βούληση, ακόμα κι αν ελέγχεται από τα πάνω, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ανεκπαίδευτες στις δημοκρατικές διαδικασίες οι ίδιες δυνάμεις που απελευθερώνει το πολιτικό άνοιγμα και η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας με συγκεκριμένο ενδεικτικά επακόλουθο τη διαρροή μεγάλων ποσοτήτων συναλλάγματος κινδυνεύουν ν' αποβούν παράγοντες πολιτικής και οικονομικής αστάθειας σε συνθήκες κάτω απ' τις οποίες οι συντηρητικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις караδοκούν για να αναστρέψουν την πορεία εκδημοκρατισμού. Σημειώτέο ότι οι σχέσεις Ουγγαρίας με τις γειτονικές Τσεχοσλοβακία και Ρουμανία έχουν φτάσει πρόσφατα σε πολύ λεπτό σημείο, με την τελευταία ήταν πάντα τεταμένες λόγω των εδαφικών διαφορών, - ενώ άγνωστη είναι και η σοβιετική ανοχή, αν τελικά η Ουγγαρία ξεπεράσει τα επιτρεπόμενα όρια.

Οι συνταγματικές μεταρρυθμίσεις

Την κατεδάφιση του νομικού καθεστώτος του μονοκομματικού συστήματος και του κομματικού κράτους έχει αναλάβει ο υπουργός Δικαιοσύνης και καθηγητής της Νομικής Κάλμαν Κούλσκαρ ανώτατο στέλεχος του κόμματος. Έργο του η σύνταξη νέου Συντάγματος που θα θεσμοθετεί το νέο πολιτικό σύστημα της χώρας. Ευαίσθητη και «απίστευτη» η αποστολή του που έχει στόχο να καταργήσει το μονοπώλιο εξουσίας του ΚΚ. Περιτοχιζόμενος από ομάδα ακαδημαϊκών δικαστικών και κοινωνιολόγων ο Κούλσκαρ δεν έχει οδηγό τον Μαρξ, τον Έγκελς ή τον Λένιν αλλά τον Λόκ, τον Μοντεσκιέ και τον Τζέιμς Μάντισον.

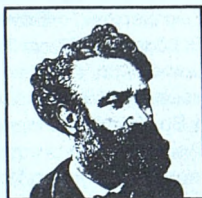
Η διάκριση των εξουσιών - εκτελεστικής, νομοθετικής, δικαστικής - είναι το πρότυπό του. «Πρέπει να εγγυηθούμε τα δικαιώματα των πολιτών απέναντι στις πράξεις του κράτους. Τα δικαιώματα της ελευθερίας του λόγου, του συνεταίριζεσθαι και της ατομικής ιδιοκτησίας είναι αναπαλλοτρίωτα», λέει. Και προσθέτει: «σε μια αληθινή δημοκρατία, κανένα πολιτικό κόμμα δεν μπορεί ν' απολαμβάνει ειδικών προνομίων». Συμπεραίνει δε πως αν οι κομμουνιστές χάσουν τις εκλογές θα πρέπει να εγκαταλείψουν την εξουσία.

Το σημερινό Σύνταγμα της Ουγγαρίας είναι αντίγραφο του σοβιετικού της εποχής του Στάλιν: «Πρόκειται για ένα ξένο Σύνταγμα που θέτει τα δικαιώματα του κράτους πριν απ' τα δικαιώματα του ατόμου».

Πιθανότατα θα υπάρξουν δύο Βουλές. Η κάτω Βουλή και η άνω -Γερουσία-, αποτελούμενη από ειδικούς και αντιπροσώπους επιλεγμένους από τις διάφορες κοινωνικές και επαγγελματικές οργανώσεις της χώρας.

Ο Κούλσκαρ είναι αισιόδοξος. Έχει μέχρι τώρα κερδίσει όλες τις πολιτικές μάχες για τη σύνταξη του νέου συνταγματικού χάρτη της Ουγγαρίας. Αλλά προβληματίζεται για τις συνέπειες των δημοκρατικών θεσμικών ρυθμίσεων. Ο κίνδυνος, υποστηρίζει, δεν προέρχεται απ' τους σκληροπυρηνικούς -Μοσχοβίτες- του ΚΚ αλλά από τη χρήση που θα κάνει ο ουγγρικός λαός των νέων θεσμών. Φοβάται μήπως ο κατακερματισμός της πολιτικής εξουσίας οδηγήσει σε ακυβερνησία. Η πρόκληση που αντιμετωπίζει είναι ο έλεγχος της κρατικής εξουσίας στη διαίρεσή της. Θα καταφέρει να δώσει εκείνο το θεσμικό πλαίσιο που θα επιβάλει τον κομματικό πλουραλισμό, τη δημοκρατική οργάνωση της πολιτείας, τις ατομικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα χωρίς να οδηγήσει το νέο πολιτικό σύστημα σε κατάρρευση;

ΑΙΟΛΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν - Ξεχειμόνιασμα στους πάγους - Δόκτωρ Οξ - Ο μαστρο-Ζαχαρίας - Οι περιπέτειες της οικογένειας Ποντικέα - Ένας Αμερικανός δημοσιογράφος το 2889 - Η πλάνη και άλλα διηγήματα - Το νησί με τις έλικες - Ο κύριος Ρε-Δίεση - Οικογένεια χωρίς όνομα - Ο δρόμος της Γαλλίας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εδλwτος 114, 106 81 Αθήνα ☎ 363.02.14

ΑΙΟΛΟΣ ΤΑΞΙΔΙΑ-ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

ΜΑΡΚΟ ΠΟΛΟ: Τα ταξίδια - ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ: Η ανακάλυψη της Αμερικής [Α' τόμος: Ημερολόγιο Πλοίου 1492-1493, Β' τόμος: Ταξιδιωτικές αφηγήσεις 1493-1504] - ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΝΤΕΛΑΣ ΚΑΖΑΣ: Σύντομη ανασκόπηση της καταστροφής των Ινδιών - ΤΖΕΪΜΣ ΚΟΥΚ: Τα ταξίδια γύρω από τον κόσμο [Α' και Β' τόμος] - ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΖΟΣ: Έλληνες θαλασσοπόροι στις μεγάλες ανακαλύψεις

Εδλwτος 114, 106 81 Αθήνα ☎ 363.02.14

Επισημαίνουμε

Παρουσία

Ο πασοκικός πολιτισμός έφθασε στο τέλος του. Η ψήφος του πολίτη απέδειξε ότι ο ελληνικός λαός στην πλειοψηφία του καταψήφισε την πολιτική του λαϊκισμού και της χυδαιολογίας, αντιστάθηκε με τον δικό του τρόπο στον εκμαυλισμό όπου είχαν βυθίσει την πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική του ζωή. Τα κείμενα των πανεπιστημιακών δασκάλων και πολιτιστικών παραγόντων που είδαν το φως της δημοσιότητας μέσα σε μέρες σκοτεινές και θολωμένες από ρυπαρογραφήματα, πλαστική ρύπανση και κάλπικους προεκλογικούς λόγους τόνιζαν την ανάγκη για κάθαρση και εξυγίανση και δικαιώθηκαν. Διότι αν εξαιρέσει κανείς το «Λυπάμαι βαθύτατα» της κ. Μελίνας Μερκούρη και τα παραληρηματικά κείμενα χρονογράφων της «Εξόρμησης» όπως ο ποιητής κ. Δημ. Χριστοδούλου, που «μετά βδελυγμίας» αποκήρυσσαν τη στάση των πνευματικών μας ανθρώπων, η αποδοχή των κειμένων από την κοινή γνώμη ήταν θετική. Ο λαός συνειδητοποίησε πόσο επιτακτική ήταν η αποστασιοποίησή του από το κράτος της σήψης και έδωσε την ελπίδα ότι δεν είναι όλα ισοπεδωμένα στον τόπο μας. Παρ' όλα αυτά η σημασία του λόγου και της παρουσίας των ανθρώπων του πνεύματος δεν εξέλιπε. Οι καιροί είναι και πονηροί αλλά και ελπιδοφόροι. Η παρουσία των πνευματικών ανθρώπων και η εγρήγορση είναι τώρα ακόμα πιο επίκαιρη και πολύτιμη. Οι αυταρχικές —και μονοκρατορικές— αντιλήψεις αποδυναμώθηκαν. Ο Λόγος είναι παρών.

Για ποιον πολιτισμό μιλάμε;
(Μια σύντομη «περιοδεία» στα πολιτιστικά φεστιβάλ του καλοκαιριού)

Ο κυκεώνας των εκλογών κώπασε προς στιγμήν. Η μετεκλογική περίοδος άρχισε ήδη και μαζί με αυτήν «έκανε την εμφάνισή» του και ο «πολιτισμός» στην Ελλάδα, μέσα από τα φεστιβάλ του καλοκαιριού. Διότι είναι κοινός τόπος πλέον ότι τα πολιτιστικά γεγονότα στη χώρα μας, με εξαίρεση κάποιες θεατρικές

παραστάσεις, εκθέσεις εικαστικών και λείαν προσφάτως τα «Δρώμενα» του δημάρχου Αθηναίων, τους χειμερινούς μήνες που μας διασκεδάζουν χωρίς συχνά να μας ψυχαγωγούν —αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του καύσωνα, των διακοπών και φυσικά της τουριστικής περιόδου.

Ας μην ξεχνάμε ότι ο πρόδρομος των σύγχρονων ελληνικών φεστιβάλ, το Φεστιβάλ Αθηνών, ιδρύθηκε το 1955 με κύριο στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής μας φυσιογνωμίας στους ξένους.

Αλλά για ποιο πολιτιστικό πρόσωπο άραγε μιλάμε;

Ξεφυλλίζοντας απλά και μόνον τα προγράμματα θα

διαπιστώσουμε πολύ γρήγορα ότι στην πλειοψηφία τους η φυσιογνωμία των φεστιβάλ καθορίζεται βασικά από την ύπαρξη ξένων συγκροτημάτων χορού και μουσικής με ρεπερτόριο κυρίως «κλασικό» ή στην καλύτερη περίπτωση προερχόμενο από το χώρο της τζαζ.

Η ελληνική παρουσία και δη η παραδοσιακή παραμένει στους τομείς αυτούς ασθενική. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι θα ήταν επιθυμητά η μετατροπή τους σε φεστιβάλ παραδοσιακής μουσικής και χορού.

Η συνύπαρξη ετερόκλητων πολιτιστικών στοιχείων είναι απολύτως αναγκαία όπως όμως και η διαφύλαξη της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

Ποιον άραγε οφείλει η επανάληψη χιλιοπαγμένων παραστάσεων κλασικού μπαλέτου όπως η «Ωραία Κοιμημέ-

Παραδοσιακή μουσική και ελληνικός χορός

Αρχίζοντας λοιπόν την «περιοδεία» μας που ίσως να μην περιλαμβάνει τα όσα στοιχεία θα θέλαμε μια και η κακή οργάνωση αποτελεί όχι πάντα αρνητικό πάντως εθνικό μας χαρακτηριστικό —θέλουμε να επισημάνουμε για όσους «πιστούς» τις παραστάσεις τις σχετικές με την πολιτιστική μας παράδοση.

Στις **25 Ιουνίου ο Στυλιανός Μπέλλος** θα δώσει στο θέατρο **Λυκαβηττού** συναυλία ελληνικής **δημοτικής** μουσικής.

Στις **2 Αυγούστου** οι φίλοι της βυζαντινής μουσικής θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν μέσα στα πλαίσια των εκδηλώσεων του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών στο **Αρχαίο Στάδιο των Δελφών** συναυλία με βυζαντινή μουσική πολυ-

Το Συγκρότημα Ελληνικών Χορών της Δώρας Στράτου, εν δράσει.

νη» και ο «Καρυοθραύστης» από την Ακαδημία του Μπόλ-σόι ή η «Λίμνη των Κύκνων» από το Μπαλέτο της Όπερας του Παρισιού στο Ηρώδειο, όταν οι εκδηλώσεις από το χώρο της ελληνικής τέχνης μετριούνται στα πέντε δάχτυλα;

Πότε επιτέλους τα ηχηρά ονόματα —ντόπια και ξένα— θα πάψουν να είναι πυξίδα για τους διοργανωτές των ελληνικών φεστιβάλ;

Γιατί μια απλή ματιά στο φεστιβάλ Αθηνών και ιδιαίτερα στο φεστιβάλ Επιδαύρου θα μας πείσει ότι και εκεί κυριαρχούν επί σειρά ετών οι θίασοι —σταρ του αρχαίου δράματος— Καρέζη, Ευαγγελάτος, Θ. Τέχνης, Εθνικό —που μάλιστα χρηματοδοτούνται, ενώ άλλοι με ισχνότερα βαλάντια συνεχίζουν να παραμένουν στην αφάνεια.

φωνικά της Ηπείρου και δελφικούς ύμνους από την **Χορωδία του Α. Αγγελόπουλου**.

Ενώ όσοι από μας βρίσκονται προς τα τέλη Ιουλίου στο **Ηράκλειο** θα έχουν την ευκαιρία μέσα στα πλαίσια του **Φεστιβάλ**, να παρακολουθήσουν στις **23.7 Ελληνικούς Χορούς** από το **Λύκειο Ελληνίδων Ηρακλείου** (θέατρο Καζαντζάκη) καθώς και την **Βυζαντινή Χορωδία** του **Δήμου Ηρακλείου** (στον Ιερό Ναό του Αγίου Τίτου), στις **28 και 29.7** τα **Γεωργιανά Μπαλλέτα** (Κηποθέατρο Καζαντζάκη) ενώ στις **31.7** και την **1η Αυγούστου** ο **Ross Daly**, το συγκρότημα **«Λαβύρινθος»** θα παρουσιάσουν μερικά από τις γνωστές για τον πλούτο τους σε ρυθμούς του ευρύτερου χώρου της Ανατολής συνθέσεις καθώς και κομματικών από το

Το συγκρότημα σύγχρονης μουσικής Xenakis Ensemble που θα εμφανισθεί φέτος στο Ηρώδεια.

νέο τους δίσκο «Ελεύτερο σημείο». (Μικρό Δημοτικό Κηποθέατρο).

Την 1η Σεπτεμβρίου θα εμφανισθεί στο Φεστιβάλ Φιλίππων και Θάσου το Χορόδραμα της Ραλλούς Μάνου.

Κι ας μην ξεχνάμε, ειδικότερα τώρα που η πολιτική του ΥΠ.ΠΟ το οδήγησε στα πρόθυρα της "αυτοκτονίας εξ αμελείας" ότι το Συγκρότημα Ελληνικών Χορών Δόρα Στράτου δίδει καθημερινά από τις 22.15 (Τετάρτη και Κυριακή και στις 20.15) παραστάσεις ελληνικών χορών υπό την συνοδεία αυθεντικών οργανοπαικτών. Δεν πρόκειται για «φιλανθρωπική ενέργεια» αλλά για την διάσωση των τελευταίων ζωντανών κυττάρων της παράδοσής μας.

Κλασικό μπαλέτο

Αλλά για να μην δώσουμε τη λανθασμένη εντύπωση του προκατειλημμένου επισημάνουμε ότι ο φίλοι του χορού έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν στο Ηρώδεια δυο αξιόλογες προσπάθειες ανανέωσης του μπαλέτου της «αυλικής ετικέτας».

Στις 9, 10, 12 και 13 Αυγούστου το Μπαλέτο του Αμβούργου θα παρουσιάσει την δική του άποψη για το «Δάφνις και Χλόη» του Ραβέλ το «Πουλί της Φωτιάς» του Στραβίνσκυ και την 3η συμφωνία του Μάλερ.

Πρόκειται για ένα από τα δημιουργικότερα κλασικά χορευτικά συγκροτήματα της Δυτικής Γερμανίας, που υπό τη διεύθυνση του John Neumeier κατάφερε να δώσει στο μπαλέτο μια σύγχρονη, πιο προβληματισμένη και γι' αυτό προσεχτικότερη στο κοινό μορφή.

Στις 20 και 21 Αυγούστου το Βασιλικό Μπαλέτο της Δανίας θα δείξει στα έργα «Συμφίς» και «Νάπολι» ότι ο κλασικός χορός μπορεί να συνυ-

πάρξει με στοιχεία δανεισμένα από το βηματολόγιο εθνικών χορών.

Σύγχρονος χορός

Και πάλι παραγκωνισμένος σε μια και μοναδική παράσταση στο Ηρώδεια και μερικές ακόμα στους Δελφούς εμφανίζεται ο σύγχρονος χορός.

Η εκπροσώπησή του στο Ηρώδεια θα γίνει στις 20 και 21 Ιουλίου από το γνωστό αμερικανικό χοροθέατρο των Alwin Nikolais και Murray Louis σε 4 χορογραφίες του Νικολάι και μία του Λούι. Η από κοινού χορογραφία τους «Χρησμοί» παρουσιάζεται για πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αν πράγματι ο σύγχρονος χορός σας ενδιαφέρει δεν έχετε παρά να αποτολμήσετε ένα ταξιδάκι στους Δελφούς. Μέσα στα πλαίσια των εκδηλώσεων του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών

διοργανώνεται στις 27, 28, 29 και 30 Ιουλίου η Πρώτη Διεθνής Συνάντηση Χορού «Τερψιχόρη» με θέμα «Ο χορός στα τέλη του 20ού αι.». Το συμπόσιο πλαισιώνουν χορευτικές παραστάσεις ξένων συγκροτημάτων.

Κλασική μουσική

Παραμένουμε λίγο ακόμη στον «κλασικό» χώρο για να επιστήσουμε την προσοχή σε δύο παραστάσεις του Ηρώδείου.

Η πρώτη γίνεται στις 17 και 18 Ιουλίου από τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Βαρσοβίας σε έργα Μπραμς, Σοπέν και Ραχμάνινοφ με σολίστ τους Δημήτρη Σγούρο στο πιάνο (17) και τον Λεωνίδα Καβάκο στο βιολί (18). Ας σημειωθεί ότι η Ορχήστρα της Βαρσοβίας θα εμφανισθεί και στο Αρχαίο Ωδείο της Πάτρας την 1η και στις 2 Ιουλίου με σολίστ τους Λεωνίδα Καβάκο και Ντόρα Μπακοπούλου αντίστοιχα.

Τη δεύτερη θα την παρακολουθήσετε μάλλον ανανεωμένοι από τις διακοπές σας. Πρόκειται για τη συναυλία της γνωστής όπερας Κίροφ που θα δοθεί στις 9 Σεπτεμβρίου και είναι αφιερωμένη στην μνήμη του Μοδέστου Μουσόργκσκι για τα 150 χρόνια από την γέννησή του.

Σύγχρονη μουσική

Όποιος ενδιαφέρεται για την εγκεφαλικότερη προσέγγιση της μουσικής δεν έχει παρά να επισκεφθεί το Ηρώ-

δαιο στις συναυλίες του Xenakis Ensemble στις 6 και 7 Αυγούστου που είναι αφιερωμένες στη μνήμη του Νίκου Σκαλκώτα.

Οι Δελφοί στις 3, 4, 5, 6 Αυγούστου έχουν και εδώ να προτάξουν την Πρώτη Διεθνή Συνάντηση Μουσικής «Απόλλων» με θέμα «Η μουσική στο τέλος του 20ού αιώνα».

Όπως βλέπετε τα φεστιβάλ ικανοποιούν όλα σχεδόν τα γούστα. Πλουραλισμό δεν θέλαμε; Όποιος πάντως επιμένει να αναζητά κάποιο ενιαίο σκεπτικό πίσω από τις εκάστοτε επιλογές, καλά θα κάνει να προτιμήσει τον παραδοσιακό τρόπο διασκέδασης στις φλεγόμενες πόλεις, την δροσιά των θερινών κινηματογράφων.

Τζαζ

Βέβαια υπάρχουν και εξαιρέσεις όπως ο Λυκαβηττός όπου φέτος η παρουσία της τζαζ κυριαρχεί:

Ξεκινώντας με την Νίνα Σιμόν που στις 27 Ιουνίου δίδει το εναρκτήριο έναυσμα για να πάρει την σκυτάλη στις 6 Ιουλίου ο θεός του σαξόφωνου Γιαν Γκάρμπαρεκ συνοδευόμενος από τον Νανά Βασκοντσέλος και την επομένη ακριβώς το «Zawinul Syndicate» από την Βιέννη.

Στα μέσα ακριβώς του μήνα οι «φανατικοί» του είδους έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το «Modern Jazz Quartet» στις 9 και 20 Ιουλίου με τις συναυλίες του Πακίτο Ριβιέρα.

Σημαντική εκπροσώπηση καλλιτεχνών της τζαζ θα υπάρχει και στο Φεστιβάλ Ηρακλείου που διοργανώνει η γερμανική εταιρεία ISDEM από τις 12 μέχρι τις 15 Ιουλίου. Εδώ λέμε ευτυχώς για την επιλογή του διοργανωτή διότι με τις τελευταίες διαμάχες που έλαβαν χώρα και οδήγησαν στη ματαίωση ενός σημαντικού αριθμού συναυλιών στο Φεστιβάλ Ηρακλείου, θα αμφιβάλλαμε πολύ για την τύχη των υπολοίπων.

Το παρόν θα δώσει και πάλι ο Γιαν Γκάρμπαρεκ θα ακολουθήσει ο Ντίνο Σαλλούτσι και ο Πιερ Φαβρ, οι Τάμια και Πωλ Γκίγκερ και οι εκδηλώσεις θα κλείσουν με τον Στέφαν Μίκους τον Ελ Σανκάρ (τον βιολιστή) και τον Ζακίρ Χουσεΐν στις 15.7.

Συναυλίες τζαζ θα δοθούν

Από το χοροθέατρο των Alwin Nikolais και Murray Louis, που θα εμφανισθεί στο Ηρώδεια.

και στο φεστιβάλ της Πάτρας από τον Χερμέτο Πασκοάλ στις 14 Ιουλίου, το κλασικό πια σύμβολο της τζαζ Σέσιλ Τέηλορ και Ρότζερ Γούντγουιντ στις 15 Ιουλίου καθώς και την ελληνίδα Νανά Σιμπούλου σε δικές της συνθέσεις στις 18 Ιουλίου.

Παρ' όλα αυτά η Πάτρα δεν επαφίεται μόνον σε αυτά. Πιστή στην παράδοσή της έχει να προτείνει μίαν αναζωογονητική πολυχρωμία στον χώρο της τέχνης πίσω από την οποία διακρίνεται η προσπάθεια για την προβολή της ποιότητας. Έτσι διατηρείται μια ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ σύγχρονου και αρχαίου θεάτρου, εκθέσεων ζωγραφικής, σεμιναρίων και συναυλιών σύγχρονης και κλασικής μουσικής.

Παρ' όλα αυτά και εδώ η τέχνη παραμένει «εισαγόμενη» είτε από την Αθήνα, είτε από το εξωτερικό, η Τ.Α. αδρανεί.

Μεταξύ άλλων επισημαίνουμε στον τομέα της μουσικής τις δυο συναυλίες των μελοποιών του «κινήματος των λουλουδιών» του Bob Dylan στις 26 Ιουνίου στο Εθνικό Στάδιο και της Joan Baez στο Αρχαίο Ωδείο στις 5 Ιουλίου, το ρεσιτάλ φλάουτου από τον Γάλλο Πιέρ Ραμπάλ σε έργα Μότσαρτ, Μπετόβεν, Σοπέν και Ντεμπυσί, την Λένα Πλάτωνος και Δ. Γαλάνη στις 8 Ιουλίου σε τραγουδία των Κουρτ Βάιλ, Νιβό Ρότα, Μάνου Χατζιδάκι και των Beatles στο Αρχαίο Ωδείο και για τις «φανατικές φεμινίστριες» την συναυλία του αμιγούς συγκροτήματος γυναικών «Helen Trio» στις 26 Ιουλίου στο Θέατρο του Κάστρου σε κλασικά έργα αποκλειστικά γυναικών συνθετριών.

Από τις εκδηλώσεις εικαστικών μια και θα βρισκόμαστε στην Πάτρα μην παραλείψετε να επισκεφθείτε την έκθεση Πολιτειακής Τέχνης από το Πειραματικό Εργαστήριο Βερροίας στην Πλατεία Γεωργίου Α' στις 14, 15 και 16 Ιουλίου. Ακόμα στις Σταφυδοποθήκες Μπάρρυ θα εκθέτονται από τις 24 Ιουλίου μέχρι τις 16 Ιουλίου έργα του Ν. Κεσσανλή και από τις 22 Ιουλίου μέχρι τις 13 Αυγούστου έργα του Στάθη Χρυσικόπουλου.

Για τους φίλους του θεάτρου προτείνουμε μίαν εναλλακτική δημιουργική λύση από τις 27 μέχρι τις 31 Ιουλίου, το Θεατρικό Σεμινάριο Εργαστηρίου του Jean Pierre Kallitrianos στο Θέατρο του Κάστρου.

Ακόμη, στις 27, 28 και 29 Ιουλίου διοργανώνεται και πάλι σε συνεργασία με το περιοδικό «Λέξη», Συμπόσιο Ποίησης στο Θέατρο του Κάστρου. Ας ελπίσουμε πως αυτή τη φορά η ποίηση θα υπερσχύσει.

Πάντως όποιος πραγματικά θέλει να ξεφύγει από την καθημερινότητα της πόλης δεν έχει παρά να «δραπέυσει» στο Αναγεννησιακό Φεστιβάλ Ρεθύμνου, ένα πολιτιστικό γεγονός που αποδεικνύει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει τη δύναμη να λειτουργήσει μακριά από στερείσεις μμητισμούς και σε ισότιμη συνεργασία με ξένα συγκροτήματα, αρκεί να υπάρχει η κατάλληλη κινητοποίηση.

Το φεστιβάλ Ρεθύμνου ξεκίνησε σαν ιδέα της Νομάρχου Βασιλικής Μόσταλου πριν από τρία χρόνια και βρήκε μεγάλη απήχηση σε ντόπιους και ξένους. Φέτος διοργανώνεται από τη Νομαρχία Ρεθύμνου σε συνεργασία με

τους Τοπικούς Φορείς και υπό την εποπτεία του αρχιτέκτονα Μάνου Τσάκωνα. Το πρόγραμμά του περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εκδηλώσεων που ξεκινά από παραστάσεις θεάτρου τοπικών θιάσων, μουσικές εκδηλώσεις και δρώμενα και φθάνει μέχρι εκθέσεις βιβλίου ζωγραφικής και διαλέξεις επισημομένων με θέμα το σημαντικό αυτό κομμάτι της πολιτιστικής ιστορίας της Κρήτης.

Χώρος παρουσίασης η παλιά πόλη του Ρεθύμνου με επίκεντρο το κάστρο της Φορτέτζα, που αυτές τις μέρες αποκτά νέο πρόσωπο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη διάρκεια του φεστιβάλ δίδονται ταυτόχρονα θεατρικές παραστάσεις με θέμα την Αναγέννηση σε 10 χωριά του Νομού.

Οι εκδηλώσεις ανοίγουν με Αναπαράσταση Αναγεννησιακών Δρώμενων το Σάββατο 8 Ιουλίου από τη Θεατρική Ομάδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Ρεθύμνου και κλείνουν με την Αναπαράσταση της τελικής παρτίδας του «Διεθνούς Τουρνουά Σκάκι» που θα λάβει χώρα από τις 20 Ιουλίου στο Τέμενος της Φορτέτζας.

Μεταξύ άλλων αξίζει να παρακολουθήσουμε στις 8 και 9 Ιουλίου τον «Κατζούρμπο» του Χορτάτζη από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας, τη Συναυλία αναγεννησιακής μουσικής δμελούς συγκροτήματος από την Μπολόνια στη Φορτέτζα στις 17 Ιουλίου, τον «Ερωτόκριτο» του Κορνάρου από το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης στις 22 και 23 Ιουλίου καθώς και τις παραστάσεις του γερμανικού αναγεννησιακού χορευτικού συγκροτήματος «PANTHARELLO» στις 27 και 29 Ιουλίου.

Ακόμα στις 21 Ιουλίου διοργανώνεται στο χωριό Μούνδρος μια αναγεννησιακή βραδιά με δρώμενα.

Παράλληλα θα γίνεται στην Αίθουσα Αγίου Φραγκίσκου έκθεση βιβλίων που εκδόθηκαν στην περίοδο της Αναγέννησης, που διοργάνωσε η Νομαρχία σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου και τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης, ενώ θα κυκλοφορήσει ειδική έκδοση με έργα του Εμμ. Τζάνε Μπουνιαλή, για τον οποίο θα μιλήσει στις 10 Ιουλίου ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Νίκος Δρανδάκης στο Σπίτι της Αρχαιολογίας.

Απ' ό,τι βλέπετε αξίζει πράγματι ένα ταξίδι στο Ρέθυμνο, που το παράδειγμά του ελπίζουμε να ακολουθή-

σουν και άλλες επαρχιακές πόλεις.

Διότι ας μην ξεχνάμε ότι το κακό του «πατροναρισματος» ξεκινά από την υδροκέφαλη Αθήνα, που επιμένει να σκορπίζει υπεροπτικά το «πολιτιστικό της συνονθύλευμα» υπονομεύοντας κάθε καινούριο ξεκίνημα πολιτιστικής αποκέντρωσης. Ας επιλέξουμε λοιπόν συνειδητά και ας ενισχύσουμε τη δημιουργική πνοή «ορισμένων μονομάχων» που με λίγο ψάξιμο και φυσικά πολλή τύχη θα τους βρούμε.

Εμείς από την πλευρά μας θα συνεχίσουμε την αναζήτηση και υποσχόμαστε να σας κρατήσουμε όσο το δυνατόν ενημέρους.

Λήδα Καζαντζάκη

Τζαμώματα

Γενικά, τα έχουν κάπως σε ανυποληψία. Για παράδειγμα, ο Π. Κаланτζόπουλος (Μια κατεδάφιση) πρόσφατα μιλούσε κάπως περιφρονητικά για τις σκοπιμότητες που κρύβονται πίσω από το τζαμώμα του περιπτέρου του Πικιώνη στο Λουμπαρδιάρη. Αλλά και πάλι, το παράδειγμα αυτό δεν γενικεύεται εύκολα.

Άλλωστε, υπάρχουν όλα εκείνα που συναντάμε καθημερινά στο δρόμο μας, φτάνει να κοιτάσουμε εξεταστικά στα μπαλκόνια των πολυκατοικιών ή στα ρετιρέ. Είναι οι γνωστές βεράντες που κλείνονται με διάφορα προσχήματα: προφύλαξη από τον ήλιο ή το βοριά, προφύλαξη κάποιων ευαίσθητων φυτών το χειμώνα —αλλά πάνω απ' όλα, απόκτηση πρόσθετου ζωτικού χώρου στα αναγκαστικά στριμωγμένα διαμερίσματα· υπνοθήκες της σημερινής ελληνικής πόλης.

Οπότε και η συνηθισμένη αντίδραση του αγανακτισμένου πολίτη: «Να άλλος ένας θρασύς, που πετάει το αυθαίρετό του μέσα στην πόλη, χωρίς να λογαριάζει κανένα. Ποιος να κάνει τον κόπο να τους χώσει μέσα, όπως το α-ερίζουν. Αλλά τι περιμένεις...». Ας προσθέσουμε σε

Από το Αναγεννησιακό Φεστιβάλ Ρεθύμνου, το χορευτικό γερμανικό συγκρότημα Pantharello.

αυτά και την «παραμόρφωση» του αρχιτεκτονικού έργου με ανεπιθύμητες παρεμβάσεις από «ασχέτους». Ό,τι και να πούμε, το θέμα μυρίζει από παντού.

Και όμως... οι απορίες παραμένουν: αρχιτεκτονική διαφθορά ή μήπως σοφή προσαρμογή σε μια ζωή που πρέπει να παλέψεις για να την κάνεις... βιώσιμη; Κάτι μεταξύ ανέντιμης και έντιμης παρανομίας (μία και το μόνο που αποφεύγεται είναι η πληρωμή πρόστιμου), μεταξύ εκδήλωσης ενοχλητικού ατομικισμού και έκφρασης μιας ιδιαιτερότητας από μεριάς του χρήστη, αδιαφορία, για το σύνολο ή ευλογημένος αντικομφορμισμός;

Ας ξεχάσουμε για λίγο το κριτήριο της παρανομίας (αν είναι δυνατόν να βλέπουμε ακόμα τόσο στενόμυαλα τα πράγματα στην Ελλάδα του 1989!), τότε τι μας έχει απομείνει;

Παίρνοντας τα πράγματα με τη σειρά, θα δούμε πως στην πιο συχνή περίπτωση, όπου το τζάμωμα «επεκτείνει» κάποιο χώρο σε βάρος μιας σκεπαστής βεράντας, τι άλλο έχουμε παρά την ευεργετική προσαρμογή ενός δύσκαπτου κτιριακού κελύφους στις επιτακτικές ανάγκες του χρήστη; Και μάλιστα, με τον πιο ανώδυνο τρόπο: με «στεγνές» κατασκευές που συναρμολογούνται ταχύτατα, με «καθαρό» μεταλλικό σκελετό γεμισμένο με τζάμι — δηλαδή, με την ελάχιστη παρέμβαση στην υπόλοιπη συμβατική κατασκευή του κελύφους. Αν αυτό δεν είναι (επιτέλους) η είσοδος από το παράθυρο της σύγχρονης τεχνολογίας στη δόμηση κατοικίας, τότε τι άλλο είναι; Άλλωστε αυτό δεν ευλογεί και ο νέος ΓΟΚ νομιμοποιώντας τους ημιυπαίθριους χώρους, κατανοώντας έτσι την αρχιτεκτονική (βλέπε 'Αρη Κωνσταντινίδη) και κοινωνική (βλέπε λαϊκές συνήθειες) σημασία μιας τέτοιας πράξης;

Τζαμώματα επίσης εφαρμόζονται συχνά σε εισόδους, δηλαδή για να προφυλάξουν ένα ευαίσθητο χώρο μεταβατικό ανάμεσα στο έξω και στο μέσα. Οι αρχιτέκτονες κάποτε ξεχνούν τέτοιες «λεπτομέρειες» — τώρα αυτά θα κοιτάμε; Μετά εφαρμόζονται σε αχρηστευμένες βεράντες, είτε γιατί βρίσκονται σε κακό προσανατολισμό είτε γιατί η μόλυνση ή ο θόρυβος δεν επιτρέπουν πια την πατροπαράδοτη χρήση τους. Το τζάμωμα μιας τέτοιας βεράντας μπορεί μάλιστα να κάνει εξαιρετικά

ευχάριστη τη χρήση ενός καθημερινού που βρίσκεται πίσω της το χειμώνα (το καλοκαίρι, η τζαμαρία ανοίγει). Τι άλλο θέλετε — παθητικά συστήματα ενεργειάς, σε όλο τους το μεγαλείο, βγαλμένα μέσα από πρακτικές ανάγκες. Με άλλα λόγια: λιγότερο συνάλλαγμα για εισαγόμενα καύσιμα, περίσσειμα κεφαλαίου για αποταμίευση! Αντί να θεωρούμε όσους κάνουν τζαμώματα παράνομους θα έπρεπε μάλλον να τους ανακηρύξουμε εθνικούς ευεργέτες...

Όπως και να το κάνουμε, το τζάμωμα εξακολουθεί να είναι ο πιο φτηνός και πρακτικός τρόπος επέκτασης του χώρου της κατοικίας. Αλλά, ανάλογα με τις συνθήκες, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο της οικοδομής, δηλαδή να ξεπεράσει το χρηστικό του χαρακτήρα και να ανέβει στο επίπεδο της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Το νομίζετε δύσκολο; Αν θέλετε ρίξτε μια ματιά στις «ανώνυμες» συνοικίες των περιθωριακών κατοικιών αυτής της ευλογημένης χώρας, στην πρωτεύουσα ή στην υποβαθμισμένη επαρχία. Ανάμεσα στα πολλά αδιάφορα δείγματα που θα συναντήσετε, σίγουρα θα βρεθούν και μερικά που να μαρτυρούν ιδιαίτερη φροντίδα, με τα κουρτινάκια τους, τις περιποιημένες γλάστρες — δηλαδή με εκείνη την ατμόσφαιρα της πάστρας και της θαλπωρής, την οποία έχουμε μοιραία ταυτίσει με την παράσταση του ιδανικού κελύφους κατοικίας για τον άνθρωπο.

Οι κουτόφραγκοι έχουν αναγάγει σε ολόκληρη επιστήμη την τέχνη της κατασκευής τέτοιων χώρων, ανεξάρτητων θερμοκηπίων ή «χώρων πρηνού» κτλ. ως συμπλήρωμα ενός σπιτιού ή ως ανεξάρτητο στοιχείο ενός κήπου ή αυλής. Και όμως, εμείς κοιμόμαστε τον ύπνο του δικαίου. Τον προηγούμενο όμως αιώνα, τότε που «αντιγράφαμε» τον ξενόφερτο νεοκλασικισμό, χτίζονταν σπίτια, για υψηλά βέλαια εισοδήματα, με ανάλογα θερμοκήπια ή κλουβιά πουλιών. Μετά όλα αυτά ξεχάστηκαν (μία πισίνα έχει όπως και να το κάνουμε περισσότερη αίγλη), ώσπου τα τζαμώματα «ανακαλύφθηκαν» από το «λαό» — που δεν είχε πάψει ποτέ να τα χρησιμοποιεί, πάντα για πιο πεζούς λόγους.

Ηθικό δίδαγμα: Δεν είναι άραγε καιρός να αναθεωρηθούν οι στενόμυαλες προκαταλήψεις που μαρτυρούν τη μακάρια άγνοιά μας;

Έκθεση Πικιώνη

Με οργάνωση της σχολής Architectural Association του Λονδίνου και χρηματική συνδρομή του ΤΕΕ, άνοιξε στις αρχές Ιουνίου (επίσημα εγκαινία 13.6.) έκθεση του έργου του Δ. Πικιώνη στην παραπάνω σχολή. Το υλικό της βασίστηκε σε προηγούμενη που είχε παλιότερα οργανωθεί στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων. Ο κατάλογος της έκθεσης, με κείμενα, ανάμεσα σε άλλα, των Α. van Eyck, Κ. Frampton, Δ. Αντωνάκη, Σ. Κονταράτου και Α. Πικιώνη) ετοιμάστηκε στο Λονδίνο. Για τις ανάγκες της έκθεσης έγινε νέα φωτογράφιση των χτισμένων έργων του Πικιώνη στην Αθήνα, κυρίως στην Ακρόπολη και στη βίλα Ποταμιάνου στη Φιλοθέη.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Απολογισμός με ερωτηματικά

«Σε κάθε τέχνη, υπάρχει ένας διαβολικός κανόνας που δρα εναντίον της και προσπαθεί να την καταστρέψει. Ένας ανάλογος κανόνας δεν θα ήταν καθόλου άχρηστος και για τον κινηματογράφο».

Robert Bresson

Κοινή η διαπίστωση, για

την κινηματογραφική περίοδο που ολοκληρώθηκε, πως η επιστροφή στην κλασική αφήγηση, η (από άλλη κατεύθυνση) επαναπροσέγγιση των στερεότυπων της κινηματογραφικής γλώσσας, σηματοδοτείται από την καθοριστική επίδραση των τηλεοπτικών δεδομένων της αφήγησης.

Κατά κύριο λόγο, οι ταινίες που γίνονται εμπορικές επιτυχίες, «Ο άνθρωπος της βροχής», «Εργαζόμενο κορίτσι», αναπαράγουν τα δοκιμασμένα κλισέ της τηλεοπτικής γλώσσας και αισθητικής σε μια ιλουστρασιόν εκδοχή (με μεγάλους σταρ, εντυπωσιακούς προϋπολογισμούς, και το διαφημιστικό θόρυβο γύρω από υποψηφιότητες, βραβεύσεις). Η διαφήμιση έχει αρχίσει ήδη από το γύρισμα της ταινίας, ώστε το κοινό να προσελκυστεί για την «ταινία γεγονός».

Τη φετινή χρονιά ξαναείδαμε ουρές στα ταμεία των κινηματογράφων, αλλά μόνο στις κεντρικές, ανακαινισμένες αίθουσες. Αντίθετα, οι περιφερειακές αίθουσες φθίνουν σταθερά, επιβεβαιώνοντας το τέλος του κινηματογράφου σαν μεγάλη λαϊκή τέχνη, τουλάχιστον στην Ελλάδα, μια και από την Αμερική οι ειδήσεις λένε πως ο κινηματογράφος κερδίζει ολοένα το χαμένο έδαφος στις προτιμήσεις του μεγάλου κοινού.

Εκεί, σαν συνέπεια του δυναμισμού και της ευημερίας της κινηματογραφικής βιομηχανίας και του συνεχώς διευρυνόμενου κοινού, παρουσιάζονται οι δυνατότητες να γυριστούν και ταινίες που διαφορετικά, οι όροι του κινηματογραφικού μάρκετινγκ δεν θα επέτρεπαν την πραγματοποίησή τους. Από αυτή την κατηγορία ταινιών είδαμε φέτος

Η Γκλεν Κλόουζ και ο Τζων Μάλκοβιτς στις «Επικίνδυνες Σχέσεις» του Στήβεν Φρήαρς.

το αρκετά ενδιαφέρον «**Στην άκρη του ποταμού**» του Τιμ Χάντερ το μέτριο «**Made in USA**» και έπονται, για την προσεχή κινηματογραφική περίοδο, ο βραβευμένος στις Κάννες **Στήβεν Σόντερμπεργκ** και οι γνωστοί μας **Τζιμ Τζάρμους**, **Σπάρκ Λη**.

Ένας άλλος Αμερικανός, από τη Μιννεάπολη, που αναδείχθηκε όμως στη Βρετανία, με την ομάδα των **Μόντυ Πάουθον**, κέρδισε τις εντυπώσεις με μια πληθωρική φαντασμαγορία που καθλώνει, στις «**Περιπέτειες του βαρώνου Μυγχάουζεν**». Ο **Τέρρυ Γκίλιαμ** πέτυχε να συγκεράσει τις διαφορετικές αντιλήψεις για τον κινηματογράφο, που συναντάμε στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, ξαναβρίσκοντας τα βήματα του «**Κλέφτη της Βαγδάτης**», των **Ραούλ Γουάλες** - **Ντάγκλας Φαίρμπανκς** (σημείο αναφοράς γι' αυτόν, ταινία που συγκεντρώνει πλήθος ευρωπαϊκών επιρροών, από τον γερμανικό εξπρεσιονιστικό κινηματογράφο μέχρι τα ρωσικά μπαλέτα Ντιαγκίλεφ) και τώρα, όπως πληροφορηθήκαμε, δουλεύει για την καινούργια του ταινία στα αμερικανικά στούντιο, αποζητώντας σύμφωνα με όσα είπε ο ίδιος, «**την καθοδήγηση και τους περιορισμούς ενός έμπειρου παραγωγού**».

Ο Βρετανός **Στήβεν Φρήαρς**, στην πρώτη του επαγγελματική συνεργασία με Αμερικανούς παραγωγούς, κατηγορήθηκε και αυτός για δεσμευτική επήρεια από τα δεδομένα της τηλεοπτικής αισθητικής, στη μεγάλη του επιτυχία (και εισπρακτική) «**Επικίνδυνες σχέσεις**».

Όμως, αναμφίβολα, ο Φρήαρς αντιπροσωπεύει έναν επαγγελματισμό του καλύτερου είδους, και δεν είναι δυνατόν η συστηματική χρή-

ση κοντινών πλάνων για παράδειγμα, να ανάγεται αυτόματα στις δεσμευτικές πρακτικές της τηλεοπτικής αφήγησης. Σε αυτή την ταινία, θα τολμούσαμε να πούμε, οι χαρακτηριστές του έργου αποτυπώνονται κατά τη μετάβαση τους σε μια αρχετυπική τελείωση.

Αντίθετα με ό,τι θεωρήθηκε προφανές, δεν επεδίωξε μια ανατομία των αριστοκρατικών ηθών με πλαίσιο αναφοράς την προεπαναστατική Γαλλία.

Αποσιωπώντας μια ολόκληρη περίοδο, συγκέντρωσε όλη την προσοχή του στην ανάδειξη των προσώπων.

Ο ίδιος ερμηνεύει τις προθέσεις του με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απλότητα:

«**Η ταινία αναφέρεται σε ανθρώπους που αντιμετωπίζουν τα συναισθήματά τους —ή αποτυγχάνουν να τα αντιμετωπίσουν— και οι Αμερικανοί ηθοποιοί υποδύονται συναισθηματικές καταστάσεις με υπέροχο τρόπο —ιδίως στα κοντινά πλάνα**».

Ο **Κλιντ Ήσγουντ**, ένας ενστικτώδης κινηματογραφιστής (όχι γι' αυτό το λόγο λιγότερο σημαντικός) απέδειξε με το «**Μπερντ**» ότι έχει αφομοιώσει, πέρα από κάθε εγκεφαλική μίμηση, τα διδάγματα του νεότερου ευρωπαϊκού κινηματογράφου. Η πολύπλοκη δόμηση του φιλικού χωρόχρονου οργανώνεται κατ' αρχήν πάνω σε ένα εξαιρετικό σενάριο (Τζο Ολιάνσκι) που κινηματογραφήθηκε όχι απλώς με επαγγελματική δεξιοτεχνία, αλλά με κατανυκτική προσήλωση στο «**όντομα-μύθος**» του **Τσάρλι Πάρκερ**.

Έναν σπουδαίο σκηνοθέτη, τον Ιάπωνα **Σοέι Ιμαμούρα**, γνώρισαν φέτος οι Έλληνες θεατές. Όμως η «**Μπαλάντα του Ναραγιάμα**», γυρι-

Ο **Τέρρυ Γκίλιαμ** και ο **Τζιμ Νέβιλ** στο γύρισμα της ταινίας «**Οι περιπέτειες του βαρώνου Μυγχάουζεν**».

σμένη στα 1983 και βραβευμένη στις Κάννες, δεν αποτελεί εξαίρεση, αλλά μάλλον χαρακτηριστική περίπτωση της δυσκολίας να φτάσουν μέχρι τη χώρα μας κάποιες ιδιαίτερα αξιόλογες ταινίες. Μετά το 1983 ο Ιμαμούρα γύρισε τον «**Σωμάτεμπορο**», ταινία εποχής με όλα τα χαρακτηριστικά της υπερπαραγωγής (γυριζόταν επί δύο χρόνια σε πολλές χώρες της Άπω Ανατολής) που δύσκολα θα δούμε στις οθόνες μας, ενώ ακόμα και η τελευταία του ταινία «**Μαύρη βροχή**» που πραγματεύεται την πυρηνική καταστροφή στη Χιροσίμα και προκάλεσε αίσθηση στο τελευταίο φεστιβάλ των Καννών, δεν θα προβληθεί την επόμενη περίοδο στη χώρα μας, γιατί κρίθηκε οικονομικά ασύμφορη η αγορά της.

Θα θυμίσουμε ότι και «**Ο μύθος του άγιου πότη**» του **Ερμάνο Όλμι** (Χρυσό Λιοντάρι στο προηγούμενο Φεστιβάλ Βενετίας) δεν έχει ακόμα προγραμματιστεί για τις αίθουσές μας όπως και το «**Epidemic**» του **Δανού Λαρς Φον Τρήρ**.

Η διανομή των ταινιών όχι απλώς αναπαράγει κάποια προϋπάρχοντα προβλήματα, αλλά τα μεγεθύνει.

Οι μεγάλες αμερικανικές εταιρείες ελέγχουν την κατάσταση στην αγορά, πουλώντας τα προϊόντα τους σε «πακέτο», κατεβάζοντας τις τιμές, αποκλείοντας συγχρόνως την πρόσβαση στις αίθουσες, των ευρωπαϊκών ταινιών, πόσο μάλλον από τον υπόλοιπο κόσμο. Ειδικά οι ανατολικευρωπαϊκές ταινίες έχουν πια εξαφανιστεί από τα προγράμματα των τελευταίων χρόνων.

Οι εξαιρέσεις επιβεβαιώ-

νουν πανηγυρικά τον κανόνα. Ο Γιουγκοσλάβος **Κουστουρίτσα** έχει εξασφαλίσει παγκόσμια διανομή μόνο χάρη στη διαμεσολάβηση μιας αμερικανικής εταιρείας.

Στην Ελλάδα, οι κατά καιρούς εξαγγελίες του Κέντρου Κινηματογράφου για παρέμβαση στη διανομή, μένουν χωρίς αντίκρουσμα. Έτσι, οι ελληνικές ταινίες καταλήγουν να προβάλλονται είτε σε μεμονωμένες αίθουσες, είτε με υποβαθμισμένες τις συνθήκες προβολής σε περιφερειακούς κινηματογράφους και... βέβαια, με ελάχιστους θεατές.

Η δυσπιστία του κοινού απέναντι στις ελληνικές ταινίες έχει πια εξελιχθεί σε αδιαφορία και απώθηση, στοιχείο καθαριστικά για το μέλλον της κινηματογραφίας μας. Από την άλλη μεριά, το φάντασμα ενός «γραφειοκρατικού» κινηματογράφου με αποκλειστικό έρεισμα την κρατική χρηματοδότηση, συντηρεί ένα φαύλο κύκλο, που εξουθενώνει τις όποιες προσπάθειες κάποιων τελευταίων παθιασμένων για τον κινηματογράφο και την μαγεία της σκοτεινής αίθουσας. Ίσως μετά από χρόνια το ελληνικό κοινό επανεκτιμήσει ταινίες όπως ο «**...Λιποτάκτης**» των **Γ. Κόρρα** - **Χ. Βούπουρα** (άλλωστε, στις μέρες μας, είναι χρήσιμο να υπενθυμίζουμε ότι ουδέποτε η εμπορικότητα μιας ταινίας ήταν αξιόπιστο κριτήριο - η «**Αναπαράσταση**» του **Θ. Αγγελόπουλου** μετά βίας πλησίασε τα 13.000 εισιτήρια όταν πρωτοπαίχτηκε στις αίθουσες, σε μια περίοδο που η «**Υπολοχαγός Νατάσα**» ξεπερνούσε τις 750.000).

Κώστας Τερζής

Σκηνή από το «**Μπερντ**» του **Κλιντ Ήσγουντ**.

Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3, Αθήνα 106 78 – τηλ. 36.02.007

ΠΟΙΗΣΗ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Ποιήματα Θ'

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ

Προσκυνητής

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Ποίηση. Τόμος 3 (1979-1987)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Τα χίλια δέντρα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ερωφάντα

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Ποιήματα

(Επιλογή 1969-1978)

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Τα επουσιώδη

**ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ**
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Θ'

ΚΕΔΡΟΣ

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

**ΠΟΙΗ
ΣΗ**

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΕΧΑΪΔΗΣ

Το Πανηγύρι

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ

Διακοπές στην Ουρανούπολη

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΣΕΛΑΣ

Μαχαίρι στο κόκαλο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ

Οι Εκτελεστές

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΥΛΗΣ

Οι Έφηβοι

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΑΝΙΩΤΗΣ

Διακοπές
στην Ουρανούπολη

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΣΚΟΥΡΤΗΣ

ΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ

Γιάννης Δάλλας

**Η
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ
ΔΕΚΑΕΤΙΑ
ΣΤΗΝ
ΠΟΙΗΣΗ
ΤΟΥ
ΒΑΡΝΑΛΗ**

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '70

Ιστορία - Ποιητικές διαδρομές

ΚΕΔΡΟΣ

Ε. Γ. ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ

Το μητρικό στοιχείο στη «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ

Η δημιουργική δεκαετία στην ποίηση του Βάρναλη

ΣΤΑΘΗΣ ΔΡΟΜΑΖΟΣ

Ξένο Θέατρο. Κριτικές

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Παρατονισμένη Μουσική. Μελέτη για τον ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η γενιά του '70. Ιστορία - Ποιητικές διαδρομές

Γ. ΦΑΡΙΝΟΥ-ΜΑΛΑΜΑΤΑΡΗ

Αφηγηματικές τεχνικές στον ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ. 1887-1910

Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3, Αθήνα 106 78 – τηλ. 36.02.007

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

Τι θέλει η κυρία Φρίμαν. *Νουβέλα*

ΣΤΕΛΛΑ ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ

Το μαγγανοπήγαδο. *Μυθιστόρημα*

Η συγκατοίκος. *Μυθιστόρημα*

ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΙΜΟΣΟΥΛΗΣ

Στάχτη στα μάτια. *Πεζογράφημα*

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Λεύκες Ασάλευτες. *Μυθιστόρημα*

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα. *Μυθιστόρημα*

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Οι Δρόμοι του Αρχάγγελου. 3. *Αυτοβιογραφία*

Οι Δρόμοι του Αρχάγγελου. 4. *Αυτοβιογραφία*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ομόνοια 1980. *Φωτογραφίες: Ανδρέας Μπέλιας*

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

Δρόμοι της στεριάς και της θάλασσας. *Ταξιδιωτικό*

ΜΗΤΣΟΣ ΚΑΣΟΛΑΣ

Ο άρχοντας του κόσμου. *Μυθιστόρημα*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

Ιαγουάρος. *Νουβέλα*

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ

Πλανόδιος σαλπικτής. 14 *Κείμενα*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ

Τα μαύρα παραμύθια. *Διηγήματα*

ΛΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥ-ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ

Η γυναίκα της άμμου. *Μυθιστόρημα*

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

Ο Σιλβέστρος. *Μυθιστόρημα*

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Το παλαιοπωλείο στην Τσιμισκή. *Μυθιστόρημα*

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η μεγάλη πλατεία. *Μυθιστόρημα*

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ο ιερός μαστός. *Μυθιστόρημα*

ΑΝΝΑ ΞΑΝΘΑΚΗ

Δέντρο της γνώσης αντίο! *Μυθιστόρημα*

ΕΙΡΗΝΗ ΣΠΑΝΙΔΟΥ

Το φίδι του Θεού. *Μυθιστόρημα.*

ΧΑΡΙΣ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

Προετοιμασίες. *Μυθιστόρημα*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΠΑΡΔΗΣ

Μέντιουμ. *Νουβέλα*

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μέξικο. *Νουβέλα*

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ηλιακό Ωρολόγιο. *Μυθιστόρημα*

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΦΑΚΙΝΟΣ

Βυζαντινή Περίπολος. *Μυθιστόρημα*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η έκρηξη. *Μυθιστόρημα*

Στέλλα Βογιατζόγλου

ΤΟ
ΜΑΓΓΑΝΟΠΗΓΑΔΟ

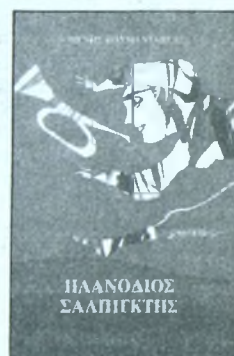
ΚΕΔΡΟΣ

Νίκος Κασδαγλής
ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΣΤΕΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

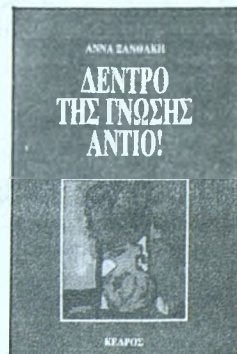
ΚΕΔΡΟΣ

ΗΛΑΝΟΔΙΟΣ
ΣΑΛΠΙΚΤΗΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ Εκδόσεις

«Η τεχνική της πειθούς»

Η Μάρη Θεοδοσοπούλου γράφει για το βιβλίο του Μισέλ Φουκώ

«Επιτήρηση και Τιμωρία: Η γέννηση της φυλακής» Μετ. Καίτη Χατζηδήμου - Ιουλιέττα Ράλη, Εκδόσεις Ράππα

Το 1989, συμπληρώνονται πέντε χρόνια από τον πρόωρο θάνατο του Μισέλ Φουκώ (πέθανε στις 24 Ιουνίου του 1984) και δυο αιώνες από τη Γαλλική Επανάσταση που για τον Γάλλο στοχαστή αποτελεί ορόσημο στη «γενεαλογία» της εξουσίας. Με αυτήν τη διπλή επέτειο, συμπίπτει —απροσχεδιαστα ή εμπρόθετα— η μετάφραση στη γλώσσα μας του βιβλίου του, «Επιτήρηση και Τιμωρία» με τον υπότιτλο «Η γέννηση της φυλακής». Ένα από τα σημαντικότερα έργα του φιλόσοφου, έμελλε να μεταφραστεί τελευταία, αφού προηγήθηκαν μεταγενέστερα κείμενά του όπως η τρίτομη «Ιστορία της σεξουαλικότητας». Αυτή τη λίγο αργοπορημένη εμφάνιση —πρωτοκυκλοφόρησε το 1975 στη Γαλλία— συμπληρώνει ένα καταλυτικό επίμετρο από τον καθηγητή της εγκληματολογίας Νέστορα Κουράκη.

Ο αναγνώστης απολαμβάνει σε μια γλαφυρή πρόζα σχεδόν τετρακοσίων σελίδων —έστω και στη μάλλον ελλιπή ελληνική της απόδοση— το ρηξικέλευθο διαλογισμό του στοχαστή. Στη συνέχεια όμως, ο μελετητής, αφού συνοψίζει το έργο του Μ. Φουκώ, αμφισβητεί συμπερασματικά τη δημιουργική φύση του όλου εγχειρήματος με το αιτιολογικό ότι δεν προτείνει λύσεις σε καίρια ερωτήματα που απασχολούν το σύγχρονο άνθρωπο. Μήπως όμως, το κατ' εξοχή δημιουργικό έργο τόσο στις φυσικές ή ανθρωπιστικές επιστήμες όσο και στο φιλοσοφικό στοχασμό, έγκει-

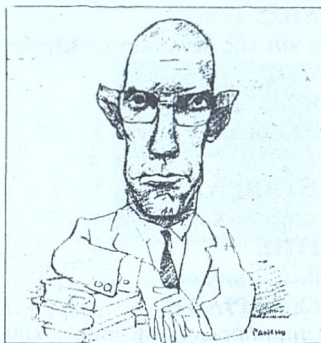
ται πρώτιστα στην ερμηνευτική κριτική και πιθανόν στην καταστροφή των υπάρχουσών συστημάτων σκέψης παρά στην οικοδόμηση υποκατάστατων σε σφαλερές βάσεις; Ίσως, η εποχή μας δεινοπαθεί περισσότερο από την πληθώρα αποκρίσεων - συνταγών παρά από την απουσία τους.

Το «Επιτήρηση και Τιμωρία», αποτελεί τον καρπό μιας μακρόχρονης φάσης επώασης που στα προηγούμενα έργα του παραμένει λανθάνουσα και υπόγεια. Ολοκληρώνεται στην τελική του μορφή, όταν ο Μ. Φουκώ είναι ήδη πενήντα χρόνων χωρίς σε μια ιδιαίτερα ευνοϊκή πολιτική συγκυρία. Με πρόσχημα την αναδίφηση του θεσμού του εγκλεισμού και της ποινικής θεωρίας, το βιβλίο πραγματεύεται το πρόβλημα της εξουσίας και της γνώσης και τους ποικίλους συσχετισμούς που υπάρχουν μεταξύ τους.

Η πολιτική θέση της επιτήρησης και οι ιδεολογικές λειτουργίες που μπορεί να επιτελέσει, απασχόλησαν το Μ. Φουκώ ήδη από τα φοιτητικά του χρόνια χάρις στην υπόθεση Λισσένκο που φαντίζε τους Γάλλους διανοούμενους στη δεκαετία του '50. Το αδιέξοδο στο οποίο αρχικά τον οδήγησε τόσο η επιστημονική κατανόηση όσο και η φιλοσοφική αναζήτηση, φαίνεται στην παρέκκλιση που ακολούθησε —μετά από λαμπρές σπουδές διαδοχικά στη φιλοσοφία, ψυχολογία και ψυχοπαθολογία διάλεξε τη θέση του καθηγητή γαλλικών στην Ουψάλα και αργότερα στη Βαρσοβία και το Αμβούργο. Τα έξι χρόνια που διήρκεσε η περιπλάνηση, του έδωσαν την ευκαιρία να εντοπίσει τον κοινό παράγοντα επιστήμης και φιλοσοφίας, τη Λογική και να προχωρήσει στο χώρο πέραν αυτής. Έτσι, άρχισε τη συγγραφή της «Ιστορίας της τρέλλας» που, με την επάνοδό του στο Παρίσι, παρουσίασε σαν διδακτορική εργασία. Στα έργα του, μέχρι το 1968 —«Η γέννηση της κλινικής», «Οι λέξεις και τα πράγματα» και «Η αρχαιολογία της γνώσης»— αποποιείται την ιστορία των ιδεών, γιατί τη θεωρεί δέσμια στις έννοιες της συνείδησης και της αιτιότητας και αποπειράται μια «αρχαιολογία» της γνώσης όπου όμως οι εξουσιαστικές δομές αναφέρονται μόνο έμμεσα.

Το Μάη του '68 απουσίαζε: διδασκε γαλλικά στην ηλιόλουστη Τυννησία. Κι όμως, στην πανεπιστημιακή αποκέν-

τρωση που εφάρμοσε η κυβέρνηση στα μεθεόρτια των γεγονότων, οι λεπτές ισορροπίες μεταξύ αριστερών διανοούμενων και κομμουνιστών, τον έφεραν σαν άριστη επιλογή επικεφαλής στην πολεμόχαρη φιλοσοφική σχολή του νεοϊδρυθέντος Παν/μίου της Βενσέν. Αυτός ο επαναστατικός χώρος και χρόνος, τον ώθησαν να στραφεί για πρώτη φορά απροσχημάτιστα στο Νίτσε, το φιλόσοφο της εξουσίας. Λίγο αργότερα, όταν τον μετέθεσαν στην ολύμπια ηρεμία του κολλεγίου της Γαλλίας, ανέλυσε —με αφορμή την εναρκτήρια ομιλία του— την εξουσιαστική κυριαρχία των θεσμών πάνω στο Λόγο. Έτσι, ολοκληρώθηκε η περίοδος της προπαγανδαστικής. Οι στάσεις των αριστερών κρατούμενων στις φυλακές της Γαλλίας, έδωσαν το απαιτούμενο έναυσμα: Το «Επιτήρηση και Τιμωρία», κυκλοφόρησε σαν επιστέγασμα της ενεργού συμμετοχής του Μ. Φουκώ στη διαπάλη

των έγκλειστων και, ίσως χωρίς στα πολιτικά πάθη της εποχής, είχε ιδιαίτερα ευνοϊκή υποδοχή.

Το βιβλίο μορφικά ακολουθεί το ίδιο σχήμα με την «Ιστορία της τρέλλας», χαρτογραφεί την πορεία ενός θεσμού στη χρονική περίοδο που αρχίζει από την «κλασική» εποχή (1650 έως τη γαλλική επανάσταση) και τελειώνει στις μέρες μας. Ο Μ. Φουκώ, γνωστός για την αφηγηματική του δεξιότητα —ο Ζιλ Ντελέζ τον ανέφερε κάποτε σαν έναν από τους μεγαλύτερους ζώντες συγγραφείς— αρχίζει με τη θεματική περιγραφή του βασανιστηρίου μέχρι τη θανάτωση ενός επιδοξου βασιλοκτόνου που αποδίδεται χωρίς φειδώ σε όλες τις ανατριχιαστικές του λεπτομέρειες. Ακολουθούν αναφορές στη μεταβατική περίοδο της Επανάστασης όπου το αίτημα για ανθρωπισμό χρησιμεύει

σαν προσωπείο για την αποτυχία του παλαιού συστήματος με την κατακερματισμένη, συχνά αλληλοεπικαλυπτόμενη εξουσία εκκλησίας, ευγενών, βασιλέως και το χρηματισμό των δικαστών.

Στα τέλη του 18ου αιώνα, η αστική τάξη παίρνει την πρωτοκαθεδρία και θεσπίζει ένα σύνταγμα που στο γράμμα του φαίνεται πως εξασφαλίζει την ισονομία. Παράλληλα όμως, φροντίζει για την εγκαθίδρυση πειθαρχικών μηχανισμών που απορρέουν από μια γηραιά πρακτική, σχεδόν τριακοσίων χρόνων, στην εκπαίδευση και το στρατό. Μόλις έναν αιώνα αργότερα, επικρατεί και στη Γαλλία σαν κυρίαρχη τιμωρία ο θεσμός της φυλάκισης, παρά την αρχικά διαφορετική τοποθέτηση των ιδεολογών της Επανάστασης.

Όπως ο χώρος γίνεται καθαριστικός για την άσκηση της εξουσίας, προωθείται μια νέα μορφή αρχιτεκτονικής που επιτρέπει την αδιάκοπη παρακολούθηση των έγκλειστων. Ο Μ. Φουκώ ανασκαλεύοντας αρχεία, εντοπίζει με ευθυκρισία το πρότυπο: Ένας ιδιοφυής ριζοπάστης φιλόσοφος της εποχής, ο Ιερεμίας Μπένθαμ που αναφέρει και σαν παιδί θαύμα, αντιγράφει —όπως φημιολογείται— τα σχέδια του θηριοτροφείου των Βερσαλλιών και συνθέτει το «Πανοπτικόν». Αυτός ο ιδιόμορφος χώρος εγκλεισμού, αρχικά χαρακτηρισθηκε σαν διάστροφη ουτοπία. Κι όμως οι πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις όπως οι πρότυπες γαλλικές φυλακές που λειτουργούν από το 1969 στο Φλερί Μεροζι (γνωστές και σε μας από πρόσφατο άρθρο του περιοδικού ΕΝΑ που τις παρουσίαζε σαν τις τελειότερες φυλακές της Ευρώπης) ακολουθούν την ίδια αρχή.

Σήμερα, διακόσια χρόνια από τη Γαλλική Επανάσταση, καθώς κατακλυζόμαστε από πάσης φύσεως σημειολογικές και μαρξίζουσες αναλύσεις, μάλλον αποσιωπείται η «γενεαλογία» της σύγχρονης τεχνολογίας της πειθούς που έχει τις ρίζες της ακριβώς σε αυτή τη ζοφερή πλευρά του Διαφωτισμού. Ο Μ. Φουκώ προχωρεί ακόμη περισσότερο και υποστηρίζει ότι η συνοχή στη σύγχρονη κοινωνία δεν εξασφαλίζεται με την αστυνομία, το στρατό ή την κεντρική κρατική μηχανή αλλά μάλλον με τις τεχνικές διαπαιδαγώγησης, πειθαρχίας και κατακερματισμένης εξουσίας που δρουν στα διάφορα ιδρύματα εγκλεισμού. Ίσως,

είναι ο πρώτος θεωρητικός πολιτικός που επεσήμανε ότι η κρατική εξουσία δεν είναι μόνο νομική με αμιγή καταπιεστική δράση, αλλά αντίθετα η κυρίαρχη φύση της βρίσκεται στον καταφατικό χαρακτήρα της που διεισδύει στα πράγματα δημιουργώντας μορφές γνώσης. Προβάλλει ακόμη την άποψη ότι η εξουσία και οι ανθρωπιστικές επιστήμες, βρίσκονται σε συνεχή και άμεση αλληλεπίδραση. Αν η επιστήμη προσφέρει την απαραίτητη γνώση για την έδραση της εξουσίας, η απορρέουσα ισχύς δημιουργεί με τη σειρά της στους χώρους εγκλεισμού τις ιδανικές συνθήκες πειραματισμού για την τροφοδότηση και περαιτέρω ανάπτυξη του επιστημονικού λόγου. Σαν κατακλείδα στη συλλογιστική του ο Μ. Φουκώ δίνει την αντινομία: η φυλάκιση δεν λειτουργεί κατασταλτικά για τις εγκληματικές ενέργειες κι όμως διατηρείται σε ισχύ. Σε αυτό το σημείο, προωθεί το τολμηρό ερώτημα: Μήπως η αποτυχία της αποτελεί ίδιο τμήμα της λειτουργίας της;

Το έργο του Μ. Φουκώ βρίσκεται πάντα για χρόνια στο επίκεντρο έντονης κριτικής. Ο ίδιος χαρακτηρίστηκε θετικιστής, στρουκτουραλιστής ως και υπέρμαχος της αστικής τάξης: γνωστή η ρήση του Ζαν-Πωλ Σαρτρ για το «Οι λέξεις και τα πράγματα», «είναι το τελευταίο φράγμα που η αστική τάξη υψώνει εναντίον του Μαρξ». Ακόμη μηδενιστής, όπως αποπειράθηκε μια καινούρια ανάγνωση του Νίτσε στην προσπάθειά του να τον απεγκλωβίσει από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό των ολοκληρωτικών καθεστώτων. Ο θάνατος δεν επέτρεψε την οριστική λύση της αντιδικίας, ανέκοψε πρώιμα και βίαια την πορεία του στοχασμού του. Το φιλοσοφικό ερώτημα που ανέκαθεν προσπαθούσε να προσπελάσει, η «γενεαλογία» της δυτικής σκέψης και η σημερινή της μορφή σε συσχετισμό με την αλήθεια, θα παραμείνει —τουλάχιστον από τη σκοπιά του Μ. Φουκώ— αναπάντητο.

Σαν υπενθύμιση, υπάρχει μόνο η αναφορά σε κάποια μελλοντική μελέτη με τίτλο «Η ισχύς της αλήθειας» στον πρώτο τόμο της «Ιστορίας της σεξουαλικότητας». Ο δυτικός διαλογισμός διέλαθε από το στόχαστρο του Γάλλου φιλόσοφου: στο μέλλον, θα μπορεί ανενόχλητος να επιδιώκεται στην ωριοποίησή του.

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΡΙΒΙΕΡ - ΛΕΟ ΛΑΝΒΕΡ

1. Τζόνθαν Καπ ο Σουπερσέρ
2. Το φάντασμα του Πύργου
3. Οι Ρακέτες του Ρολάν-Γκαρός
4. Αντίο Αλλιγάτορες

Μετάφραση:
Γιάννη Θωμόπουλου
Σειρά: Μυστήριο και Φαντασία
Εικονογράφηση:
Νταμιέν Σαβανά
Εκδ. «ΜΙΝΩΑΣ», Αθήνα 1989

Τέσσερις συναρπαστικές αστυνομικές νουβέλες για παιδιά 10 έως 16 ετών. Κεντρικός ήρωας ο Τζόνθαν Καπ, ένας διάσημος τραγουδιστής της ποπ που έχει το δαιμόνιο του ντέτεκτιβ στο αίμα του. Δεν διστάζει να χώνει τη μύτη του και να μπλέκεται στις πιο απίθανες περιπέτειες. Αλλά δεν είναι μόνος. Μαζί του είναι η φίλη του Τζούλια και τα δύο του ανήψια, ο Άλεξ και ο Νικό. Τους βρίσκουμε όλους να κυνηγούν σατανικούς κακοποιούς στα τέσσερα σημεία της γης: σε κάποιο στοιχειωμένο πύργο της Σκωτίας, στη ζουγκλα του Αμαζονίου, στο Χόλγουντ.

Συναρπαστικές περιπέτειες για μικρούς και μικρομέγαλους.

Δ.Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Σοφοκλή: Αντιγόνη
Σοφοκλή: Οιδίπους Τύραννος
Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 1989

Πρόκειται για φροντισμένες επανεκδόσεις των τραγωδιών του Σοφοκλή σε δημοτικούς στίχους με πρόλογο και ερμηνευτικά σχόλια του φιλόλογου Δ. Σάρρου, με αφορμή τη συμπλήρωση πενήντα χρόνων από το θάνατο του συγγραφέα.

Στην «Αντιγόνη» προστίθεται η βιβλιογραφία με την ιστορία του αρχαίου κειμένου, με αναφορές σε χειρόγραφα και πάπυρους, σχόλια, βιβλιογραφία, εκδόσεις και μεταφράσεις σε ευρωπαϊκές γλώσσες, ελληνικές, πεζές και έμμετρες, λεξικά, εγκυκλοπαιδείες και άλλα βοηθήματα για τον Σοφοκλή.

Στον «Οιδίποδα» περιλαμβάνεται παράρτημα για την παρουσία του μύθου μέσα στις λαϊκές παραδόσεις και η σχετική βιβλιογραφία. Οι αναφορές αυτές στην ελληνική μυθολογία, αρχαιολογία, λαογραφία και τα δημοτικά μας τραγούδια βοηθούν στη βαθύτερη κατανόηση της τραγωδίας.

Καλαίσθητες εκδόσεις χρησικές για τους φοιτητές, τους φιλόλογους καθηγητές και γενικά για όσους θέλουν να

έρθουν σε επαφή με τον τραγικό λόγο του Σοφοκλή, τα μηνύματα και τις αξίες του, τη σκληρή μοίρα του Ανθρώπου σε χυμώδη δημοτική έμμετρη γλώσσα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΕΞΙΚΟ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
(Αγγλοελληνικό - ελληνοαγγλικό)
Εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 1989

Το λεξικό αυτό, αποτελεί μια συστηματική λεξικογραφική δουλειά για τον χώρο της Πληροφορικής και της Τε-

χνολογίας των υπολογιστών. Περιέχει 10.400 όρους με επεξήγηση του καθενός, καθώς και συνώνυμους όρους, αρκτικόλεξα, συντμήσεις και παραπομπές σε σχετικούς και αντίθετους όρους. Καλύπτοντας όχι μόνο τον κορμό της επιστήμης των υπολογιστών αλλά και την ορολογία που αφορά τις εφαρμογές, τις εξελίξεις και τις κοινωνικές επιπτώσεις της Πληροφορικής αποσκοπεί στην δημιουργία πρότυπης ελληνικής ορολογίας του κλάδου αυτού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8 - Αθήνα, τηλ. 362.73.18

Οι εκδόσεις ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ συμμετέχουν στις εκδηλώσεις που γίνονται στη χώρα μας για τα

200 χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης (1789-1989)

με την έκδοση του βιβλίου του Γάλλου συγγραφέα

Jean Paul Bertaud

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ (1789-1795)

Μετάφραση

Σταυρούλα Αλεξανδράτου - Δέσποινα Αγγελοπούλου

ΤΣΑΡΛΙ ΤΣΑΠΛΙΝ

Εκατό χρόνια πριν συνέπεσε να γεννηθούν ο Τσάρλι Τσάπλιν και ο Αδόλφος Χίτλερ. Ο πρώτος διέπρεψε ως διασκεδαστής, προσδίδοντας ένα σημαντικό μέρος της αίγλης του στην τέχνη του κινηματογράφου, σκηνοθετώντας τον εαυτό του στο ρόλο του αντικομφορμιστή, φουκαρά αλήτη, του Σαρλώ, σατιρίζοντας τον κόσμο της εκμετάλλευσης και της αποξένωσης, την κοινωνία που συστηματικά καταρράκωνε την αξιοπρέπεια και αποθώωνε τη δύναμη και το φετιχιστικό της σύμβολο, το χρήμα. Ο δεύτερος, πάτησε πάνω στην καταρρακωμένη αξιοπρέπεια των ανθρώπων για να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους και, με όπλο το μίσος, γέμισε πτώματα και ερείπια τον πλανήτη.

Ο δύο αυτοί άνθρωποι δεν συναντήθηκαν ποτέ. Ωστόσο, ο Τσάπλιν σατίρισε σκληρά, με την τέχνη του, τις ανθρωποκτόνες πρακτικές του συνομώλικού του στην ταινία «Ο Δικτάτωρ» (1940), χωρίς βέβαια να καταφέρει, να αποτρέψει τον Χίτλερ από το να γεμίσει με εκατόμβες νεκρών τη γη.

Σύμβολο της εγρήγορης, της ενάργειας που προϋποθέτει η υπεύθυνη πολιτεία των ανθρώπων, ο Τσάπλιν, με τον «Δικτάτωρ», συνέτεινε στην αφύπνιση ενός μεγάλου τμήματος εφησυχασμένου κόσμου, που πίστευε ότι ο φασισμός και ο πόλεμος δεν αφορά τους πάντες. Κάτω από ποιες συνθήκες σχεδιάστηκε και γυρίστηκε αυτή η ταινία; Πώς έγινε δεκτή από το κοινό; Σε τις επηρέασε την κοινωνία - τους λαούς και τους ηγέτες τους;

Σε αυτά τα ερωτήματα απαντά ο ίδιος ο Τσάπλιν μέσα από τις σελίδες της αυτοβιογραφίας του. Από τις ίδιες σελίδες ξεπροβάλλουν ακόμη, με μορφή ανεκδότου, κάποιες πτυχές των σταρ του Χόλλυγουντ, αλλά και της κοινωνικής ζωής της Αμερικής, όταν στην Ευρώπη μαινόταν ο καταστρεπτικότερος πόλεμος της ιστορίας. Μα πάνω απ' όλα, φωτίζεται η προσωπικότητα ενός λαμπρού καλλιτέχνη, του Τσάπλιν, ο οποίος, υπήρξε μια υπεύθυνη φωνή συνειδητοποίησης και διαμαρτυρίας, ένας υπεύθυνος πολίτης.

Λίγο ως πολύ, σιωπηλός. Μια ιστορία για τον Χίτλερ ήταν μια ευκαιρία για μπουρλέσκο και παντομίμα. Έτσι, με αυτό τον ενθουσιασμό, επέστρεψα βιαστικά στο Χόλλυγουντ και στρώθηκα στη δουλειά γράφοντας το σενάριο. Η ιστορία χρειάστηκε δυο χρόνια για να ολοκληρωθεί.

Σκέφτηκα την εναρκτήρια σεκάνς, η οποία θα άρχιζε με ένα πεδίο μάχης του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, δείχνοντας την Big Bertha (σ.τ.μ. τεράστιο κανόνι), με την ακτίνα βολής της των ενενήντα πέντε μιλίων, με την οποία οι Γερμανοί σκόπευαν να τρομάξουν τους Συμμάχους. Υποτίθεται ότι θα καταστρέψει τον καθεδρικό της Ρεν — αντί γι' αυτό αστοχεί και καταστρέφει έναν υπαίθριο καμπινέ.

Η Πωλέτ (Γκοντάρ) επρόκειτο να παίξει στην ταινία. Τα τελευταία δυο χρόνια είχε αρκετή επιτυχία με την Παραμάουντ. Παρ' όλο ότι είχαμε αποξενωθεί κατά κάποιο τρόπο, είμασταν φίλοι και εξακολουθούσαμε να είμαστε παντρεμένοι. Αλλά η Πωλέτ ήταν ιδιότροπο πλάσμα. Πράγμα που θα ήταν μάλλον δια-

Ο «ΔΙΚΤΑΤΟΡΑΣ»: ΠΑΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ ΜΙΑ

Ο πόλεμος πλανιόταν πάλι στην ατμόσφαιρα. Οι Ναζί προήλαυναν. Πόσο γρήγορα ξεχάσαμε τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και τα τέσσερα βασανιστικά του χρόνια θανάτου. Πόσο γρήγορα ξεχάσαμε τα τρομακτικά ανθρώπινα συντρίμια: τους ανάπηρους —αυτούς με τα κομμένα χέρια, τα κομμένα πόδια, αυτούς που έχασαν την όρασή τους, τα σαγόνια τους, όσους παραμορφώθηκαν. Ακόμα κι όσοι δεν σκοτώθηκαν ή δεν τραυματίστηκαν δεν γλύτωσαν, γιατί πολλοί απέμειναν με σαλεμένα μυαλά.

Ήταν λες κι ένας Μινώταυρος του πολέμου να καταβρόχθισε τη νεολαία, αφήνοντας κυνικά τους γέροντες να επιβιώσουν. Αλλά γρήγορα ξεχνάμε και εκθειάζουμε τον πόλεμο με λαϊκά τραγούδια:

Πώς θα τους κρατήσεις κάτω στο αγρόκτημα αφού έχουν δει το Παρίσι

και τα παρόμοια. Από πολλές απόψεις, ο πόλεμος ήταν καλός λένε μερικοί. Έκανε τη βιομηχανία να εξαπλωθεί, βελτίωσε την τεχνική και έδωσε νέες δουλειές στον κόσμο. Πώς μπορούσαμε να σκεφτούμε τα εκατομμύρια που κείτονταν νεκροί όταν εκατομμύρια κερδίζονταν στο χρηματιστήριο; Για την άνοδο των

μετοχών, ο Άρθουρ Βριζμπέιν (Arthur Brisbane) του «Hearst Examiner» υποστήριζε: «Η μετοχή της (εταιρείας) Ατσάλι των ΗΠΑ θα κάνει άλμα ως τα πεντακόσια δολάρια». Αντί γι' αυτό, ήταν οι χρηματιστές που πήδηξαν από τα παράθυρα.

Και τώρα ένας άλλος πόλεμος ήταν εν όψει και γω προσπαθούσα να γράψω μια ιστορία για την Πωλέτ (Γκοντάρ). Αλλά δεν προχωρούσα καθόλου. Πώς μπορούσα να εντρυφώ στη γυναικεία ιδιοτροπία και να σκέφτομαι ρομάντζα ή τα προβλήματα του έρωτα, όταν η τρέλα αναταρασσόταν από έναν φρικτά γελοίο, τον Αδόλφο Χίτλερ;

Ο Αλεξάντερ Κόρντα (Alexander Korda) το 1937 είχε προτείνει να κάνω μια ιστορία για τον Χίτλερ που να βασίζεται στην ομοιότητα που μπερδεύει, καθώς ο Χίτλερ θα έχει το ίδιο μουστάκι με του (κινηματογραφικού μου) αλήτη: Θα μπορούσα να παίξω και τους δυο ρόλους, είπε. Δεν μου είχε αρέσει και πολύ κάτι τέτοιο τότε, αλλά τώρα ήταν επίκαιρη και γω δεν έβλεπα την ώρα να ριχτώ πάλι στη δουλειά. Τότε ξαφνικά μου κατέβηκε η ιδέα. Φυσικά! Σαν Χίτλερ θα μπορούσα να αγορεύσω στα πλήθη σε ακατάληπτη γλώσσα και να πω όλα όσα ήθελα. Και σαν αλήτης θα μπορούσα να παραμείνω,

σκεδαστικό αν δεν συνέβαινε σε άκαιρη στιγμή. Μια μέρα κατέφθασε στο καμαρίνι μου στο στούντιο με έναν αδύνατο καλοντυμένο νεαρό, που έμοιαζε να πλέει μέσα στα ρούχα του. Είχα περάσει μια δύσκολη μέρα με το σενάριο και μου προκάλεσε αρκετή έκπληξη αυτή η διακοπή. Η Πωλέτ όμως είπε ότι επρόκειτο για κάτι πολύ σπουδαίο: κάθισε και κάλεσε και το νεαρό να πάρει μια καρέκλα και να καθίσει δίπλα της.

«Αυτός είναι ο ατζέντης μου», είπε η Πωλέτ.

Ύστερα τον κοίταξε για να αναλάβει αυτός. Μιλούσε γρήγορα με μασημένη προφορά, σα να τον διασκεδάζαν τα λόγια του. «Όπως γνωρίζετε, κύριε Τσάπλιν, από τους «Μοντέρνους Καιρούς» πληρώνετε στην Πωλέτ δυόμισι χιλιάδες δολάρια τη βδομάδα. Αλλά αυτό που δεν έχουμε ξεκαθαρίσει μαζί σας, κύριε Τσάπλιν, είναι η εμφάνιση του ονόματός της στις ανακοινώσεις: πρέπει να φιγουράρει κατά το εβδομήντα πέντε τοις εκατό σε όλες τις αφίσες». Δεν πρόχωρησε παραπέρα. «Τι διάβολο είναι αυτό;». Φώναξα. «Μη μου λες τι προβολή πρέπει να έχει! Τα συμφέροντά της με νοιάζουν περισσότερο από ό'τι εμένα! Έξω από δω και οι δυο σας!».

Εμπόδια και ανησυχίες

Στα μισά της δουλειάς για τον «Δικτάτορα» άρχισα να παίρνω ανησυχητικά μηνύματα από την Γιουνάιτεντ Άρτιστς. Τους είπαν από το Hays Office ότι θα έχω προβλήματα λογοκρισίας. Επίσης το αγγλικό γραφείο ανησυχούσε πολύ για μια αντιχιτλερική ταινία και αμφέβαλλε αν θα μπορούσε να προβληθεί στη Βρετανία. Όμως ήμουν αποφασισμένος να προχωρήσω, γιατί ο Χίτλερ έπρεπε να σατιριστεί. Αν ήξερα για την πραγματική φρίκη των γερμανικών στρατοπέδων συγκεντρώσεως δεν θα κατάφερνα να κάνω τον «Δικτάτορα»· δεν θα μπορούσα να διακωμωδήσω τη δολοφονική παραφροσύνη των Ναζί. Εντούτοις, ήμουν αποφασισμένος να γελοιοποιήσω τις μυστικιστικές τους ανοησίες για μια καθαρόαιμη φυλή. Λες και υπήρξε ποτέ τέτοιο πράγμα εκτός από τους Αυστραλούς ιθαγενείς!

Ενώ έκανα τον «Δικτάτορα», ο σερ Στάφορντ Κριπς ήρθε στην Καλιφόρνια en route από τη Ρωσία. Ήρθε για δείπνο μαζί με ένα νεαρό που μόλις είχε βγει α-

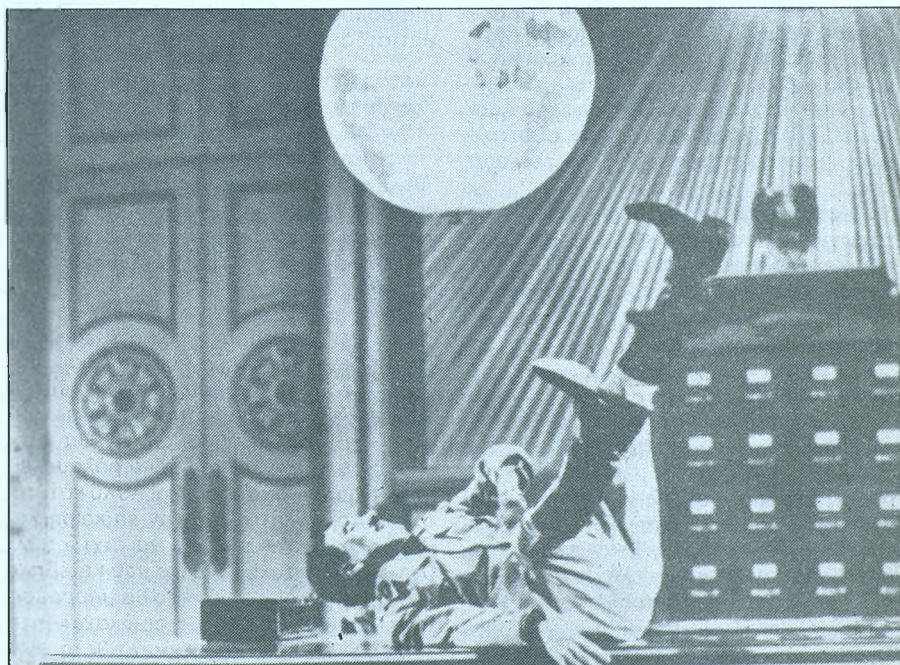

Ο «δικτάτορας».

μα: η εισβολή στο Βέλγιο, η κατάρρευση της γραμμής Μαζινό, το ισχυρό και φρικαλέο γεγονός της Δουνκέρκης και η Γαλλία κατελήφθη. Τα νέα γινόντουσαν ολοένα και πιο θλιβερά. Η Αγγλία πολέμουσε με την πλάτη κολλημένη στον τοίχο. Τώρα το γραφείο μας της Νέας Υόρκης τηλεφωνούσε φρενιασμένα: «Τελείωνε με την ταινία σου, την περιμένουν όλοι». Ο «Δικτάτορας» ήταν δύσκολο να γίνει. Περιελάμβανε μοντέλα - μινιατούρες και σκηνικά, που στοίχισαν προετοι-

μασία ενός χρόνου. Δίχως αυτά τα ευρήματα θα κόστιζε πέντε φορές όσα κόστισε. Πάντως, είχα ξοδέψει 500.000 δολάρια πριν αρχίσω να γυρίζω με την κάμερα.

Τότε ο Χίτλερ αποφάσισε να εισβάλει στη Ρωσία! Αυτό ήταν απόδειξη ότι η αναπόφευκτη άνοιά του είχε αρχίσει. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν είχαν μπει στον πόλεμο ακόμη, αλλά κυριαρχούσε ένα αίσθημα μεγάλης ανακούφισης εξίσου στην Αγγλία και την Αμερική.

Ο «δικτάτορας».

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

πό την Οξφόρδη του οποίου το όνομα μου διαφεύγει, όχι όμως και η παρατήρηση που έκανε εκείνο το βράδυ. Είπε: «Έτσι όπως παν' τα πράγματα στη Γερμανία και αλλού, λίγες πιθανότητες έχω να ζήσω πάνω από πέντε χρόνια».

Ο σερ Στάφορντ είχε πάει σε μια περιοδεία συλλογής στοιχείων στη Ρωσία και είχε βαθύτατα εντυπωσιαστεί από αυτά που είδε. Περιέγραψε τα μεγάλα σχέδιά τους και φυσικά τα τεράστια προβλήματά τους. Έμοιαζε να νομίζει ότι ο πόλεμος ήταν αναπόφευκτος.

Κι άλλα ανησυχητικά γράμματα έφτασαν από τη Νέα Υόρκη, εκλιπαρώντας με να μην κάνω το φιλμ, δηλώνοντας ότι ποτέ δεν θα προβαλλόταν στην Αγγλία ή την Αμερική. Αλλά ήμουν αποφασισμένος να το κάνω, έστω και αν θα έπρεπε να νοικιάσω αίθουσες εγώ ο ίδιος για να το προβάλλω.

Πριν τελειώσει ο «Δικτάτορας», η Αγγλία κήρυξε τον πόλεμο στους Ναζί. Βρισκόμουν στην Καταλίνα, στο σκάφος μου, για το Σαββατοκύριακο και άκουσα τα καταθλιπτικά νέα. Στην αρχή κυριαρχούσε απραξία σε όλα τα μέτωπα. «Οι Γερμανοί δεν θα διασπάσουν ποτέ τη γραμμή Μαζινό», είπαμε. Όμως, εντελώς, αναπάντεχα άρχισε το ολοκαύτω-

Ο Ντάγκλας Φαίρμπανκς

Όταν κόντευε ο «Δικτάτορας», ο Ντάγκλας Φαίρμπανκς και η γυναίκα του, Σύλβια, μας επισκέφτηκαν στα γυρίσματα. Ο Ντάγκλας είχε μείνει αδρανής τα τελευταία πέντε χρόνια και τον είχα δει σπανίως, γιατί ταξίδευε από και προς την Αγγλία. Σκέφτηκα ότι είχε μεγαλώσει, είχε γίνει πιο εσωστρεφής, και φαινόταν κάτι να τον απασχολεί. Παρ' όλα αυτά, ήταν ακόμη ο ίδιος ενθουσιώδης Ντάγκλας. Γελούσε δυνατά κατά το γύρισμα μιας από τις σκηνές. «Δεν βλέπω την ώρα να το δω», είπε.

Ο Νταγκ έμεινε για καμιά ώρα. Όταν έφυγε, έμεινα να τον κοιτώ, βλέποντάς τον να βοηθάει τη γυναίκα του σε ένα σκαλί και καθώς απομακρυνόταν στο δρομάκι και η απόσταση μεταξύ μας μεγάλωνε, ένιωσα μια ξαφνική σκιά λύπης. Ο Νταγκ γύρισε. Του έγνεψα και μου ανταπέδωσε το νεύμα. Αυτή ήταν η τελευταία φορά που τον είδα. Ένα μήνα αργότερα, ο Ντάγκλας Τζούνιор τηλεφώνησε για να μου πει ότι ο πατέρας του είχε πεθάνει τη νύχτα από καρδιακή προσβολή. Ήταν ένα τρομερό σοκ, γιατί ανήκε τόσο πολύ στη ζωή.

Μου έλειψε ο Ντάγκλας - μου έλειψε η θέρμη του ενθουσιασμού του και η γοητεία του - μου έλειψε η φιλική του φωνή στο τηλέφωνο, που συνήθιζε να με καλεί κάποιο μελαγχολικό και μοναχικό κυριακάτικο πρωινό: «Τσάρλι, έρχεσαι για φαγητό — μετά για μπάνιο — μετά για δείπνο — μετά να δούμε μια ταινία;». Ναι, μου έλειψε η γοητευτική φιλία του.

Σε ποια κοινωνία ανθρώπων θα προτιμούσα να ανήκω. Υποθέτω ότι το ίδιο μου το επάγγελμα θα έπρεπε να είναι η επιλογή μου. Εντούτοις ο Ντάγκλας ήταν ο μόνος ηθοποιός, που έγινε φίλος μου. Συναντώντας τους σταρ σε διάφορα πάρτυ του Χόλλυγουντ, έφευγα με σκεπτικισμό - ίσως υπήρχαν πάρα πολλοί από μας.

Η ατμόσφαιρα ήταν περισσότερο ανταγωνιστική παρά φιλική και καθένας «έριχνε το γάντι» από και προς τον μπουφέ αμιλλόμενος για ιδιαίτερη προσοχή. Όχι, οι σταρ ανάμεσα στους σταρ έχουν λίγη λάμψη ή ζεστασιά.

Συντροφίες

Οι συγγραφείς είναι καλοί άνθρωποι αλλά όχι πολύ γενναιοδωροί: ό,τι ξέρουν σπάνια το μοιράζονται με άλλους - οι περισσότεροι από αυτούς το κρατούν ανάμεσα στα εξώφυλλα των βιβλίων τους. Οι επιστήμονες ίσως να ήταν εξαιρετική συντροφιά, αλλά και η ελάχιστη παρουσία τους σε ένα σχεδιαστήριο πνευματικά παραλύει τους υπόλοιπους από μας. Οι ζωγράφοι είναι σκέτοι βαρεμάρα γιατί οι περισσότεροι από αυτούς θα ήθελαν

να πιστέψεις ότι είναι φιλόσοφοι μάλλον, παρά ζωγράφοι. Οι ποιητές είναι αναμφίβολα η ανώτατη τάξη και ως άτομα είναι ευχάριστοι, ανεκτικοί και έξοχοι σύντροφοι. Αλλά νομίζω ότι οι μουσικοί στις συναθροίσεις είναι πιο συνεργάσιμοι από οποιαδήποτε άλλη τάξη. Δεν υπάρχει τίποτα τόσο θερμό και συγκινητικό όσο η θέα μιας συμφωνικής ορχήστρας. Τα ρομαντικά φώτα της μουσικής τους εξέδρας, το κούρδισμα των οργάνων και η ξαφνική σιγή καθώς ο μαέστρος εισέρχεται, επιβεβαιώνουν το κοινωνικό συνεργατικό αίσθημα. Θυμάμαι τον Χόροβιτς, τον πιανίστα, σε δείπνο στο σπίτι μου, και τους καλεσμένους να συζητούν την

κα ότι δεν πίστευα. Ο Ραχμάνινωφ γρήγορα επενέβη: «Μα πώς μπορείς να έχεις τέχνη δίχως θρησκεία;».

Βρέθηκα σε δύσκολη θέση για μια στιγμή: «Δε νομίζω ότι μιλούμε για το ίδιο πράγμα» είπα. «Η αντίληψή μου για τη θρησκεία είναι μια πίστη σε ένα δόγμα - και η τέχνη είναι περισσότερο ένα αίσθημα παρά μια πίστη».

«Το ίδιο και η θρησκεία», απάντησε. Μετά από αυτό, το βούλωσα (...).

Αντιδράσεις, αλλά και επιτυχία

Στη διάρκεια των γυρισμάτων του «Δικτάτορα» άρχισα να παίρνω «περίεργα» γράμματα, και τώρα που είχε τελειώσει

Η Paulette Godard στο «Μεγάλο Δικτάτορα»

κατάσταση στον κόσμο, λέγοντας ότι η καταστροφή που ακολούθησε το κραχ του '30 και η ανεργία θα φέρουν μια πνευματική αναγέννηση. Ξαφνικά, σηκώθηκε και είπε: «Αυτή η συζήτηση με κάνει να θέλω να παίξω πιάνο». Φυσικά, κανείς δεν είχε αντίρρηση και έπαιξε τη Σονάτα Νο 2 του Σούμαν. Αμφιβάλλω αν παίχτηκε τόσο καλά ποτέ ξανά.

Λίγο πριν τον πόλεμο δειπνήσα στο σπίτι του με τη γυναίκα του, την κόρη του Τοςκανίνι. Ο Ραχμάνινωφ και ο Μπαρμπιρόλι ήταν εκεί. Ο Ραχμάνινωφ ήταν ένας παράξενος σε εμφάνιση άνθρωπος, με κάτι το αισθητικό και μοναστικό πάνω του. Ήταν ένα δείπνο σε στενό κύκλο, μόνο οι πέντε μας.

Φαίνεται ότι κάθε φορά που γίνεται κουβέντα για την τέχνη, έχω και μια διαφορετική εξήγηση αυτής. Γιατί όχι; Εκείνο το βράδυ είπα ότι τέχνη είναι ένα επιπρόσθετο αίσθημα εφαρμοσμένο στην επιδέξια τεχνική. Κάποιος έφερε το θέμα γύρω από τη θρησκεία και εξομολογήθη-

αρχισαν να πληθαίνουν. Μερικά απειλούσαν ότι θα ρίξουν ασφυξιογόνες βόμβες στην αίθουσα και θα πυροβολήσουν την οθόνη, οπουδήποτε προβαλλόταν, άλλοι απειλούσαν να δημιουργήσουν ταραχές. Στην αρχή σκέφτηκα να πάω στην αστυνομία, αλλά δημοσιότητα τέτοιου είδους ίσως να κρατούσε το κοινό μακριά από τις κινηματογραφικές αίθουσες. Ένας φίλος μου πρότεινε να μιλήσω με τον Χάρυ Μπρίτζες, αρχηγό της Ένωσης των Λιμενεργατών: έτσι τον κάλεσα σπίτι για δείπνο.

Του είπα ειλικρινά το λόγο για τον οποίο θέλησα να τον δω. Ήξερα ότι ο Μπρίτζες ήταν αντιναζιστής: του εξήγησα ότι έκανα μια αντιναζιστική κωμωδία και ότι λάβαινα απειλητικά γράμματα.

Είπα: «Αν θα μπορούσα να προκαλέσω, ας πούμε, είκοσι ή τριάντα από τους λιμενεργάτες σου στην πρεμιέρα μου, και να τους σκορπίσω ανάμεσα στους θεατές, τότε αν κανείς από αυτούς τους φιλο-Ναζί τύπους άρχιζε καμιά φασα-

ρία οι άνθρωποι σου θα μπορούσαν ήπια να κάνουν αισθητή την παρουσία τους πριν συμβεί οτιδήποτε σοβαρό».

Ο Μπρίτζες γέλασε: «Δεν νομίζω ότι θα φτάσουν ως εκεί Τσάρλι. Θα έχεις αρκετούς υπερασπιστές από το ίδιο σου το κοινό για να περιποιηθούν τίποτα ιδιόρρυθμους. Και αν αυτά τα γράμματα είναι από Ναζί, θα φοβηθούν να εμφανιστούν στο φως της ημέρας έτσι κι αλλιώς».

Ο «Δικτάτορας» κανονίστηκε να προβληθεί σε δυο αίθουσες στη Νέα Υόρκη, στο Άστορ και το Κάπιτολ. Στο Άστορ κάναμε την ειδική προβολή για τον Τύπο. Ο Χάρρυ Χόπκινς, επικεφαλής σύμβουλος του Φρανκλίνου Ρούσβελτ, δειπνήσε

της Νέας Υόρκης έγραψε ότι έτεινα δακτυλο κομμουνισμού προς το κοινό. Παρ' όλο ότι η πλειοψηφία των κριτικών αντέδρασε στο λόγο και είπε ότι ήταν αταίριαστος, το κοινό στο σύνολό του τον δέχτηκε ευνοϊκά και πήρα πολλά υπέροχα γράμματα που τον παίνευαν.

Αντεγκλήσεις

Μου φαινόταν παράξενο να ακούω επιτηδευμένους νεαρούς Ναζί κατά μήκος της Πέμπτης Λεωφόρου να αγοράζουν σε μικρές συγκεντρώσεις από μικρούς μασονένιους άμβωνες. Ένας λόγος είχε ως εξής: «Η φιλοσοφία του Χίτλερ είναι μια σε βάθος και με σκέψη μελέτη του

Chambrun, σύζυγος της κόρης του Πιέρ Λαβάλ, με κατεδίωκε διαρκώς πριν από το γεύμα. Είχε δει τον «Δικτάτορα» στην πρεμιέρα στη Νέα Υόρκη. Είπε μεγαλόθυμα: «Αλλά βεβαίως, η άποψή σας, δεν είναι για να ληφθεί σοβαρά υπόψη». «Εξάλλου, είναι μια κωμωδία», απάντησα.

Αν ήξερα για τις κτηνώδεις δολοφονίες και τα βασανιστήρια που γίνονταν στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, δεν θα ήμουν τόσο ευγενικός.

Περίπου πενήντα καλεσμένοι ήταν παρόντες και καθήσαμε τέσσερις σε ένα τραπέζι. Ήρθε στο δικό μας και προσπάθησε να με σύρει σε πολιτική συζήτηση, αλλά του είπα ότι περισσότερο προτιμώ το καλό φαγητό παρά την πολιτική. Η κουβέντα του ήταν τέτοια, ώστε σήκωσα το ποτήρι μου και είπα: «Φαίνεται ότι πίνω με παρέα το "Vichy"». Δεν πρόλαβα να πω αυτό και μια βίαιη φιλονικία ξέσπασε σε ένα άλλο τραπέζι, και δυο γυναίκες επιτέθηκαν η μια στην άλλη με νύχια και με δόντια. Ήταν τόσο βίαιο που σκέφτηκα ότι θα κατέληγαν σε μαλλιοστράβηγμα. Η μια φώναξε στην άλλη: «Δεν θα ακούσω τέτοιου είδους κουβέντα. Είσαι μια καταραμένη Ναζί!».

Ένας νεαρός νεοϋρκέζος βλαστός με ρώτησε με καλοκάγαθο τρόπο γιατί ήμουν τόσο αντι-Ναζί. Επειδή αυτοί είναι αντι-άνθρωποι, απάντησα. «Βέβαια», σχολίασε σα να έκανε μια ξαφνική ανακάλυψη, «είστε Εβραίος, έτσι δεν είναι».

«Δεν χρειάζεται να είναι κανείς Εβραίος για να είναι αντι-Ναζί», απάντησα. «Αυτό που πρέπει να είναι κανείς είναι ένα φυσιολογικό αξιοπρεπές ανθρώπινο ον». Κι έτσι αφήσαμε το θέμα.

Μια δυο μέρες αργότερα επρόκειτο να εμφανιστώ στην αίθουσα των Θυγατέρων της Αμερικανικής Επανάστασης στην Ουάσιγκτον, να απαγγείλω τον τελευταίο λόγο από τον «Δικτάτορα» από το ραδιόφωνο. Προηγουμένως κλήθηκα να συναντήσω τον πρόεδρο Ρούσβελτ, κατ' αίτηση του οποίου είχαμε στείλει την ταινία στο Λευκό Οίκο.

Όταν εισήλθα στο ιδιαίτερο γραφείο του, με χαιρέτησε λέγοντας: «Κάθισε, Charlie. Η ταινία σου μας δημιούργησε πολλούς μπελάδες στην Αργεντινή». Αυτό ήταν το μόνο σχόλιό του γι' αυτή. Ένας φίλος μου αργότερα, το συνόψισε λέγοντας: «Σε δέχτηκαν στο Λευκό Οίκο, αλλά δεν σε αγκάλιασαν».

Έκατσα με τον πρόεδρο σαράντα λεπτά, κατά τη διάρκεια των οποίων μου σερβίρισε κάμποσα ντράι μαρτίνι, τα οποία κατέβαζα γρήγορα από συστολή. Όταν ήταν ώρα να φύγω, κυριολεκτικά βγήκα τρεκλίζοντας από τον Λευκό Οίκο, τότε ξαφνικά θυμήθηκα ότι στις δέκα έπρεπε να μιλήσω στο ραδιόφωνο. Επρόκειτο να μεταδοθεί στο εθνικό δίκτυο,

Σκηνές από το «Μεγάλο Δικτάτορα»: Ο Κουρέας.

μαζί μου εκείνο το βράδυ. Έπειτα πήγαμε στην προβολή για τον Τύπο και φτάσαμε στη μέση της ταινίας.

«Είναι σπουδαία ταινία», είπε ο Χάρρυ καθώς φεύγαμε από την αίθουσα, «ένα πολύ αξιόλογο έργο, αλλά δεν έχει ελπίδα. Θα χάσει λεφτά». Δεδομένου ότι 2.000.000 δολάρια από τα δικά μου λεφτά και δυο χρόνων δουλειά είχαν επενδυθεί, δεν ξεχείλισα από ενθουσιασμό για τα προγνώστικά του: Εντούτοις έγινα ήρεμα. Δόξα τω θεώ, ο Χόπκινς έκανε λάθος.

Ο «Δικτάτορας» έκανε πρεμιέρα στο Κάπιτολ μπροστά σε ένα γοητευτικό κοινό που συναρπάστηκε και ενθουσιάστηκε. Έμεινε δεκαπέντε βδομάδες στη Νέα Υόρκη, παιζόταν σε δυο αίθουσες και αποδείχτηκε η μεγαλύτερη εισπρακτική επιτυχία από όλες τις ταινίες μου μέχρι εκείνο τον καιρό.

Αλλά οι κριτικές ήταν μοιρασμένες. Οι περισσότεροι κριτικοί είχαν αντιρρήσεις για το λόγο του φινάλε. Η «Daily News»

προβλήματος αυτής της βιομηχανικής εποχής στην οποία λίγος χώρος υπάρχει για τους μεσάζοντες ή τους Εβραίους».

Μια γυναίκα διέκοψε. «Τι είδους ομιλία είναι αυτή!» αναφώνησε. «Εδώ είναι Αμερική. Πού νομίζετε ότι είστε».

Ο νεαρός, πολύ δουλοπρεπής καλοφτιαγμένος τύπος, χαμογέλασε μελιχρία: «Είμαι στις Ηνωμένες Πολιτείες και συμβαίνει να είμαι Αμερικανός πολίτης», είπε μαλακά.

«Λοιπόν», είπε η γυναίκα, «είμαι Αμερικανίδα πολίτης και Εβραία και αν ήμουν άντρας θα σου 'σπαγα τα μούτρα!».

Ένας ή δυο επιδοκίμασαν την απειλή της γυναίκας, αλλά οι περισσότεροι έμειναν παθητικά σιωπηλοί. Ένας αστυφύλακας που στεκόταν εκεί κοντά ηρέμησε τη γυναίκα. Απομακρύνθηκα αποσβολωμένος, μην πιστεύοντας στα αυτιά μου.

Μια-δυο μέρες αργότερα βρέθηκα σε ένα σπίτι στην εξοχή κι ένας χλωμός σαν αναιμικός νεαρός Γάλλος, ο Count

πράγμα που σήμαινε ότι θα μιλούσα σε πάνω από εξήντα εκατομμύρια ανθρώπους. Αφού έκανα κάμποσα κρύα ντους και ήπια δυνατό σκέτο καφέ συνήλθα κάπως.

Οι ΗΠΑ δεν είχαν μπει στον πόλεμο ακόμα, έτσι υπήρχαν πολλοί Ναζί στην αίθουσα εκείνο το βράδυ. Δεν είχα καλά καλά αρχίσει το λόγο μου κι άρχισαν να βήχουν. Ήταν υπερβολικά δυνατά για να είναι φυσιολογικό. Αυτό με έκανε νευρικό ώστε το στόμα μου στέγνωσε κι η γλώσσα μου άρχισε να κολλάει στον ουρανίσκο μου και δεν μπορούσα να αρθρώσω. Ο λόγος κρατούσε έξι λεπτά. Στη μέση σταμάτησα και είπα ότι δεν μπορούσα να συνεχίσω αν δεν έπινα λίγο νερό. Φυσικά, δεν υπήρχε σταγόνα σε ολόκληρο το κτίριο· και να κρατάω εξήντα εκατομμύρια ακροατές να περιμένουν. Ύστερα από δυο ατέλειωτα λεπτά, μου έδωσαν νερό σε ένα μικρό χάρτινο φάκελο. Έτσι μπόρεσα να τελειώσω το λόγο.

(Αποσπάσματα από το βιβλίο του Τσάρλι Τσάπλιν «Η αυτοβιογραφία μου». Μετάφραση: Κυριακή Φουγαλά).

● Έξι λεπτά διαρκεί ο λόγος με τον οποίο κλείνει το «Δικτάτορα» ο Τσάρλι Τσάπλιν. Στην ουσία του, πρόκειται για ένα ηθικοπολιτικό κείμενο που επεδίωκε να νουθετήσει μέσω της συγκίνησης, να αποτρέψει τον μέσο Αμερικανό πολίτη από το να ενστερνισθεί τα μηνύματα μίσους και βίας του φασισμού. Οι κριτικοί, στην πλειοψηφία τους, έκριναν ανακόλουθο με την ταινία το διδακτισμό του φινάλε της (κρίνοντας την με αισθητικά κριτήρια) και, βέβαια, είπαν τη γνώμη τους. Όμως ο Τσάπλιν, θεωρούσε την ταινία του περισσότερο ένα πολιτικό όπλο. Και, όπως και να το κάνουμε, η σχηματικότητα είθισται να είναι συνυφασμένη με τον πολιτικό λόγο.

«Οι άνθρωποι μόνοι τους μπορούν να κάνουν τη ζωή μια θαυμάσια περιπέτεια»

«Ζητώ συγγνώμη, αλλά δεν θέλω να είμαι αυτοκράτορας. Δεν είναι η δουλειά μου. Δεν επιθυμώ να διοικώ ή να κατακτώ κανέναν. Θα μου άρεσε όμως να βοηθώ τον καθέναν — αν ήταν δυνατόν— Εβραίους και Χριστιανούς, μαύρους και άσπρους.

Όλοι θέλουμε να βοηθεί ο ένας τον άλλο. Η ανθρωπότητα θα ήταν καλά. Θέλουμε να ζούμε με τους άλλους ευτυχισμένους — κι όχι δυστυχείς. Δεν επιθυμούμε το μίσος και την περιφρόνηση ο ένας για τον άλλο. Σε αυτό τον κόσμο υπάρχει χώρος για όλους. Και η καλή γη είναι πλούσια και μπορεί να συντηρήσει τον καθένα.

Ο τρόπος ζωής μας θα μπορούσε να είναι η ελευθερία και η ομορφιά, αλλά έχουμε χάσει τον τρόπο. Η απληστία έχει δηλητηριάσει τις ψυχές των ανθρώπων — έχει γεμίσει τον κόσμο με οδοφράγματα μίσους— μας έχει οδηγήσει με το βήμα της χήνας στην εξαθλίωση και στο αίμα. Έχουμε αναπτυχθεί με ιλιγγιώδη ταχύτητα, όμως έχουμε μείνει κλεισμένοι στους εαυτούς μας. Οι μηχανισμοί που μας δίνουν αφθονία, μας υποχρεώνουν να επιθυμούμε διαρκώς. Η γνώση μας έχει κάνει κυνικούς. Η εξυπνάδα μας, σκληρούς και εχθρικούς.

Σκεφτόμαστε πάρα πολύ και αισθανόμαστε ελάχιστα. Πιο πολύ κι από την τεχνολογική πρόοδο έχουμε ανάγκη τους ανθρώπους. Πιο πολύ κι από την εξυπνάδα, χρειαζόμαστε φιλία και ευγένεια. Δίχως αυτές τις ποιότητες, η ζωή θα ήταν πνιγμένη στη βία και όλα θα ήταν χαμένα.

Το αεροπλάνο και το ραδιόφωνο μας έχουν αποξενώσει πιο πολύ. Το φυσιολογικό είναι να διακηρύσσουμε την καλωσύνη για την ανθρωπότητα, την παγκόσμια αδελφότητα, την ενότητα όλων μας. Ακόμη και τώρα, η φωνή μου φτάνει σε εκατομμύρια ανθρώπων σε όλο

τον κόσμο —σε εκατομμύρια απελπισμένων ανδρών, γυναικών και μικρών παιδιών— θύματα ενός συστήματος που βασανίζει τους ανθρώπους, που φυλακίζει αθώους. Σε όποιον μπορεί να με ακούσει, λέω: «Μην απελπίζεσαι». Η αθλιότητα που έχει κυριεύσει τον κόσμο οφείλεται στην κυριαρχία της απληστίας —στην πικρία των ανθρώπων που φοβούνται την πρόοδο της ανθρωπότητας. Το μίσος των ανθρώπων θα διαβεί, και οι δικτάτορες θα πεθάνουν και η εξουσία που αφαιρέθηκε από τους ανθρώπους θα γυρίσει σε αυτούς. Κι ώσπου να χαθούν οι άνθρωποι, η ελευθερία ποτέ δεν θα πεθάνει.

Στρατιώτες! Μην αφήνεστε σε αυτά τα τέρατα που σας περιφρονούν, που σας σκλαβώνουν, που φυλακίζουν τη ζωή σας — αναρωτηθείτε τι κάνετε, τι επιθυμείτε, τι αισθάνεστε. Ποιος σας χρησιμοποιεί —ποιος σας μεταχειρίζεται όπως τα κτήνη, ποιος σας θέλει τροφή για τα κανόνια. Μην παραδίδεστε σε αυτούς τους απάνθρωπους —σε ανθρώπους μηχανές με μηχανικά μυαλά και μηχανικές καρδιές! Εσείς δεν είστε μηχανές! Είστε άνθρωποι! Με τις δικές σας καρδιές γεμάτες από αγάπη για τους ανθρώπους. Μην μισείτε! Μόνο το μίσος να αντιπαθείτε — το απάνθρωπο μίσος.

Στρατιώτες! Μην πολεμάτε για τη σκλαβιά. Να μάχεσθε για την ελευθερία! Στο 17ο κεφάλαιο του έκτου κατά Λουκά Ευαγγελίου είναι γραμμένο πως το Βασίλειο του Θεού ανήκει στους ανθρώπους — όχι σε έναν άνθρωπο, ούτε σε μια ομάδα ανθρώπων, αλλά σε όλους τους ανθρώπους. Σε σας! Εσείς, οι άνθρωποι, μόνοι σας, έχετε τη δύναμη να κάνετε αυτή τη ζωή ελεύθερη και όμορφη —να κάνετε αυτή τη ζωή μια θαυμάσια περιπέτεια. Γι' αυτό —στο όνομα της δημοκρατίας—ας χρησιμοποιήσουμε αυτή τη δύναμη —ας τη χρησιμοποιήσουμε όλοι, ενωμένοι. Ας πολεμήσουμε για έναν καινούριο κόσμο — έναν αξιοπρεπή κόσμο που θα δίνει στους ανθρώπους ευκαιρίες για δουλειά — που θα προσφέρει ένα μέλλον στους νέους και περιθαλψη στους ηλικιωμένους.

Με τέτοιες υποσχέσεις, έχουν κερδίσει τα τέρατα τη δύναμή τους. Όμως, λένε ψέματα. Δεν εκπληρώνουν τις υποσχέσεις τους αυτές. Ποτέ τους δεν θα το κάνουν. Οι δικτάτορες κρατούν την ελευθερία για τους εαυτούς τους, αλλά για τον κόσμο έχουν τη σκλαβιά.

Τώρα όμως είναι καιρός να αγωνιστούμε για να ελευθερώσουμε τον κόσμο —να ξεφορτωθούμε τα εθνικά σύνορα— να ξεφορτωθούμε την πλεονεξία, το μίσος, τη μισαλλοδοξία. Είναι ώρα να αγωνιστούμε για έναν κόσμο της λογικής· έναν κόσμο όπου η επιστήμη και η πρόοδος θα οδηγήσουν στην ευτυχία όλων μας. Στρατιώτες, στο όνομα της δημοκρατίας, ας ενωθούμε!

Χάνα, μπορείς να μ' ακούσεις; Όπου κι αν είσαι, σήκωσε τα μάτια σου! Σήκωσε τα μάτια σου Χάνα! Τα σύννεφα διαλύονται! Ο ήλιος ξεπροβάλλει! Βγαίνουμε από το σκοτάδι στο φως! Ερχόμαστε σε έναν καινούριο κόσμο· έναν πιο ευγενικό κόσμο, όπου οι άνθρωποι θα σηκωθούν πάνω από την πλεονεξία τους, το μίσος τους και την κτηνωδία τους. Σήκωσε τα μάτια σου, Χάνα! Στην ψυχή του ανθρώπου δόθηκαν φτερά και επιτέλους αρχίζει να πετά. Πετά προς το ουράνιο τόξο — προς το φως της ελπίδας. Σήκωσε τα μάτια σου Χάνα! Σήκωσέ τα!». □

ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Οι Δ. Δεληγιάννης και Α. Κωτίδης παρεμβαίνουν στο διάλογο Α. Ξύδη - Μ. Κασσιμάτη σχετικά με την κριτική του Α. Ξύδη που δημοσιεύθηκε στο τχ. 403 του ΑΝΤΙ.

Κύριε Διευθυντά,
Μετά τη δημοσίευση της κριτικής του Α. Ξύδη («Αντί» τχ. 403) και του διαλόγου που ακολούθησε μεταξύ Μ. Κασσιμάτη - Α. Ξύδη («Αντί» τχ. 406), θεωρώ πλέον φυσική και τη δική μου εμπλοκή στο διάλογο, κυρίως για να απαντήσω στην ακατενόητη προσπάθεια της συναδέλφου Μ. Κασσιμάτη να μεταθέσει κάποια ευθύνη της στη μεταγραφική του χειρόγραφου Τετράδιου με τους αφορισμούς του Μπουζιάνη, επιχειρώντας έ-

ται με τον τρόπο της να διαγράψει τη συνολική επιμελημένη και σοβαρή εργασία της.

Είναι γεγονός, πράγμα που προκύπτει και από τα δημοσιεύματα, ότι για πρώτη φορά ένα βιβλίο για τον Μπουζιάνη προκαλεί το ενδιαφέρον της κριτικής (Ν. Ζίας, στο ΒΗΜΑ, 16.4.89 σελ. 59, και Α. Ξύδης, στο «Αντί») με τρόπο δημιουργικό, επισημαίνοντας κυρίως τη «συμβολή των δύο νέων ιστορικών της τέχνης στην αποδόση και στην επιστημονική παρουσίαση» του ανέκδοτου ως τώρα Τετράδιου με τους αφορισμούς.

Είναι ευνόητο ότι ο διάλογος γι' αυτή την προσπάθεια και επιθυμητός είναι και αναγκαίος. Όμως η κ. Μ. Κασσιμάτη αποφασίζει να απαντήσει μεμονωμένα στην κριτική του Α. Ξύδη, με τρόπο, τουλάχιστον ανεπιτρεπτό αφού, αν και συνδημιουργοί της έκδοσης, δεν με ενημερώνει, ώστε να μου δοθεί η δυνατότητα της ταυτόχρονης απάντησης στον Α. Ξύδη. Ούτε λίγο ούτε πολύ για την παράλειψη μεταγραφής «μερικών αράδων» και χρονολογιών παραπέμπει τον Α. Ξύδη σε μένα, όπως σημειώνει η ίδια: «*επιμελητή έκδοσης και "έντοπιστή χει-*

ρογράφου» που μου παρέδωσε το χειρόγραφο φωτοτυπημένο από φωτογραφία (!) του πρωτότυπου που του παρέδωσε με τη σειρά του ο επιζών γιος του Μπουζιάνη στη Βαυαρία, πώς ξαφνικά και ως εκ θαύματος εμφανίστηκαν αυτές επικολλημένες (sic) ή δεν γνωρίζω πώς αλλιώς επί του κειμένου που δεν είχα στα χέρια μου!».

Μου είναι αδύνατον να παρακολουθήσω το παραπάνω έντεχνο ανασκίρτημα της κ. Κασσιμάτη. Είναι προφανές ότι μετά από αρκετούς μήνες από την έκδοση του βιβλίου και με αφορμή την κριτική του Α. Ξύδη, η Μ. Κασσιμάτη ανακάλυψε ότι οι κάποιες αβλεψίες της οφείλονται, κατά την άποψή της, στις κακές φωτοτυπίες και στις «εκ θαύματος επικολλησεις» —υπονοώντας την ύπαρξη δεύτερου χειρογράφου (!). Αλλά έστω και αν έτσι είχαν τα πράγματα, δεν καταλαβαίνω γιατί είχε αναλάβει τη μεταγραφή, τη μετάφραση και τις διορθώσεις, συνεργαζόμενη μάλιστα με γερμανομαθή στοιχειοθέτη έχοντας όλο το χρόνο να διορθώσει τις αβλεψίες της; Στο μόνο σημείο που επιθυμώ να απαντήσω στην Μ. Κασσιμάτη είναι να της θυμίσω ότι, σαν ειδήμων εκείνη περί αυτά, δεν θα έπρεπε να αμφιβάλει μετά από παρέλευση αρκετών μηνών, για τη γνησιότητα του χειρογράφου, αφού γνωρίζει ότι το μικροφίλμ με τις λήψεις από το πρωτότυπο που πήρα ο ίδιος στο Μόναχο (αναφέρεται αυτό στα προλεγόμενα του βιβλίου), εμφανίστηκε και εκτυπώθηκε ελάχιστα μέτρα από το γραφείο της, στο φωτογραφικό εργαστήριο της Εθνικής Πινακοθήκης και είναι το ίδιο το οποίο δημοσιεύεται στο βιβλίο, την επεξεργασία του οποίου η Μ. Κασσιμάτη παρακολούθησε μέχρι τέλος. Επίσης κάνει εντύπωση η προφανής ευκολία της να εμπλέ-

ξει ως «συνυπεύθυνους», πρόσωπα τα οποία ευγενώς της προσέφεραν συμβουλές.

Λυπάμαι για το νέο ύφος της Δρ. Μ. Κασσιμάτη. Πιστεύω ότι ο αναγνώστης έχει από δω και πέρα το λόγο, γιατί, μετά και από αυτά, θα έχει τη δυνατότητα να εκτιμήσει καλύτερα τις αρμοδιότητες και τις εργασίες, τόσο τις δικές μου όσο και την πραγματικά πολύτιμη συμβολή της Μ. Κασσιμάτη στην έκδοση του σημαντικού αυτού ντοκουμέντου.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Δημήτρης Δεληγιάννης

● Ακολουθεί η επιστολή του Α. Κωτίδη.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,
Με λύπησε ο τόνος της επιστολής που έστειλε η κ. Κασσιμάτη για να αντικρούσει τον Αλέκο Ξύδη· και είναι χαρακτηριστική η διαφορά του τόνου που έχει η ανταπάντηση του Ξύδη. Παρόλο που νομίζω πως τα δύο κείμενα «μιλάνε» από μόνα τους και δεν έχουν ανάγκη υπομνηματισμών, θα ήθελα να θυμίσω ότι η μόρφωση μας χρειάζεται για να γνωρίσουμε τι έγινε στον κλάδο μας (τουλάχιστον) πριν γεννηθούμε (όπως π.χ. ότι ο Αλέκος Ξύδης άρθρωσε έναν έγκυρο και καθόλου ερασιτεχνικό κριτικό λόγο για την τέχνη ακόμα από το δεκαετία του '30)· και μας είναι άχρηστη όταν επικαλούμαστε κοινότητες κουβέντες που είπε ο Ντιοράλι (και χιλιάδες άλλοι πριν και μετά αυτόν).

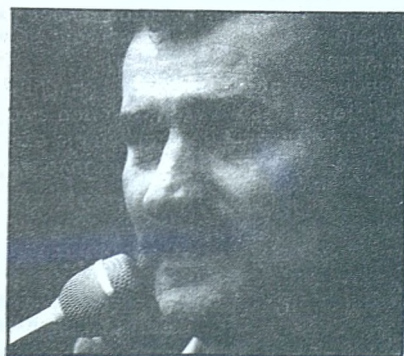
Αντώνης Κωτίδης

ΛΕΧ ΒΑΛΕΣΑ

ΕΝΑΣ ΔΡΟΜΟΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΛΑΤΑΚΗ

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

ΟΕΚΔΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

καρσολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανδρί

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΓΛΥΠΤΑ

● Η γλύπτρια Ι. Δρετάκη παρατηρεί σχετικά με την συνέντευξη του Σταύρου Ξαρχάκου από το τχ. 407 του ΑΝΤΙ τα εξής:

Διάβασα στο «Αντί» της 16ης Ιουνίου τη συνέντευξη του τ. Αντιδημάρχου κ. Σταύρου Ξαρχάκου στην κ. Ρένα Αγουριδίου.

Στο σημείο που αναφέρεται στην τοποθέτηση έργων γλυπτικής σε πλατείες και δημόσιους χώρους αναφέρει:

«είναι περήφανος ακόμη που για μια φορά τα κριτήρια επιλογής δεν ήταν και πολιτικά (Σ.Σ. κάθε ένσταση στο θέμα αυτό δεκτή)». Υπάρχει αντίρρηση.

Αυτά τα τεράστια ανθρωπομορφικά έργα που «στολίζουν» την πλατεία Κλαυθμώνος και την Ομόνοια ξεκινούν

από την ίδια φιλοσοφία και την ίδια πολιτική σκέψη που δημιούργησε αυτό που ονομάζουμε «σημερινή Αθήνα».

Βλέπαμε το 1958 να καταδαφίζονται τα νεοκλασικά κτίρια και στην ίδια θέση, με την υπάρχουσα πολεοδομική χάραξη να υψώνονται οι τεράστιες πολυκατοικίες, χωρίς πρόγραμμα, χωρίς πρόβλεψη για τις συνέπειες: είναι σήμερα το αδιέξοδο της συγκοινωνίας, το νέφος, το άγχος.

Σήμερα καθώς περπατώ και αντικρύζω αυτά τα τεράστια ασχεδιαστα και χωρίς μέτρο έργα, έτσι για να υπάρχουν, να ευχαριστήσουμε τους καλλιτέχνες. Και να κάνουμε εντύπωση, τρομάζω. Αυτά δεν είναι έργα αγάπης και συμπιλιώσης, αλλά άγχους και καταπίεσης είναι ο συμβολισμός και η συμπύκνωση, μιας πολιτικής σκέψης, επιλογής και πορείας.

Ι. Δρετάκη
Γλύπτρια

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

● Από το Διευθυντή του Ρ/Σ JERONIMO GROOVY Π. Πρωτοπαπά λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Αγαπητέ κ. Διευθυντά,
Με έκπληξη διαβάσαμε στο τεύχος του έγκριτου περιοδι-

κού σας της Πέμπτης 8/6 και κάτω από τον τίτλο «Ελεύθερη ραδιοφωνία» (σελ. 8) πως «ήδη ακούγεται ως υποψήφιος προς αγορά από τον ίδιο επιχειρηματία και ο σταθμός Γκρούβη».

Προφανώς ο συντάκτης του άρθρου έπεσε θύμα παραπληροφόρησης. Καμία συζήτηση για πώληση του JERONIMO GROOVY έγινε ή πρόκειται να γίνει. Κι αυτό για τον απλούστατο λόγο ότι ο σταθμός μας ήταν, είναι και θα είναι «ερασιτεχνικός» με τη βαθύτατη έννοια της λέξης. Όλοι όσοι απασχολούμαστε εδώ το κάνουμε από καθαρό μεράκι και πάθος επικοινωνίας. Το αν ο σταθμός έφτασε στις κορυφές της ακροατικότητας είναι γεγονός που δεν μας απασχολεί ιδιαίτερα πέρα από την ηθική ικανοποίηση. Γεγονός είναι ότι αυτή η υψηλή ακροατικότητα έχει ήδη προσελκύσει το ενδιαφέρον των διαφημιζόμενων, το οποίο φυσικά δεν αρνούμαστε όπως και κάθε πιθανή συνεργασία με άλλους σταθμούς της εμπιστοσύνης μας με βάσει το αμοιβαίο όφελος σ' αυτόν ή άλλους παρεμφερείς τομείς.

Πιστεύουμε με τα παραπάνω να διαφωτίσαμε τους αναγνώστες σας ως προς τις πραγματικές διαστάσεις του θέματος.

Π. Πρωτοπαπάς
Δ/ντής Ρ/Σ Jeronimo Groovy

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.48.240

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίδα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη · Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. · Καναδάς · Αν. Ασία ·
Αυστραλία · Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ είναι η πυξίδα για όποια χώρα ταξιδεύετε σε όποια εποχή και για όποιο λόγο.

Είναι οι πιο έγκυροι ταξιδιωτικοί οδηγοί στον κόσμο. Περιέχουν στοιχεία Γεωγραφίας, Αρχαιολογίας, Ιστορίας, Φιλολογίας, Γλώσσας, Πολιτισμού και καθημερινής ζωής.

Είναι οι οδηγοί ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ για κάθε χώρα και κάθε πόλη και αποτελεί πολύτιμη πηγή γνώσεων ακόμα και όταν δεν ταξιδεύετε.

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ σας ξεναγούν υπεύθυνα και μεθοδικά ώστε να αξιοποιείτε καλύτερα το χρόνο σας. Περιέχουν χάρτες, σχεδιαγράμματα, αναλυτικά δρομολόγια, πίνακες και ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ για κάθε χώρα.

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ
οι προσωπικοί σας ξεναγοί

Εκδόσεις ΓΙΑΛΛΕΛΗ. Αποκλειστική διάθεση ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 3. ΤΗΛ.: 36.41.249, 36.41.120

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΤΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

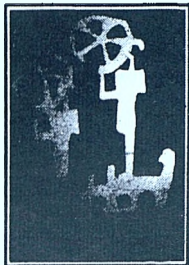
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Δημήτρης Χριστοδούλου

[illegible]

ΤΟ ΔΟΛΙΟ ΠΡΟΣΩΠΟ
ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ

μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ» ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ 37

Το δόξιο πρόσωπο της αιωνιότητας

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΙ Ο ΕΒΕΝΟΣ
ΠΟΙΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΤΝΩΤΗ

**Ο ποιητής
κι ο έβενος
ποίηση**

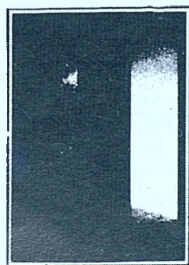
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ

Δημοσθένης Δαββέτας

Kálló népe, négyen is egyet vett, hárman
Szállt az ágyra egy-egy, négyen
Nem volt más, mint a szokás, hogy
Egy-egy is volt a szokás, hogy
Egy-egy is volt a szokás, hogy

ΟΡΕΣΤΗΣ

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΛΙΧΩΣ ΤΕΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ» — ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ορέστης
ή
μυθιστόρημα δίχως τέλος

ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ

Θωμάς Σχάσης

[illegible]

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ

νομβρέλα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ 34

Ο βαλσαμωμένος γάτος

Νουβέλα

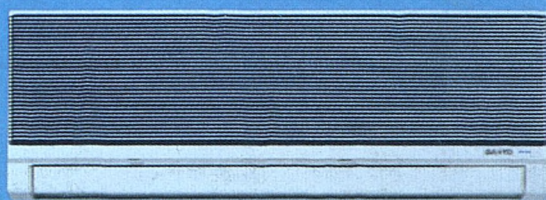
εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, Τηλ. 3620941 - 3621194 - 7786441

SANYO

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΑΣ ΚΛΙΜΑ

ΖΕΣΤΗ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ ΔΡΟΣΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΔΙΑΙΡΟΥΜΕΝΕΣ ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ: ΤΟΙΧΟΥ · ΔΑΠΕΔΟΥ · ΟΡΟΦΗΣ

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ SANYO HELLAS ΑΕΒΕ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΛΥΦΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ SANYO.
ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΝΗ ΠΟΥ ΣΑΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ: SANYO HELLAS Α.Ε.Β.Ε.

ΑΘΗΝΑ: ΜΕΓΑΡΟ SANYO • ΚΗΦΙΣΙΑΣ 41-43 • ΤΣ1 23 ΜΑΡΟΥΣΙ • ΤΗΛ: 6833.960-8 • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΤΣΜΙΣΚΗ & ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 5 • ΤΗΛ: 535563